

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΗ ΤΩΙ ΚΑΠΟΔΑΙΣΤΡΙΑΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

*Ἦξιώθη τοῦ Ζαππείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1913

ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΒΑΛΑ ΦΥΛΛΑ

ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΝΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ X 88 ΤΟΥ ΛΥΣΙΟΥ

Πρῶτος ὁ Κάρολος Scheibe ἐποίησατο ἀντιβολὴν τοῦ περιωνύμου ἐν τῇ Πανεπιστημιακῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἐιδελβέργης Παλατινοῦ κώδικος τοῦ Λυσίου X 88¹, ὃν ὁ Sauppe ἤδη τῷ 1841 εἶχε διαγνώσει ὡς ὄντα τὸν ἀρχέτυπον ἀπάντων τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθέντων κωδίκων τοῦ ῥήτορος². Εἶτα δὲ τῷ 1875, ἔτι σπουδάζων ἐν Βερολίνῳ καὶ παρορμηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἐμοῦ διδασκάλου I. G. Droysen, ἐδημοσίευσεν νέαν ἀντιβολὴν τοῦ κώδικος ἐκείνου³, μελετηθέντος ὑπ' ἐμοῦ ἐν Βερολίνῳ, ὅπου προθύμως μοι ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς ἐν Ἐιδελβέργῃ βιβλιοθήκης. Τὴν δ' ἀντιβολὴν μου ἐκείνην συνεπλήρωσε καὶ ἐπηγώρθωσεν ἐν τισὶ κατόπιν ὁ R. Schöll. Ἐξ-

¹ Lysiae Orationes ad cod. Palatinum nunc de novo collatum recensuit Car. Scheibe. Editio II aucta et emendata. Ἐν Λειψίῳ. 1874 παρὰ τῷ Teubner.

² Sauppe Epistola critica ad Godofredum Hermannum. Ἐν Λειψίῳ. 1841 σ. 7 κ. ε.

³ Mittheilungen über den Codex Palatinus X 88 ἐν τῷ Hermes Τόμ. Γ' (1876) σ. 257-280. Πρὸς καὶ τὰ περὶ τῆς ἀντιβολῆς μου ταύτης γραφέντα ὑπὸ τοῦ F. Blass ἐν τῷ Jahresbericht über die Fortschritte der Alterthumswissenschaft Τόμ. Α' (1877) σ. 261 καὶ ὑπὸ τοῦ H. Röhl ἐν τῷ Jahresbericht des Philologischen Vereins zu Berlin. 1877 σ. 37.

⁴ Zum Codex Palatinus des Lysias ἐν τῷ Hermes Τόμ. ΙΑ' (1877) σ. 202-222. Ἡ παραπομπὴ τοῦ Sittl Geschichte der griechischen Litteratur. Ἐν Μονάχῳ. 1886 Τόμ. Β' σ. 158 σημ. 5 «Kollation in Scheibes Ausgabe: Nachträge geben R. Schöll Hermes 10, 222 ff. und Spiridion Lambros

έδωκε δ' οὗτος καὶ σημειώματι ἐν τῷ κώδικι, ἐξ οὗ κατεδείχθη, ὅτι ὁ κώδιξ ἐκείνος εὕρισκετο τὸ πρῶτον ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν Ἰσπερίαν¹. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε ὑπὸ τοῦτου οὔτε ὑπ' ἐμοῦ πρότερον ἐξητάσθη ἢ κατόπιν ἱστορία τοῦ κώδικος, ἦν σαφηνίζουσιν ἄλλα τινὰ ἐν τῷ κώδικι σημειώματα, ἐμελέτησα τὰ σημειώματα ταῦτα ἐν σχέσει πρὸς τὰ τετράδια καὶ τὰ φύλλα τοῦ κώδικος ἐν Ἐιδελβέργῃ τὸ θέρος τοῦ 1906, τὸ δὲ πόρισμα τῆς ἐμῆς ἐρεύνης ἐκθέτω ἐνταῦθα.

Καὶ δὴ ἐν φ. 141^β τοῦ κώδικος ἀναγινώσκειται τὸ ἐξῆς σημεῖωμα, γεγραμμένον χειρὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος:

† Ἐχει τὸ παρὸν βιβλίον τετράδια δεκαοκτώ †.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἔπονται χειρὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος τὰκόλουθα σημειώματα:

† Ἐχει γοῦν εἰ (ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος η) παροῦσα βίβλος φύλλα ρμ καὶ δύο· εἰ δ' οὖν οὐδέν σοι ταύτη καταμετριθήσεται †.

† Ἐχει ἡ παροῦσα βίβλος φύλλα ρμ καὶ β †.

† Κομμάτια βιβλία σταχομένα ιε' χωρὶς [πινακίδας χάρβαλα θ' καὶ μικρὰ δύο]².

Τέλος δ' ἐν φ. 142^α ἀναγινώσκωμεν τάδε: Κομμάτια βιβλία σταχομένα ιε' χωρὶς πινακίδας χάρβαλα θ' καὶ μικρὰ δύο:

Εἶνε προφανές, ὅτι τὸ πρῶτον σημειώμα, μὴ συμπίπτον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν τετραδίων πρὸς τὰ κατόπιν, ἐγράφη ὅτε ὁ κώδιξ ἦτο μὲν πληρέστερος ἢ νῦν, δὲν ἦτο δὲ ἀκόμη ἑστα-

Hermes 10, 257 ff.) εἶνε ἐσφαλμένη, ἅτε τῆς ἀντιβολῆς τοῦ Schöll περιλαμβανομένης ἐν τῷ ΙΑ' καὶ οὐχὶ τῷ Ι' Τόμῳ τοῦ Hermes καὶ κατὰ ταῦτα ἐπομένης εἰς τὴν ἐμὴν.

¹ Schöll ἐνθ' ἀν. σ. 208. Πρὸβλ. τὴν ἐμὴν ἐξήγησιν τῆς ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ βραχυγραφίας λ^α ὡς σημαίνουσης τὴν λέξιν παλαιῶν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Α' σ. 97.

² Οὕτω συνεπλήρωσα ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐν φ. 142^β σημειώματος, ἐπειδὴ τοῦ τελευταίου τούτου ἐν φ. 141^β σημειώματος μόνον ἀδιάγνωστα λείψανα σώζονται: ἅτε κατὰ τὴν στάχωσιν κοπίσης τῆς κατω ἴρας.

χωμένος, δὲν ἔφερε δῆλα δὴ πινακίδας, οἷων ἔστειρεῖτο καὶ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτου αἰῶνα, καθ' ἃ γίνεται δῆλον ἐκ τῶν δύο τελευταίων σημειωμάτων. Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέωμεν τὰς πινακίδας, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, πρὸς τὰς κεκηρωμένας πινακίδας τῆς ἀρχαιότητος¹, ἀλλ' ἡ λέξις σημαίνει τὰς διὰ βύρσης περιβεβλημένας σανίδας τῆς ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς χρόνοις συνήθους ἀμφιάσεως². Τοιούτων δὲ πινακίδων ἀνακαίνισις μνημονεύεται ἐν σημειώματι τοῦ ὑπ' ἀρ. 201 κώδικος τῆς ἐν Λέσβῳ μονῆς τοῦ Λειμῶνος, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα³. Οὐδὲ πρέπει νὰ παρεξηγήσωμεν τὴν λέξιν σταχομένα τοῦ προτελευταίου καὶ τοῦ τελευταίου σημειώματος, ὅπου δὲν σημαίνει τὰ ὑπὸ τοῦ βιβλιοπηγοῦ εἰς βιβλίον συμπεπηγμένα, ἀφ' οὗ ῥητὴ γίνεται μνεῖα τῆς ἀπουσίας πινακίδων, ἀλλ' ἀπλῶς τὰ πρὸς ἀλληλα συνερραμμένα τετράδια⁴. Κατὰ ταῦτα ὁ κώδιξ δὲν ἦτο τελείως συμπεπηγμένος οὐδ' ὅτε τὸν δέκατον πέμπτου αἰῶνα ἐγράφησαν τὰνωτέρω σημειώματα, ἀλλ' ἐβιβλιοδετήθη ἀργότε-

¹ Ἴδε περὶ τούτων Θόμψωνος-Λάμπρου Ἐγχειρίδιον ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς παλαιογραφίας. Ἐν Ἀθήναις. 1905 σ. 43 κ. ε.

² Ἴδε τὴν λέξιν σανίδες ἐν τῷ αὐτῷ χρήσει ἀλλαγῆς τε καὶ ἐν τῷ κώδικι 136 τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν φ. 91^β. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου... εἰς τὸ μὴ ἔχον σανίδας. Ἀθῶν. Παπαδοπούλου Κεραμέως Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη Τόμ. Α' σ. 238. Ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν κωδίκων τῆς ἐν Στρουμνίτζῃ μονῆς τῆς Παναγίας Ἐλεούσης, ἧς ἀπόγραφον ὑπὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ Miller ἀπέκτεται ἐν τῷ Παρισιακῷ Suppl. grec 1222, ἴδε τὰς λέξεις σανίδι καὶ σανίδιον (Omont Inventaire du trésor et de la bibliothèque du monastère de Stroumnitza ἐν τοῖς Mélanges H. Weil. Ἐν Παρισίοις. 1908 σ. 314 καὶ 315 ἀρ. 24 καὶ 35). Αὐτόθι εὐρηται καὶ ἡ λέξις πετζοσάνιδον σημαίνουσα σανίδα περιενδεδυμένην διὰ βύρσης (Βιβλίον βαμβακηρόν, πετζοσάνιδον, Μετάφρασις Πανηγυρικόν. Omont ἐνθ' ἀν. σ. 316 ἀρ. 90).

³ Ἡ ἀγιωτάτη βίβλος ἀπὲρ ἦγον ἐὶ Κλίμακος· ἀπὸ πολληκερίας σαθρωθὲν, τό τε στάχωμα καὶ αἱ πινακίδαις ἀνεκαινίσθη καὶ ἐκαλλοπίσθη διαχειρὸς καὶ πόνοῦ κάμου Ἱερεμίου ἱερομονάχου, ἀπονόσου Κῶου, τὸ ἐπινόμη Ῥαμοῦς· καὶ ἡ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθὲ μου διὰ τὸν Κ(ύριον) τοῦ ἀμαθούς καὶ ἀμαρτωλοῦ. Ἀθῶν. Παπαδοπούλου Κεραμέως Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη ἐν Παραρτήματι ΙΖ' Τόμου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου (1886) σ. 106.

⁴ Ῥητὴ διάκρισις τοῦ σταχώματος καὶ τῶν πινακίδων γίνεται καὶ ἐν τῷ σημειώματι τοῦ ἱερομονάχου Ἱερεμίου Ῥαμοῦς τοῦ Κῶου. Ἴδε τὴν ἀνωτέρω σημ. 3.

ρον ἐν τῇ Ἰσπερία. Καὶ πράγματι ἡ στάχσις τοῦ κώδικος εἶνε φραγκικῆ.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ, ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐγράφη τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα τὸ πρῶτον σημεῖωμα μέχρι τῆς ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ αἰῶνι γραφῆς τῶν λοιπῶν σημειωμάτων, εὐπω συμπεπηγμένος καὶ διὰ πινακίδων ἠσφαλισμένος κώδιξ ὑπέστη ἀπωλείας ἀξίας λόγου, περιορισθεὶς ἀπὸ δεκαοκτὼ τετραδίων εἰς μόνα δεκαπέντε, δύο μικρὰ καὶ ἑννέα φύλλα χάρβαλα.

Ἰδωμεν πρῶτον τίνα τὰ δεκαοκτὼ τετράδια τὰ παρτιζονια ἀρχήθεν τὸν κώδικα. Καὶ δὴ ἔχει ὁ κώδιξ ἀρίθμησιν τῶν τετραδίων: Πράγματι δὲν λείπει τοιαύτη, μὴ σωζομένη σήμερον πανταχοῦ ἔνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ σταχωτοῦ ἐκκοπῆς τῆς ἴσας. Οἱ δὲ σωζόμενοι σήμερον ἀριθμοὶ εἶνε οἱ ἑξῆς. Ἐν μὲν φ. 2^α κάτω ἀριστερὰ σώζεται νῦν κεκομμένος ἀριθμὸς ἀδιάγνωστος, ἐν φ. 41^α ἄνω δεξιὰ ὁ ἀριθμὸς ς, ἐν φ. 57^α ὁμοίως η, ἐν φ. 65^α θ, ἐν φ. 73^α ι, ἐν φ. 81^α κάτω δεξιὰ ια καὶ ἐν τέλει τοῦ αὐτοῦ τετραδίου κάτω δεξιὰ ἐν φ. 88^β ια, ἐν φ. 89^α κάτω δεξιὰ ιβ καὶ ἐν φ. 96^β ἐν τέλει τοῦ αὐτοῦ τετραδίου ὁμοίως κάτω δεξιὰ ιβ, καὶ ἐν φ. 97^α ἄνω δεξιὰ ἀμυδρότατον ιγ, ἐν φ. 120^β κάτω δεξιὰ ἐν τέλει τοῦ τετραδίου ιε, μεθ' ὃ λείπει ἐκ τοῦ κώδικος τὸ τετράδιον ις, ἐν δὲ φ. 129^α ἐν ἀρχῇ τοῦ τετραδίου κάτω μὲν δεξιὰ ις, ἄνω δ' ἀριστερὰ ιη καὶ ἐν φ. 137^α ἐν ἀρχῇ τοῦ τετραδίου ἄνω δεξιὰ, ἀνωτέρω τοῦ νεωτέρου ἀραβικοῦ ἀριθμοῦ, ιθ. Κατὰ ταῦτα, ἐξαιρουμένου τοῦ προτελευταίου τετραδίου, ὅπου πλὴν τοῦ ὀρθοῦ ἀριθμοῦ ις ὑπάρχει καὶ ὁ ἀριθμὸς ιη, καὶ πλὴν τοῦ τελευταίου, ὅπου εὐρίσκομεν τὸν ἀριθμὸν ιθ ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ιη, οἱ σωζόμενοι ἀριθμοὶ δεικνύουσιν, ὅτι ἡ ἀρίθμησις τῶν τετραδίων συμπέπτει πρὸς τὸ πρῶτον τῶν σημειωμάτων, ὅπου ταῦτα λέγονται δεκαοκτὼ.

Πρὸς τὸ σημεῖωμα δὲ τοῦτο εἶνε προφανές, ὅτι δὲν συμπέπτουσι τὰ κατόπιν, γραφέντα ὅτε ὁ κώδιξ δὲν ἦτο ἀκόμη ἐσταχωμένος. Τὴν διαφορὰν ταύτην δεικνύουσιν οἱ ἀριθμοὶ τῶν τε-

τραδίων δεκαοκτὼ καὶ ιε, διότι τετράδια δηλοῦσι βεβαίως τὰ κομμάτια τοῦ τελευταίου σημειώματος, Καὶ ἄλλως δ' ἀποδεικνύεται ἡ διαφορὰ. Τὰ δεκαοκτὼ τετράδια τοῦ πρώτου σημειώματος συναποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ φύλλα 144 (18 × 8), σήμερον δ' ἔχει ὁ κώδιξ φύλλα 142, ὅσα καὶ δηλοῦσι τὰ μετὰ τὸ πρῶτον μεταγενέστερα σημειώματα, γραφέντα βεβαίως μετὰ τὴν ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως πινακίδων διάσπασιν τῶν τελευταίων μετὰ τὸ δέκατον πέμπτον τετραδίων τοῦ κώδικος ταύτης δ' ἐπελθούσης συνέμειναν μὲν ἐν τάξει συνερραμμένα (σταχομένα) δεκαπέντε βιβλία (σημεῖωμα τέταρτον) ἢ κομμάτια (σημεῖωμα πέμπτον), ἦγουν τετράδια συγκροτούμενα ἐκ φύλλων ἑκατὸν εἴκοσι, συναπτελεῖτο δὲ ὁ ὅλος κώδιξ ἐκ φύλλων ἐν ὅλῳ ἑκατὸν τεσσαράκοντα δύο (σημεῖωμα 2, 3, 4, κατὰ τὴν ἐμὴν συμπλήρωσιν, καὶ 5). Τὰ δὲ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου εἴκοσι καὶ δύο φύλλα ἦσαν τοῦτο μὲν ἑννέα χάρβαλα (σημεῖωμα 4, κατὰ τὴν ἐμὴν συμπλήρωσιν, καὶ 5) καὶ δύο μικρὰ, ἦτοι ὀκτάφυλλα μὲν ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐλλιπῆ ἅτε πρότερον ἀπαρτιζόμενα ἐκ πλειόνων τῶν ὀκτὼ φύλλων (σημεῖωμα 4, κατὰ τὴν ἐμὴν συμπλήρωσιν, καὶ 5). Εἰς ταῦτα δὲ προσθετέον τὰ παράφυλλα. Πράγματι δὲ πρὸς ταῦτα πάντ' ἀνταποκρίνεται ἡ σημερινή κατάστασις τοῦ κώδικος.

Τί δὲ σημαίνει ἡ λέξις χάρβαλα εἶνε εὐνόητον. Δηλοῦνται εἰς αὐτῆς τὰ χαλαρὰ (Πρὸς Γ. Κατζιδάκι Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά. Ἐν Ἀθήναις. 1907. Τόμ. Β' σ. 434), διεσπασμένα, τὰ μὴ συνδεδεμένα εἰς τετράδιον συμπεπηγός, καθ' ἣν ἔννοιαν ἀσυναρτησίας καὶ διασχίσεως ἔχει καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν ἡ λέξις. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ σημασίᾳ εὐρίσκομεν τὴν λέξιν χάρβαλα καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ ὀξωνιακοῦ Collegii Novi ὑπ' ἀρ. LVIII. Καὶ ὁ μὲν κώδιξ αὐτός, περιέχων Σειρὰν πατέρων εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ εἰς τὰς Ἑπτὰ καθολικὰς ἐπιστολάς, εἶνε γεγραμμένος ἐπὶ περγαμηνῆς, πιθανῶς τὸν δωδέκατον αἰῶνα τελευτῶντα (sec. forsan III exeuntis), ἐν δὲ τῷ τέλει ἔχει διὰ

χειρὸς πολὺ μεταγενεστέρας (manu longe recentiori), ἴσως μὴ ἀπεχούσης πολὺ τῶν χρόνων τοῦ ἄλλου σημειώματος (manu altera et neoterica) ἀνεγνωσθῆ ἔτει μχκς' τὸ ἐξῆς σημείωμα, ὕπερ παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς σ. 17 τοῦ οἰκείου καταλόγου τοῦ *Coxe* (Catalogus codicum manuscriptorum qui in collegiis aulisque Oxoniensibus hodie adservantur. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1852), καίτοι εὐλόγως εἰκάζομεν, ὅτι εἶνε παρανεγνωσμένον ἐν πολλοῖς ἁμαρτωλὸς Ἰωάννης τὸ σπα. κλ.. ἁμαρτάνει ἀγόρασε τὸν προξαπόστολον ἐκ τούτων ἀπὸ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ ὁποῦ τὸν σπουλούσας (γρ. ἐπουλούσαν) ἐκ μοῦ σουλμανὸν (γρ. Μουσουλμανὸν : Μουσουλμάνων) εἰς τὸ πατάρι ἦτον (γρ. παζάρι ἦτον) γοῦν ὅταν τὸν ἀγόρασα μόνον χάρτην τίνα (γρ. χαρτία τίνα) χάρβαλα καὶ ἐγὼ τὸν ἐφείασα (ἴσως γρ. ἔφτιασα).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων ἀποδεικνύεται, ὅτι, ὅτ' ἐγράφησαν τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα τὰ σημειώματα κομμάτια βιβλία σταχομένα ιε' κτλ., ἢ κατάστασις τοῦ Παλατίνου κώδικος X 88 ὀλίγον ἀπέιχε τῆς σημερινῆς. Ἐσώζοντο δὴλα δὴ τότε α') δεκαπέντε κομμάτια, ἦγουν πλήρη τετράδια, ἦτοι $15 \times 8 = 120$, β') δύο μικρὰ (τετράδια ἐλλιπῆ φύλλων, οἷα τὸ ε', τὸ ιε' καὶ τὸ φέρον νῦν τὸν ἀριθμὸν ιθ')¹, ἦτοι $2 \times 8 = 16$, καὶ γ') ἐννέα φύλλα χάρβαλα = 9. Τὸ ὅλον $120 + 16 + 9 = 145$ φύλλα.

Ἐντὶ τῶν 145 ἐκείνων φύλλων ἔχομεν νῦν τὰ 142. Τίνα τὰ τρία λείπονται; Σήμερον λείπουσι μεταξὺ τῶν φ. 35 καὶ 36 φύλλα δύο καὶ μετὰ τὸ φ. 40 ἐν, ὥστε τὸ ε' τετράδιον ἀποτελεῖται νῦν ἐκ φύλλων πέντε ἀντὶ ὀκτώ. Ἀλλὰ ταῦτα ἔλειπον ἐκ παλαιοῦ, διότι ἐν φ. 35^ε κάτω δεξιὰ εὐρίσκομεν γεγραμμένον ζήτ' (= ζήτει λείποντα). Ἐλειπον κατὰ ταῦτα τοῦλάχιστον τὰ

δύο φύλλα μετὰ τὸ φ. 35, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ μετὰ τὸ φ. 40. Τὰ γράμματα ζήτ' δὲν εἶνε μὲν σύγχρονα τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος, ἀλλὰ δὲν φαίνονται ἀπέχοντα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, καθ' ὃν ἐγράφησαν τὰ σημειώματα. Λείπει δὲ σήμερον καὶ ἐν τετράδιον μεταξὺ τῶν φ. 120 καὶ 121, περιέχον τὸ τέλος τῆς Δήμου καταλύσεως ἀπολογίας μετὰ τὰς λέξεις τῆ αὐτῆς ἡμέρας πάντας ἡμᾶς εἰς ὑπο... ὅπου καὶ ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τελευτᾷ ἐλλιπῆς ὁ λόγος ἐκείνος. Τὸ δὲ φ. 121^α ἀρχεται ἀπὸ τῶν λέξεων ἡγούμενος ἀκριβῆ νῦν τὴν δοκιμασίαν, ὁπόθεν καὶ ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν ἀρχεται ἀκέφαλος ὁ εἰς τὴν Δήμου καταλύσεως ἀπολογίαν ἐπόμενος λόγος Περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας. Μετὰ δὲ τὸ πέρασ τοῦ λόγου τούτου ἔπεται ὁ λόγος Κατὰ Ἐπικράτους. Ἀλλὰ τὸ λείπον τοῦτο, ἐν ᾧ τὸ τέλος τῆς Δήμου καταλύσεως ἀπολογίας καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ Περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας, ἔλειπε πιθανῶς ἀνέκαθεν. Ὡστε δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ὅτ' ἐγράφη τὸ σημείωμα, οἱ ἀριθμοὶ τετραδίων οὓς βλέπομεν νῦν δὲν ἀνταπεκρίνοντο πλέον καθ' ἕλα πρὸς τὰ σωζόμενα. Ἐσώζοντο δὲ τότε πλήρη τὰ τετράδια 1-4, 6-16, 17 καὶ 18.

Τὸ δὲ τετράδιον τὸ φέρον τὸν ἀριθμὸν ιθ' σύγκειται ἐκ φύλλων ἕξ (φ. 137-142) καὶ τὸ πρῶτον τετράδιον ἀρχεται ἐκ τοῦ νῦν φύλλου 2 ὅπου ἡ ἐπιγραφή καὶ ἡ ἀρχὴ «Λυσίου ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου ἀπολογία». Ἀλλὰ προηγεῖται τὸ νῦν φ. 1 ἔχον τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων, καὶ τούτου τὸ νῦν φ. III* ἐκ περγαμηνῆς, ὃν τελείως ἀγραφὸν καὶ ἐπικεκλλημένον ἐπὶ χάρτου παλαιοῦ· τούτου δὲ πάλιν προτάσσονται τὰ παράφυλλα I* καὶ II*, ὄντα νεώτερα ἐπὶ χάρτου. Κατὰ ταῦτα, συμπεριλαμβανομένου εἰς τὰ ὡς ἄνω 142 φύλλα τοῦ φ. III*, ὁ κώδιξ συναπετελεῖτο ἐκ φύλλων 143, διὸ καὶ ἐν φ. 142^ε ὑπάρχει παλαιὰ σημείωσις λατινιστὶ λέγουσα *chartarum* 143. Ἀλλ' ὁ γράψας τὰ σημειώματα τοῦ φ. 142^α δὲν ὑπελόγησε προφανῶς τὸ φ. III* ἅτε ὃν ὅλως ἀγραφὸν.

¹ Ἡδὴ ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ κώδικι εὐρίσκονται γεγραμμένα διὰ γραφῆς τοῦ μικρογραφιστοῦ ῥυθμοῦ τοῦ ἐνάτου πιθανῶς αἰῶνος τῶδε ὅμοιο τετράδια μικρὰ καὶ μεγάλα ζε'. Ἴδε Mélanges Chatelain σ. 78.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ζ΄ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΕΚΧΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΡΟΛΟΝ Σ΄.

ὑπὸ τοῦ ἐν Ῥώμῃ φιλου κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ ἐλάβομεν ἀντίγραφον τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου, ἀποκειμένου ἐν πρωτοτύπῳ ἐν τοῖς Archives de la Côte d'Or, ἐν τῇ κατὰ τὸ Dijon «Chambres des Comptes» ὑπ' ἀριθ. B 11396. Εἶνε δὲ τὸ πρωτότυπον τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ περγαμηνῆς, φερούσης προεξεχούσας τρεῖς ὁμοίως ἐκ περγαμηνῆς ταινίας, ἐξ ὧν ἦσαν ἀνηρτημέναί αἱ σφραγίδες. Τῶν δὲ τριῶν τούτων ἐν τέλει τοῦ ἐγγράφου μνημονευομένων σφραγίδων αἱ μὲν δύο λείπουσι νῦν παντελῶς, τῆς δὲ τρίτης σώζεται μόνον παράτριπτον μέρος.

Johannes primogenitus Burgundie, comes Nivernensis et baro de Donziaco; Henricus, primogenitus de Barro; et Franciscus Gatiluxio, insule Mathelini dominus; universis et singulis presentes litteras inspecturis, salutem in Domino.

Notum facimus quod nos Johannes et Henricus prenominati, nomine serenissimi excellentissimique principis et domini Karoli, Dei gracia Francorum regis, domini nostri metuentissimi, ex una parte; et nos Franciscus predictus, procurator et procuratorio nomine serenissimi et prepotentissimi principis et domini, domini Johannis Paleoloḡ, in Christo Deo fidelis imperatoris et moderatoris Romeorum, virtute certarum litterarum procuratariarum dicti imperatoris manu sua propria litteris grecis signatarum, quarum tenor talis est:

Nos Johannes Paleoloḡ, in Christo Deo fidelis imperator et moderator Romeorum, universis et singulis presentes nostras litteras imperiales inspecturis, visuris et audituris, salutem et sincere dilectionis affectum. Notum facimus omnibus quod nos

constituimus et ordinavimus nostrum verum et legitimum procuratorem, actorem et factorem reverendissimum et carissimum patrem imperii nostri dominum Franciscum Gatiluxium sibi que damus et concedimus plenam liberam auctoritatem et bailliam ad tractandum, procurandum, ordinandum pro nobis et nomine nostro, tam cum serenissimo et illustrissimo principe domino Karolo, Dei gracia rege Francorum, fratre nostro carissimo, quam eciam cum omnibus aliis principibus christianis et baronibus et omnibus aliis quibuscumque personis omne illud quod sibi videbitur pro nobis et nomine nostro et placuerit, et specialiter cum excellentissimis principibus domino Johanne, comite Nivernensi, et domino Henrico de Barro, fratribus nostris et consanguineis carissimis; promittentes in fide et verbo imperiali et super animam nostram quod omne illud quod per carissimum et reverendissimum patrem imperii nostri, dominum Franciscum Gatiluxio supradictum, actum, tractatum, ordinatum, concessum, promissum, obligatum, juratum et procuratum fuerit pro nobis et nomine nostro, ratum et gratum habebimus et infalibiliter observabimus. In cujus rei testimonium has presentes nostras imperiales litteras procuratorias manu propria nostra more imperiali litteris rubeis subscripsimus Datum in loco nominato Saura, die XV^a mensis julli indictione quinta.

Ex alia parte, tractavimus et propalavimus insimul super materia que sequitur: Videlicet, quod si placet regie majestati predicte accedere aut aliquem nobilem de domo et sanguine suis pro ipso et ejus nomine transmittere ad partes Romanie cum valido et strenuissimo exercitu, auxilio et potencia cujus dicta regalis majestas vel ille de sanguine suo qui esset ab eo missus possent obviare et resistere malicia et potencie inimicorum ipsius imperii, nos Franciscus predictus procurabimus et per effectum faciemus quod dictus dominus imperator, de quo quantum ad hoc nos fortes facimus, dabit et concedet ac in manibus dicti Francorum regis pro ipso et heredibus suis imperpetuum resignabit et assignabit omne jus et omnem actionem quam ipse habet vel habere potest et debet ac pretendit habere in dicto imperio Romanie et in omnibus terris et locis ejusdem imperii subjectis. Proviso tamen

quod dicta regalis majestas dicto domino imperatori pro ipso et heredibus suis imperpetuum dabit et assignabit, seu dare et assignare faciet in regno Francie summam viginti quinque mille florenorum auri, annui et perpetui redditus; quam summam dicta regalis majestas sive ejusdem heredes tenebuntur solvere seu solvi facere dicto domino imperatori ejusve heredibus, seu assignare bene et sufficienter in et super terras et possessiones dicti Francie regni, et eciam traddere et assignare dicto domino imperatori unum castrum pro residencia sua in ipso regno facienda infra tres annos inde sequentes per modum inter eos concordandum; pendente quo tempore trium annorum sive quousque dicta summa viginti quinque mille florenorum et castrum predictum essent dicto domino imperatori assignata dicta regalis majestas tenebitur solvere dicto domino imperatori ipsam summam et solvi facere sine defectu. Et ut dicta regalis majestas feliciter et securius in facto isto possit procedere, nos Franciscus prenomiatus, a dicto domino imperatore, virtute litterarum¹ procuratoriarum prescriptarum que secuntur, agendi plenam potestatem habentes, ex nunc dictum imperium et omne jus et omnem actionem, quam dictus dominus imperator habet vel habere potest in ipso imperio et in terris et locis ejusdem imperii subjectis, ipsi regali majestati suis heredibus imperpetuum dedimus et concessimus ac resignavimus in manibus illustrissimorum principum dominorum Johannis, Burgundie primogeniti, et Henrici, primogeniti de Barro, prescriptorum, pro dicto domino Francorum rege et suis heredibus, imperpetuum damusque concedimus et resignamus per presentes, mediantibus dictis viginti quinque mille florenis et castro, quos et quod dicta regalis majestas sive sui heredes tenebuntur assignare seu assignari facere prelibato domino imperatori ejusve heredibus, annui et perpetui redditus, et venire vel transmittere aliquem nobilem de domo et sanguine suis ad partes Romanie, prout superius est expressum. Et nos Johannes, primogenitus Burgundie et Henricus, primogenitus de Barro, prescripti, presens donum seu presentem resignacionem ve promissio-

¹ Ἐν τῷ χειρογράτῳ *litteras*.

nem sic in manibus nostris per dictum dominum Franciscum nomine quo supra factam, recepimus et acceptavimus pro dicto domino nostro Francorum rege et suis heredibus in casu quo sue placuerit voluntati; et promittimus bona fide quod quantocius altissimo placuerit nos in presencia dicti domini nostri metuenti interesse, ipsi domino nostro omnia que dicta sunt prout superius sunt declarata fideliter referemus et ad promovendum animum suum huc veniendi vel aliquem nobilem de domo et sanguine suis per modum jamdictum transmittendi prosecuturum et complecturum istud dominum et alia in facto isto incumbencia sicut decet laborabimus nostro posse. Et si ita sit quod dictus dominus noster ad hoc graciose advertatur vel quod ita sit dispositus et occupatus in factis aliis quod ad prosequendum istud minime vacare posset, nos intencionem absolutam dicti domini nostri infra ultimam diem mensis aprilis proxime venturam ipsi domino Francisco certificabimus seu per litteras dicti domini nostri metuendi certificare faciemus, Deo dante. Et si contingeret quod infradictam ultimam diem mensis aprilis, dictus dominus Franciscus aliquod responsum super hoc a dicto domino nostro rege aut a nobis non haberet, ipse dominus Franciscus et nos concordavimus insimul, volumus et ordinabimus quod omnia superius expressa, prout sunt propalata et tractata, nullum sortientur effectum, sive nullius sint valoris aut efficacie et quassi si unquam non fuisset sermo factus, et quod presentes cassantur et adnichillentur penitus et omnino.

In cujus rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda. Datum insule Mathelini predictae, die XV^a mensis augusti, anno Domini millesimo CCC^{mo} monagesimo septimo.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐκ τοῦ τέλους τοῦ ἐγγράφου, τοῦτο συνετάχθη ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 15 Ἀυγούστου 1397. Εἶνε δὲ δωρητήριον, δι' οὗ ἐκχωροῦνται εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον Γ' (1380-1422) ἅπαντα τὰ ἐπὶ τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας δικαιώματα. Ὁ δ' ἐκχωρῶν Ἰωάννης Παλαιολόγος, in Christo Deo fidelis imperator et moderator Romeorum,

καθ' ἃ ὀρθῶς διέγνω δ κ. Μίλλερ, ὅστις ποιεῖται μνείαν τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐν εἰδικῇ μονογραφίᾳ περὶ τῶν Γατελούζων, δημοσιευθησομένη ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, εἶνε ὁ δεσπότης Σηλυβρίας, ἀνεψιὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ Παλαιολόγου. Σημειώνει δὲ ὁ κ. Μίλλερ περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρθρῳ τὰ ἐξῆς: «Τοῦ Φραγκίσκου Β' Γατελούζου· ἡ θυγάτηρ Εὐγενία εἶχε πρὸ βραχέος συζευχθῆ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, δεσπότης Σηλυβρίας, ἀνεψιοῦ δὲ καὶ ἀντιπάλου τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ. Διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Φραγκίσκου ὁ ἄρχων οὗτος ἐξεχώρησε τὰ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας δικαιώματα αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον Γ', λαβὼν ὡς ἀντάλλαγμα φραγκικὸν τι κάστρον καὶ ἐνιαύσιαν χορηγίαν εἰκοσιπεντακισχιλίων χρυσῶν δουκᾶτων. Οὕτως ἐν Λέσβῳ βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν παρὰ τὴν Νικόπολιν μάχην¹ ὁ Γάλλος ἡγεμὼν ἠδύνατο νὰ ὀνειροπολῆ τὴν ἀνάστασιν τῆς ἀπὸ μακροῦ καταλελυμένης λατινικῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥωμανίας».

Ἰωάννης Παλαιολόγος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρονίκου ἠδύνατο νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν κύριον τοῦ Βυζαντίου καὶ νὰ ἐκχωρήσῃ τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα, ἅτε τοῦτο μὲν ἐπιβληθεὶς εἰς τὸν θεῖον ὡς συμβασιλεὺς ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Βαγιαζίτ², τοῦτο δ' οἶονεὶ ἀναγνωρίζομενος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μανουήλ. ὅστις, διαλλαχθεὶς μετὰ τοῦ ἀντιπάλου, εἰς αὐτὸν ἀνέθηκε τὴν ἀντιβασιλείαν ἀργότερον τῷ 1399, ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπως ἐπιδιώξῃ τὴν κατὰ τῶν Τούρκων βοήθειαν τῶν ἰσχυρῶν³.

¹ Ἴσα περὶ τῆς μάχης ταύτης (28 Σεπτεμβρίου 1396), συγκροτηθείσης παρὰ τὴν Νικόπολιν τὴν παρὰ τὸν Αἰμον πλησίον τοῦ σημερινοῦ χωρίου Νιγκισόπι ἐν ἀποστάσει τεσσαρῶν ὡρῶν ἀπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ Γερνόβου, καὶ τῆς εἰς αὐτὴν συμμετοχῆς τῶν Γάλλων εὐπατριδῶν ὑπὸ τὸν κόμιστα Νιβέρνου (Nevers) Ἰωάννην Σπυρ. Π. Λάμπρου Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος Τόμ. 5' σ. 692 κ. ἐ. Ἠρδλ. Ἀντωνίου Μομφερράτου Διπλωματικαὶ ἐνέργειαι Μανουήλ Β' τοῦ Παλαιολόγου ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ. Ἐν Ἀθήναις. 1913 σ. 16 κ. ἐ.

² Σπυρ. Π. Λάμπρου ἐνθ' ἀν. σ. 689.

³ *Ducange Familiae Byzantinae* ἐκδ. Βενετίας (1729) σ. 196.—Νέου Ἑλ-

Ἰγείνε δ' ἡ ἐκχώρησις τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Φραγκίσκου Β' Γατελούζου, εἰς ὃν ὁ Ἰωάννης ἀπέστειλεν ἐπιτροπικὸν, πιθανώτατα ἑλληνιστὶ γεγραμμένον, οὗ λατινικὴ μετάφρασις παρατίθεται ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ ἀνωτέρω ἐκδοθέντος ἐγγράφου. Εἶνε δὲ τὸ ἐπιτροπικὸν τοῦτο ἐκδεδομένον τῇ 15 Ἰουλίου ἰνδικτιῶν ος πέμπτης, ἣτις συμπίπτει πρὸς τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς ἐκχωρήσεως, τὸ 1397, ἐν τόπῳ καλουμένῳ Saura. Ἀλλὰ τίς ὁ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ ἴσως διέμενε καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὑπὸ τοῦ Βαγιαζίτ ἀλώσεως τῆς Σηλυβρίας¹, δὲν ἠδυνήθη νὰ εὔρω, καίπερ πολλὰ ζητήσας, ἐπειδὴ ἡ εὔρεσις αὐτοῦ θὰ προσέθετεν ἄξιον λόγου στοιχεῖον πρὸς γνῶσιν τῶν περιπετειῶν τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, οὗ ὁ βίος ἔχει πολλὰ σκοτεινά. Ἀλλ' ἀναμφηρίστως δὲν ἔκειτο ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐν αὐτῇ τῇ Λέσβῳ, διότι, ἂν ἐκεῖ διέτριβεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ ὁ Ἰωάννης, δὲν παρίστατο ἀνάγκη ἐπιτροπικοῦ, ἀλλ' ἠδύνατο ἀπ' εὐθείας νὰ συμβληθῆ μετὰ τῶν πληρεξουσίων τοῦ βασιλέως Καρόλου. Ἴσως δὲ δύναται καὶ νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ ἐπιτροπικοῦ ἐφῆρετο βραχυγραφικῶς ἐπιτετμημένον τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς Σηλυβρίας, ἐν δὲ τῇ μεταφράσει παραναγνώσθην παρεμορφώθη εἰς Saura.

Οἱ δὲ πληρεξούσιοι οὗτοι, μεθ' ὧν ἀντ' αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου συνεβλήθη κατ' ἐπιτροπὴν αὐτοῦ ὁ Φραγκίσκος Γατελούζος, ἦσαν συνωδὰ τῷ ἐγγράφῳ ὁ Ἰωάννης primogenitus Burgundie, comes Nivernensis et baro de Donziano, καὶ ὁ Henricus, primogenitus de Barro.

ληνομνήμονος Τόμ. 5' σ. 488 κ. ἐ., Τόμ. Ζ' σ. 149 κ. ἐ. ἀρ. 91-94, ὅπου τὸ ἔτος 1400 ἐπανορθώτεον εἰς 1399 ὡς καὶ ἐν τῷ ἀρ. 91.

¹ Ταύτης μνημονεύει ὡς περὶ τὸ 1395 γενομένης ὁ Δούκας ἐκδ. Βόννης σ. 56, 22. Οὐχ ἦντο μετὰ ταῦτα βλέπομεν καὶ πάλιν τῷ 1399 τὴν Σηλυβρίαν καταχομένην ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, πρὸς ὃν μετέβη ὁ Γάλλος πρωτοστράτωρ Boucicaut, ὅπως συνδιαλλάξῃ αὐτὸν μετὰ τοῦ Μανουήλ Παλαιολόγου. Ἴδε Le livre des faicts du bon messire Jean le Maingre, dit Boucicaut ἐν τῇ Collection complète des Mémoires relatifs à l'histoire de France . . . par M. Petitot. Ἐν Παρισίοις. 1825. Τόμ. 5' σ. 495.

Τούτων ὁ πρῶτος, ὁ πρωτότοκος τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας Φιλίππου, τριτοτόκου μὲν υἱοῦ Φιλίππου Β' τοῦ Τολμηροῦ, θείου δὲ τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Γ' καὶ βαρῶνου τοῦ Donzy (Donciaunni), εἶνε αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ κόμισ τοῦ Νιβέρνου (Nevers) Ἰωάννης ὁ συμμετασχὼν τῆς παρὰ τὴν Νικόπολιν ἐναντίον τῶν Τούρκων μάχης τῷ 1396¹. Ὁ Ἰωάννης οὗτος, ζωγραφθεὶς ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἀπαχθεὶς εἰς τὴν Ἱερουσαν ὑπὸ τοῦ Βαγιαζίτ, μόλις μετὰ πολυμήνου ἐκ Γαλλίας ἐνεργείας ἀπελυτρώθη². Καὶ ἡ μὲν περὶ τῶν λύτρων συμφωνία ὡμολογήθη τὸν Ἰούνιον 1397, εἶτα δ' ὁ Ἰωάννης ἦλθεν εἰς τὴν Μυτιλήνην μετὰ καὶ ἄλλων συναπολυτρωθέντων Γάλλων ἵπποτῶν καὶ διέτριψε παρὰ τῷ δυνάστη τῆς νήσου Φραγκίσκῳ Γατελούζῳ ἀπὸ τῆς 5 Ἰουλίου μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου³. Οὕτως, ἂν ἀκριβῶς ἔχωσι τὰ μαρτυρούμενα ἐν ταῖς ἀρχαίαις γαλλικαῖς πηγαῖς περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν Μυτιλήνῃ διατριβῆς Ἰωάννου τοῦ κόμισ τοῦ Νιβέρνου, ἡ ὑπογραφή τοῦ μετὰ τοῦ Φραγκίσκου Γατελούζου ὡς ἐπιτρόπου τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου συνυπογραφέντος ἐγγράφου ἔγεινεν αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐν τῇ νήσῳ διαμονῆς τοῦ κόμισ.

Ὁ δὲ Henricus de Barro ἦτο πρωτότοκος υἱὸς (primogenitus) τοῦ Ροβέρτου, δουκὸς τοῦ μεταξὺ τῆς Λοθαριγγίας καὶ τῆς Καμπανίας κειμένου Bar, ἐξαδέλφου τοῦ βασιλέως Καρόλου Γ', καὶ αὐθέντης τοῦ Oisy⁴. Συμμετέσχε δὲ καὶ οὗτος τῆς ἐν Νικοπόλει μάχης καὶ συνυπέστη τὰς περιπετείας τῶν ἐν Προύσῃ συναιχμαλώτων, συνδιατρίψας μετὰ Ἰωάννου τοῦ κόμι-

¹ Ἴδε ἀνωτέρω σ. 252 σημ. 1.

² Ἐν τῇ ἐμῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος Τόμ. Γ' σ. 696 ἀνακριβῶς γίνεται λόγος περὶ διετοῦς παραλύσεως τῶν περὶ ἀπολυτρώσεως διαπραγματεύσεων.

³ Le livre des faicts ἐνθ' ἀν. σ. 480 κ. ε. J. Delaville le Roulx La France et l'Orient au XIVe siècle. Expédition du Maréchal Boucicaut (Bibliothèque des écoles françaises d'Athènes et de Rome. Fasc. 44) σ. 286 καὶ 287. Πρβλ. Μουφερράτου ἐνθ' ἀν. σ. 78 κ. ε.

⁴ Le Livre des faicts ἐνθ' ἀν. σ. 445 κ. ε.—Delaville le Roulx ἐνθ' ἀν. σ. 285 σημ. 1.

τος Νιβέρνου ἐν Μυτιλήνῃ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μεταξὺ 5 Ἰουλίου καὶ 15 Αὐγούστου καὶ μετ' αὐτοῦ συναπελθὼν εἰς Ῥόδον τὸ πρῶτον, ἔπειτα δ' εἰς Βενετταν¹, ἐπόθεν ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ χάριν ἀποφυγῆς τῆς λυμαιομένης τότε τὴν πόλιν ἐκείνην ἐπιδημίας εἰς τὸ οὐ μακρὰν αὐτῆς κείμενον πόλισμα Τρεβίσιον (Treviso), ἀλλ' ἐκεῖ, μὴ διαφυγαῖν τὴν νόσον, ἀπέθανε τῇ 23 Νοεμβρίου 1397².

Μετὰ δὲ τῶν δύο ἐκείνων συναπελυτρώθη ἐκ Προύσης καὶ ὁ πρωτοστάτωρ ἐκεῖνος Βουεicaut, ὅστις πρὸ τῆς εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπιστροφῆς διέβη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπεκίνησε τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ νὰ παρορμήσῃ τὸν Κάρολον Γ' εἰς τὴν στρατείαν ἐκείνην, ἣτις καὶ ἐξετελέσθη μικρὸν κατόπιν, ἀναπεθεῖσα εἰς αὐτὸν τὸν Βουεicaut. Τὰς δὲ οἰκείας μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος διαπραγματεύσεις διεξήγαγεν ἀποσταλεῖς ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Παλαιολόγου εἰς Παρισίους ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος Θεόδωρος Καντακουζηνός³.

Οὕτω σχεδὸν παραλλήλως καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον διεπραγματεύοντο πρὸς τὸν Κάρολον ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος διὰ τοῦ μετὰ τοῦ Φραγκίσκου Γατελούζου, ἐνεργοῦντος ὡς ἐπιτρόπου τοῦ Ἰωάννου, συμβληθέντος Ἰωάννου τοῦ κόμισ τοῦ Νιβέρνου, ἄτε τοῦ Ἑρρίκου, τοῦ δουκὸς Βάρρου, προαποθανόντος, καθ' ὃ εἶδομεν, ἐν τῷ μεταξὺ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος διὰ τοῦ Βουεicaut, τοῦ Θεοδώρου Καντακουζηνοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ Νικολάου Νοταρᾶ, τοῦ πατρὸς τοῦ ἐκ

¹ Delaville le Roulx ἐνθ' ἀν. σ. 316 κ. ε.

² Le Livre des faicts ἐνθ' ἀν. σ. 475. Delaville le Roulx ἐνθ' ἀν. σ. 318. Οὐκ ὀρθῶς ὡς ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ σημειοῦται τὸ 1396 παρὰ τῷ Louis Mareri (Le grand Dictionnaire historique ἐκδ. 10'. Ἐν Παρισίαις 1748. Τόμ. Β' σ. 42) καὶ Delaville le Roulx ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 78.

³ Ἴδε τὸ Χρονικὸν τοῦ ἀγωνίστου τῆς ἐν Παρισίαις μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου (Chronique du Religieux ἐν τῇ Collection des Mémoires τοῦ Petitot Τόμ. Β' σ. 559).—Le Livre des faicts ἐνθ' ἀν. σ. 479. Πρβλ. Σπυρ. Π. Λάμπρου ἐνθ' ἀν. σ. 697 κ. ε.—Μουφερράτου ἐνθ' ἀν. σ. 25 κ. ε., 27 κ. ε.

τῶν ἡμερῶν τῆς ἀλώσεως γνωστοῦ Λουκά, ἀποσταλέντος ὁμοίως εἰς Παρισίους τῷ 1398 χάριν αἰτήσεως βοήθειας ἐναντίον τῶν Τούρκων¹. Καὶ ἦσαν μὲν λίαν ἐπαγωγοὶ αἱ προτάσεις τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, ἐκχωροῦντος εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας τὰς χώρας τοῦ Βυζαντίου ἀντὶ πινακίου φακῆς, ἀλλ' ὁ Κάρολος ἐκλίνε μάλλον πρὸς τὸ ἐπίσημον Βυζάντιον, ὅπερ ἀντεπρόσωπευεν ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος. Ἐντεῦθεν δὲ δρμώμενος ἀπέστειλε μὲν, καθ' ἃ ἀμφοτέρωθεν οἱ Παλαιολόγοι ἐξητοῦντο, τὴν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Boucicault βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς τῆς ἀξιώσεως τῆς εἰς αὐτὸν παραχωρήσεως τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου δικαιωμάτων. Ἄλλως δὲ μετ' οὐ πολὺ, τὸ ἐπιὸν ἔτος 1398, ἀπήρχετο εἰς Παρισίους αὐτὸς ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος. Καὶ ἔτυχε μὲν λαμπρᾶς δεξιώσεως παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔνεκα τῆς αἰφνιδίας προσβολῆς τῆς ἐνίστατο καταλαμβανούσης τὸν Κάρολον παραφροσύνης, τοῦτο δ' ἔνεκα τῆς ἥττης τοῦ Βαγιαζίτ ὑπὸ τοῦ Ταμερλάνου ἐν Ἀγκύρᾳ τῷ 1402, ἀπαλλαξάσης τὴν Κωνσταντινούπολιν τοῦ ἀπειλούμενου ἀμέσου ἀπὸ τῶν Τούρκων κινδύνου, ἀνεστάλη ἢ ἐκ Γαλλίας προσδοκωμένη βοήθεια.

Ὅπωςδὴποτε τὸ διάθημα τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου ἐκχωροῦντος τὰ δίκαια τῆς ἐπισημοῦς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας ἀντὶ βεβαίων ἀνταλλαγμάτων, δὲν ἐλησμονήθη, καθ' ἃ φαίνεται, οὔτ' ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Παλαιολόγων, οὔτ' ἐν Γαλλίᾳ. Διὸ, ὅτ' ἐπῆλθε τὸ μοιραῖον τέλος καὶ ἔπεσεν ἡ Κωνσταντινούπολις, βλέπομεν μετὰ τὴν ἄλωσιν τὸν τελευταῖον τῶν Παλαιολόγων Ἀνδρέαν, τὸν υἱὸν τοῦ δεσπότη Πελοποννήσου Θωμᾶ, ἐκχωροῦντα καὶ πάλιν τῷ 1494 τὰ δικαιώματα ἐπὶ

¹ Ἴδε τὴν περίληψιν ἐγγράφου τοῦ Καρόλου Γ' πρὸς τὴν βενετικὴν πολιτείαν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ἰουλίου 1398 παρὰ τῷ Predelli (Commemoriali IX, 126 ἐν Τόμῳ Γ' σ. 260). Πρβλ. *Juvenal des Ursins* Καρ. XIX παρὰ *Berger de Xivrey* Mémoire sur la vie et les ouvrages de l'empereur Manuel Paléologue (Mémoires de l'Institut de France-Académie des Inscriptions et Belles-lettres Τόμ. ΙΘ', 1853) σ. 85.

τῆς ἀνυπάρκτου πλέον αὐτοκρατορίας εἰς τὸν Κάρολον Η' ¹, εἰ καὶ οὐχ ἦττον ἐξεχώρησε, καθ' ἃ φαίνεται, διὰ διαθήκης καὶ πάλιν ταῦτά δικαιώματα καὶ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας Φερδινάνδον Β' τὸν Καθολικὸν καὶ Ἰσαβέλλαν Α' τὴν Καστιλιακὴν ².

¹ *Foucaigne* Acte de cession d'André Paléologue en faveur de Charles VIII ἐν τοῖς Mémoires de l'Académie des Inscriptions Τόμ. ΙΖ' (1751) σ. 572 κ. ε. Ἐν τῷ Regio Archivio di Stato τῆς Ῥώμης σώζεται ἀπόγραφον τῆς ἐκχωρήσεως ταύτης, ὅπερ κατὰ τὰ πιστευόμενα ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀρχείου τούτου εἶνε τὸ πρωτόγραφον δωρητήριον. Ἄλλα δ' ἀντίγραφα εὑρήνται: λατινιστὶ μὲν ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Βατικανοῦ (56 J 42 σ. 7) καὶ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων (κῶδ. Latin 10408), γαλλιστὶ δ' ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μονάχου (*G. Thomas* Codices manu scripti Bibliothecae Regiae Monacensis gallici, hispanici, italicici. Ἐν Μονάχῳ, 1853 σ. 357. Κῶδ. 1266, Gall. 650, τοῦ 15' αἰῶνος).

² *Surita* Historia del Rey Don Hernando el Catolico (Anales de la Corona da Aragon. Ἐν Σαραγόσῃ, 1562-80 Τόμ. Ε' σ. 210).

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΗΔΕΙΑΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

Ὁ μακαρίτης Ἄθαν. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐξέδωκεν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 κώδικος τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης, γεγραμμένου τῷ 1569, διαφόρους ἐπιστολάς τοῦ Μηδείας (νῦν Τσαλάτζας) Θεοφάνους, ἀκμάσαντος ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ θαυμαστοῦ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου, ἀξίαν δὲ λόγου κατέχοντος θέσιν ἐν τε τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ μεσοχρονίᾳ γραμματολογίᾳ¹. Εἶνε δ' αἱ ἐπιστολαὶ αὗται τοῦτο μὲν τέσσαρες ἀπευθυνόμεναι εἰς τὸν Γεώργιον Ἀμηρουτζην, τοῦτο δ' ἐννέα ἄλλαι εἰς διαφόρους ἀποσταλεῖσαι. Τῶν ἐννέα τούτων αἱ ὀκτὼ πλὴν τῆς πρώτης, τῆς ἀποσταλείσης πρὸς τινὰ τῶν ἀρχόντων², σώζονται καὶ ἐν ἄλλῃ κώδικι πολὺ ἀρχαιότερῳ καὶ καλλιτέρῳ, τῷ Παρισιακῷ 1292, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ὑπερμεσοῦντα, ἦτοι κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἔζη ὁ Θεοφάνης.

Εἶνε δ' αἱ ἐπιστολαὶ αὗται καθ' ἣν τάξιν σώζονται ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι αἱ ἑξῆς:

α' (φ. 271^α). «Ὁ Μηδείας ἔτι μέγας οἰκονόμος ὢν τῷ τιμιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς Ἰγνατίῳ τῷ Εὐφημιανῷ»³ = «Ἰγνατίῳ μοναχῷ τῷ Εὐφημιανῷ» (7^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 33 κ. ἐ.).

¹ Ἴδε περὶ αὐτοῦ Κ. Σάθαν ἐν Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ σ. 105 καὶ πληρέστερον Ἀθ. Παπαδόπουλον Κεραμεῖα («Ἀνέκδοτα ἑλληνικά συγγραμμάτια ἔγγραφα τε καὶ ἄλλα κείμενα συλλεγόμενα ἐκ τῶν ἐν τῇ Μαυρογορδοκρατίᾳ βιβλιοθήκῃ ἀναγραφόμενων χειρογράφων. Ἐν Παραρτήματι τοῦ ΙΕ' Τόμου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου (1881 σ. 18 κ. ἐ.).

² Ἀθων. Παπαδοπούλου Κεραμεῖως ἐνθ' ἀν. σ. 29,

³ Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ὡς καὶ ἡ τῆς β' ἐπιστολῆς ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι ἐν τῇ ἀνω ᾧ καὶ διὰ νεωτέρας χειρὸς.

β' (275^α). «Ὁ Μηδείας τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιάρχῳ» = «Τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιάρχῳ» (5^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 31 κ. ἐ.).

γ' (φ. 277^α). «Τῷ αὐτῷ» = (Ἀνεπίγραφος) (6^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 32 κ. ἐ.).

δ' (φ. 278^α). «Τῷ μεγάλῳ σακελλαρίῳ» = «Τῷ μεγάλῳ Σακελλαρίῳ» (4^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 31 κ. ἐ.).

ε' (φ. 280^α). «Τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου» = «Ὁ Μηδείας τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου» (2^α τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 29 κ. ἐ.).

ς' (φ. 281^α). «Τῷ Χαλκηδόνης» = «Τῷ Χαλκηδόνης» (3^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 33 κ. ἐ.).

ζ' (φ. 281^β). «Τῷ Παλαιολόγῳ κυρῷ Μανουήλ» = «Κυρῷ Μανουήλ τῷ Παλαιολόγῳ» (8^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 35).

η' (φ. 283^α). «Ἀνεπίγραφος» = (Ἀνεπίγραφος) (9^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 35).

Ἐκ δὲ τῆς ὑπ' ἐμοῦ γενομένης ἀντιβολῆς τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος ἀπεδείχθη, ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κώδικος τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης, οἷον γινώσκωμεν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμεῖως, ἴσως παραναγνώσαντος αὐτὸν ἐν τισιν ἢ καὶ παραλιπόντος χωρία τινὰ, ὑπάρχοντα ἐν τῷ κώδικι, παρατηροῦνται οὐκ ὀλίγαι διαφοραὶ. Διὸ ἐθεώρησ' ἀναγκαῖον νὰ ἐκδώσω ἐκ νέου τὰς ἀξίας λόγου ταύτας ἐπιστολάς, αἵτινες, σὺν τῇ ὀσημέρῃ ἀξήσει τοῦ ἐκ τῶν ἡμερῶν τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ τῆς ὑστεραίας τῆς ἀλώσεως ὑλικοῦ διαφωτιζόμεναι ἐν τοῖς σκοτεινοῖς αὐτῶν σημείοις καὶ τοῖς προσωπικοῖς ζητήμασι, θέλουσιν ἀποβῆ ἔτι μᾶλλον χρήσιμοι ὡς ἱστορικαὶ πηγαὶ τῶν χρόνων ἐκείνων.

Ἐν τῇ κατωτέρῳ ἐκδόσει περιέλαβον ὡς πρώτην τὴν ἐν μόνῳ τῷ κώδικι τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης σωζομένην, τὰς δὲ λοιπὰς

ἐκδίδω κατὰ τὴν ἐν τῇ Παρισιακῷ κώδικι ἀκολουθίαν. Καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κώδικος Μυτιλήνης ἔκδοσιν τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐδήλωσα ἐν ταῖς ὑποσελιδίαις σημειώσεσι διὰ τοῦ Κ, τὸν δὲ Παρισιακὸν κώδικα διὰ τοῦ Π.

Περὶ τὸν δ' ὑπέλαβον νὰ σημειώσω ὅπου τὸ τε βαρυτονεῖται (τέ) ἐν τῇ Π καὶ τὰς διαφόρους ὑπ' ἐμοῦ στίξεις τοῦ κειμένου.

1.

Τοῦ μητροπολίτου Μηδείας πρὸς τινὰ τῶν ἀρχόντων.

Πολλάκις πυνηθαιμένῳ περὶ τῆς εὐκλεοῦς εὐγενείας σου αἰεὶ μοι καταγγέλλονται σφοδραὶ τινές τοῦ ἔλκους σου καὶ δεινὰ περιωδυνία ὑπὸ τῆς ἐπελθούσης σοι περὶ τὰ τεῖχη βολῆς ἔξιθεν ἀμύνοντι. Σκοπήσαι δ' οὖν δυνηθείης, εὐγενέστατε, ὃ θ' ὑπὲρ Πόλεως παθεῖν καὶ ἐν 5 τοῖς ἔπειτα μακαριστὸν ἔσεται χρόνοις, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν τῶν προγόνων σου τῶν μακαρίων καὶ ἰσοθέων φωτῶν ἐπὶ νοῦν ἀναλαβεῖν χρησιμότητα, ὅση παρὰ πάντων μακαριότης περίεστιν ἰδεῖν ἄδεται. Τούτων 10 τοιγαροῦν μιμητῆς γενέσθαι μὴ κατοκνήσης καὶ περὶ τῶν ἐπερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ δεινῶν χεῖρα βοηθείας ὀρέξαι ἤδη γὰρ τὸ πικρὸν τῆς σιμωνίας ἔργον ἀναφανέν ἐξόλεθρον παντάπασιν τὸ γένος ἡμῶν 15 καταναγκάζει γενέσθαι. Μὴ δυνάμενος δὲ πλατύτερον γράψαι διὰ τὰς ἐπελθούσας μοι ἀσθενείας, τῷ κομιστῇ τουτῷ παρήγγειλα διηγήσασθαι σοι.

2.

Ὁ Μηδείας ἔτι μέγας οἰκονόμος ὢν

τῷ τιμιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς κυρῷ Ἰγνατίῳ τῷ Εὐφημιανῷ

Ἰμίε πάτερ, ἔναγχος ἐξ ὕπνου μοι γενομένῳ πόρρω νυκτῶν ἀλλὰ τε πολλὰ τὸν λογισμὸν ἐκύκα, οἷα δὴ τὰ πολλὰ φιλεῖ συμβαίνειν

2. περιωδυνία ἔγραφα : περιωδινία Κ 4. ὃ θ' ἔγραφα : ὃθ' Κ Πό-
λεως ἔγραφα ἐπειδὴ πρόκειται προφανῶς περὶ ἀρχόντος τραυματισθέντος κατὰ
τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως : πόλεως Κ 5. ἔσεται ἔγραφα : ἔσε-
σθαι Κ τὴν ἔγραφα : τοὺς Κ 7. Τούτων ἔγραφα : Τῶν Κ 8. κατοκνή-
σις ἔγραφα : κατακνήσις Κ

πολλὰς, οὐχ ἴκιστα δὲ καὶ τὸ τοῦ ἐκ Θετταλίας Στρογγυλοῦ, ὅπως ἀπ-
έσκωφεν ἐν οὐ καιρῷ εἰς ἄνδρα θαυμάσιον, Γεννάδιον τὸν πάνυ. Μέ-
μνησαι γὰρ δήπου παραινούντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου πατρι-
άρχου οὕτω βραδίως τὴν τῶν νόμων προῖσθαι ἀκριβείαν κατ' ἐκείνον
καὶ κατάγγελον οὐ τι μικρὸν κινούντος. Ἐφίκει δὲ καὶ τι πλέον εἰπεῖν 5
βουλόμενος, εἰ μὴ ἡ σὴ τιμιότης τοῦτον τοῦ πρόσω χωρεῖν ἀπειρε-
νεύμασί τε καὶ λόγοις τισί, καὶ χάρις γέ σοι πολλή τῇ τῶ ἡμῶν ἀπο-
τίσαντι ὀφλημα, ὀφειλόντων τοῦτο πρὸ παντὸς ἐτέρου. Ζητῶν τοίνυν
ὅτου χάριν οὕτως ἐμνήσθη τοῦ θεοῦ τούτου ἀνδρός, τὴν δεινὴν ἐνε-
νόησα νόσον τῆς κολακείας αὐτὸν κινήσαι, συλλήπτورا ταύτην ἡγή- 10
σάμενον ἔσεσθαι οἱ τοῦ ζητουμένου· οὐκ ἔσθετο δ' ὅτι πονηρῷ χργί-
ται συνεργῷ καὶ ὡς ἐπὶ τοιούτῳ παραγένοιτο καταλύματι. Ἔττα δεύ-
τερον ἐπῆλθέ μοι ζητεῖν, εἰ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐάλω ποτὲ τῆς τῶν
νόμων ἀκριβείας παραλόγως τι καθυφαίρει, ὡς ἔχειν αὐτῷ περὶ τού-
του τινὰ μέμφεσθαι. Εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις τοιούτου τινὸς 15
γέγραπται, οὐκ ἔχω λέγειν τούναντίον δ' ἅπαν σύνοιδα πᾶσιν, ὅτι τὰς
ἐτέρων δίκας ἐτέτακτο διευθύνειν, τῆς ταιαύτης ἀκριβείας ἀσφαλῶς
αὐτὸν ἀντεχόμενον, εἴη δ' ἂν ἔφην περὶ ὧν χθὲς καὶ πρότριτα βεβού-
ληται ὁ Θετταλὸς τῇ συνόδῳ κοινώσασθαι περὶ τε ἐν ταῖς γάμοις δια- 20
κρίσεως καὶ τινῶν ἐπιτετιμημένων. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, τὸ μὲν ἀπειμ-
φαῖνον τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν παρόντων ἐκεῖσε μάλιστα
διελέγχειν μικρὸν· οὐδὲ γὰρ τῆς τοῦ Στρογγυλοῦ προπετείας ἡμῖν
καθικέσθαι σκοπὸς, τοῦ δὲ ἀμώμου φροντίσαι τοῦ ἀνδρός ἐκείνου,
χρέος ἐκτίνουσιν ἀναγκαῖον καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐπαμύνειν προὔργου τι- 25
θεμένους καὶ τῷ πατρὶ τῷ μακαριωτάτῳ τε πατριάρχῃ καὶ τῇ σὴ τι-
μιότητι χαριουμένοις, οἷς κολακείας μὲν οὐ μέλει, εὐνοίας δὲ τῆς πρὸς
ἐκείνον καὶ μάλα, εἰ καὶ τινες τὴν ἐναντίαν εἶλοντο. Ἦί τοίνυν ἕτερον
τοῖς νόμοις τῆς ἐκκλησίας ἀπᾶδον εἶχεν ἐκεῖνος θεῖναι, ὅς γε τοσοῦ-
τον ἀπέτρεπε νομοθετεῖν, ὅτι καὶ ἐπεὶ συμβουλεύσειν ἀπηξίωτο οὐκ ἔχθ-
σθη; Τοῦτο δεινὸν, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν ἡξίου χρήσασθαι τῇ ἑαυτῆς 30
δυνάμει εἰς σωτηρίαν πολλῶν ψυχῶν, ὃ καὶ προὔργου ποιεῖν αἰεὶ χρή

1-2. ἀπέσκωφεν Π : ἐπέσκωφεν Κ 6. τοῦ Π : τῶν Κ 7. τῷ τὸ ἔγρα-
ψα : τῷ Π : τὸ Κ 9. ἐμνήσθη Π : ἐμνήσθη Κ 10-11. ἡγησάμενον ἔσε-
σθαι οἱ Κ : ἡγησάμενος ἔσεσθαι οἱ Κ 12. παραγένοιτο Π : καταλύσει Κ
13. ἐπῆλθε Κ : ἐπῆλθε Π 14. τί Κ : τι Π 24. προὔργου Κ : προὔρ-
γου Π 25. πατρὶ τῷ Π : λείπουσι Κ τε Π : λείπει Κ 28. ἀπᾶδον Κ :
ἀπάδον Π 29. ὅτι Π : ὅς γε Κ 31. προὔργου Κ : προὔργου Π

καὶ μηδεμίαν ὀλιγορῆν ὑπεραιρούσης παντὸς τοῦ κόσμου; Οὐδ' ὑπο-
 θράττει τὸ Μῆ μέτριον ἕρια αἰῶνια ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου, ἴστωσαν
 ὡς οὐ περὶ γάμων εἴρηται τοῦτο, περὶ δὲ γε τῶν ἀρθρῶν τῆς πίστεως·
 τριγαμίας δὲ γε καὶ τετραγαμίας πέρι οὐθ' ὁ Κύριος οὐθ' οἱ τούτῳ
 5 φειτήσαντές τι παρέδωκαν, ἀλλ' ὁ παλαιὸς νόμος διὰ τὴν τῶν ἀνθρώ-
 πων φησὶ σκληροκαρδίαν ἐπιτρέπει τοῖς συζυγαῖσι τὴν διάζευξιν, πορ-
 νείας ἀναφανείσης μόνον, ὃ δὲ γε καινὸς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ λίαν
 ἐμδριθῶς Μῆ χωρίζεται, φησὶν, ἄνθρωπος τοὺς συζυγέοντας ὑπὸ θεοῦ,
 καὶ μοιχᾶσθαι διορίζεται τὸν τὴν ἀπολυθεῖσαν γεγαμηκότα· καὶ ὁ
 10 Ἀπόστολος τὰς νεωτέρας γήρας δι' ἃς αὐτὸς φησὶν αἰτίας προτρέπει
 καὶ εἰς δεύτερον γάμον ἐλθεῖν. Εἰ μὲν οὐκ ἐξῆν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ τῶν
 πατέρων μεταίρειν ἕρια, τούτοις μᾶλλον ἔδει ταύτην φυλάξαι τὴν τι-
 μὴν, πατράσιν οὐσι πατέρων· ὅτι δὲ μᾶλλον ἐκ τούτων προϋτέτραπτο
 θεόντως τὰ περὶ τῶν τοιούτων ἐν καιρῷ μεταίρειν, ἔδειξεν, ὅτι τὰ τού-
 15 των πρῶτον ἐκίνησεν, ἡγησαμένου Βασιλείου καὶ τινῶν ἐτέρων κατὰ
 καιροῦς, διαφόρων μὲν τυχὸν ἀρετῆ καὶ σοφίας, πάντων δὲ ὁμοίων τῇ
 ἐκκλησιαστικῇ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ, τῶν καὶ τῇ περὶ τὴν πίστιν δόξῃ
 οὐ τῶν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις ὄντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐς δεῦρο
 τῆς ἐκκλησίας ἡγουμένων· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ Βασιλείου ἴσχυσεν ἂν ὡς
 20 τοῦ Βασιλείου ἢ ἄλλου του ὡσαύτως, εἰ μὴ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνεδό-
 κει. Ὁ δὲ καὶ ἐν μέρει τίθημι ὑπερβολῆς, οἱ βασιλεῖς μικροῦ τινος
 συμφέραντος αὐτοῖς χάριν, ὄντες ἄνθρωποι, παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ ψήφον
 χωρίζουσι οὐς αὐτὸς συνέζευξε, τὸ τῆς καθοσιώσεως συστέλλοντες.
 Πῶς οὖν εὐσεδέστατοι καὶ πιστοὶ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἢ πῶς οἱ παρ'
 25 αὐτῶν τεθέντες νόμοι θεοὶ καὶ φιλευσεθεῖς ἢ πῶς αὐτοῦς ἢ ἐκκλησία
 ἐδέξατο; Τίς οὖν ἀντερεῖ μὴ τὴν ἐκκλησίαν ἀπολελυμένην ἔχειν δύ-
 ναμιν, καιροῦ καὶ πραγμάτων καὶ λόγων εὐλόγων καταναγκαζόντων,
 οὐχ ἤμισα δὲ καὶ ἐν οἷς ψυχαὶ καὶ πίστις κινδυνεύουσι νομοθετεῖν
 καὶ ἀντινομοθετεῖν καὶ μεταίρειν ἕρια πρότερα, οἰκονομοῦσαν καὶ μη-
 30 χανωμένην τὸ ἀζήμιον τῶν ὑπ' αὐτὴν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως, ἀπα-
 θῶς μέντοι σὺν ἀδιαβλήτοις ταῖς ψήφοις καὶ παρατηρήσεσι ταῖς προσ-
 ηκούσαις; Ἐγὼ δὲ μᾶλλον, εἰ τίς ἐστὶ τῆς καθολικῆς ἐξάρχων ἐκκλη-
 σίας μὴ οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὴν κινῶν, παρορᾷ δὲ μᾶλλον ἀπόλ-

λυσθαι ψυχικῶς οὐς ἐπιστεύθη διασώζειν, ὡς δὴθεν τοῖς τῶν προτέ-
 ρων θεσπίσμασιν ἐμμένων, τοῦτον ἀποδώσειν λόγον τῆς ἀπωλείας
 ἐκείνων θεῷ εὐτόνως ἂν διατειναίμην. Παραδείγματι δὲ γυμναστέον τὸν
 λόγον ἡμῖν, εἰ δοκεῖ. Δεσπότης ἐμὸς προβάτων ἐγχειρίσας μοι νομὴν
 ἀπήρην, ἐντειλάμενος ἐξάγειν ταῦτ' ἐπὶ νομάς διὰ τῆς βορείου τυχὸν 5
 θύρας τοῦ θριγγοῦ, ὡς ἐνεδρευόντων ἄλλοθεν θηρίων· εἰ δὲ κἀνταῦθα
 τὰ θηρία παραγένοιτο καὶ κινδυνεῦοι παραπόλλυσθαι τὰ θρέμματα ἢ
 λιμῷ τῷ μὴ ἐξιέναι τῷ δέει τῶν θηρίων ἢ καταδρώσει τῶν ἐνεδρευ-
 όντων τῇ τούτων προόδῳ, ἐξεῖναι παρανοίγειν τὸν θριγγὸν ἐτέρωθεν
 καὶ διασώζειν τὰ θρέμματα πρὸς τῷ καὶ πιαίνειν αὐτὰ δαψιλείᾳ τῆς 10
 νομῆς. Ἐγὼ δὲ, τὴν ὑπ' αὐτῶν φορὰν μόνον συγκομιζόμενος, οὔτε εἰ
 καλῶς νέμοιντο ἢ κακῶς ἐσκεψάμην, οὐθ' ὅπως ἀνώτερα τῆς ἀπὸ τῶν
 θηρίων λύμης εἶναι διὰ σπουδῆς ἐθέμην, μίαν τοῦ θριγγοῦ θύραν ἔχειν
 πρὸς τὸ τοῦ δεσπότης σκηπτόμενος καὶ μὴ ἐξεῖναι παρανοίγειν ἐτέ-
 15 ρωθεν τὸν θριγγὸν, οὐ δώσω δίκας τῆς ἀπωλείας τῶν θρεμμάτων, ἐλ-
 θόντος τοῦ δεσπότης καὶ τοὺς λόγους εἰσπράττοντος; Καὶ τυφλῷ κατὰ
 τὴν παροιμίαν δῆλον, ἢ καὶ ἀλεκτρυαίνης εἰκὸς ἐστὶν ἡμᾶς ἠττάσθαι,
 τῷ μὲν σιτισμῷ τῶν νεοσσῶν τυχὸν καὶ ἀδρῷ μὴ ἀρκουμένης, εἰ μὴ
 καὶ ἐπισιτισμὸν μηχανήσαιο, πρὸς δ' αἰετὸν καὶ κύνα καὶ γαλῆν ὑπὲρ
 αὐτῶν οὐκ ἀτόλμως παραβαλλομένης καὶ μηδὲ τῶν ἰδίων πτερούγων 20
 φειδομένης εἰς φρουρὰν καὶ περίθαλψιν. Εἰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν πᾶσαν
 εἰωθυῖαν κρίνειν τὰ περὶ τούτων καὶ διακρίνειν καὶ νομοθετεῖν καὶ
 ἀναπτύσσειν καὶ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἔρμαιον τὴν συνδρομὴν τῶν τὴν
 ἐκκλησίαν ἀναπληροῦντων ἡγησάμενος καὶ ἐγκαίρως νομίσας εἰσηγή-
 25 σασθαι τὰ δοκοῦντά οἱ συνοίσειν τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας, οὐ νομο-
 του, ἀλλὰ συμβούλου τρόπον εἰσελθεῖν ἐβουλήθη, ἐξωστράκισται δὲ
 μὴ χαλεπήνας, ἔδειξεν ἠττον αὐτῷ μέλειν τῆς τοῦ κρύψαντος τὸ τά-
 λαντον δίκης· τῶν γὰρ ἱερῶν ἀκούει λογίων, Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλά-
 λησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον, λεγόντων. Μάτην ἄρα ὁ μάταιος
 Στρογγυλὸς πρὸς αὐτὸν ἀπέσχωψεν. Ἐρρωσο. 30

1. μηδεμίαν Κ : μηδὲ μιᾶς Π 12. ταύτην Π : λείπει Κ 13. προϋτέτρα-
 πτο Κ : προϋτέτραπτο Π 14. τῶν τοιούτων Π : τούτων Κ 17. τῶν καί-
 δόξῃ Π : λείπουσι Κ 26. τίς Κ : τίς Π 28. οὐχ ἤμισα Κ : οὐχ ἡμισα Π
 31. μέντοι Π : μέντοι Κ 32-33. ἐξάρχων ἐκκλησίας Π : ἐκκλησίας ἐξάρχων Κ

2-3. τοῦτον—θεῷ Π : λείπουσι Κ 4. προβάτων ἐγχειρίσας μοι Π : ἐγχειρί-
 σας μοι προβάτων Κ 5. βορείου τυχὸν : Π βορείας Κ 7. κινδυνεῦοι ἔγραψα :
 κινδυνεύει ΠΚ 12. ἢ Π : εἰ Π 19. κύνα Π : κῦνα Κ γαλῆν Κ : γαλῆν Π
 20. μηδὲ Κ : μηδὲ Π 22. εἰωθυῖαν Κ : εἰωθυῖαν ἐκ τοῦ εἰωθυῖαν Π
 25. δοκοῦντά οἱ Π : δοκοῦντα οἱ Κ 30. ἀπέσχωψεν ἔρρωσο Π : ἐπέσχωψεν Κ

3.

Ὁ Μηδείας τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιάρχῃ.

Δυσὶν ἐγκλημάτων θατέρου σοι γραφὴν ἐποίησιν ἐχόντων ἡμῶν, ἔξεστί σοι τὸ κουφότερον δοκοῦν ἐλομένην λέγειν, οὐδέτερόν σοι προσήκειν ἀξιούντων ἡμῶν, ἀναγκαίως δ' ἐπομένων ἔργοις τε καὶ λόγοις τοῖς σοῖς· αἰρήσειν γὰρ ἡγησάμενος ἡμᾶς τοῖς ἡμετέροις, ὃ δὴ λέγεσθαι, πτεροῖς, λέληθας σαυτὸν μηδ' ἄκρω κρατήσας τῷ ὄνυχι, καὶ ἢ ἐπίνοια διήμαρτέ σοι ἐνδεικνυμένην τὰ ἡμέτερα, ἃ Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίῳ γεγράφεται γράμματα καὶ ὃ τι ἔξεσσι τῇ ἐκκλησίᾳ, νόμους καὶ κανόνας οἰκονομικῶς μεταμείδειν ἐκ τούτων κατασκευάζοντι. Ἡ γὰρ οὐ ξυνίης τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, ὅπερ ἀγροικίας καὶ ἀμαθίας ἐστίν, ἢ συκοφαντεῖς, ὃ πρὸς ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας τυγχάνει. Ἡ μὲν γὰρ ἐκκλησία τῇ ἀντιφάσει οὐκ ἂν ποτ' ἐνασμενίσσει διαπρυσίως βοῶσα «Τοῖς ἐν καταφρονήσει τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θεῖους κανόνας τῶν μακαρίων καὶ ἀγίων πατέρων, οἳ καὶ τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι καὶ τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θεῖον ποδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα». Καὶ αὐθις· «Ἄπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν ἢ διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἀγίων πατέρων καινοτομηθέντα καὶπραχθέντα ἢπραχθησόμενα, ἀνάθεμα». Ἡμεῖς δὲ οὐ κατασκάπτειν καὶ ἀνατρέπειν τὰ τελεῖα καὶ ὀχυρώματα τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ὑποτυπώσεις τῶν θεῶν πατέρων ἐν ἐκείνοις ἀξιούμεν τοῖς γράμμασιν, ὃ νῦν ὄραν ἐστὶ γινόμενον, εἰ μὴ που τῶν γραμμάτων ἐκείνων ἐξεῖλες ἢ ἐκὼν παρατρέχεις τὸ οἰκονομοῦσαν καὶ μηχανωμένην τὸ ἀζήμιον τῶν ὑπ' αὐτὴν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως, ἀπαθῶς μέντοι σὺν ἀδιαδλήτοις ταῖς ψήφοις καὶ παρατηρήσεσι ταῖς προσηκούσαις, ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν εἴρηται πρότερον οἰκονομητέον εἰπόντι ἐνθα μὴ παρανομητέον, καὶ εἰ τις τῶν δοκούντων τοῖς ἱεροῖς πατράσι σαλεύει τι, οὐκέτι τοῦτο οἰκονομίαν κλητέον, ἀλλὰ παράδοσιν καὶ προδοσίαν δόγματος καὶ περὶ τὸ θεῖον ἀσέβειαν. Καὶ εἰκότως· οὐ γὰρ ἦσαν, φησὶν, αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. Τὸ δὲ ἀντινομοθετεῖν λέγοντες, οὐ τὰ-

ναντία ἐξεῖναί φασιν τῇ ἐκκλησίᾳ θεῖναι, ἀλλὰ τὸ ἐξ Ἰσοῦ νομοθετεῖν ἐφ' οἷς οὐκ ἔφθασαν οἱ πρότερον κατὰ τὸ ἀμφιταλαντεύειν καὶ ἀντισταθμίζειν καὶ μεταίρειν ὅρια ἐφ' οἷς ἐνδοεῖ τις ἢ ἄλλως πως οἰκονομίας δεομένοις, τοῦ καιροῦ τὴν ἀναπλήρωσιν εἰσπράττοντος, εὐαγέσι γέ τοι τρόποις καὶ προσφόροις ἐκκλησίᾳ θεοῦ. Καὶ παρὶ γὰρ νῦν τοὺς τρόπους τῶν ἀλέγγειν τῶν καθ' ὑμᾶς οἰκονομιῶν, οὐκ ἀφανεῖς ὄντας. Ὁ δὲ γὰρ θεοπέσιος Γεννάδιος παρανοίγειν τὸν θριγγὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ νομᾶς ἐξάγειν τὰ λογικὰ θρέμματα ζωτικὰς, ἀσινῶν τηρουμένων καὶ τῶν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως αὐτῶν ἀξιῶν, οὔτε αὐτὸς ἐμπαθῶς καὶ σχολιαστὰς ψήφοις ἔλεγε τοῦτο, οὔτε ἡμεῖς ὑπερασπίζοντες τοῦτου· καὶ ἃ ἐν ἐκείνοις εἰρήκαμεν τοῖς γράμμασιν ὑπὲρ τῶν ἐκείνου τὸν τοιοῦτον εἴρηται τρόπον, οὔτε δ' ὑμῖν ἐκεῖνα συνεδόκει τότε, ἄλλων παθῶν ἡγούμενων, οὔτ' ἐκεῖνος συνίστη τῇ ἰδίᾳ γνώμῃ, οὔθ' ἡμεῖς ἐπεκδικεῖν πλέον προήχθημεν, οὔθ' ἡ ἐκκλησία παρεδέξατο. Νῦν δ' ἕτερα πάθη, τοῦ καιροῦ σχεδιάσαντας ἐν ὑμῖν τοῖς ἡγούμενοις τῆς ἐκκλησίας, οὐ παρανοίγειν ἀξιούτε τὸν θριγγὸν μετὰ τῆς τῶν ὑποτυπώσεων παρατηρήσεως καὶ τοῦ ἀπαθοῦς, ἀλλὰ τὰς μεγάλας ἀναπεταννύειν κλισιάδας, μᾶλλον δὲ ὅλον τὸν φραγμὸν περιαιρεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ τὰς ψυχὰς βλάπτεσθαι πολλῶν, νεκρουμένων καὶ τῆς πίστεως ἐν αὐταῖς τῇ ἐνδοεῖα τῶν ἔργων τῶν εὐσεβῶν. Βούλει δ' ὅμως τοῖς ἡμετέροις ἐνιέναι πάθει τὸ ἰσχυρὸν, ἃ εἰρήκαμεν ἡμεῖς ἐνὸς ἕνεκα μερικοῦ καὶ μικροῦ εἰς τὰ πάντα καὶ καθόλου καὶ μεγάλα μετὰ γων, συνερίθῳ τῇ συκοφαντίᾳ ἢ παρεξηγήσει χρώμενος. Καὶ δὴ μὴ ἀπαξιώσης ἀποκρίνασθαι ἐρομένη μοι τοῦτ'. Αὐτὸς μὲν ἐμβριθῶς ἄγαν καὶ ἰταμῶς παρανόμων ἡμῶν ἐγράφου τὸ πρότερον, καὶ οὔτε τῇ ἀπάτῃ καὶ ἀγνοίᾳ χῶραν παρείχες, οὔτε τοῖς προστάταις τὸ πρᾶγμα ἡμῶν ἀναφερόντων ἔφερες, ἀλλὰ καὶ ἔγγραφον παράγων νόμου τεμάχιον, οὐκ οἶδα πόθεν λαθῶν, τὸ ἀσύγγνωστον ἐψηφίζου. Νῦν δ' οὐ τῶν ὧν ἡμᾶς ἤτιθ' ἡγούμενων, ἀλλ' ἀπλῶς πάντων νομίμων τε καὶ κανονικῶν διεφθορότων καὶ τῶν μὲν ἐνεργείαις, τῶν δὲ συμβουλαῖς ἢ προδοσίαις ἢ οἰκονομίαις ἢ διοικήσεσι ταῖς σοῖς τελειουμένων καὶ διὰ τὸ ἀπεμφαῖνον αὐτῶν αὐτοῦ σοῦ μεταβαλόντος κάκ τῶν ἡμετέρων ὧν ἐγράφου παρανόμων τὸ εὐλογον αὐτοῖς χαριζομένου, ποτέρῳ τῶν καιρῶν πολιτεύεσθαι σε

7. ὃ τι ἔγραψα : ὅτι ΠΚ 11. ποι' Π : ποτε Κ 13. τῶν μακαρίων καὶ Π : λείπουσι Κ 20. ὄραν Π : ὄραν Κ 23. μέντοι Π : γέ τοι Κ

13. συνίστη Κ : συνέστη Π 17. κλισιάδας : κλισιαδίας Π 18. ἐφ' ᾧ Κ : ἐφ' ᾧ Π 22. καὶ μεγάλα Π : λείπουσι Κ συνερίθῳ ΠΚ. Ἄνευ λόγου ὁ Κεραμεὺς ἔθηκεν ἐρωτηματικὸν μετὰ τὴν λέξιν, ἔχουσαν ὀρθῶς. 25. τὸ πρότερον Κ : τοπρότερον Π 32. σοῦ Π : σου Κ

καλῶς καὶ δικαίως ψήσομεν ἐν χρηστότητι τρόπων καὶ ἡθους ἡμερό-
τητι καὶ ὧν ἡμῖν ἰφειλέες χαρίτων ἐκτίσει; Ἐἰ μὲν γὰρ νῦν, ἔτε καὶ ὁ
χρόνος καὶ ἡ τῶν πραγμάτων πείρα προκόπτειν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τὸν
ἀγαθὸν καὶ θεῖον ἄνδρα ποιεῖ, κακῶς ἄρα τότε καὶ διενσοῦ καὶ ἔπρατ-
ῆτες καὶ ἔλεγες καθ' ἡμῶν. Ἐἰ δὲ τότε ταῦτα ὡς προσήκον ἐποίησας, νῦν
ἄρα προκέκοφας ἐν ταῖς χειρίστοις, ὃ πρὸς ἄνδρὸς οὐκ ἂν εἴη ποτ'
ἀγαθοῦ ἢ πῶς ἂν εἴποιμι μετριώτερον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν ἔλεως ὁ Κύ-
ριος γένοιτο, ἄμα δὲ καὶ ἡμῖν, εἰρήνην δὲ καὶ τῆ ἐκκλησίᾳ παράσχοι
ἰωρεᾶ τε καὶ χάριτι, ὡς οἶδεν αὐτός.

4.

Τῷ αὐτῷ.

᾿Ωδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν, ἡ παροιμία φησί· τὸ δὲ κύημα τοῦ
ὄρους τούτου τῆς σῆς ὑπερήφανίας χρόνιον ἀποτεχθὲν τῇ τεκόντι
σύμμορφον ἀτεχνῶς τῷ τε ποικίλῳ τοῦ ἡθους καὶ τῇ τῆς γνώμης σκο-
λιῷ, ἃ σοὶ πρὸς τρόπον πεφύκασι, καὶ ὄγκου μὲν ἕνεκα ὑπερήρται καὶ
ἔλέφαντος, ἰσχύος δὲ καὶ ἐμπίδος ἡττηται τῇ περιδομῆσει μόνῃ τὰς
ἀκοᾶς ἀποκναίον, μηδένα δὲ πείθειν ἔχον, εἰ μὴ πού τις ἐστὶ κατὰ σέ.
Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὰ σά; Ἀλλὰ καὶ πτερῶν ἐνδει τούτῳ πρὸς πτήσιν,
ποδῶν δ' ἀπορεῖ πρὸς πορείαν ἐφ' ἣν πρὸς ἡμᾶς ἀφίξεται καὶ οὐδ' ἐρπύσαι
ἰσχύει ἄλλως δ' ἐναγῆς ὂν καὶ ἐτώσιον ἄχθος οὐδὲ φοράδην ἔχει ἐλ-
10 θεῖν, πάντων ἀποσειομένων τῆν ἐκ τοῦ θίγειν αὐτοῦ προστροπήν. Καὶ
ὑποσχέσεως μὲν ἕνεκα ἐπιστολή, ἔργου δὲ φλυαρία, ἧς τὸ ἐπιτίμιον
παρὰ τῶν νόμων τῷ καὶ δευτέρῳ τινὶ γνωρίσαντι ταύτην ἢ τῆς κε-
φαλῆς ζημία, καὶ ταῦτ' ἀγνοουμένου τοῦ συντεθεικότος τῆν ἀρχήν.
Οὐχ ἡκιστα δὲ καὶ βαρυτέρῳ τῷ τιμῆματι ὑπόχρεων σαυτὸν εἰργάσω,
15 ὡς πρὸ τοῦ ἐπιστεῖλαι τῷ ἢ γέγραπται ὁ νόμος ἐστὶν ἐπιστολῆς
πολλοῖς ἐτέροις ἐπιδεικνύμενος, ταύτην λοῖδορον οὖσαν, ὃ φλυαρίας
ἐστὶ, πρὸς σοῦ συντεθεῖσθαι καθωμολόγηεις. Ἔδει δὲ πάντως καὶ αὐτὸν
σὲ θέσθαι καὶ ἀμφοῖν ταῖν αἰτίαι, ὧν ἡμεῖς μὲν σοὶ τῆν ἑτέραν εἰς

6. προκέκοφας Π : προκέκοφα Κ 7. ἀλλὰ σοὶ Π : ἀλλὰ σοὶ Κ

4, 1. ᾿Ωδινεν Κ : ᾿Ωδινε τὸ Π 3-4. σχολιῷ Κ : σχολιῷ ἐκ τοῦ σχολιῷ Π

6. κατὰ σέ Π : κατὰ σε Κ 8. πορείαν Π : πορείας Κ ἐρπύσαι Π :

ἐρπύσαι Κ 9. ἐτώσιον Π : ἐτήσιον Κ 9-10. οὐδὲ φοράδην ἔχει ἐλθεῖν Κ :

οὐδ' ἐλθεῖν ἔχει φοράδην Π 13. τῆν ἀρχήν Κ : τηναρχήν Π 14. οὐχ ἡκι-

στα Κ : οὐχῆκιστα Π 17. ἐστὶ πρὸς σοῦ Π : ἐστι πρὸς σου Κ

κίρσειν προὔτειναμεν, αὐτὸς δὲ σαυτῷ καὶ ἄμφω κεκύρωκας· καὶ πρῶτην
μὲν ἀγροικίας ἑάλως σαφῶς· οὐ γὰρ ἔχεις ἀντερεῖν· νῦν δὲ κέχρησαι
τῇ συκοφαντίᾳ, μᾶλλον δὲ ὑβρίζεις δήπου τὸ πρὸς τῶν οἰκείων τὰς
ἰδρῆσι ποιῶν, οἳ τὸ σφῶν αὐτῶν αἰσχρὸς ἐπιγλυφάζειν ἡγοῦνται, εἰ καὶ
ἄλλοις μὴ τοιούτοις τοῦτο περιάψαιεν. Ἄν δὲ καὶ πλείω τῆν ἐπιλο-
κράσιαν ταύτην καὶ ἀδολεσχίαν καταχέγῃς ἡμῶν, οὐκ ἐφικνεῖται εἰς
ταυτὸν γὰρ ἐπανακάμπτει, πλείοσι καὶ μείζοσιν ὑπεύθυνον ὄντα ὧν
ἡμῶν καταψεύδη. Καὶ ἀριδῆλως ἐφάνη τοῦτο καὶ κεκύρωται ἐπὶ συν-
όδου μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα, ἢ καὶ ὡς ἐνήν ἐπιτετίμηκέ σοι, ἐπεὶ
ταῖς ἀξίαις οὐκ ἐξήν, εἰ καὶ αὐτὸς ὕστερον δραξάμενος καιροῦ κατωρ- 10
χῆσω τοῦ τιμήματος· καθάρσεις δὲ ἦν μήτε συνόδῳ μήτ' ἐκκλησια-
στικῇ δικαίᾳ διακρίσει θαρρήσας τῶν αἰτιῶν ἑαυτὸν ἀπολύσαι, περι-
όδοις δὲ καὶ μηχαναῖς καὶ ἀπάταις ἀποσυλήσας τῆν ἀθώωσιν, μὴ οὐ-
σαν κυρίως, καὶ ἀρπαγῇ νῦν ἀντέχη τοῦ ὀθνεῖου, ὃ μόνῃς τῆς σῆς ἐστὶ
τόλμησις. Αὐτὸς δ' ὑπὸ θεῷ συνεργῶ καὶ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τότε κανονι- 15
κῶς καὶ μάλα εὐγενῶς περιεγεγόνεις ὧν συκοφαντῶν ἐδίωκες αὐτὸς
καὶ ἀεὶ πᾶν μοι συμμαρτυρεῖ μοι στόμα πλήν εἶπερ ἐστὶν ἕτερον ἐς
δεῦρο κατὰ τὸ σὸν ἐφ' ἣ καὶ ἡττόν μοι μέλει καὶ μελήσει σοῦ τε καὶ
τῶν σῶν, εἰ καὶ πολλάκις τοιαῦτα ἔρεις ἃ σαυτῷ μᾶλλον τῆν αἰσχύ-
νην φέρει, οὐ μὲν οὖν ἐμοί. Ἄχθομαι δ' ἐπεικῶς, ἡπειγμένως ἃ μὴ φίλα 20
μοι λέγων ἐρμηγεῦσαι γὰρ τὰ καλῶς εἰρημένα μοι προστησάμενος,
ἃ μετέστρεφες ἀπεικώτως αὐτὸς ἢ πέφυκας φιλολοιδόρῳ εἰς ὃ μὴ πέ-
φυκας αὐτὸς ἐξετράπην μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτ' ἀδικηθεῖς ὑπὸ σοῦ,
τῷ τοι καὶ πεφειδημένως πάνυ τῶν τοιούτων λόγων ἠψάμην. Διὸ καὶ
ἄλλοις μὲν ἐμοὶ ὡς ἐγὼ κρίνω, σὺ δὲ εἰ μὴ βούλει τοῦτο, αὐτὸς ὄψει. 25

1. προὔτειναμεν Κ : προὔτειναμεν Π 7. πλείοσι—ὑπεύθυνον Π : μειζό-

νων τε καὶ πλειόνων ὑπόδικον Κ 9. μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα Π : ἀψευδοῦς Κ

12. ἀπολύσαι Π : ἀπολύσαι Κ 14. ἐστὶ Κ : ἐστὶ Π 15. αὐτὸς Π : αὐτὸ Κ

16. περιεγεγόνεις Π : περιεγεγόνει Κ 17. εἶπερ ἐστὶν Κ : εἶπέφ ἐστιν Π

18. ἐφ' ἣ Κ : ἐφῶ Π ἡττόν Κ : ἡτιον Π 19. τοιαῦτα Π : τοιαῦτ' Κ

5.

Τῷ μεγάλῳ σακελλαρίῳ.

Ἀπόλωλεν, ὦ μέγα σακελλάριε, παρ' ὑμῖν τοῖς ἄρχουσι τῆς ἐκκλησίας τὸ κύριον καὶ ἐξάριτον τῆς κλήσεως ταύτης, μᾶλλον δὲ ἀντέστραπται, καὶ φιλόδουλοι καὶ φιλοδέσποτοι ἀντ' ἀρχόντων καὶ ἐλευθέρων γέγονατε, τὰ ἐν οἷς τὸ ἄρχεῖν ὑσιὸν τε καὶ ψυχωφελές καὶ ὡν
 5 τέταχθε κριταὶ θεῖω θεσπίσματι καὶ δεφένσορες εἶναι, ταῦτα προδεδωκότες. Οὐκ ἔχω δ' εἰπεῖν εἴτε ὡς Ἡσαῦ φαγεῖν χάριν εἴτε τῷ τρόπῳ ἐτέρῳ, ὡν τὰ ἐπιτίμια σφοδρὰ καὶ ψυχώλεθρα, ἅπερ καὶ αὐτὸς οὐκ ἄγνοεῖς, χρόνῳ τε καὶ συνέσει καὶ πείρᾳ τῶν ἄλλων προσέχων καὶ ἴγχει-
 10 παρὰ τῶν ἱερῶν θεσπισμάτων κληρωσαμένων. Εἰ δέ τινες τὰ ἀνόσια κέρδη θαυμάζοντες ἢ τὸ δοκεῖν φοβέροι θηρώμενοι καὶ τὴν δουλικὴν ταύτην ἀρχὴν ἀγαπῶντες ταῖς θωπείαις ταύταις καὶ δουλείαις ἀγαπῶσιν, ἀλλ' οὐκ ἔδει σε τοῖς τοιοῦτοις ἐνασμενίζεῖν, μήτε περιουσίας μήτε μείζονος τιμῆς ἐπιδεῖν τυγχάνοντα. Εἰ δὲ καὶ ἄνευ τοῦ κερδαίνειν
 15 ἐφέπη τοῖς τοιοῦτοις ὑπερβαίνων τὸ λήμμα, πόσον τὸ δεινὸν καὶ ἢ δίκη, ποσαπλή; Οὐ γὰρ οἶμαι ἐκ τῆς τοῦ Ἰεπανῶ τετραγαμίας νοσφίσασθαι σέ τι, ἧς πολλάκις σου ἀκήκασα καταγινώσκοντος ὡς ἄλλων συνιστώντων αὐτὴν καὶ ψυχροῖς ῥήμασι καὶ διστραμμέναις ἐρμηνείαις ἀθωοῦντων τοῦ λαβεῖν χάριν, εἰ καὶ ἄλλοις ἦσαν βαρεῖς ἐπι-
 20 τιμηταὶ ἀγνώσι καὶ ἀνωτέροις τοῦ λήμματος. Ἦ γὰρ εἰ τὸν ἀγνοοῦντα προσποιοῦνται νῦν, σὺ δὲ τὸ ἀκατάγνωστον πειρώμενοι; Καλὰ γε ταῦτα, ὦ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπε, πρῶτε καὶ τῇ τιμῇ καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῶν θεσμῶν εἰδῆσαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ διδάσκαλος ὀφείλων εἶναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ; Ἡμεῖς μὲν ἴσως ἀπειπάμεθα ἦδη ταῦτα καὶ ἀπό-
 25 χρηγί μένουσιν ἡμῖν ἐπὶ τῆς τάξεως ἐφ' ἧς ἡμεῖς ἔταξεν ὁ θεὸς περὶ σφῶν αὐτῶν μεριμνᾶν. Οὐ δίκαιον δὲ σέ τὸν κορυφαῖον τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας τοῖς τοιοῦτοις τῶν ἀθέσμων κοινωνεῖν ἢ δοκεῖ

11. Οὐκ ὀρθῶς ὁ Ἀθ. Παπαδόπουλος Κερκυρῆς ἐμεγαλογράφησεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τῷ κειμένῳ Σακελλαρίῳ καὶ Σακελλάριε.

2. καὶ K : καὶ καὶ Π 5. τέταχθε Π : τέταχθε ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾠχ κρείττον κατέδρατε K 6. εἴτε τῷ K : εἴτε τῷ Π 11. θηρώμενοι Π : λείπει K 14. ἐπιδεῖν τυγχάνοντα Π : ἐπιδεῖν ἀτυγχάνοντα K 15. ἐπερβαίνον Π : ἐπερβαίνον K 17. σέ τι K : σέ τί Π 20. σὺ δὲ Π : σὺ δὲ K

26. αὐτῶν Π : αὐτῶν K μεριμνᾶν Π : μεριμνᾶν K δὲ σέ Π : δέ σε K

σοι τὰ τῶν θεῶν πατέρων ἐπιτίμια μὴ ἐνεργεῖν ἐπὶ τοὺς παρόπτας αὐτῶν; Οὐ γὰρ τεθνήκασιν ἐκεῖνοι, εἴπερ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλει δι' ἐκεῖνων καὶ αἰεὶ ζῆ ὡς θεὸς καὶ τοὺς ἀθετητάς τῶν αὐτοῦ ῥημάτων ἐπεξελεύσεται, ἐπεὶ κἀκεῖνοι εἰς τὸν κλῶνα ζῶσι καὶ συνεργάζονται τὴν ἐπεξέλευσιν. Εἰ γὰρ ἠκυρώσαμεν τὰς τῆς σιμωνίας δίκας, εἰ 5 παρορῶμεν τὰς περὶ γάμων παρατηρήσεις, καὶ ταῦτα μὴ οὔσης βίας, ἢ τινῶν ἐστὶ σκήψις, εἰ τοὺς ἐπὶ χειροτονίαις θεσμοὺς ἠθετήκαμεν ἡμεῖς, ἀλλ' οὐ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἢ τοῦ θεοῦ ῥομφαία, εἰ καὶ ἀναθάλλεται φιλαγάθως, στιλδοῦται ὅμως. Ἦ γὰρ φησὶν ὁ θεός; «Ἐὰν μὴ εἰσακούσητέ μου τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νόμοις μου, δώσω τὸν οὐ-
 10 κον τοῦτον ὡς περ Σηλώμ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην δώσω εἰς κατάραν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι». Καὶ οὐκ εἶπε μὲν οὕτως, οὐκ ἐποίησε δὲ, ὡς ἔγωγε δέδοικα, μὴ καὶ χειρὸν ἡμῶν καθάψηται, ὡς καὶ τούτου γενομένου, οὐδαμῶς δὲ ἀπιωναμένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ χειρὸν προκεκοφότων ἡμῶν καὶ «Ἰνα τί ἐτι πληγῆτε, φησὶ, προστιθέντες ἀνομίαν;» Ἰπόλοιπος τοί-
 15 νων ἡμῖν ἢ παντελῆς ἀπώλεια. Ταῦτα μὲν οἶδας αὐτὸς μᾶλλον ἢ ἡμεῖς, τῷ δὲ περὶ τὴν σὴν τιμιότητα φίλτρῳ ὑπεμνήσαμεν μικρὰ, ἵν' αὐτὸς οἴκοθεν τὰ πλείω προσθῆς. Μὴ θαυμάσης δὲ πρὸς τινῶν ἀκοίων ὡς ἡμεῖς ἠτησάμεθα τὴν Ἡράκλειαν, τὴν κοινωνίαν ἐπαγγειλάμενοι οὐ γὰρ διὰ τούτου τοὺς ἐχέφρονας παρακρούσονται. 20

6.

Τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου.

Ἐκ τῆς νόσου ἀνασφήλας προσφωνῶ σοι τῇ φίλῃ μοι κεφαλῇ Ἦ ταῦτα, ὦ φίλων ἄριστε, τῆς τῶν Ἐφείων ἱερᾶς μητροπόλεως ποιμενάρχα καὶ λόγοις τοῖς κατὰ σὲ ποιμαίνων αὐτὴν καὶ μηδὲν πρὸ τῆς ἀληθείας ὀφείλων τιμᾶν; Οὐκ ἔδει σε τοῖς κειμένοις τῆς ἐκκλησίας νόμοις ἐπαμύνειν ἢ μᾶλλον κατορχεῖσθαι τούτων; Οὐκ εὐλαβῆ τὸν 25 ἐπιτιμῶντά σοι προφήτην «Εἰ ἐθεώρεις κλέπτῃν, συνέτρεχες αὐτῷ»

7. ἢ τινῶν Π : ἢ τινῶν K εἰ Π : εἰς K 9. φιλαγάθως Π : φιλαλήθως K 10. εἰσακούσητέ μου Π : εἰσακούσητέ μου K 12. ἔγωγε Π : ἔγωγε K 13. καθάψηται Π : καθάψηται ἐτι K 14. προκεκοφότων K : προκεκοφότων Π 20. παρακρούσονται Π : παρακρούονται K 21. προσφωνῶ Π : προσφωνῶ K 23. ποιμαίνων Π : ποιμαίνειν K 24. τιμῶν Π : τιμῶν K 26. ἐπιτιμῶντά K : ἐπιτιμῶντα Π σοι Π : σε K

φάσκοντα ; Ὡ νόμοι, ἢ θεσπίσματα ἱερὰ, ἢ θεῶν μυσταγωγοὶ αἱ ταῦτα θεσπίσαντες, ἢ θεοὶ. πρῶτε πάντων καὶ κοινὴ διδάσκαλοι. νῦν λήγρος ὅσα θεσπίκατε ; Ἐὖ «Μὴ φοβείσθε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· μάταιον ; Ἐὖ «Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν» ἀνόητον ; Ἐὖ «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» ψευδὸς : Ὡ τῆς βίας ταῦτα γὰρ ἀντικρὺς φασιν οἱ τούτων ἀφροντίστως ἔχοντες ἐν οἷς ὀρώσι. Σὲ δ' οὐκ ἔδει τοιοῦτον εἶναι, τοιοῦτον ὄντα. Ἐξέθλιψαν ἡμᾶς τὰ ἐν Νίῳ, οἷς πιστεύειν οὐκ εἶχομεν, ὑπὸ τῆς εὐνοίας εἰργόμενοι καὶ τὴν σὴν εἰδότες περὶ τὰ τοιαῦτα διαθέσειν, εἰ
10 καὶ γράμμασι καὶ λόγοις ἐδεδαίουν ἡμῖν τοιαῦτα πολλοί. Ἡ ἐνθάδε παρουσία σου δόξαν παρέσχεν ὡς ἄρα χεῖρα ὀρέξεις βοήθειας ταῖς καταπατηθεῖσι τῆς ἐκκλησίας νόμοις. σὺ δὲ ἄρα καὶ τοὺς μήπω κατεπάτησας. Ἀπόλωλεν, ἢ Δίκη, τῆς ἐκκλησίας ἅπαν σεμνὸν καὶ τίμιον ἐξέλιπεν εὐλόγηται καὶ αἰδῶς καὶ ἡ πρὸς θεὸν ἐλπίς. Ἀκήκασα λεγόντων
15 τινῶν, ὅτι κλυδωνίζεται ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τῶν ἀντιπνεόντων ἀνέμων· ἐγὼ δὲ φημι, ὅτι καὶ τελείως ἐναυάγησε καὶ βυθῷ παρεπέμφθη τῆς ἀπωλείας τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ κλυδωνοῦ. Αἴτιοι δὲ τοῦ κακοῦ ὁ τῆς φιλαρχίας ἔρις καὶ ὑμεῖς οἱ σοφοὶ ποιμενάρχαι, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα. Παρῶπται μὲν ὁ τῆς σιμωνίας νόμος, ἐπισείων
20 τὰ δεινότερα, σκῆψις δὲ ἡ μὴ ὅσα τοῦ κρατοῦντος βία σεσάλευται ὁ περὶ τῶν γάμων, ἄλλου προστάξαντος. Ἔστιν ταῦτα ἄρχοντές εἰσιν, ὡς ἢ ὑπεικτέον τιμῇ· εἰ δὲ τῶν ἐξ αὐτῶν εὐθυνῶν ὑμεῖς ἀθῶοι, οὐκ οἶδα. Ἀλλ' ἐτέρου κανόνος ὁμοσε χωροῦντος κατὰ τῶν πρὸ τῶν κε' χρόνων διακόνων καὶ πρὸ τῶν λ' πρεσβυτέρων χεῖρα ἐπιθησόντων καὶ
25 τίμημα τὴν καθαίρεσιν ἐπάγοντος τῇ οὕτω χειροτονήσαντι σὺν τῷ χειροτονηθέντι, αὐτὸς τὸν Χριστοφόρον μήπω τὸν εἰκοστὸν παραμέψαντα πρεσβύτερον κεχειροτόνηκας· εἰ δὲ κατ' ἐπιταγὴν, τί τοῦτο ἡ πκσίας ἐστὶν ὁ ἐπιτάξας ; Καλὸν λυπῆσαι γονεῖς καὶ μὴ Κύριον ὁ μὲν γὰρ καὶ ἔπλασε καὶ ἔσωσεν, οἱ δὲ οὓς ἠγάπησαν πολλάκις ἀπώλεσαν
30 καὶ τῇ κολάσει παρέδωκαν.

2. νῦν Π : ἦν Κ 5. καὶ τὴν δικαιοσύνην Π : λείποναι Κ 6-7. ἀφροντίστως—ὀρώσι Π : ἀφροντισταίροντες Κ 7. δ' Π : δὲ Π 9. εἰργόμενοι Π : εἰργόμενοι Κ 10. γράμμασι Κ : γράμασι Π 12. Μετὰ τὸ μήπω εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ἡ λέξις καταπατηθέντας ; 13. ἀπόλωλεν Π : ἀπώλωλεν Κ 16. δὲ φημι Κ : δὲ φημί Π 16-17. βυθῷ—κλυδωνοῦ Π : βεβύθισται τῇ ἀπωλείᾳ τῇ τοῦ κλυδωνοῦ ἐπικρατείᾳ Κ 21. ἄρχοντές εἰσιν Κ : ἄρχοντες εἰσίν Π 26. αὐτὸς Κ : αὐτὸς ἐκ τοῦ αὐτῶν Π εἰκοστὸν Κ : κ' Π

7.

Τῷ Χαλκηδόνῳ.

Ὁ Κύριος ταῖς αὐτῆ φοιτῶσι πυθόμενῳ τῷ βαπτιστῇ, εἰ αὐτὸς ὢν ἐλήλυθεν ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερος προσδοκᾶται. τὴν διὰ τῶν ἔργων ἀπεινεῖμεν ἀπόκρισιν, οὐτ' ἐκείνου μὴ εἰδότες ὁ ἡρώτα, οὔτε τῆς ὑπερσφόου σοφίας ἀπλῶς οὕτως καὶ ἀνευ ἀποκρινάμενης σκοποῦ. Καὶ σοῦ δὲ φιλίως ἐρωτήσαντος ὅπως ἔχω, «Ὡς ὄρθῃ ἀπεκρινάμενη, ἴσως φανεροῦ τυγχάνοντος τοῦ ἔργου μου. Ἀλλ' ὡς εἶπες κουφότητα ἢ πλάνην μου καταγνοῦς προὔφερές μοι τὸ κῆθαίρετον, ὃ σὺδ' ἂν αὐτὸς ἀρνησάμενη, εἰ καὶ τισιν ἐν μέρει δόξαιεν ὀνειδούς ὁ ἰδιασμός καὶ τὸ ἀκοινωνήτον καὶ τὸ ταπεινῶς βραβεῖν. ἐφ' οἷς ἤκιστα ἀνιῶμαι, ὡς καὶ αὐτὸς ὑπέθου, ἐνὸν ἐνὶ λόγῳ εἰς ἔργον ἐκδοθήσεται τὸ πᾶν ἀμεῖψαι. εἰ
10 τοῦτ' ἔγωγε. Ἀλλ' εὐθύμως καὶ μάλα φέρω διὰ τὴν εἰςφρήσασαν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θείων θεσμῶν καὶ κανόνων ἀθέτησιν, τῶν ταῖς ὀλιγορούσι τούτων ἐπιτιμώντων ἀσυμπαθῶς, δι' οὐδὲν ἕτερον καταδεχομένους τὰ ἀφόρητα ἐπιτίμια ἢ διὰ φιλαρχίαν καὶ τύφον καὶ τῇ ταπεινοτάτῃ ἐνθρονίζεσθαι ὑφεί καὶ ὑψαύχεσιν ἐποχεῖσθαι ἴπποις καὶ ταῖς ἀνελευ-
15 θέρους περιδομδεῖσθαι κολάξαι καὶ κερποῦσθαι κέρδι, τὰ ἐπιζήμια, ὃ οὔτε τῶν ἐχόντων οὔτε τῶν πρὸς αὐτὰ κερχινόντων, ὡςπερ οὐδὲ τῶν κτησαμένων τὴν ἀρχὴν πεφύκασι. Καὶ ῥᾶστον ἂν ἔγωγε τῆς τοιαύτης νόσου ῥᾶσον σχεῖν, εἰ μόνον τὸ ἐμὸν ἔθνος καὶ οἱ ἀρχιερεῖς μὴ ταῖς τοιοῦτοις ἦσαν ἐνισχημένοι καὶ αὐτοὶ, ἐφρόντιζον δὲ ὀποσονοῦν θε-
20 σμῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τὰ ἐπιτίμια ἐφριττον καὶ μὴ τῷ Μαριωνῆ μὲν ἐδοῦλεον, ὀλιγοῦρον δὲ τοῦ θεοῦ, μητροπόλεις ἀμείβοντες καὶ προσόδους θηρώμενοι καὶ οὐδὲν ἕτερον διανοούμενοι ὢν τέλος ἡ ἐπιρμένη διίκη ταῖς παραβάταις καὶ ἀθετηταῖς τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἐντολῶν. Ἐὰν γὰρ μὴ θέλητέ φησι· μηδὲ εἰσακούσητέ μου, 25 μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα», ἐξ ὧν τὴν δίκην τῆς καταστροφῆς τῆς ἐκκλησίας ὁ Κύριος εἰσπράξεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερῇ, ἕτε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Που νῦν οἱ ἐγκαλοῦντες τὰς

1. πυθόμενῳ Π : πυθόμενοις Κ 3. ἀπόκρισιν Π : διάκρισιν Κ 4. ἀποκρινάμενης ἔγραψα : ἀποκρινάμενον Π : ἀποκρινόμενον Κ 7. προὔφερές Κ : προὔφερες Π 10. ἀμεῖψαι Π : ἀμείψαι Κ 14. τύφον ΠΚ 16. τὰ Π : λείπει Κ 18. τὴν ἀρχὴν Κ : τηραρχὴν Π 20. ὀποσονοῦν Π : ὀποσοῦν Κ

τειραγαμίας καὶ μοιχοζευξίας τὰς μὴ οὔσας καὶ ἑαυτοὺς ταῖς μάρτυ-
σιν ἐντάττοντες ὡς μέχρις αἵματος τῶν κανόνων ὑπεραθλοῦντες, ὀφεί-
λουντες μὲν, οὐ ποιοῦντες δέ; Καὶ μαρτύριον ἔσα τῶν χειρόνων ἀνερυ-
ΐριάστιως νῦν διαπράττονται καὶ παρήμι τὰ ἄλλα. Ἄλλ' αὐτοῖς μὲν
5 ἴλεως ὁ Κύριος γένοιτο, ἀντιλάβοιτο δὲ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ τῆ οὐ-
κεία ἀγαθότητι, εἰ μὴ παντελῶς ἐκτρίψαι βούλοιο ταύτην διὰ τὸ
ἀνεπίστροπον ἡμῶν. Σοὶ δὲ χάρις, ἀδελφῶν ποθεινότατα, εὖνως ἡμῶν
ἀεὶ διακειμένη.

8.

Τῷ Παλαιολόγῳ κυρῷ Μανουήλ.

Ἦς σὰς ἀρετὰς ἀεὶ μοι θαυμάζοντι, αἶ τῆ κατ' ἄμφω σου εὐγενείᾳ
προσέγκουσι, καὶ νῦν θαυμάσαι σου τὴν ἐπιείκειαν θέλησον, ἄριστε
πάντων καὶ εὐγενέστατε. Παραιτούμενος γὰρ τάλιθθῆ κατερῶ. Ῥαθυ-
μίας τινὸς ἔχω σου γράψασθαι νῦν τῆς ἐπισυμβάσης ἔνεκα πρὸς Δο-
5 κειανὸν τὸν χρηστὸν ἄνδρα διαφορᾶς. Ἴσμεν γὰρ ἅπαντες τὸ πρὸς τρό-
που σοὶ πρὸς πάντας εὐμενές, μάλιστα δ' αὐτῷ δωρηθὲν δαψιλῶς καὶ
γε τῆς ὑπολήψεως οὐ διήμαρτες τῶν τε τρόπων αὐτοῦ καὶ παιδείας
καὶ φρονήσεως καὶ τῶν πολλῶν ἀρετῶν τῷ δ' ἄκρω τῆς συνέσεως
οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖς τὴν ἄνευ τῆς οἴασον ὑποκρίσεως εὖνοιαν αὐτοῦ,
10 καὶ, ὡς ἑμαυτὸν πείθω, οὐ ποτ' ἂν ἐξεγένετο τούτῳ ἄλλο τι τῶν ἀπάν-
των τῆς εἰς σὲ πίστεως καὶ εὐνοίας διαμείψασθαι οὐδὲ τὸν τοῦ Μίδου
πάντα χρυσόν, εἰ οἶόν τε ἦν. Βασκάνου δὲ τινος ἐπηρεαστοῦ τοῦτο
γέγανε κατόρθωμα σχολιόν. Ἦν σὴ δὲ πάντως ἐπιεικεία διαφέρει τὴν
διαφορὰν περιελεῖν. Οὐκ ἔστι γὰρ ὅτε τῶν καλῶν οὐκ ἄρχεις αὐτὸς,
15 ἀλλὰ καὶ εἰσπράττουσι τοῦτο ἢ τε τῶν εὐμενῶν καὶ ἀγαθῶν σου τρό-
πων ιδιότης ἔτι τε καὶ τῶν αὐτοῦ, οὐχ ἦκιστα δὲ καὶ τὸ τῶν ἐν τῷ
παρόντι ἐπίσημον ἡμερῶν, προσθήσω δ' ὅτι καὶ ἡ ἰκετεία ἢ ἐμῆ. Ἐ-
γνωὶν δὲ τὴν διαφορὰν, τινὸς ἡγγισαμένης χρείας. Πυθόμενος γὰρ οὐ
πρὸ πολλοῦ εἶναι παρὰ τῷ Δοκλειανῷ τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς καὶ
20 πατριάρχου Γενναδίου τοῦ πάνυ σύγγραμμα τῶν ὑπὲρ λόγον γενεθλίων

Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἔνεκα, μεταστειλάμενος αὐτὸν ἐφ' ἧ τοῦτο
αἰτῆσαι, τὴν τε διαφορὰν ἔγνω ἐκ τούτου καὶ ὅπως εἰς τὰς σὰς ἐκεῖνο
χεῖρας ἀφίεται. Ταῦτ' ἄρα καὶ περὶ ἀμφοῖν πρεσβεύω, ἐκεῖνη μὲν τὰς
διαλλαγὰς, ἐμοὶ δὲ δωρηθῆναι τὸ αἰτήμα ἐπανήξει σοὶ πάλιν ἐπαγ-
γελλομένη. Ἐρρωσο.

9.

(Ἐνεπίγραφος).

Ἀποδέδωκας τῷ Ἀρχιάλῳ τὰς ἀμοιβὰς πρὸς ἄξιαν, εἴτε δ' ἐκεῖ-
νου εἴτε σοῦ, εἰπεῖν οὐκ ἔχω. Ἡ γὰρ αὐτὸς καλῶς συνήργησας τὸν
κατ' ἐκεῖνου διωγμὸν, κακῶς τὴν συγχωροῦσάν σοι φήρον δεδωκότος
ἢ καλῶς ἐκεῖνου δεδωκότος, τὸ τῆς ἀχαριστίας οὐκ ἂν ἀποδράσειας
ἔγκλημα. Σὺ δὲ σοφὸς ὢν σκέψαι σαυτῷ πῶς ἀντιφάσκεις, ὅς ὑπὲρ
5 τῶν θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς ἔλεγες χθὲς
καὶ πρότερον, πάντα παθεῖν ἡρώ, νῦν δ' ὅλας ἡγίας καθυφεις φέρη
κατ' αὐτῶν, οὐκ ἔχων ὅτι τὴν αἰτίαν εὐλόγως περιάψεις παρά γε
κριταῖς ἀψευδέσιν. Ὀμηρὸς γὰρ ἂν εἶπε «Τὸ πλεῖον πολυαἶκος πολέ-
μοιο χεῖρες αἰ σὰν διέπουσι». Τὸ γὰρ ἐνὸν κωλύειν ἐπιτρέπειν συνε-
10 γεῖν λογίζεται καὶ συμπράττειν τὸ κοινωνεῖν, θεσμὸς δὲ οὐδεὶς οὐδὲ
κανὼν ἐξωθεῖ τὸν ἐπίσκοπον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἰθρόνου ἄνευ λιθέλλων,
ἐλέγχων καὶ κρίσεως, καὶ φήμη τις ἐγκλήματά τινα περὶ αὐτοῦ κη-
ρύττει. Ἐὶ δὲ καὶ μηδὲν τοιοῦτον, οὐδ' ἢ τυχοῦσα πρόσκλησις ἐγεγόνει
πολλῷ γε μάλλον. Ἄλλους μὲν οὖν τινὰς τὰ τοιαῦτα διαπράττεσθαι
15 οὐδὲν ἀπεικός, ἢ ἐκοντὶ ἀγροικίζοντας ἢ οὕτω πεφυκότας· σὲ δὲ τού-
τοις συντάττειν ἀπαξιῶ. Ταῦτ' ἄρα καὶ πολλῇ τῇ φειδοὶ τοὺς περὶ
τούτου ποιεῖσαι πρὸς σὲ λόγους. Οὐ γὰρ ἐλέγχων, ἀλλ' εὖνως ἔχων
σοὶ, ὅτι ταῖς σαῖς ἀχθομαι δυσφημίαις, τοῖς λόγοις τούτοις ἐχρησάμην.
Ἐὶ δὲ μοι καὶ προὔργου τὸ ἐλέγξαι ἦν, εὐτόλμως ἂν εἰργασάμην, πρὸς
20 σοφὸν τοῦτο ὄρων, πειθόμενος τῷ σοφῷ «Ἐλεγγε σοφὸν, φάσκοντι,
καὶ ἀγαπήσει σε». Οἶσθα δὲ τοὺς σοφοὺς ἰδιώτου κακίαν εἶναι τιθε-
μένους τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσεως ἀξία, σοφοῦ δὲ τὸ ποιεῖν τὰ

3-4. ἀφίεται—δωρηθῆναι Π : λείπει K 5. Ἐρρωσο Π : λείπει K

9, 1. ἀρχιάλου Π : Ἀρχιάλω K 2. συνήργησας : συνεργάσω K τὸν Π :
τὸν ἐκ τοῦ (:) Π 3. συγχωροῦσάν K : συγχωροῦσαν Π 4. ἐκεῖνου Π : λεί-
πει K 9. ἀψευδέσιν K : ἀψευδέσι Π 13. τις K : τίς Π 13-14. κηρύτ-
τει Π K 20. προὔργου K : προύργου Π

1. μοιχοζευξίας Π : μοιχοτευξίας K 6. ἐκτρίψαι Π K

8, 1-2. αἶ—προσέγκουσι Π : ἀμφοῖν προσηκούσαις σοὶ ταῖν εὐγενείαιν K 2. θαυ-
μάσαι Π : θαυμάσαι K 9. ἄνευ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου K : ἄνευ πρόσθετον
ἐνωθεν Π 10. ἄλλο τι Π : ἀλλ' ὅτι K 16. οὐχ ἦκιστα K : οὐχῆκιστα Π

καλὰ καὶ ἐπαίνων πρόξενα· ταῖς γὰρ ἐνεργεῖαις τούτους χρὴ διατη-
μαίνεσθαι ἢ πάντα χρήματα. Ἐἴη σὶ δὲ ἀγχινοῖα μάλιστα προσήκει
ταῦτα διακρίνειν καὶ τίσι θεῖ σαυτὸν ἐγκρίνειν, ἵνα καὶ πολλῶν αἰτιῶν
σαυτὸν ἀπολύσῃς καὶ τοῖς φίλοις τὸ συγχαίρειν σοι τῶν ἐπαίνων
ἢ παράσχης.

Τῶν ἀνωτέρω ἐκδοθεισῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοφάνους Μηδείας ἀρχαιοτάτη φαίνεται ἢ ἐν μόνῳ τῷ κώδικι τοῦ Γυμνασίου Μυτιληνῆς σωζομένη, ἣν ἐτάξαμεν πρώτην. Ἀπευθυνομένη εἰς ἄγνωστον ἡμῖν ἄρχοντα τῆς Κοινισταντινουπόλεως, τραυματι-
σθέντα κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίαν, φαίνεται γρα-
φείσα μικρὸν μετ' αὐτήν. Ἦτο δὲ τότε ὁ Θεοφάνης ἔτι μέγας οἰκονόμος, οἷος καὶ ὅτ' ἔγραψε τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν ὡς καὶ τὸν ἐν τῷ Μυτιληναϊκῷ κώδικι σωζόμενον λόγον Πρὸς τοὺς νομίζοντας ἐὰν φύγωσιν ὅθεν λοιμώδεις ἀέρες καταπνέουσι δια-
σώζονται κτλ.¹ Διὰ τοῦτο ὀρθῶς ἢ δευτέρα ἐπιστολὴ προηγείται τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι. Καὶ καθ' ὅλου δὲ ἡ ἀκο-
λουθία τῶν ἐπιστολῶν ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ἔχει ὀρθότερον ἢ ἐν τῷ Μυτιληναϊκῷ, διὸ καὶ ἠκολουθήσαμεν αὐτήν. Καὶ ὅτι δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἰγνάτιον τὸν Εὐφημιανὸν, ἣτις ἐν μὲν τῷ Παρισιακῷ κώδικι εἶνε ἢ δευτέρα, ἐν δὲ τῷ Μυτιληναϊκῷ ἢ ἐβδόμη, προηγεί-
ται ὀρθῶς ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι τῆς πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχη-
ν ὑπ' ἀρ. 3, ἣτις ἐν τῷ Μυτιληναϊκῷ φέρει τὸν ἀριθμὸν 5, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχη-
ν ἐπιστολῇ λεγομένων τὰ ἡμέτερα ἢ Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίῳ γε-
γράμματα ἀναφέρονται δὲ ταῦτ' ἀναμφιβόλως εἰς τὸν αὐτὸν Ἰγνάτιον, ἄγνωστον μὲν ὄντα ἡμῖν ἄλλοθεν, ἐπονομα-
ζόμενον δ' Εὐφημιανὸν πιθανῶς ἐκ τῆς ἐν ἣ ἑμόναζε μονῆς Ἀγίας Εὐφημίας. Ἦνε δὲ ἢ πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχη-
ν ἐπιστολὴ αὕτη ἢ πρώτη τῶν γραφεισῶν ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους

3. διακρίνειν ΠΚ ἐγκρίνειν ΠΚ

¹ Ἄθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐνθ' ἀν. σ. 19.

ὅτε ἦτο ἤδη μητροπολίτης Μηδείας. Καὶ πότε μὲν ἀνήλθε τὸν θρόνον ἐκείνον ἀγνοοῦμεν· πᾶσαι δ' αἱ σωζόμεναι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ὡς μητροπολίτου Μηδείας, αἱ ὑπ' ἀρ. 3-9, εἶνε ὅπως-
δήποτε μεταγενέστεραι τοῦ 1456, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Γεννάδιος Σχολάριος. Γίνεται δὲ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους ἤδη ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐπιστολῶν μνείας τοῦ ὑπ' αὐτοῦ θαυμα-
ζομένου πατριάρχου ὡς μακαρίου ἢ μακαριωτάτου¹. Ἀλλὰ καὶ ἔτι ἀργότερον πρέπει νὰ μεταθέσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Θεοφάνους. Ἀφετηρίαν δὲ τοῦ χρονολογικοῦ τούτου προσδιορισμοῦ παρέχει ἡ μονοδία ἢ παραμυθία ἣν ἔγραψε «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Ῥαὲλ ἀποβαλόντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαήλ». Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Θεοφάνους σώζεται ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι Theol. graecus CCCXXV (Nessel) 246 (Lambecius) καὶ τῷ ἐν τῷ Ἀγίῳ ὄρει Ἰβηριτικῷ 1280. Συνέβη δὲ ὁ θάνατος ἐκείνος τοῦ Μιχαήλ Ῥαὲλ ἢ Ῥαούλ, ἀνασκολοπισθέντος περὶ τὰς Πάτρας ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐφ' ᾧ ἐγράφη ἡ μονοδία αὕτη, ἣν θέλομεν ἐκδώσει ἐν τοῖς Παλαιο-
λογοίσι καὶ Πελοποννησιακοῖς, περὶ τὸ 1466². Ἀμφότεροι δὲ οἱ σωζόμενοι κώδικες τῆς μονοδίας ταύτης λέγουσι τὸν Θεο-
φάνην μοναχὸν καὶ μέγαν ῥήτορα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἔπερ ἀξίωμα ἔφερε πρὸ τοῦ τοῦ μεγάλου οἰκονόμου. Κατὰ ταῦτα μετὰ τὸ 1466, ἄγνωστον πόσον χρόνον, ἔγεινεν ὁ Θεοφάνης μέγας οἰκονόμος καὶ εἶτα μητροπολίτης Μηδείας.

¹ Ἦε ἐπιστολὴν 2 (ἀνωτέρω σ. 261, 2) Γεννάδιον τὸν πάντ' ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου. Αὐτόθι σ. 261, 13 ὁ μακάριος ἐκεῖνος. Αὐτόθι σ. 263, 23-26 ὁ μακάριος ἐκεῖνος . . . ἐξωστράκιεται δὲ μὴ χαλεπήνας.

² Γεωργίου Φραντζῆ ἐκδ. Βόννης σ. 426, 3 κ. ἐ. Πρὸς. Ἀντωνίου Χ. Χατζῆ Οἱ Ῥαούλ, Ῥάλ, Ῥάλαι. Kirchhain N. L. 1909 σ. 50 κ. ἐ. Ὁὲν ὀρθῶς ὁ Ἄθ. Παπαδόπουλος Κεραμέυς ἐνθ. ἀν. σ. 19 γράφει «μετὰ τῶν ἐτῶν 1459—1461, καθ' ἃ ἤκμαζε Γεώργιος ὁ Ῥαὲλ».

ΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἄμα τῇ ἀνακτῆσει τῆς Ἡπείρου ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἢ Γενικῆ διοικήσεως Ἰωαννίνων ἐμερίμνησε περὶ ἐνάρξεως τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐξερευνήσεως τῆς χώρας, ἣτις μεγάλως δύναται νὰ συντελέσῃ οὐ μόνον εἰς τὴν εὐρεσιν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν βυζαντιακῶν χρόνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τοπογραφικὸν καθορισμὸν πολλῶν σημείων τέως ἀγνοουμένων. Καὶ δὲν ἦτο μὲν παντελῶς ἀγνωστος ἢ Ἡπειρος ὑπὸ ἔποψιν ἀρχαιολογικῆν, οὐκ ὀλίγα δ' εἶχον μελετηθῆ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Rouquerville, τοῦ Leake, τοῦ Bursian, τοῦ Philippson, τοῦ Nilsson (Studien zur Geschichte des alten Epeiros) καὶ τινῶν τῶν ἡμετέρων. Ἐπιφανῆ δ' ἐν ταῖς τοιαύταις ἐρεύναις κατέχουσι θέσιν, ὡς γνωστὸν, αἱ ἐν Δωδώνῃ ἐρευνᾶσαι τοῦ κ. Καραπάνου, φιλοτιμηθέντος νὰ δωρήσῃ τὰ κατ' αὐτὰς γενόμενα εὐρήματα εἰς τὸ ἔθνος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ὀλίγα τῶν πρότερον μελετηθέντων ἐξέλιπον καταστραφέντα, τοῦτο δ' ἀπ' ἐναντίας οἱ ξένοι περιηγηταὶ τῶν προτέρων χρόνων δὲν εἶδον ἢ δὲν περιέγραψαν πάντα τὰ διασωθέντα, τῶν δ' ἡμετέρων οἱ πλείστοι δὲν εἶχον πάντοτε τὰς ἀναγκαίας πρὸς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν ἀρχαιολογικὰς γνώσεις. Τὸ δὲ κυριώτατον, ἔνεκα τῶν ὑφισταμένων ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας παντοίων δυσκολιῶν καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀσφαλείας δὲν εἶχον γείνει συστηματικαὶ ἀνασκαφαί. Αὐταὶ αἱ ἐν Δωδώνῃ δὲν δύνανται, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, νὰ θεωρηθῶσι περατωθεῖσαι, ἢ δὲ Νικόπολις, ἣς τὰ εἰρεπια, ἐπὶ μεγάλην διεσπαρμένην ἔκτασιν, πολλαχοῦ σώζονται εἰς ἱκανὸν ὕψος, δὲν εἶχεν ἀνασκαφῆ. Ἀναμένει δ' ἀκόμη τὸν ἐρευνητὴν ἢ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου, ἢ Πασσαρῶν, ἣς δὲν δύναται ἀσφαλῶς καὶ μετ' ἀκριβείας νὰ ὀρισθῆ ἢ θέσις.

Πολλαπλῆ λοιπὸν ἐπεβάλλετο ἐργασία ἐν Ἡπείρῳ ἀρχαιολογική τε πρὸς περιγραφὴν καὶ διάσωσιν τῶν ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων καὶ ἀνεύρεσιν τῶν κεκρυμμένων ἐν τοῖς ἐρειπιῶσι καὶ παλαιογραφικῇ ἐν ταῖς μοναῖς, καίπερ πολλαχῶς συληθέντων τῶν ἐν αὐταῖς χειρογράφων ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς τουρκοκρατίας. Καὶ τοῦ μὲν ἐρευνητικοῦ καὶ ἀνασκαφικοῦ ἔργου ἔγεινεν ἤδη ἐπ' αἰσίοις ἀρχῇ κατὰ τὰ λεχθησόμενα κατωτέρω. Ἰπολείπεται δὲ πλὴν τῆς περαιτέρας διεξαγωγῆς καὶ συμπληρώσεως αὐτοῦ ἢ ἴδρυσις ἠπειρωτικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου πρὸς περισυλλογὴν τῶν εὐρεθεισῶν ἤδη καὶ εὐρεθησομένων ἐν τῷ μέλλοντι ἀρχαιοτήτων καὶ ἢ ἐν ἀσφαλεῖ συνάθροισις τῶν χειρογράφων. Τὸ ζήτημα μουσείου ἀρχαιοτήτων ὑπεκίνησεν ἤδη ἐν Ἰωαννίνοις ὁ κ. Ἀλέξανδρος Φιλαδελφεὺς διὰ διαλέξεως, ἀγαγούσης εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἐθνικοῦ ἠπειρωτικοῦ Συλλόγου. Ἐναπόκειται δ' εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐταιρείαν καὶ τὴν Κυβέρνησιν νὰ κανονίσωσι τὰ περαιτέρω μετὰ τὴν ὀριστικὴν διαρρύθμισιν τῶν πραγμάτων. Εὐχῆς δ' ἔργαν εἶνε, ὅπως καὶ περὶ τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων κινητῶν ἔργων τέχνης ληφθῆ φροντίς ἀπὸ τοῦδε μὲν ὑπὸ τῆς Γενικῆς διοικήσεως, ἀργότερον δὲ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων κατὰ τὰ ἤδη ἐγκαίρως ὑποδειχθέντα ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Ν. Ὀθωναίου, βεβαιώσαντος ἐξ αὐτοψίας, ὅτι πλείστα τοιαῦτα κειμήλια περισώζονται ἐν Ἡπείρῳ καὶ δύνανται διὰ μικρᾶς δαπάνης νὰ περισυλλεχθῶσιν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἀποτελέσωσιν ἄξιον λόγου μουσεῖον, ἂν ἔγκαιρος ληφθῆ περὶ τούτου φροντίς.

Ἐν τούτοις δὲ ἤδη κατὰ τὰνωτέρω λεχθέντα ἤρχισε μερίμνη τῆς Γενικῆς διοικήσεως ἢ ἀρχαιολογικῆ ἐρευνα πρὶν ἢ ἀργότερον ἐπιληφθῆ κατὰ νόμον αὐτῆς ἢ Ἀρχαιολογικῆ ἐταιρεία καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν συμβούλιον, ὅπερ ἀπὸ τοῦδε παρεχώρησε τὸ δικαίωμα τῶν ἀνασκαφῶν ἐν Δωδώνῃ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν τοῦ κ. Καραπάνου εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Γερμανικὸν Ἰνστιτούτον. Οἱ δὲ τόποι, οἵτινες ἔτυχον ἤδη προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως,

εἶνε ἢ Νικόπολις, ὅπου κατήρξατο ἤδη ἀνασκαφῶν ὁ κ. Φιλαδελφεὺς, καὶ τὰ ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Ἠπειρῷ ἐρείπια καὶ λείψανα τοῦ Ὀγγήσου, τὰ ἐν Χιμάρᾳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν χώροις, τὰ ἐν Φοινίκῃ, τὰ τοῦ Τεπελενίου, τὰ τῶν χωρίων Λαμπόδου καὶ Σαρακίνιστας, τὰ τῆς Γέρμας, τῆς ἡπειρωτικῆς Ἀδριανουπόλεως, τὰ τῶν βυζαντιακῶν ἐκκλησιῶν Μεσοποτάμου καὶ Ἐπισκοπῆς καὶ τὰ τῶν μονῶν Ῥαβένιας καὶ Κοκαμέας, ὅπου καὶ περισπούδαστον χειρόγραφον εὐαγγέλιον ἐπὶ περγαμηνῆς.

Καὶ περὶ μὲν τῆς Νικοπόλεως δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ γραφόμενα δι' ἑλλήνων κατωτέρω ἐν σ. 365. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὰς διαφορὰς ἀπὸ 25 Ἰουνίου μέχρι 7 Αὐγούστου ἐκθέσεις τοῦ ἐπιστράτου διδάκτορος τῆς φιλολογίας καὶ πρότερον ἐπιμελητοῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Εὐαγγελίδου, νῦν δ' ἀπεσπασμένου ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα ἐν Ἰωαννίνοις, ὅστις δι' ἐπιτοπίου ἐρεύνης ἐξήτασεν ἤδη τὰ μνημεῖα καὶ τοὺς ἐρειπιῶνας, περὶ ὧν ἔγεινε λόγος ἀνωτέρω. Ἔνεκα δὲ τῆς ἐπικαίρου σημασίας τῶν ἐκθέσεων τούτων, αἵτινες δὲν περιήλθον μέχρι τοῦδε εἰς τὴν δημοσιότητα, ὑπολαμβάνομεν ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὰ κατ' αὐτὰς εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος τῇ προθύμῳ ἀδείᾳ τοῦ συντάξαντος καὶ τῆς Γενικῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων, ἐκφράζοντες ἐπὶ τούτῳ τὰς ἡμετέρας εὐχαριστίας.

Καὶ πρῶτον μὲν παραθέτομεν τὴν ἀπὸ 7 Αὐγούστου γενικὴν ἐκθεσιν τοῦ κ. Εὐαγγελίδου τὴν συνοψίζουσαν διὰ βραχέων ἅπαντα τὰ μέχρι ἐκείνου τοῦ χρόνου ὑπ' αὐτοῦ ἐξητασμένα ἀρχαῖα καὶ βυζαντιακὰ μνημεῖα καὶ ἐφιστῶσαν τὴν προσοχὴν τῆς Γενικῆς διοικήσεως ἐπὶ τῶν κυριωτέρων σημείων.

Καθ' ἡμετέραν ἐντολὴν περιελθὼν τὴν ΒΔ Ἠπειρον καὶ ἐξετάσας αὐτὴν ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα περιληπτικῶς καὶ γενικώτερον τὰ πορίσματα τῆς ἐμῆς ἐξετάσεως.

Ὅσον σκοτεινὴ καὶ ἀν εἶνε ἡ ἱστορία τῆς Ἠπειροῦ, πανταχοῦ ὁμοῦ

σῴζονται τὰ λείψανα τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῶν κατοίκων αὐτῆς, μαρτυροῦντα ὅτι ἀπὸ τοῦ Δ' τοῦλάχιστον αἰῶνος εἶχον εἰσέλθει καὶ οὗτοι εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Δὲν ὑπάρχει βεβαίως ἀνάγκη νὰ παρητηρήσω καὶ πάλιν τὰ ἐρείπια τῶν ἀκροπόλεων καὶ τὰ ἴχνη τῶν συνοικισμῶν, ἅτινα πάντα ἐνδεικνύουσι τὴν ἑλληνικότητα τῶν κατοίκων. Περιορίζομαι μόνον νὰ εἶπω, ὅτι πλεῖστα κορυφαὶ λόφων παρὰ τὰς κοιλάδας ἐπιστέφονται εἰς ἐπὶ τοῦ πολυγωνικοῦ περιόλου τῶν ἑλληνικῶν τειχῶν καὶ πολλὰ ὀροπέδια καὶ κλιτύες ἀνομολογοῦσι διὰ τῶν ἐγκατεσπαρμένων τάφων κυρίως τὸ ἐν παντὶ ὁμότροπον τοῖς λοιποῖς Ἑλλήσι τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ τὴν μικρότητα καὶ πενιχρότητα τῶν συνοικισμῶν. Ἡ ἐρευνᾶ δ' αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ τὸ κύριον μέλημα τῆς περιοδείας.

Αὕτη ἀπὸ τῆς ἐν Τεπελενίῳ εὑρέσεως τῆς γνωστῆς ἐπιγραφῆς ὀρμηθεῖσα ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τὴν λοιπὴν ΒΔ Ἠπειρον λίαν καρποφόρος ἀποδόσα εἰς ἀναγνώρισιν ἰδίᾳ τοῦ ἐδάφους. Καὶ δὴ ἐν Χιμάρᾳ πλὴν τοῦ πολυγωνικοῦ καὶ ἀξιολόγου τεύχους εὑρομεν τάφους ἑλληνικοὺς ὧν εἰς ἀνασκαφῆς παρέσχε πορίσματα σημαντικὰ.

Παρατηρήθησαν ἐπὶ ἀπροσίτων κορυφῶν ἀκροπόλεις ὡς αἱ παρὰ τὸ Μπόρσι, Γατζάτες καὶ ἄλλαι, ἐπεσκοπήθη τὸ πεδῖον τῆς Φοινίκης, ἦτις καὶ διὰ τῆς προχειροτέρας ἐρεύνης παρέσχε ἡμῖν πέντε ἐπιγραφὰς ἐπιτυμβίους, καὶ ἐξητάσθησαν τὰ ἐκτεταμμένα ἐρείπια τῆς ἐναντι τοῦ Ἀργυροκάστρου Γέρμας, ἐξ ἧς τέσσαρας ἐπιγραφὰς, ὧν μίαν τιμητικὴν, ἐπορίσθημεν. Ἡ δ' εὑρεσις τῆς ἐνεπιγράφου στήλης τοῦ Τεπελενίου καὶ μόνης σπουδαιστάτην θὰ παράσχη συμβολὴν εἰς τὴν τοπογραφίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Ἠπειροῦ, ὡς ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ἐκθέσει ἔλεγον.

Ὅχι ὀλιγώτερον σημαντικὰ εἶνε καὶ τὰ ἐκ τῆς τῶν βυζαντιακῶν ναῶν ἐρεύνης πορίσματα, ἅτινα διδάσκουσιν ἡμᾶς πόσον καὶ ἐν Ἠπειρῷ ἤκμασεν ἡ βυζαντιακὴ τέχνη, δημιουργήσασα ναοὺς ὡς τοὺς ἐν Μεσοποτάμῳ, ἐν Λαμπόδῳ, Ἐπισκοπῇ καὶ Ζερβάτι, ὧν σπουδαιστάτη ἔσται ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνᾶ. Δὲν πρέπει νὰ παρέλθω ἐνταῦθα καὶ τὴν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἀρχόμενον οἰκοδομικὴν εἰς ἐκκλησίας ὁρμὴν τῶν τότε Ἑλλήνων ἐν Ἠπειρῷ, μέλλουσαν ἴσως νὰ διαφωτίσῃ ἱστορικὴν τινα περίοδον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἐὰν μελετηθῇ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου.

Ὅστω γνωρίζοντες τὰ σωζόμενα ἐρείπια καὶ κρίνοντες περὶ τῆς σημασίας αὐτῶν δυνάμεθα νῦν εὐκολώτερον νὰ κατευθύνωμεν τὴν

ἡμετέραν ἔρευναν, ὅπως καὶ μᾶλλον καρποφόρος καὶ προσήκουσα καὶ καιριωτέρα ἀποδοῖ. Ἀναφέρων δὲ περὶ τῶν ἀπαραιτήτων νῦν ἐνεργειῶν, ὀφείλω ἐν πρώτοις ὡς ἀναγκαιοτάτην νὰ ὑποδείξω τὴν ἀνασκαφὴν τῆς Φοινίκης, ἣτις βεβαίως πλούσιον θὰ παράσχη ἀρχαιολογικὸν ἀμνηστὸν, διότι ἀναφέρεται πρωτεύουσα ἠπειρωτικῆς δημοκρατίας ἐκ τῶν εὐδαιμονεστάτων ἐν Ἡπείρῳ πόλεων καὶ μὴ καταστραφεισῶν ὑπὸ τοῦ Λιμνίου Παύλου· δῆλον δὲ σημεῖον τῆς εὐδαιμονίας ταύτης εἶνε καὶ ἡ κατὰ τὰς ὑπερείας τοῦ λόφου ἀνεύρεσις ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν χωρικῶν διαφόρων εὐρημάτων καλλιτεχνικῶν καὶ ἄλλων. Ἐπειτα ὡσαύτως ἀνασκαφῆς ἀξία εἶνε καὶ τὰ παρὰ τὴν Σαρακλίνισταν ἐρείπια τῆς καλουμένης Ἰέρμας, ἐνθα καὶ ἐπιγραφαὶ εὐρέθησαν, ὡς ἐν καιρῷ ἔγραψα, καὶ λαλοῦντα μαρτύρια εὐτυχοῦς ἐκδόσεως τῶν ἀνασκαφῶν εἶνε τὰ σωζόμενα ἔτι ἐδάφη τῆς κατασκευῆς καὶ τὰ καλὰ τείχη.

Μικρὰ δὲ σκαφικὴ ἔρευνα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ ἐν τῇ περὶ τὸ Ἐπελένιον ἀκροπόλει Δούκαϊ, ὅπουθεν ἴσως προέρχεται ἡ γνωστὴ ἐνεπίγραφος εἰς Ποσειδῶνα στήλη, φανερόν δὲ ὅπως σπουδαία θὰ εἶνε ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ. Ἐν ἐπιμέτρῳ φρονῶ, ὅτι καὶ ἐν Χιμάρᾳ ἀνάγκη εἶνε νὰ ἀνασκαφῶσιν οἱ ὀρώμενοι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑλληνικοὶ τάφοι, διότι οὕτω ταῦτα μὲν θὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς ἴσως καὶ πολύτιμα κτερίσματα, ὡς λέγεται ὅτι εὐρέθησαν ἄλλοτε, τοῦτο δὲ καὶ θὰ ἀσφαλισθῶσιν ἀπὸ πάσης λαθραίας συλλήσεως.

Ταῦτα νομίζω ὅτι εἶνε τὰ μᾶλλον ἀπαραίτητα καὶ ἄμετα ἔργα πρὸς μελέτην καὶ ἀκρίβωσιν τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν ταύτην ἀρχαιοτήτων, παρακαλῶ δὲ τὴν Σεβαστὴν Γενικὴν Διοίκησιν, ὅπως φροντίσῃ, ἵνα διὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας ἐπιτευχθῇ ἡ ταχίστη αὐτῶν ἐκτέλεσις, διότι τὰ πλεῖστα τῶν σημείων τούτων κείνται ἐπὶ ἀμφισβητουμένου ἐδάφους, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντα ἀρχαιολογικὰ κειμήλια ἀποκαλυπτόμενα οὐ μόνον πρέπει νῦν ἀμέσως νὰ γνωσθῶσιν, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύουσι νὰ πολεσθῶσι διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Λεπτομερέστερον δ' ἐκτίθενται τὰ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐνταῦθα ἐκτιθέμενα πορίσματα ἐν ταῖς προτέραις εἰδικαῖς ἐκθέσεσι τοῦ κ. Εὐαγγελίδου, ὧν πρώτην παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν περὶ Χιμάρᾳ, ἔχουσαν ὡδε·

Ἐπὶ ἰκανὰς ἡμέρας διὰ τὸ δὴσδατον καὶ δυσπρόσιτον περιοδεύσας

ἐν Χιμάρᾳ ἐκθέτω Ἰμὴν σήμερον διὰ βραχέων τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν μου.

Ἐπὶ τινος λόφου ἐκ τῶν πολλῶν ἀντερεισμάτων τῶν Κερκυνησίων ὁρέων συνιθίζεται σήμερον ἡ Χιμάρᾳ. Ἐκ βορρᾶ καὶ δυσμῶν νῦν ὑπὸ ἀποτόμων φαράγγων περιοριζόμενον τὸ χωρίον περιβάλλεται κατὰ τὰ ἄλλα σημεῖα ὑπὸ τείχους, ὅπερ ἀποτελοῦσιν οἱ ἀποκεκλεισμένοι ὑψηλοὶ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν, αἵτινες αὐτὰ αὐτὰ ἐπέχουσι θέσιν ἰδίων πύργων. Ἐντὸς ἔτι οἱ στενοὶ καὶ σκολιοὶ δρόμοι, αἱ θολωταὶ πόλαι, δι' ὧν συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας, αἱ κεχωρισμένοι καὶ ἀποκεκλεισμένοι δίοδοι, παρέχουσι τὴν ὄψιν πόλεως, ἣτις πολλάκις εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κλεισθῇ ἐν ἑαυτῇ καὶ πολλάκις νὰ ποικροῦσῃ ἀγρίας καὶ ἐπιμόρους ἐπιθέσεις.

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀναφέρεται ἐνταῦθα ὑπάρχον ὄχυρόν τῶν Χαόνιων φρούριον, ὅπερ ὁ Πλίνιος ὀνομάζει Χιμαιραν, ὄνομα διασωθὲν μέχρι σήμερον. Τοῦ φρουρίου τούτου λείψανα καταφανῆ καὶ νῦν ἔτι ὑπάρχουσιν ἐντὸς τοῦ χωρίου μεταξὺ τῶν οἰκιῶν, ὧν πλεῖστα εἶνε ἀμέσως ἐπὶ τοῦ τείχους ἐκτισμένοι. Τὸ τεῖχος εἶνε πολυγωνικοῦ ἔκφυθμοῦ ἐκ μεγάλων λίθων τελείως ἀλλήλοις συναρμοζόντων καὶ ὀλίγον κατὰ τὰς ἀρμογὰς λελεασμένων, ὧν πλεῖστοι ἐκπεσόντες εἶνε διασκορπισμένοι ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, καὶ περιθεῖ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, εἰς πλεῖστα σημεῖα ὁρατὸν ὄν. Εἶνε βέβαιον, ὅτι τὸ τεῖχος τοῦτο ἀνήκει εἰς ἑλληνικοὺς χρόνους, ὁ δὲ μικρὸς χώρος, ὃν περιβάλλει, δὲν ἀπετέλει βεβαίως ὀλόκληρον τὴν ἀρχαίαν πόλιν, ἀλλ' αὕτη ἐξετείνετο καὶ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καὶ μεσημβρινὴν κλιτὸν, ἐν καιρῷ δ' ἀνάγκης οἱ κάτοικοι ἐνεκλείοντο ἐντὸς τοῦ τείχους, ὅπερ πράγματι εἶνε λίαν ὄχυρόν.

Καὶ κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἀναφερομένη ἡ πόλις αὕτη παρέχει καὶ σήμερον τεκμήρια τῆς ὑπάρξεώς της ἀρχιτεκτονικὰ τινα συντρίμματα ἐντετειχισμένα ἐπὶ τῶν οἰκιῶν. Οὕτως ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παραστάδος παραθύρου τῆς οἰκίας Ἀναστασίου Λάμπρου εἶνε ἐντετειχισμένον τεμάχιον λίθου ἐκ κορωνίδος τοίχου, ἐφ' οὗ εἶνε ἀναγεγλυμμένος μάλανδρος καὶ κάτωθεν ἄκανθος, ἧς ὁ καυλὸς λιγυρῶς ἐλισσόμενος περικλείει κάλυκας καὶ φύλλα· ἡ ἐργασία δὲν εἶνε ἐπιμελής, ἡ δὲ τέχνη ἴσως ἀρχαιότερα καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐπὶ ἐτέρου παραθύρου εἶδον ἐντετειχισμένον μικρὸν ἡμικίονα λευκοῦ λίθου. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον τὸ ὄχυρόν της θέσεως ἔδωκεν εἰς αὐτὴν σπουδαιότητα. Ὁ Προκόπιος, λόγον ποιούμενος περὶ τῶν κτισμάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀναφέρει καὶ τὴν Χιμάρᾳ· δυστυχῶς οὐδαμοῦ κατῳρθωσα νῦν ἀνα-

καλύψω λείψανα τῆς ἐπισκευῆς ταύτης, διότι τὰ σωζόμενα ἐρείπια οἰκιῶν, τειχῶν καὶ ἐκκλησιῶν εἶνε μεταγενεστέρων χρόνων, ὅποτε ἡ Χιμάρα ἦτο καὶ ἔδρα ἐπισκοπῆς. Ὅπως εἶδον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἰπισκοπῆ ὑπέρθυρα ἡμικυκλικὰ ἐκ μαλακοῦ λίθου καὶ ἐπὶ ἄλλων πινάκι ρόδια τῶν συνήθων.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις τῆς Χιμάρας λείψανα ἀρχαίων σώζονται, ἅτινα, ἂν καὶ εἶνε ἀσήμαντα καὶ μικρὸν παρέχουσι τὸ διαφέρον. Δεικνύουσιν ὅμως, ὅτι ἀρχαιότατα ὑπὸ Ἑλλήνων ἦτο κατοικημένη ἡ χώρα αὕτη καὶ μέρος ἀπετέλει τῆς ἐλληνικῆς Ἡπείρου. Διότι καὶ βρασιότερον ἔτι ἔθετον τὰ ἔθρια τῆς Ἑλλάδος οἱ ἀρχαῖοι, λέγοντες, ὅτι Ὁρικίαν θ' ἐπέρο αἶαν ἐρείδεται Ἑλλάδος ἀρχή, ὁῖα δὴ πέραν τῆς Χιμάρας καὶ δὴ ὑπὲρ τὸν Ὀρικόν, πόλιν κειμένην κατὰ τὸν κόλπον τῆς Αὐλῶνος (Πασᾶ λιμάνι), ἧς ἐρείπια σώζονται, ἐξετείνετο ἡ Ἑλλάς. Ἰχνη ἀρχαίου συνοικισμοῦ, ὡς εἶπομεν, ἐνταῦθα μνημονευτέα κἀτωθεν τοῦ χωρίου Δρυμάδες ἐν θέσει λεγομένη Μεγάλη Χώρα καὶ Καλάμι. Ἐκεῖ παρατηροῦνται ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐρείπια καὶ νεωτέρου ἴσως βυζαντινοῦ, ὑπὸ Ἀννης Κομνηνῆς ἀναφερομένου, καὶ τάφοι ἔχουσι εὐρέθη, ὧν οὐδένα ἠδυνήθηεν νὰ ἴδω.

Ἀλλὰ πρὸς τὸ χωρίον Πύλιουρι καὶ αὐτὴ ἡ τοπωνυμία ὑποδεικνύει τοὺς παρατηρηθέντας αὐτόθι τάφους. Οἱ κάτοικοι ὀνομάζουσι τὴν τοποθεσίαν ταύτην ἀλθανιστὶ «τράπ Ἑλλήνι», ὁῖα δὴ «τάφοι τῶν Ἑλλήνων». Πράγματι δὲ εἰς ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ χωρίου εἰς τὸ τέλος ἐπιμήκουσ ὀροπεδίου μεταξὺ δύο βουνῶν διακρίνονται οἱ τάφοι οὗτοι, ὧν τινες ἀνασκαφέντες ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων παρέσχον διάφορα ἐλληνικὰ κτερίσματα. Ἐναντι τοῦ νεκροταφείου τούτου ἐκ κερράμων ἀνευρισκομένων φαίνεται ὅτι ἦτο μικρὸς συνοικισμὸς, εἰς ὃν ἀνήκον οἱ τάφοι. Ἦνε δὲ ἅπαντες πλὴν ἐλαχίστων διὰ πλακῶν ἀκατεργάστων καὶ αὐτοφυῶν κατεσκευασμένοι καὶ τό γε νῦν ἔχον ἀκαλυπτοι, τῶν καλυπτηρίων πλακῶν ἴσως ἐκπεσοῦσων. Ἀνεσκάψαμεν δύο προχέριως, ὧν εἰς εὐρέθη σσευλημένος, ὁ δ' ἕτερος περιεῖχεν ὀστᾶ λίαν ἐφθαρμένα καὶ ἦν ἀσύλητος. Παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ εὐρέθη ῥωμαϊκὸν ληκύθιον σχεδὸν ἀκέραιον, λύχνος εἰς τεμάχια καὶ ὀστράκᾶ τινὰ μικρῶν ἀγγείων ἀσημάντων. Πάντα φέρουσι εὐτελεῆ μέλαν γάνωμα. Κατὰ μῆκος τοῦ νεκροῦ παρέκειτο λεπίς σιδηροῦ ξίφους μετ' ἀποκεκρουμένης λαθῆς, λίαν κατιωμένου (μῆκος 0,60 περίπου), λεπίς σιδηροῦ ἐγχειριδίου (μῆκος 0,15) καὶ ἀλχμὴ δόρατος ὡσαύτως σιδηροῦ. Δῆλον ἐκ τούτων εἶνε, ὅτι ὁ νεκρὸς ἦτο μαχητῆς τις μετασχῶν πολλῶν ἀγώνων, ὅστις ταφῆς ἔλαβε τὰ δοξάσαντα αὐτὸν

ἔπλα. Δικαίως δὲ τις ἐνθυμούμενος καὶ τὴν σημερινὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων ἀναμνησθεῖται τοῦ στίχου τοῦ ἀρχαίου εἰς Πύρρον ἐπιγράμματος:

Αἰχμιαταὶ καὶ νῦν καὶ πάρος Αἰκιδᾶι.

Ἐκ τῶν συντεθαμμένων κτερισμάτων φαίνεται ὅτι ὁ τάφος οὗτος ἀνερχεῖται μέχρι τῆς Γ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, εἰς ἣν καὶ πάντες οἱ αὐτόθι τάφοι πιθανώτατα ἀνήκουσι. Ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἐν γένει εἶνε εὐτελής καὶ πενιχρὰ, οὐδεμία δ' ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ φέρεται ἀνακλυφθεῖσα ἐκεῖ που. Οὐχὶ ὀλιγώτερον διαφέροντα μνημεῖα τοῦ βίου καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Χιμάρας εἶνε καὶ τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ τὰ γλωσσικὰ, ἅτινα παρέχουσιν ἰδίωμα σῶζον πλεῖστα τὰ ἀρχαιοπινῆ ἐλληνικὰ στοιχεῖα. Ἀξιοπερίεργος εἶνε ἡ ὁμοιότης τῶν γλωσσικῶν φαινομένων τοῦ ἰδιώματος πρὸς τὸ τῆς Μάνης, ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι συμπαγῆς ἐκεῖθεν πληθυσμὸς, ἂν μὴ ὀλόκληρος ἀπαικία, ἐνταῦθα ἐγκατεστάθη. Ἰδικζόντως δὲ χαρακτηριστικὸν εἶνε, ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ τοπωνυμῖαι εἶνε καθαρῶς ἐλληνικαί, ἀπόδειξις τοῦ ὅτι οὐ μόνον οὐδαμῶς ἀλλότρια ἔθνη ἐκείνη στυγερά μίγνησαν μετὰ τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν λείψανον οὐδὲ μακρινῆς ἐπιδράσεως αὐτόθι ὑποφαίνεται. Διότι ἐν ᾧ καθ' ἅπασαν τὴν Ἡπειρον καὶ λοιπὴν Ἑλλάδα ἀφθονώταται παρουσιάζονται αἱ σλαβικαὶ ὀνομασίαι τόπων καὶ χωρίων, ἐνταῦθ' ἀξιοπαρατήρητος εἶνε ἡ ἀκραιφνῆς ἐλληνικότης αὐτῶν. Παραθέτω ἐνταῦθα ὀλίγα ἐκ πλείστων: Αὐλατόρι (λόφος), Περιθώρι (λόφος), Γωνία (ὄρμος), Κρωτήρι (ἀκρωτήριον), Παγὰ (μικρὰ κοιλάς ἐν ἣ πηγὴ τις), Ραχῶνες (μικρὰ ῥάχιδες βουνοῦ), Μονὴ τῆς Ἀθάλης, Σκαλινίκη κτλ. Ὁ δὲ πρὸς βορρᾶν τῆς Χιμάρας χείμαρρος λέγεται κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ μήκους του ἐκ τῶν ἐκβολῶν καὶ ἄνω Καστανέος, Μελισσονέα, Βῆσσα (πιθανῶς ἡ ἀρχαία λέξις βῆσσα=νάπη, ἐκ τῆς πολλῆς ἐκεῖ φυτείας), Κρανέα, Ἀπέλιστρα, Ἀνδρεχώρα. Ἀρκεῖτωσαν ταῦτα περὶ τοῦ θέματος, ὅπερ εἶνε ἄξιον ἰδίως μελέτης.

Καὶ ὀπισθεν τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Κεραυνίων ἐπὶ κορυφῶν λόφων παρατηρεῖται τινὲς ἰχνη τειχῶν. Τούτων μνημονεύω τῶν πρὸ τοῦ ἀλθανοφώλου χωρίου Μπόρσι κειμένων ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου μεμονωμένου, δεσπόζοντος τῆς ἐκ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν εἰσόδου. Ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ἐπιστέφεται νῦν ὑπὸ τείχους κατασκευασθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ μετὰ πολλῶν ἐρειπίων οἰκιῶν καὶ τζαμίου, ἐν ᾧ εἶνε ἐντετειχισμένα θραύσματᾶ τινὰ μαρμάρου φέροντα ἀρχαίους τὸρμους καὶ ἀνήκοντα ἐπομένως εἰς ἀρχαῖα αἰκοδομήματα. Ἀλλ' ἔξωθεν τοῦ

τείχους τούτου σώζονται λείψανα ἀρχαίου ἐλληνικοῦ περιβόλου, διατηρουμένου ἐνιαχοῦ καλῶς εἰς μῆκος 10-15 μέτρων καὶ ὕψος 2-3 μ. Εἶνε τῆς συνήθους κατασκευῆς ἐκ πολυγωνικῶν λίθων μετὰ πλήρως συναρμοζουσῶν ἀρμογῶν.

Μεταξὺ τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τοῦ χωρίου Πικέρνη ἐν θέσει καλουμένη Βόνια εἶδον ἐν τῇ ἀγρῇ κατοίκου τινὸς ἐκ Μπόρσι λείψανα ἰσως βυζαντιακῶν ἰσως χρόνων καὶ κατωτέρω πλάκα μαρμάρου φέρουσαν γλυφάς. Ἡ πλάξ αὕτη ἦτο ἀρχιτεκτονικὸν μέλος βάσεως βάρους μνημείου τινὸς, βωμοῦ ἢ ναῶσκου, καὶ μετρεῖ περίπου 1,55 μ. μῆκος, 0,65 μ. πλάτος καὶ 0,30 μ. ὕψος. Εἶνε ἐντελῶς ἀποκεκρουμένη, μόνον δὲ κατὰ τὴν μίαν τῶν γωνιῶν σώζει τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς μορφήν. Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει εὐθεῖα ταινία, τῆς κάτω ἀνάγλυπτος πλοχμὸς καὶ ὑπὸ τοῦτον σειρὰ καρδιοσχῆμων φύλλων λεσθίου κυματίου. Ἰσως κατωτέρω ὑπῆρχε καὶ ἀστράγαλος, ὡς συνήθως, ἀλλ' οὐδὲν ἔχνος αὐτοῦ νῦν φαίνεται, ἀποθραυσθέντος τοῦ μαρμάρου. Δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι ἡ πλάξ αὕτη προδίδει τὴν ἐκεῖ που πλησίον ὑπάρξιν μνημείου, διότι τοιοῦτου μεγέθους ὄγκος θὰ ἦτο δύσκολον νὰ μετακινήθῃ εὐκόλως, βεβαίως δὲ τὸ μνημεῖον τοῦτο δὲν θὰ ἦτο μεμονωμένον. Παρ' ὅλας δ' ὅμως τὰς ἐρεῦνας μου οὐδὲν σημεῖον ἀρχαιότητος παρετήρησα αὐτόθι.

Γ.Γ.

Κατὰ μεταγενεστέραν ἐρευναν ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ πλάξ αὕτη προέρχεται ἐκ σαρκοφάγου, διότι αὐτόθι εὐρέθησαν ἐγκατεσπαρμένα τεμάχια μαρμάρου φέροντα τὴν αὐτὴν διακόσμησιν καὶ εἰκονίζοντα ἐν ἀναγλύφῳ παράστασιν Ἀμαζονομαχίας. Εἶ καὶ τὰ τεμάχια ταῦτα εἶνε μικρὰ συντριμματα, ὅμως διακρίνεται κεφαλὴ ἀνδρὸς θαυμαστοῦ σχεδίου καὶ ἔππου τράχηλος ἀρίστης ἐργασίας, μαρτυρούσης, ὅτι τὸ ἔργον ἐξετελέσθη κατὰ ἔξοχον πρότυπον τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Τὰ τεμάχια ταῦτα μετηνέχθησαν νῦν εἰς τὸ μουσεῖον Κερκύρας.

Ἐπιταί δ' ἐνταῦθα ἡ ἐκθεσις τοῦ κ. Εὐαγγελίδου περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ὀγχήσμου, οὗ τὴν θέσιν ὑποτίθενται καταλαμβάνοντες σήμερον οἱ Ἅγιοι Σαράντα.

Γνωστὸς εἶνε ὁ κατὰ τὸ τέλος τῶν Ἀκροκεραυνίων ὁρέων λιμὴν τῶν Ἀγίων Σαράντα, ὁ κατέχων τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Ὀγχήσμου, ἣς σημαντικὰ λείψανα σωζόμενα ὑπὸ πλείστων παρετηρήθη-

σαν καὶ περιεγράψαν. Ἰαῦτα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς καὶ βυζαντικοὺς χρόνους. Καὶ τῶν μὲν πρώτων ἄλλα τε καὶ ἰδίᾳ λείψανα ψηφώματος ὀφείλω ἐνταῦθα νὰ γνωρίσω, οὐ παρατηρηθέντα τέως. Ὅπισθεν τῆς οἰκίας Μουσταφᾶ Δερβίση σώζεται δάπεδον ἐπεστρωμένον διὰ ψηφώματος οὐχὶ καλῶς διατηρούμενον καὶ μετροῦν ὀλιγώτερον τῶν 10 περίπου μέτρων. Διὰ μεγάλων κυβικῶν ψηφιδῶν κατασκευασμένον τὸ ψήφωμα εἰκονίζει ἡμικυκλικὰ φυλλοειδῶς ἐσχηματισμένα ἐνάλληλα κοσμήματα δι' ἐρυθροῦ, λευκοῦ καὶ κυανομέλανος χρώματος ἐντὸς περιθεωρίου, ἕπερ περιέβαλλε τὸ ὅλον ψήφωμα, καὶ παρίστησι τρίγωνα κατὰ σειρὰν κείμενα κατὰ μῆκος. Καταφανὲς εἶνε, ὅτι τὸ ψήφωμα τοῦτο τῶν κοινοτάτων μετὰ τῶν συνήθων κοσμημάτων ἄνευ πολλῆς ἐπιμελείας εἶνε συντεθειμένον, καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς ἐσχάτους ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ὡς καὶ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως, ἣς πολλὰ οἰκίματα μετὰ μεγάλου περιβόλου σώζονται ἰκανῶς. Σημειωτέον πρὸς τούτοις καὶ μικρὸν θέατρον ἢ ἱδρῆιον παρὰ τὴν θάλασσαν. Δι' ἐγγράφου πρὸς τὸν αὐτόθι διοικητικὸν ἐπίτροπον συνέστησα τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ψηφιδωτοῦ διὰ περιφράξεως καὶ τὴν προφύλαξιν τῶν ἐρείπιων τῆς πόλεως καὶ τῶν τειχῶν ἀπὸ τῶν διαμενόντων ἐκεῖ ποιμνίων. Παραλείπων περὶ τῶν ἄλλων ἐνιαχοῦ σωζομένων καὶ γνωστῶν λειψάνων τῶν βυζαντιακῶν ἰδίᾳ χρόνων, σημειῶ μόνον τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑπερθεν τοῦ λιμένος βουνοῦ βυζαντικοῦ ὁμωνύμου ναοῦ. Οὗτος εἶχε πιθανώτατα σχῆμα βασιλικῆς μετὰ τριῶν κατὰ μῆκος ἀψιδῶν καὶ μεγάλης κόγχης ἐχούσης πέντε παράθυρα, οἷα ὑπάρχουσιν εἰς δύο σειρὰς ἄνω καὶ κάτω ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν μακρῶν πλευρῶν. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἀψιδῆς κατὰ τὴν βορείαν ἐξωτερικὴν πλευρὰν ὑπάρχει ἡμικυκλικὴ ἐντομή, ἣτις δι' ἐξωτερικοῦ ἐτέρου ἡμικυκλικοῦ προσαρτήματος ἀπετέλει κυκλικὸν κτίσμα, οὗ ἐντὸς καὶ ἐν τῇ μέσῳ στρογγύλος στύλος ὑπεβάσταζε κλίμακα, δι' ἣς ἀνῆρχοντο εἰς τὴν γυναικωνίτιν πιθανῶς. Ἡ αὐτὴ ἡμικυκλικὴ κοιλότης ὑπάρχει κατ' ἀντιστοιχίαν καὶ εἰς τὴν νοτιανὰν πλευρὰν οὐχὶ βεβαίως δι' ἄλλο τι ἢ τὴν συμμετρίαν. Τῆς ἐκκλησίας ταύτης σώζονται νῦν μόνον οἱ τοῖχοι εἰς ἰκανὸν ὕψος, οὐδὲν δὲ μέρος τῆς στέγης, ἣτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦτο ἀπλή σαγματοειδής. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καὶ βορείαν πλευρὰν σώζει διάζωμα, ἐφ' οὗ δι' ἐντετειχισμένων κεραμίων ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

+ ΚΕ ΒΟΗΘΙ ΤΗ ΔΟΥΛΗ.....† (ἀνατολ. πλευρά)
 ..ΚΕ ΒΟΗΘΙ ΤΗ Δ(ΟΥΛΗ)... ΚΕ..ΥΝΒΟ(ΗΘΙ ΤΗ ΔΟΥΛ
 Η ΣΟΥ ΟΕΣ ... † ΚΕ ΒΟΗΘΙ ...
 † (ΤΗ ΔΟΥΛΗ) ΣΟΥ Μ... (βορείς πλευρά)

Μόνον τὰ γράμματα ταῦτα σώζονται, καὶ περαιτέρω δὲ ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, ἀλλὰ νῦν ἐξέπεσον. Τὸ σχῆμα τῆς ἐκκλησίας, ἢ οἰκοδομία καὶ ἢ διὰ τῶν κεραμίων ἐπιγραφὴ δηλοῦσιν ἰκανὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς.

Τὰυτα περὶ Ὀγγήσμου καὶ τοῦ βυζαντιακοῦ Ἀγγιάσμου.

Ἡ δὲ περὶ τοῦ Γεπελενίου καὶ τῶν ἐν τῇ περιχώρῳ αὐτοῦ ἀρχαιοτήτων ἐκθεσις ἔχει ὡδε·

Τὸ Γεπελένιον, κείμενον περίπου κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Ἀΐου καὶ Δρύνου, προβάλλει ὡς ἀκρωτήριον εἰς τὴν κοιλάδα καὶ οὕτως ἀποτελεῖ ἐπίκαιρον ὄχυρόν σημεῖον διὸ ὁ Ἀλγῆ Πασσᾶς δι' ὄχυροῦ τείχους περιέβαλεν αὐτό. Ἀλλὰ καὶ ἀρχαιότερον ἔτι εἶχεν ὄχυρωθῆ τὸ σημεῖον τοῦτο. Ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ Ἀλγῆ Πασσᾶς σώζεται τετράγωνος περίπου περίβολος, ἔχων κατὰ τὴν Β. καὶ τὴν Δ. γωνίαν ἀνὰ ἓνα κυκλικὸν πύργον. Εἶνε ἐκτισμένος διὰ λίθων περιδεδιγμένιον κατὰ τοὺς ἄρμους ὑπὸ ὀπτῶν πλίνθων κατὰ τὴν συνήθει τῶν Βυζαντινῶν τειχοδομίαν. Ἰχνη τῆς τειχοδομίας ταύτης σώζονται κυρίως κατὰ τὸν πύργον τῆς Β. γωνίας καὶ ἀριστερὰ τούτου ἐπὶ τινος πύλης καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος ἔχει ἐπισκευασθῆ βραδύτερον, πιθανῶς δὲ ἀρχαιότερον τοῦ Ἀλγῆ Πασσᾶ. Ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντιακῶν ἔτι χρόνων εἶχεν ἰκανὴν σπουδαιότητα ἢ θέσις αὕτη, ἥτις τοσοῦτον διακόητος ἐγένετο εἶτα διὰ τοῦ Ἀλγῆ Πασσᾶ.

Ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀσμάν Γιάσκο εὑρον καὶ ἐνεπιγραφον λίθον, ὃν οὗτος εἶχε μετακομίσει ἐκ Καλυδατσίου, χωρίου πέραν τοῦ Ἀΐου, σώζοντος ἀρχαῖα ἐρείπια. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐπὶ τετραγώνου πωρολίθου ὕψους 0,32, πλάτους 0,39, πάχους 0,18 ἄνω καὶ κάτω ἀποκεκρουμένου εἶνε λίαν ἐλλιπής, καθόσον, ἀπολεπισθείσης τῆς ἐπιφανείας ἴδια κατὰ τὴν δεξιάν πλευράν, ὀλίγα γράμματα σώζει ἀποτελοῦντα ὀνόματα. Δυστυχῶς δὲν ἐγένετο δυνατὸν εἰς ἐμὲ νὰ ἀναγνώσω ἐπαρκῶς αὐτήν, ὥστε εἶνέ μοι ἄδηλον τὸ περιεχόμενον. Ἀναγινώσκονται δὲ δέκα στίχοι διὰ γραμμῶν ἐπὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων κεχαραγμένων·

Μ Μ
 Υ Χ Ο Σ Φ
 Λ Ω Ν Ι Δ Α Σ Π Ρ Α
 Π Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α
 Ν Τ Ι Μ Α Χ Ο Υ
 Ν Τ Ι Γ Ε Ν Ε
 Κ Ο Λ Α Ο Υ Τ Ο
 Ν Μ Α Π Ε Ρ Ι Γ
 Ν Τ Ο Σ Κ Α Ι Π Ο Ι Η Σ
 Ι Α Ν Τ Ε Λ Ι Κ Ο

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον εἶνε ἡ ἀνεύρεσις τῆς ἐνεπιγράφου ἀναγλύφου στήλης, περὶ ἣς ἐτηλεγράφησα ἤδη, ὀλίγας λέξεις. Αὕτη εὑρέθη ἐντὸς τουρκικοῦ μνημείου ἀποκειμένη, ὑπὸ τοῦ ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ κ. Σοφ. Σοφικνοῦ καὶ τῆ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ διεφυλάχθη καὶ μετηνέχθη εἰς Γεπελένιον. Εἶνε στήλη, ἐκ λευκοῦ ἀσβεστολίθου, ὅστις ἐκ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἐπηρειῶν ἐκαλύφθη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπὸ λεπτοῦ ἐρυθροῦ ἐπιπάγου. Ἡ στήλη ὕψους 0,82, πλάτους 0,21—0,24 καὶ πάχους 0,10 φέρει ἄνω κορωνίδα μετὰ κυματίου, κατὰ τὸ μέσον δὲ περίπου ἀνάγλυπτον ταῦρον καὶ ἄνωθε τούτου καὶ ἐπὶ τῆς κορωνίδος ἐπιγραφὴν. Ἡ κεφαλή τοῦ ταύρου εἶνε λίαν ἐφθαρμένη, ἢ δὲ ἐργασία οὐχὶ λίαν ἐπιμελής. Ἀλλὰ σημαντικὴ εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ. Εἶνε ὀκτὼ στίχοι, ὧν οἱ τρεῖς ἐπὶ τῆς κορωνίδος, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τῆς στήλης. Ὁ πρῶτος στίχος ἔχει ὄνομα, ὁ δεύτερος **ΞΕΝΩΝ ΛΥΚΙΣ-**
ΣΤΟΥ, ὁ τρίτος ὄνομα, ὁ δὲ τέταρτος καὶ ἕξῃς τάδε·

Ν Ι Κ Α Ν Ο Σ
 Φ Ι Λ Ι Σ Σ Τ Ο Υ
 Κ Α Ι Τ Ο Κ Ο Ι Ν Ο Ν Τ Ω Ν
 Σ Υ Γ Γ Ο Ν Ω Ν
 Π Ο Σ Ε Ι Δ Ω Ν Ι Ε Υ Χ Α Ν

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ λίθου εἶνε λίαν ἐφθαρμένη, δυσκολωτάτη, δ' ὡς ἐκ τούτου ἢ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιγραφῆς.

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται, ἡ διαλεκτικὴ αὕτη ἐπιγραφὴ εἶνε σπουδαία ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Πρῶτον γνωρίζει ἡμῖν τὴν ὑπαρξίν ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἢ ἄλλου τινὸς θεοῦ, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ ἢ πτήλη.

Ἐπειτα δὲ μανθάνομεν ἐξ αὐτῆς, ὅτι κατῴκει ἐκεῖ που λαός τις τῶν Συγγόνων, ὅστις εἶχε πολιτείαν δημοκρατουμένην. Ἴσως μάλιστα τὰ ἐν ἀρχῇ ἀναφερόμενα ὀνόματα εἶνε τὰ τῶν ἀρχόντων ἢ προστατῶν, ὡς ἐλέγοντο ἐν Ἡπείρῳ, τοῦ κοινοῦ αὐτῶν. Καὶ τὸν μὲν λαὸν

ταῦτον δὲν δύναμαι νὰ ταυτίσω μετὰ τινος ἠπειρωτικοῦ, μὴ ἔχων ἐν-
ταῦθα τὰ ἀναγκαστὰ βοηθήματα, ἀλλὰ πάντως οὗτος θὰ ἦτο περὶ τὰ
χωρία ταῦτα. Εἰς ἀπόστασιν δ' ἐλάσσονα τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς
εὐρέσεως τῆς στήλης εἶδον καὶ ἀρχαίαν ἀκρόπολιν ἑλληνικῶν χρό-
νων. Ἀνωθεν τοῦ χωρίου Δούκαί ἐπὶ λόφου Κιουτέζα (ἀλδανιστὶ Μι-
κρὸν φρούριον) διακρίνονται ἔχνη τοῦ περιβόλου πολυγωνικοῦ τείχους
ἰδίᾳ κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ νοτιανὴν πλευράν. Δὲν εἶνε λοιπὸν ἀπίθανον
ἐντεῦθεν νὰ μετεκομισθῆ ἡ στήλη αὕτη, ἀποτελοῦσα μέρος τῶν ἀνα-
θημάτων ἱεροῦ τινος τῆς πόλεως ταύτης. Δυστυχῶς παρ' ἔλας τὰς
ἐρεῦνας μου δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ ἀνευρεθῆ τὸ ἱερόν τοῦτο, ὅπερ
πλεῖστα θὰ παρεῖχεν ἡμῖν τὰ ἐνδιαφέροντα.

Οἱ δὲ κάτωθι τῆς Σαλιαρῆς λεγόμενοι ἀρχαῖοι τάφοι παρὰ τὴν
κατασκευὴν καὶ τὸ σχῆμα, ὁμοιάζον τοῖς ἑλληνικοῖς, εἶνε χρόνων
χριστιανικῶν, ὡς ἐπέισθην ἀνασκάψας δύο αὐτῶν.

Ἐκ τῶν περὶ τὸ Τεπελένιον μνείας ἄξιον εἶνε τὰ ἐρείπια ἀρχαίου
τείχους παρὰ τὴν Λέκλην ἐπὶ ὑψώματος ὀνομαζομένου Ταξιάρχη.
Τὸ τεῖχος τοῦτο κατεσκευασμένον κατὰ τὸ ἰσοδομικὸν σύστημα διή-
κει πρὸς τὰ κάτω, ἀκολουθοῦν φυσικὸν βραχώδες ὑψωμα ἴσως μέχρι
τοῦ ποταμοῦ.

Ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος θέλο-
μεν δημοσιεύσει τὰς ἐκθέσεις τοῦ κ. Εὐαγγελίδου περὶ Φοινί-
κης, περὶ τῶν ἀρχαίων τοῦ Λαμπόθου καὶ τῆς Σαρακίνιστας,
περὶ τῆς μονῆς Κοκαμέας καὶ ἀρχαίου χειρογράφου Εὐαγγε-
λίου καὶ περὶ τῆς βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τοῦ Μεσοποτάμου,
ὡς καὶ τὰ πορίσματα περαιτέρων αὐτοῦ ἐρευνῶν γενησομένων
ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΠΡΟΥΣΟΥ.

Τὸν κατωτέρω κατάλογον ἀπέστειλεν ἡμῖν τὸν Δεκέμβριον
τοῦ 1909 ὁ ἐκ τῶν ἡμετέρων μαθητῶν καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀ-
γρινίῳ γυμνασίου, νῦν δ' ἐν Ἀθήναις κ. Ἰωάννης Τέντες. Συν-
έταξε δὲ τὸν κατάλογον τῶν μὲν πρώτων τριάκοντα καὶ ἐνὸς
κωδικῶν ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ, εἰς ἣν εἶχεν ἐκδράμει ἐξ Ἀγρινίου
τὸν Σεπτέμβριον 1909, τῶν δὲ λοιπῶν ἐν Ἀγρινίῳ, ὅπου οὗτοι
ἀπεστάλησαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ κατὰ τὴν Εὐρυτανίαν
μονῇ Προυσοῦ πανοσιωτάτου καθηγουμένου κ. Κωνσταντίνου
Παπαδημητρίου.

Περὶ δὲ τῆς μονῆς αὐτῆς ὁ κ. Τέντες ἔγραψεν ἡμῖν τὰ ἐ-
ξῆς: «Ἡ μονὴ Προυσοῦ ἢ κατὰ παρετυμολογίαν Πυρσοῦ εὐρί-
σκεται ἐν τῷ βάθει χαράδρας σχηματιζομένης μεταξὺ δύο δει-
ράδων τοῦ Ἀραποκεφάλου (Παναιτωλικοῦ); ἀπὸ τῆς κορυφῆς
τῶν ὁποίων δῶρος περίπου ἀτραπὸς φέρει κάτω εἰς τὴν μονήν.
Τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς δὲν κατῴρθωσα νὰ ἐξακρι-
βώσω. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν μοναχῶν αὕτη ἰδρύθη ἐπὶ
τῆς ἐποχῆς τῶν εἰκονομάχων· ἀλλ' ἡ παράδοσις αὕτη στερεῖται
ἀληθείας, καθ' ὅσον ἡ μονὴ εἶνε νεωτέρα, ἰδρυθεῖσα ἴσως τὸν
δωδέκατον ἢ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα. Κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα
παρέσχε πολλὰς ὑπηρεσίας. Ἐν αὐτῇ ἐπὶ μακρὸν ἐνοσηλεύθη
ὁ στρατάρχης Γεώργιος Καραϊσκάκης· εὐλαβὲς δ' αὐτοῦ ἀνά-
θημα εἶνε τὸ χρυσοῦν ἐπικάλυμμα τῆς παλαιᾶς καὶ θαυματουργοῦ
εἰκόνης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἣς ἐπ' ὄνοματι τιμᾶται
ἡ μονή. Τῇ διαταγῇ τοῦ Καραϊσκάκη ἀνηγέρθησαν ἐπὶ ση-
μείων στρατηγικῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς μονῆς ἀπὸ ἐνδεχο-

μένης ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων οἱ μέχρι σήμερον ἰστάμενοι δύο πύργοι».

Οἱ δ' ἐν τῇ μονῇ φυλασσόμενοι κώδικες εἶνε οἱ ἑξῆς:

1.

Χαρτ. 0,20 × 0,15. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). «Τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος Ἑρωταπόκρισις πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους περὶ τινῶν ἀναγκαίων ζητημάτων».

2 (φ. 29^α). Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας «Σύνοψις ἐπίτομος τῆς θείας Γραφῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας διαθήκης».

3 (φ. 71^α). Τοῦ αὐτοῦ «Πρὸς Ἀντίοχον ἄρχοντα περὶ πλείστων καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων καὶ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἀπορουμένων καὶ παρὰ πᾶσι Χριστιανοῖς γινώσκεισθαι ὀφειλομένων».

4 (φ. 161^α). «Τοῦ μακαρίου Θεοδώρου ἐπισκόπου Κύρου Ἰπόμνημα εἰς τὰς ὁράσεις τοῦ προφήτου Δανιήλ, εἰς τὰ ἄπορα τῆς παλαιᾶς θείας Γραφῆς. Ἑρωταπόκρισις».

Προτάσσεται «Περὶ τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Θεοδώρου ἐκ τῆς Μυριοδίβλου Φωτίου».

5 (φ. 176^α). Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου Λόγοι.

α' (φ. 176^α). «Λόγος πρῶτος περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῆς αἰδίου μακαριότητος. Ἐῖρηται ἕ ἐν τοῖς Ἁγίοις Ἀποστόλοις ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀποκριαίου συναθροόντων πολλῶν». — β' (φ. 192 β). «Λόγος δεῦτερος περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ῥηθεῖς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς Ἁγίοις Ἀποστόλοις μετὰ ἑβδόμην ἡμέραν τῆς τοῦ πρώτου ἐκδόσεως». — γ' (φ. 205^α). «Λόγος ἕτερος περὶ συντελείας, ῥηθεῖς ἐπὶ συνλεύσει τῆς πόλεως ἐν τῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ναφῇ καὶ τοῦ ἐνόδου τῶν βροσιέων αὐτόθι παρόντος, διαλαμβάνων φιλοτιμότητα περὶ τῶν ἐπτὰ ἀριθμῶν». — δ' (φ. 214^α). «Λόγος ἕτερος λαληθεῖς ἐν τῇ παλατίῳ ἐπὶ κρουσίᾳ πολλῶν ἀρχιερέων τὰς τῶν πολλῶν περὶ ταύτης δόξας ἀποκρουόμενος καὶ συμπεραίνων ὅτι εἰ μὴ τὸ ἐκπεσόν ἐκεῖνο τάγμα ταῖς τῶν ἁγίων ψυχαῖς τέλεον ἀναπληρωθῆ, συντέλεια οὐ γενήσεται». — ε' (φ. 235^α) «Τοῦ αὐτοῦ Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου ἐκ τῶν ἐγὶ αὐτοῦ λόγων τὸ ἡθικόν. Ἄρχ. Ἄθται αἱ ὀπισθεν ὀμιλῖαι εἰσὶν Ἰωσήφ μοναχοῦ, ὃ Βριένιος τὸ ἐπῶνυμον, ὃ ῥηθεῖσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουήλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ σοφοκίτου, καὶ τῆς πατριαρχίας Ἰωσήφ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου : ∞

Στάχωσις βυρσίνη.

2.

Χαρτ. 0,15 × 0,10. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). [Μανουήλ Μαλαξοῦ] Νομοκάνων.

Ἄρχ. ἐν φ. 31 β «Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὀφείλει εἶναι τύπος ἀγαθός. Προτάσσονται ἐν φ. 1^α «Στιχηρὰ κατανοκτικά». Ἐν φ. 29^α δι' ἄλλης χειρὸς φθαρθεῖται τὸ τῆς μαλακίας ἐπιτίμιον. Ἐν φ. 83^α διὰ τρίτης χειρὸς «Περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῖαι εἶναι αἱ πέντε διαφοραὶ τῶν βαθμῶν. Περὶ τοῦ πῶς καὶ εἰς πόσους βαθμοὺς γίνεται γάμος, εἰς ποῖαν συγγένειαν». Ἐν φ. 92^α «Πῶς συγγενείας». Ἐν φ. 127 β «Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱερέων. Περὶ τῶν σιμωνιακῶν». Ἐν φ. 174 β «Περὶ ἀδελφοποιίας».

2 (φ. 182^α). «Περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῶν Χριστιανῶν. Ἐκλογή μερικὴ ἀπὸ τοῦ νόμιμον τοῦ σοφοτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυροῦ Ματθαίου [Βλαστάρεως] ὅπερ ἐξηγήθη εἰς πεζὴν φράσιν».

Ἄρχ. Τὸ λοιπὸν τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱερῶν κανόνων ἐδοκιμάσαμεν κατ' ἀληθῆ βητον γὰ τὴς χωρίστομεν καὶ ὅσον εἶναι εἰς τὴν δύναμιν μας γὰ τὴς ποιήσωμεν οὐνοπτικᾶς.

Ἐν φ. 190 β διὰ τετάρτης χειρὸς αἰῶνος XIX ἢ Ἀκολουθία τῆς παννυχίδος. Ἐν φ. 198 β «ἕτερος κανὼν ψαλλόμενος εἰς κοιμηθέντες λαϊκοὺς». Ἐν φ. 202 β «Γάξις γινόμενη εἰ συμβῆ μισρὸν τι ἢ ἀκάθαρτον ἐμπεισθῆν εἰς ἀγγεῖον οἴνου καὶ ἐλαίου». Ἐν φ. 203 β «Εἰς τὴν Κοιμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου». Ἐν φ. 205^α διὰ πέμπτης χειρὸς Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως. Ἐν φ. 211^α «Νουθεσία πρὸς ἀρχάριον μοναχόν». Ἐν φ. 219^α «Περὶ μετανοίας». Ἐν φ. 226^α «Λόγος ὠφέλιμος καὶ διδακτικὸς εἰς πάντα Χριστιανόν». Ἐν φ. 246^α «Διάταξις τοῦ μεγάλου βασιλείου». Ἐν φ. 274^α «Ἐξαποστειλάριον ὅλης τῆς ἑβδομάδος».

Ὁ κωδιξ μένει κολοβός.

Στάχωσις βυρσίνη.

3.

Χαρτ. 0,24 × 0,15. Αἰῶνος XIX.

1 (φ. 1^α). «Ἱερὰ διήγησις, συλλεχθεῖσα μὲν παρὰ τινος ἀδελφοῦ ἡσυχάζοντος ἐν τῇ Ἀγίῳ ὕρει, ἀναθεωρηθεῖσα δὲ καὶ ἐπιδιορθωθεῖσα καὶ ἀξία τύποις ἐκδοθῆναι κοιθεῖσα παρὰ τε τοῦ παναγιωτάτου πρώην οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου καὶ παρ' ἄλλων ἐλλογίμων ἀνδρῶν».

2 (φ. 7^α). «Διήγησις ἱερὰ καὶ ὠραία διαλαμδάνουσα περὶ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς εὐρισκομένης ἐν

τῆ σεβασμῆ μονῆ τῆς ἐπονομαζομένης τοῦ Πυρσοῦ ἢ Προυσοῦ, καθ' ἣν παρασταίνεται ἀπὸ ποῦ πῶς καὶ πότε πρὸς τὴν Ἑλλάδα γέγονεν, ἔτι δὲ καὶ μερικῶν θαυμάτων σύντομος διήγησις».

Ἐπειτα ἡ Ἀκολουθία ἢ φαλλομένη τὴν 28 Δεκεμβρίου ἐπὶ τῆ ἀποδόσει τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Στάχταις βυρσίνη.

4.

Χαρτ. 0,22 X 0,18. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). Λόγος ἀκέφαλος.

Ἄρχ. ... παρ' οἷς τινες ἤλθον πρὸς βεβαίαι τὸ μὴ τυχεῖν ἐπὶ τὸν ἀφίκαντο τῶν ἐσχάτων ἀτυχημάτων εἶναι δοκεῖ.

2 (φ. 18^α). Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον παραίνεσις.

3 (φ. 48^α). Ἡσαίου ἀποσπάσματα.

4 (φ. 64^α). Βασιλείου τοῦ Μεγάλου Λόγος.

α' (φ. 64^α). Εἰς τοὺς τεσσαράκοντα μάρτυρας. — β' (φ. 79^α). «Ἐξήγησις τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς Βηρλαὰμ μάρτυρα». — γ' (φ. 106^α). «Ἐξήγησις εἰς τὸ Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μεζονας οἰκοδομήσω».

5 (φ. 179^α). Λεβανίου Λόγοι.

α' (φ. 179^α). Πρὸς Τρωάς. — β' (φ. 229^α). «Περὶ δυσκόλου ἀνδρὸς...»

6 (φ. 241^α). Πλουτάρχου Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.

7 (φ. 285^α). «Θεμιστοκλέους φιλοσόφου τοῦ ἐπικληθέντος εὐφραδοῦς Περὶ φιλίας».

Τὰ πλεῖστα τῶν κειμένων μετὰ ψυχρωγικῆς ἐρμηνείας.

Ἐν φ. 285^α· 1778 ἡμέραν γ' Ἰωάννης Τρικούσης Μανδίθης παρὰ Παναγιώτη Παλαμῆ.

Κώδιξ ἀκέφαλος, κολοθὸς καὶ ἀστάχτωτος.

5.

Χαρτ. 0,20 X 0,14. Αἰῶνος XVII.

Ἄδελφου Κεφάλαια λ'.

Ἐν φ. 3^α Πίναξ τῶν περιεχομένων, καθ' ὃν α') «Περὶ τοῦ τίς ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τῶν τεσσάρων μεγάλων βασιλειῶν ἀπὸ τοῦ προφήτου Δαυὶδ καὶ περὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Ναβουχοδονόσορος». — β') «Περὶ τῆς πρώτης ὁρασεως». — γ') «Ἐπι περὶ τοῦ Μωάμεθ. Πόθεν ἐφάνη καὶ πῶς λέγεται ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν». — δ') «Ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ θεολόγου περὶ τοῦ Μωάμεθ». — ε') «Ἐκ τοῦ αἰνίγματος τῆς πρώτης σφραγίδος. Ἀπὸ τὴν ἐξήγησιν Μωάμεθ τοῦ Πελοποννησίου». — ς') «Περὶ τοῦ αἰνίγματος τῆς δευτέρας σφρα-

γίδος». — ζ') «Περὶ τοῦ αἰνίγματος τῆς τρίτης σφραγίδος». — η') «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ διαβόλου πρὸς τὸν Χριστόν». — θ') «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ διαβόλου πρὸς τοὺς μάρτυρας». — ι') «Περὶ τοῦ τάγματος τῶν μοναχῶν πότα ἐφάνη εἰς τὸ πλῆθος». — ια') «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ διαβόλου μετὰ τῶν ἀσκητῶν». — ιβ') «Περὶ τοῦ πόσον καιρὸν ἐκράτησεν ὁ πρὸς τοὺς μάρτυρας πόλεμος τοῦ σατανᾶ». — ιγ') «Καὶ πόσον πρὸς τοὺς ἀσκητάς». — ιδ') «Περὶ τοῦ πόσους χρόνους ἐκράτησεν ὁ πρῶτος πόλεμος κατὰ τῆς ἐκκλησίας». — ιε') «Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἐλεύσεως». — ις') «Ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως κεφ. 16». — ιζ') «Περὶ τῆς κυοφοροῦσης καὶ ποῖον εἶναι τὸ κυοφορούμενον». — ιη') «Περὶ τοῦ δράκοντος διαβόλου καὶ τοῦ φοβεροῦ πολέμου αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἁγίους μάρτυρας καὶ τοὺς ἀσκητάς». — ιθ') «Περὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἐνδεδυμένης τὸν ἥλιον». — κ') «Ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἀρέθα Ἰεζεκιέου». — κβ') «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ δράκοντος μετὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ καὶ πῶς ἐνίκηθη ὁ δράκων καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν». — κγ') «Περὶ τῆς ἐν τῷ οὐρανῷ χαρᾶς καὶ τοῦ ἐν τῇ γῆ ταραχισμοῦ καὶ θρήνου». — κδ') «Περὶ τοῦ διωγμοῦ τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ δράκοντος καὶ τῆς φυλῆς αὐτῆς». — κε') «Περὶ τοῦ δευτέρου διωγμοῦ τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ὡς ἐστὶν ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Πάπας». — κς') «Περὶ τῶν πτερυγῶν τῆς γυναικὸς». — κζ') «Ὅτι διὰ μέσου τῶν τυράννων διώκει τὴν ἐκκλησίαν ὁ διάβολος». — κη') «Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ ἐπτακεφάλου καὶ δεκακεράτου. Ποῖος εἶναι». — κθ') «Ὅτι ὁ δράκων μετὰ θυμοῦ προσβάλλει τὸ θηρίον». — λ') «Ὅτι ὁ δράκων ἔδωκε πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τῷ θηρίῳ». — λβ') «Ὅτι τὸ θηρίον δηλοῖ τὸν Ἀντίχριστον καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Μωάμεθ».

Ἐν τινι τῶν παραφύλλων τῆς ἀρχῆς ἀναγιγνώσκονται τὰδε· Ἐπι χηλήσιω ἐπτακοσιόσιω ἔκτω ἡλθθα ἐγὼ ὁ ελαχιστος καὶ ἁμαρτωλὸς πατὴρ Ἰωάννης ἀπο χωρίου παπαδατες εἰς τὴν μοιρὴν τοῦ προσοῦ καὶ ἐγγνα παπας ἀγρουσιου εἰκοστρεῖς καὶ ὦ μὲν εἰρουμενος της μοιρης ὀνομάζετο κυρ Ἰωνας καὶ υ πατρὶς αυτου προσου καὶ εἰς τας ἐνενηκοντα τρεῖς εβαλε τους μαστορούς.

Στάχταις βυρσίνη.

6.

Χαρτ. 0,15 X 0,10. Αἰῶνος XVI.

Νομοκάνων.

Κώδιξ ἀνορθόγραφος. Ἐν φ. 1^β δι' ἄλλης χειρὸς νεωτέρας Οὐγκρικὰ διώρια 9 καὶ ἄλλο οὐγκρικο μόνον, βενέτικα—α—500. Ὀκτωβρίου 26 1682. Ἐν τῇ κάτω ἡφ τοῦ φ. 2^α ἡμερα σαββατον ἐκημήθη (ὄνομα δυσανάγνωστον) 1682 σεπτεμβρίου. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ δι' ἄλλης χειρὸς Διὰ χειρὸς καμου του ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου δούλου (ὄνομα δυσανάγνωστον) εὐχεσθε εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐτῷ ἡ δόξα καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν καὶ εἰς τὴν πρεσβείαν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις ὁ θεὸς ἐλεήσει σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος.

† Εἰς ἰγία ζωὴν καὶ εὐημερίαν καὶ εἰς πολὺν χρόνον τοῦ ὑγιωτάτου καὶ

παναγιοτάτου καὶ διαπύτου ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερουλίου πολλὰ ἐπὶ ἔτη.

Στάχους βυραίνη.

7.

Χαρτ. 0,16 X 0,12. Αἰῶνος XVIII.

Ἄδηλου Κεφάλαια.

Προτάσσεται εἰσαγωγή, ἣς ἡ ἀρχὴ αὕδε· Καίρε ἀναγνώστα φίλιπτε· ἐρωτηθίς τί ἐστὶ τὸ πεπαιδευμένον εἶναι, ἀλόκριον ἔχε ταύτην τὸ εἶδέναι τὰς τῶν ἄντων διαφορὰς καὶ δύνασθαι ἰδίως ἐκάστῳ ὀνόμασι χρῆσθαι καὶ ἐπικαλεῖν.

Ἐν φ. 145 «τῶν ἐπιγραφῶν ἢ κεφαλαίων σύλλαβος λόγος ὁ εἰσὸδιος» εἶνα δὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα τὰ ἑξῆς· «Περὶ γενέσεως καὶ κτίσεως τοῦ κόσμου». — «Περὶ στοιχείων». — «Περὶ στερεώματος». — «Περὶ τοῦ πυρός». — «Περὶ τῶν μετεώρων». — «Περὶ τῆς γῆς». — «Περὶ τῶν λίθων». — «Περὶ μετάλλων». — «Περὶ δένδρων καὶ καρπῶν». — «Περὶ τῶν βοτανῶν». — «Περὶ τῶν ζώων». — «Περὶ τῶν ζώων εἰδικῶς δὲ περὶ τῶν ὀρνίθων». — «Περὶ τῶν ἐνύδρων». — «Περὶ τῶν κτηνῶν». — «Περὶ τῶν θηρίων». — «Περὶ τῶν ἀμφιβίων καὶ ἐρπετῶν». — «Περὶ τῶν ἐντόμων». — «Περὶ τοῦ ἀνθρώπου». — «Περὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν ἐξ μελῶν». — «Περὶ τῶν ἔσω μορίων». — «Περὶ τῶν τοῦ σώματος συμπεδηκότων». — «Περὶ τῶν νόσων». — «Περὶ τῶν ἔξω αἰσθήσεων». — «Περὶ τῶν ἔσω αἰσθήσεων». — «Περὶ τῆς φρενός». — «Περὶ τῆς βουλήσεως καὶ τῶν παθῶν». — «Περὶ τῶν μηχανικῶν γενικῶς». — «Περὶ τῆς κηπείας». — «Περὶ τῆς γεωργίας». — «Περὶ τῶν ἀλεύρων». — «Περὶ τῆς ἀρτοποιίας». — «Περὶ τῆς προβατείας». — «Περὶ τῆς κρεουργίας». — «Περὶ τῆς θηρέσεως (κυνηγίου)». — «Περὶ τῆς ἀλιείας». — «Περὶ τῆς ὀρνιθοθηρίας». — «Περὶ τῆς ὀπταρτικῆς». — «Περὶ τῆς τῶν παστῶν οὐσκευασίας». — «Περὶ τῆς διαφρείας καὶ ἡμοχειίας». — «Περὶ τῆς ναυτικῆς». — «Περὶ τῶν πορείων». — «Περὶ τῆς ἐμπορίας». — «Περὶ τῶν χειροτεχνικῶν καὶ ἡμιουργικῶν γενῶν τῆς περιβολῆς». — «Περὶ τεχνῶν τεκτονικῶν». — «Περὶ τῆς οἰκίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς». — «Περὶ τῶν ὑποκάσεων». — «Περὶ τοῦ ἀνώγει». — «Περὶ τοῦ κοιτῶνος». — «Περὶ τοῦ βαλαντίου καὶ τῆς καθαρότητος». — «Περὶ τῆς συζυγίας καὶ τοῦ κήδου (τῆς κηδεστίας)». — «Περὶ τῆς ἀποκησεως ἢ λοχείας». — «Περὶ τῆς οἰκονομίας». — «Περὶ τοῦ ἄστεως». — «Περὶ τοῦ ναοῦ». — «Περὶ τῆς ἐκκλησίας». — «Περὶ τῆς τῶν ἐθνικῶν». — «Περὶ τοῦ βουλευτηρίου». — «Περὶ τῆς δίκης». — «Περὶ τῶν κακουργημάτων ἢ ζημιῶν». — «Περὶ πολιτείας βασιλικῆς». — «Περὶ τῆς βασιλείας καὶ χώρας». — «Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου». — «Περὶ σχολῆς καὶ παιδείας». — «Περὶ τοῦ Μουσείου». — «Περὶ τῆς γραμματικῆς». — «Περὶ τῆς διαλεκτικῆς καὶ λογικῆς». — «Περὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς». — «Περὶ τῆς ἀριθμητικῆς». — «Περὶ τῆς γεωμετρίας». — «Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν». — «Περὶ τῆς ὀπτικῆς καὶ γραφικῆς». — «Περὶ τῆς μουσικῆς». — «Περὶ τῆς ἀστρονομίας». — «Περὶ τῆς γεωγραφίας». — «Περὶ τῆς ιστορίας». — «Περὶ τῆς λατρικῆς». — «Περὶ τῆς ἱθικῆς γενικῶς». — «Περὶ τῆς φρονήσεως». — «Περὶ τῆς σωφροσύνης». — «Περὶ τῆς ἀγναίας ἢ ἀγνότητος». — «Περὶ τῆς μετριότητος ἢ μετριοφροσύνης». — «Περὶ τῆς αὐταρκείας». — «Περὶ δικαιοσύνης». — «Περὶ τῆς ἀνδρείας». — «Περὶ τῆς ὑπομονῆς». — «Περὶ τῆς εὐσταθείας». — «Περὶ

φιλείας καὶ φιλανθρωπίας». — «Περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης». — «Περὶ ὀμιλίας πεπαιδευμένων». — «Περὶ τῶν παιγνιδῶν». — «Περὶ θανάτου καὶ ταφῆς». — «Περὶ τῆς προνοίας τοῦ θεοῦ». — «Περὶ τῶν ἀγγέλων». — «Ἐπίλογος».

Στάχους βυραίνη.

8.

Χαρτ. 0,22 X 0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 409).

Εὐαγγέλιον.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν.

Στάχους βυραίνη.

9.

Χαρτ. 0,26 X 0,16. Αἰῶνος XVIII.

I (φ. 1^α). Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἔργα.

α' (φ. 1^α). Γνωμικὰ διστιχὰ (ἀκέφαλα). — β' (φ. 10^β). «Περὶ τῶν τοῦ βίου ὁδῶν». — γ' (φ. 13^α). «Εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπικήδεια ἢ ἐπιτάφια». — δ' (φ. 17^α). «Εἰς τὸν Μικαῖριον τὸν ἐκυτοῦ ἀδελφὸν ἐπιτάφιος περιόντων ἐτι τῶν γονέων».

Ἄπαντα μετὰ διστιχοῦ ἐρμηνείας.

2 (φ. 66^α). «Χρηστοθήεια συντεθείσα παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἀρίστου τε ἐν τε τῇ γραμματικῇ καὶ φιλοσοφίᾳ καὶ πάσῃ ἄλλῃ παιδείᾳ διδασκάλου τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου».

3 (φ. 130^α). «Χριστὸς πάσχων. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ Θεολόγου Ἐπιτάφια».

Προηγείται ὑπόθεσις καὶ ἔπεται τὸ κείμενον μεθ' ἐρμηνείας.

Ὁ κώδιξ οὗτος ἀνήκειν, ὡς φαίνεται, τῇ Ἰωάννῃ Τρικούσῃ, τῇ κατόχῳ καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 κώδικος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐν 285^α σημειώματος, ἅτε τῆς γραφῆς οὕσης τῆς αὐτῆς χειρός.

Στάχους βυραίνη.

10.

Χαρτ. 0,22 X 0,16. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). «Γεωργίου Ἐφραντζῆ Μεγάλου λογοθέτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Περὶ βασιλείας ἡγεμόνων χρονολογικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰωάννου, οὗτινος βασιλεύοντος ἐγεννήθη ὁ συγγραφεύς».

Ἐν φ. 95^α † Ἐτελειώθη τὸ παρὸν χειρόσιον ἔτει σοικηρίῳ ἀμπζ' κατὰ μῆνα φεβρουάριον ἐκ τινος παλαιοῦ χειρογράφου (ἔπονται λέξεις τινές δυσβύβλητοι).

2 (φ. 96^α). «Σημείωμα ἐκ τοῦ Ε λόγου τοῦ κατὰ Ἰουδαίων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι ἡ τῶν Ἑβραίων βασιλεία καὶ ἱερωσύνη ἐξέλιπε μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος».

3 (φ. 109^α). Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ «Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον».

4 (φ. 114^α): Ἰωάννου Χρυσοστόμου «ἐπικνευθέντος ἐκ τῆς ἐξορίας τῆς προτέρας».

5 (φ. 116^β). «Ἐκ τῶν τοῦ μακαριωτάτου Πρωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Εὐσέβειαν μοναχὴν παραμυθητικὴ ἐπι ἀδελφῆ τελευτησάση».

6 (φ. 118^β). Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδαίου Ἐπιστολαί.

α' (φ. 118^β). Ἐπιστολὴ ξα' Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ ἀπορητίων εἰς Ἰωάννην ἀδελφὸν χαίρειν. — β' (φ. 121^β). ξδ' «Κωνσταντίνῳ βοεβόδα. Ἱστορικὴ». — γ' (φ. 122^α). «Τῷ Ἀλεξανδρείας Γερασίμῳ ια'». — δ' (φ. 123^α). «Τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Δοσιθέῳ, τὰ κατὰ τὸν Γερμανικὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην διεξοδική». — ε' (φ. 125^β). «Ὀνειδιστικὴ. Ἰακώβῳ τῷ διδασκάλῳ, ἀνασκευὴ ὅτι διαφωνεῖν». — ς' (φ. 128). «Ἐπιστολὴ ιη'. Ἐπαινετικὴ». — ζ' (φ. 130^β). «Τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων. Παραμυθητικὴ». — η' (φ. 131^α). «κε'. Τῷ μητροπολίτῃ Ἀρτης. Συγχαρητικὴ». — θ' (φ. 132^β). «κθ'. Τῷ κηθέντῳ καὶ ἡγεμόνι».

7 (φ. 135^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Πρώτη ὅτε προσβύτερος προεχειρίσθη εἰς ἑαυτὸν».

8 (φ. 141^α). «Περὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου καὶ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸς τοὺς μέλλοντας ἀγιωτάτους βασιλεῖς ἄρξαι τῆς βασιλευούσης».

9 (φ. 143^α). «Περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀγίου βασιλέως, περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπου Πατέρων τοῦ ὁμολογητοῦ».

10 (φ. 145^α). «Περὶ τοῦ θρυλουμένου πανταχοῦ βασιλέως τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου, τοῦ κατοικοῦντος ἐν ἄνω ἄκρῃ τῆς Βυζαντιδος».

11 (φ. 147^β). «Περὶ χρησμῶν τοῦ κυρίου Λέοντος τοῦ σοφοῦ καὶ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως».

12 (φ. 149^α). «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου

| Ἀλεξανδρείας | Περὶ τῶν ναῶν καὶ περὶ τῶν διδασκάλων καὶ περὶ τῶν θεάτρων τῶν ἐν Ἀθήναις. Ἐξηγητικὸν τοῦ ναοῦ. .

13 (φ. 150^α). «Τοῦ αὐτοῦ περὶ σώματος καὶ ψυχῆς».

Ἐν τῇ κάτω ᾠξ τοῦ φ. 1^α Κτήμα Κυρίλλου ἀναξίου τοῦ ἐκ Προυσοῦ τῆς Ἑλλάδος ἠγοράσθη γράσια ιε'. παρὰ τινος Εὐφραΐμ μοιχαῶ Κωνσταντινουπόλιτι ἠουχάζοντος ἐν τῷ ἡγιασμένῳ ἄρει τοῦ Ἀθωνος 1820 Ἀδρ. 15.

Κώδιξ καλῶς γεγραμμένος καὶ ἀρίστης διατηρήσεως.

Στάχσις βυρσίνη.

11.

Χαρτ. 0,21 × 0,15. Αἰῶνος ΧΙΥΙΙ.

Θεοδώρου Γαζῆ Γραμματικῆ.

Μετὰ σχολίων ἐν τῇ ᾠξ.

Καὶ ὁ κώδιξ οὗτος φάνεται ἀνήκων τῷ Ἰωάννῃ Ἐρικοῦσῃ. Ἴδε ἀνωτέρω τοὺς ἀρ. 16 καὶ 19.

Στάχσις βυρσίνη.

12.

Χαρτ. 0,24 × 0,17. Αἰῶνος ΧΥΙΙΙ.

1 (φ. 1^α). Δημητρίου Ἠραζῆ Διάφορα.

α' (φ. 1^α). «Τῷ λογιωτάτῳ κυρίῳ Σίμωνι χαίρειν». — β' (φ. 2^β). «Ὅτι ὁ τῆς Ἑλλάδος ταλκνισμὸς εἶνε παραλογώτατος». — γ' (φ. 11^α). «Κεφαλ. Ὅτι τὰ μετὰ τὸν ταλκνισμὸν γελοῖα καὶ ἀσύστατα». — δ' (φ. 13^α). «Κεφαλ. γ'. Ὅτι τὰ κατὰ τὸν κύριον Εὐγένιον συκοφαντεῖται σαφεῖς ἐστὶν καὶ οὐδὲν ἕτερον».

2 (φ. 21^α). «Σχόλιον τοῦ ἀοιδίου κυροῦ Νεοφύτου τοῦ Ξελοποννησίου εἰς τὸ ἀπολυτικὸν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς».

3 (φ. 26^α). «Ἰκατηρία τοῦ γένους τῶν Γραικῶν πρὸς πᾶσαν τὴν Χριστιανικὴν Εὐρώπην».

Τέλλ. Τὴν παροῦσαν ἱκατηρίαν ἐπιστολὴν ἐσύνθεσε κάποιος φιλέλλην Φλωρεντῖνος τοῦνομα Ἰωάννης τοῦπικλῆν δελτοῦρκος διατρέβων ἐν λεβάντε μετὰ τῶν Ῥώσων ἐν τῷ κατὰ τῶν Τούρκων πολέμῳ εἰς διάλεκτον Ἰταλικήν, τὴν ὁποίαν μετέφρασεν ὁ κῦρ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος διατρέβων ἐν Λειψία τῆς Σαξωνίας, ὅπου καὶ τὴν ἐτύπωσεν, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκειται, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀντίγραφα ἰδίαις χερσὶ Δ. Ρ. (ἄλλῃ χερσὶ προστάθεται) ἤτοι Δημήτριος Ῥαζῆς.

Στάχσις βυρσίνη.

13.

Χαρτ. 0, 20 X 0, 16. Αἰῶνος XVIII (φ. 222).

Νομοκάνων.

Σύγκειται ἐκ κεφ. χιζ'. Ἐν τέλει «Τάξις μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων ὑποκειμένων τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει». Ἐν φ. 232^α «Περὶ τοῦ πότε ἐγένετο τὸ ἅγιον σύμβολον **Συνεῶν Θεοδωλονίκης**».

Στάχσις βυρσίνη.

14.

Χαρτ. 0, 22 X 0, 16. Αἰῶνος XIX.

1 (1^α). «Ἐξήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Κατὰ μεθυόντων».

2 (φ. 16^α). Ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ «Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐπιτύχῃ τῶν ἐλληνικῶν ὠφελόντων λόγων».

3 (φ. 19^α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Ὀμιλία κατὰ τῶν ὀργιζομένων».

4 (φ. 93^β). «**Πλουτάρχου** Πῶς ἂν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελῆται».

5 (φ. 122^β). «**Τοῦ αὐτοῦ** ἐξήγησις τοῦ Περὶ καλάκων λόγου».

6 (φ. 220^α). «**Πλουτάρχου Χαερωνείας** Περὶ παιδείας ἀγωγῆς».

7 (φ. 267^α). «**Πλουτάρχου** Περὶ ἀδολεσχίας» (ἐξήγησις).

Ἄρχεται ἀκέφαλος.

8 (φ. 306^β). «**Συνεσίου** εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον περὶ βασιλείας».

Μόνον δώδεκα στίχοι ἐγράφησαν, λειποῦσης τῆς συνεχείας.

9 (φ. 307^α). «**Ἰωάννου Χρυσοστόμου** Λόγος περὶ πρὸς εὐχῆς».

Μετά διαστίχου ἐρμηνείας.

Στάχσις βυρσίνη.

15.

Χαρτ. 0, 21 X 0, 15. Αἰῶνος XVIII.

Νικηφόρου Βλεμμαύδου Ἐπιτομῆς φυσικῆς Βιβλίου Β'.

Στάχσις βυρσίνη.

16.

Χαρτ. 0, 17 X 0, 12. Αἰῶνος XIX.

«Φιλοσοφία παλαιὰ καὶ νέα πρὸς εὐχερεστέραν τῶν πάλαι καὶ νῦν φιλοσοφησάντων κατάληψιν ἐκτεθεῖσα, ἐκ δὲ τῆς λατινίδος φωνῆς τῇ κα(ὶ) ἡμᾶς ἐλληνίδι διαλέκτῃ μετοχτευθεῖσα παρὰ τοῦ ἐπιστημονικωτάτου καὶ πανσόφου ἐν ἱεροδιδασκάλοις κυρίου **Βύγενίου** ἱεροδιακόνου **Βούλγαρι** καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα ἐν τῇ τῶν Ἰωαννίνων νεωστὶ ἰδρυθείσῃ ἀκαδημίᾳ».

«Τόμος Α' περιέχων τὴν λογικὴν πραγματείαν». Ἐν τέλει (φ. 80^β) Ἔλεος τῆς λογικῆς περιλήψεως ἐν τῇ βασιλευσάσῃ καθέδρῃ Μικκουραίου.

Στάχσις βυρσίνη.

17.

Χαρτ. 0, 29 X 0, 20. Αἰῶνος XIX (σ. 431).

Γεωργίου Πραντζῆ βιβλία Δ'.

Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἔπεται τὸ σημειῶμα τότε: Τὸ παρὸν ἱστορικὸν Γεωργίου Πραντζῆ εἴληφε πέρασ διὰ χειρὸς Ἰάννου Ἱεροδημητριάδου Καρπενησαίου. Ἐν τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1824. Ἀκολουθεῖ Πίναξ ἀλφαβητικὸς τῶν περιεχομένων.

Κωδιεὶ ἀστάχσιος.

18.

Χαρτ. 0, 21 X 0, 15. Αἰῶνος XVIII (σ. 224).

Νικηφόρου τοῦ Βλεμμαύδου Ἐπιτομὴ λογικῆς.

Ἐν σ. 218: Ὁ Βλεμμίδης ἠκμασεν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ πρῶτου, Ἰωάννου Λουκᾶ, Θεοδώρου τοῦ νεωτέρου, Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἐπὶ τῶν πατριαρχῶν Μανουὴλ, Γερμανοῦ, Μεθοδίου, Μανουὴλ, Ἀρσενίου, Νικηφόρου, Γερμανοῦ, Ἰωσήφ, ἑπὶ πενήκοντα ἔτη θεολογῶν καὶ λόγων ἀνεγγράφων καὶ διαλεγόμενος ἐν τῇ κοινῇ τῆς ἐκκλησίας. Ἐπεται Πίναξ τῶν κεφαλαίων.

Ἐν τῇ δευτέρῃ σελίδι τοῦ ἐν ἀρχῇ παραφύλλου κάτω ἀνγκινώσκονται ταῦτα: Τὸ παρὸν ἠγορεύθη παρὰ Κυρίλλου καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Προυσοῦ καὶ ἔπειτα τὸ ἀποξενώσαι ἐγένετο ἀντίδικον τὴν κυρίαν Θεοτόκον.

(1) κωδιεὶ, ἄριστα διατηρούμενος, κοσμεῖται ἐν τῇ ἀρχῇ ὑπὸ ἐγγράμμου ἐπιτίτλου καλῆς τέχνης, φέρει δ' ἐπιτομῆς σχόλια ἐν τῇ ἡφ.

Στάχσις βυρσίνη.

19.

Χαρτ. 0, 22 X 0, 15. Αἰῶνος XIX (α. 318).

«Εἰς τὸ α καὶ β βιβλίον τῶν μετεωρολογικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους σχολαστικὰ ζητήματα ἐκδοθέντα παρὰ τοῦ Γερασίμου Βλάχου τοῦ Ἐρητοῦ, κήρυκος τοῦ ἱεροῦ Βύχγγελίου καὶ κοινοῦ κατ' ἀμφοτέρως διαλέκτους τῶν ἐπιστημῶν διδασκάλου».

Ἐν τέλει Πίναξ ἀλφαβητικὸς τῶν περιεχομένων.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου παραφύλλου τίθεται Ἡρόδοτος πῶς ὁ ἀναγινώσκων τήνδε τὴν βίβλον μήπως ἐκ τῆς ἀμελείας σου ἀποξενωθῆς. Κτῆμι ἀναπόσπαστον τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Πυθαγοῦ κατὰ Κυλλί (= Κυρίλλου) Καστανοφύλλου.

Στάχσις χαρτῶνα.

20.

Χαρτ. 0, 21 X 0, 15. Αἰῶνος XVI.

1 (φ. 1^α). Ἀριστοτήθεια ἐν ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι.

2 (φ. 119^α). Ἀναδαθμοί, ἀντίφωνα.

3 (φ. 149^α). Μέγας κανὼν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἐρητοῦ τοῦ Ἐεροσολυμέτου τὸν ὁποῖον ἐπαράδωκεν εἰς τύπον μαθήματος κατὰ τοὺς γραμματικὸς εἰς τοὺς διακόνους αὐτοῦ ὁ μακαρίτης σφύρατος καὶ λογιώτατος τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ ὁ ἐξ Ἀθηνῶν εὐρισκόμενος ἐτι εἰς τὴν περιήγησιν χάριν ἐλεημοσύνης τοῦ Παναγίου Γάφου καὶ ποιούντος ἀνά δύο τροπάρια εἰς μίαν διδαχὴν. Ἴνα δι' αὐτῆς οἱ μαθητευόμενοι στολίζωσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἢ τὰ σώματα, ὁ κύριος Παρθένιος.

Ἐν σελ. 158^α ἀριθμ. Ἰουλίου ιε'. ἐν Σμύρῃ ἱεροδιάκονος τοῦ πρώτου φιλαδελφίας. Ἐν τῇ μέσῃ τοῦ τελευταίου παραφύλλου Ὁ ἀναγινώσκων καὶ μὴ γνώσκων καταγινώσκων ἴστί.

Στάχσις βυραίνης.

21.

Χαρτ. 0, 21 X 0, 15. Αἰῶνος XIX.

1 (φ. 1^α). Ἐπιστολαὶ λογίων.

α' (φ. 1^α). Ἐπιστολὴ τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Γορθίου τῇ αἰδουμωτάτῃ καὶ τιμωτάτῃ ἐν ἱερᾷ καὶ οἰκονόμῳ κυρίῳ Ἀρμπζζ τὸν τῇ τιμωτάτῃ

ἀρχοντι κυρίῳ Πανηγύτῃ καὶ κυρίῳ Θεοδώρῃ ὑγίειαν εὐχομαι καὶ σωτηρίαν παρὰ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ. — β' (φ. 2^α). Τὸ ἔβιον τῆς τοῦ Κορυθαλλεῦς ἐπιστολῆς, ἣν ἔγραψε πρὸς Εὐγένιον τὸν διδάσκαλον τοῦ ἐπίκλην Ἰανουλίον ἡλικία ἐν Ἀθῆναις ἐνόσει ὁ προρρηθεὶς Κορυθαλλεὺς. — γ' (φ. 2^β). Γρηγορίου ἐπισκόπου Λητςῆ καὶ Ἀγράφου εὐ πράττειν. — δ' (φ. 3^α). Ἐφ' πρώτῃ Ἀρτης. — ε' (φ. 4^α). Ἐψηλότατε πανεκλαιπρότατε καὶ εὐσεθέστατε μέγα πρέσβυ καὶ ἐπίτροπε ἐκ τῆς αὐτοκρατορικωτάτης εὐσεβαστάτης καὶ γαληνοτάτης ἱμπερατορίσεως πάσης Ῥωσίας διαφθεγνεντά θερμότατε τῆς θυετήνου ἐν τῇ ἐσχατιᾷ ταύτῃ τῆς, ἡμῶν τῶν εὐσεθῶν τῇ ὑμετέρῃ ὑψηλότῃ τὴν ἐθαφαιάν καὶ δουλικὴν προσκύνησιν. — ς' (φ. 9^α). Ἐφ' πανερωτάτῃ ἐν ἀρχιερέσει λογιωτάτῃ ἁγίῳ Λαρίσσης κυρίῳ Διονυσίῳ προσκύνησιν ἀπονέμω καὶ εὐλόθειαν. — ζ' (9^β). Ἐφ' ἐκλαιπρότατῃ καὶ γαληνοτάτῃ ἡγεμόνι καὶ δεσπότῃ πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίῳ κυρίῳ Γάβουλζ ὑγίειαν σωτηρίαν εὐημερίαν καὶ κατ' ἐχθρῶν νίκην εὐχόμεθα παρὰ Θεοῦ πατρὸς κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ζωοποιοῦ τε καὶ ἐμοσούου Πνεύματος ἁμῶν. Ἐν τέλει Εὐγένιος ὁ ἐξ Ἀγράφου σὸς εὐχέτης ἐν Χριστῷ. — η' (φ. 10^α). Ἐφ' ἐπισκόπῳ Λητςῆ κύριῳ Γρηγορίῳ. Ἐν τέλει Εὐγένιος ἱερομόναχος δοῦλος ἀχρεῖος τῆς πανερωτήσεως σου ἀπὸ Βρατανατᾶ Ἀγράφου.

2 (φ. 11^α). Ἐπιγράμματα.

Ἐγράφησαν δι' ἄλλης χειρός. Τινὰ μὲν πεποιημένα ἐν χωλιάμβοις, τινὰ δ' ἐν πολιτικοῖς στίχοις ἐν τῇ καθαρουσίῃ ἢ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ἀλλ' ἅπαντα ἀνομοιστέλευτα. Ἐπιγράφονται δὲ «εἰς ὑψίνου», «εἰς συμπάθειαν», «εἰς ἀδίκους ὑποκριτάς», «εἰς καταλάλους», «εἰς καταλάλους ἄλλως», «εἰς θολίους», «εἰς προβιθοκομὸν ἀξίας», «εἰς φίλους», «ἄλλως», «ἄλλως», «εἰς τὴν τύχην», «εἰς τὴν τύχην ἄλλως», «εἰς ἐπιτέλειαν», «εἰς ἀνδρείαν», «εἰς πορνείαν», «εἰς κάλλος», «εἰς ζωὴν», «εἰς μοναχόν», «εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ».

3 (φ. 16^α). Κατάλογος ἀρχιερέων τινῶν τῆς Λητςᾶς ἐπισκοπησάντων, ὡς ἐν τῇ κώδικι τῇ πυρποληθέντι ἦσαν κατειλεγμένοι, ἣν δ' ὁ κώδιξ ὑπὸ Νεκταρίου γεγραμμένος.

Ἐχει ὡδε:

Ἰωάννης Μυτιληναῖος κατὰ τὸ ἀριθμ.

Γρηγόριος κατὰ τὸ ἀριθμ., πρὸς ἴν αἱ ἐπιστολαὶ Εὐγενίου καὶ Ἀναστασίου Γορθίου.

Μωύσιος ὁ Χίος κατὰ τὸ ἀριθμ. (γράψε ἀριθμ.).

Κωνσταντῖνος Μυτιληναῖος κατὰ τὸ ἀριθμ.

Νεκτάριος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων κατὰ τὸ ἀριθμ., ὅστις καὶ ἀπῆλθε πρὸς Κύριον κατὰ τὸ ἀριθμ. τῇ α' Ἀγυβάτων.

Μωύσιος ὁ ἐκ Λαρίσεως ἀρξίει, ὅς καὶ παρτίτηται ποιησόμενος κατὰ τὸ ἀριθμ. ἀνεπαίστατον τὸν βίον κατὰ ἀριθμ. τῇ β' Ἀπριλίου.

4 (φ. 17^α). Ἐκαλλένικος ἐλέγξ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Συνοδικὸν γράμμα περὶ μετουσίωσης. Ἀρχ. Ἀπλοῦς ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἔφη. Ἐέλ. ἔγγρηγ τε καὶ το παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν συστατικὸν καταφραλισμένον ἀνωδικῶς ταῖς ἐπιτομαγαῖς τῶν ἀριωτάτων πατριαρχῶν, ἱεροστάτων μητροπολιτῶν

καὶ τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ λοιπῶν τιμίων καὶ ἐλλογίμων ἀνδρῶν καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱεροῦ κώδικι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. αχρη.

Ἰ (φ. 21^α). Ἐπιγράμματα.

Ὅτι τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 2 πλὴν ἢ ὅτι εἶνε ἅπαντα γεγραμμένα ἐν τῇ καθομιλουμένη καὶ τινὰ αὐτῶν εἶνε ὁμοιοτέλευτα. Ἐπιγράφονται δὲ «Εἰς μυστικόν», «Εἰς ἀφρονας», «Εἰς δυνάστην», «Εἰς ἀρετήν», «Εἰς ἄνθρωπον», «Εἰς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον», «Εἰς νόμον», «Εἰς ἄβηλα», «Εἰς μεσαίαν ἐξόν», «Εἰς ἀδικους», «Εἰς ἀγάπην», «Ἄλλως», «Εἰς ὑπνον», «Εἰς στρατιώτην», «Εἰς τάφον», «Εἰς θνητὸν ἄνθρωπον», «Εἰς θάνατον», «Ἄλλως».

Ἰ (φ. 23^α). «Παναγιώτη ἀνδρὶ ἐλλογίμῳ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος χαίρει».

Γέγραπται δι' ἄλλης χειρὸς. Μετὰ δὲ τὴν λέξιν Παναγιώτη ἄλλη, πάλιν χειρὸς προσέθηκεν ὑπεράνω τῆς λέξιν Παῖρῳ.

Ἰ (φ. 42^α). «Γαβριὴλ ἐλέη Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Πάριων τενοπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης».

Πατριαρχικὸν σιγίλλιον, ἀπευθυνόμενον εἰς τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀχρῖδων καὶ πρόεδρον τῆς μητροπόλεως Ἡδεσίων κῆρ Γερμανόν.

Ἐν τέλει: Ἐν ἔτει αἰε' Ἀπριλίῳ μὴ ἰσθ', 1790'.

8 (φ. 49^α). Ἐπιστολὴ ἱκετηρία.

Ἐπιγράφεται: «Τῷ πικρυωτάτῳ καὶ πικροτάτῳ μοι ἐν Χριστῷ δεσπότη τῷ πρώτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῳ κυρίῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ μετὰ τῆς ὀφειλομένης ὑποκλίσεως δουλικῆν προσκύνησιν». Τέλι. Παῖροι τοῖνον παῖροι τῆς ἡγῆς καὶ ἐγκατέλιπε θυμὸν παναγιώτατε δέσποτα.

9 (φ. 57^α) «Ὀπτασία. Προφητεία ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου . . . ἐρμηνευθεῖσα ἐκ τῆς Ἱταλικῆς διαλέκτου εἰς πεζὴν φράσιν παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου Θεοκλήτου τοῦ Πολυειδοῦς ταπεινοῦ ἀρχιμανδρίτου ἦτοι χωροεπισκόπου Πολυανῆς καὶ Βαρδάρων ναι μῆν καὶ τῆς ἐν Λευφίᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐπόπτου τε καὶ συνηγόρου. αψη'».

Ἐν ἀρχῇ ἐπιτίτλον, ἐν ᾧ τάδε: ἡμεῖς Ὀκτωβρίου ἰσθ' ἐσχετάσθημεν διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου τοῦ ποιτῆ Ἱερογέρμου.

Ἐν φ. 8β «Ἐκ τοῦ οἴνου». ἔχει δὲ οὕτω: Ὁ γαμβρὸς καὶ πενθερὸς, ὁ πατήρ ἡμῶν καὶ ὁ πάππος πατήρ. Κατωτέρω δὲ τὸ ἐξῆς εἰς τὴν πλείωσιν Ἰωάννην καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν ἐπίγραμμα:

Πάππος τις ἑγκυμονήσας τίθειν ἔμελλεν ὡς θῆλυ
τοῖνομα μὲν Ἰωάννης Ἰωάννα μετεκλήθη
καὶ σαφῶς γυνὴ γνοισθεῖται τὸ παῖδιον θηλάζει.

Εἰς τὸ φ. 88 προσηρμόσθησαν φύλλα ἐξ ἄλλου κώδικος μουσικοῦ ἀρχαιότερου.

Εἰς δὲ τὸ φ. 96 προσηρμόσθησαν φύλλα ἐξ ἑκ νεωτέρου κώδικος, ἐν οἷς «Διο-

γένους ἐπὶνοδος ἢ τὸ Φινάρ: τοῦ Διογένους». «Σκηνὴ α'. Πράξις κ'. Πυθαγόρας Τρούφων καὶ Διογένης».

Ἄρχ. Πυθαγ. Ἡκουσα: τὰ νέα ταῦτα πόθεν ἔχουν τὴν ἀρχήν;

Τρούφ. Ὅχι: μήτε ἐξετάζω μήτε ἔχω προσοχήν.

Στάχσις βυραίνη.

22.

Χαρτ. 0,25 × 0,15. Αἰῶνος XVIII (σ. 854).

«Τοῦ λογικώτατου καὶ σαφωτάτου Κυρίου Θεοφύλου τοῦ Κόρυθαλέως εἰς φιλοσοφίαν».

Ἐν τῇ ᾧα τῆς σ. 1 τάδε: Ἐν ἀρχῇ ἠρξάμεθα σὺν θεῷ ἀναγινώσκειν καὶ μελετᾶν τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην κατὰ τὸ ἔτος 1713. Ἀπριλίῳ ἰδ. ἐν τῇ παροῦσῃ ἡμῶν οἰκίᾳ συνεργούσας ἑμῆς τοῦ θεοῦ βουλεύματος. Ἐν δὲ τῇ κῆτιν ᾧα τῆς σελίδος β δι' ἄλλης χειρὸς: Καὶ τόδε πρὸς τοὺς ἄλλοις Κωνσταντίνου τοῦ ἐκ Δεκεμβρίου τοῦ Καρτενησίου. Δι' ἄλλης δὲ πάλιν χειρὸς: Ἠγοράσθη καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὴν μονὴν Προυσοῦ.

Τὸ πρῶτον φύλλον ὡς καὶ τινὰ τῶν ἐν τέλει ἐφθαρμένα.

Στάχσις βυραίνη.

23.

Χαρτ. 0,16 × 0,11. Αἰῶνος XVI—XVII.

Νομοκάνων.

Ἐν φ. 1^α «Πίναξ σὺν θεῷ τοῦ παρόντος νομίμου—ὅπως τὸ ζητούμενον εἴρηκε εὐκόλως». Οἱ δύο στίχοι ἐν συνεχείᾳ. Ἔπεται Πίναξ τῶν περιεχομένων. Ἐν φ. 166^α δι' ἄλλης χειρὸς «Περὶ ὄρκου καὶ περὶ τῆς ἐνάρκου οἰκονομίας». Ἐν φ. 168^α «Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ. † Τὸ μέγα μῆνυμα τῆς μεταθέσεως τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ αὐθέντου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου θεταλίας εἰς τὸν τόπον ἐπισκόπου Ἐφέσου».

Ἀκολουθοῦσι ταῦτα: Ὁ παναγιώτατος ἡμῶν αὐθέντης καὶ δεσπότης ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱερὰ σύνοδος προσκαλεῖται τὴν μεγάλην ἀγιοσύνην σου λόγῳ μειαιθείας ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἀγιοτάτης μητροπόλεως Κορίνθου εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιοτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Θεσσαλονίκης.

Ἔπεται «† Ἀπολογία τοῦ ἀρχιερέως».

Ἄρχ. Ἐγὼ μὲν χάριτι τοῦ παραγάθου Θεοῦ καλῶς ἐν πᾶσιν εἶχον παρὰ τῆς δουλείας μοι ἀρχῆθεν ἐκκλησίας, λέγω δὲ τῆς τῶν Κορινθίων. Ἐν τέλει Ὡδε γέγονεν ἡ τοιαύτη μετάθεσις ἐπὶ ἔτους 7^ο ἐν μηνὶ Αὐγούστου ἡμέρα Δ'. Ἐν φ. 169^β «Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ φησιασμοῦ».

Ἐν φ. 169^α ἄλλη χειρὶ: Κρεῖσσον πόλεμος, φησὶ Γρηγόριος, ἢ εἰρήνη χωρίζου. Ἐν δὲ τῇ τέλει τοῦ κώδικος σημειώματα τινὰ δυσανάγνωστα.

Στάχσις βυραίνη.

24.

Χαρτ. 0,21 X 0,16. Αἰῶνος XVIII.

Ξενοφώντος Κύρου παιδεία.

Μετά διαοτίχου ἑρμηνείας καὶ παρασελιθίων σχολίων.

Στάχσις ἐκ χάρτου.

25.

Χαρτ. 0,20 X 0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 413).

Ἐπιτομὴ τῆς εἰς τὴν Ἀριστοτέλους διαλεκτικὴν πραγματείας.

Ἐν φ. 413^α Χρυσίππου καὶ ἄλλων λογικὰ ἀποφθέγματα.

Στάχσις βυραίνης.

26.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII (σ. 912).

Ἐἰς πᾶσαν τὴν λογικὴν πραγματείαν.

Ἐν τέλει Ἐνθύμησις πόταν ἐγεννήθηκα ἡ εἰς μου.

Εἰς τὸ 1824 ἔτος Δεκεμ. 28 ἐγεννήθη ὁ εἰς μου Νικόλαος.

Εἰς τὰ 1827 Μαρτ. 14 ἐγεννήθη ἡ θιγατέρα μου Μυρία.

Εἰς τὰ 1829 Ἰουνίου 30 ἐγεννήθη ἡ θιγατέρα μου Εὐαγγέλου.

Εἰς τὰς 1831 Ἰανουαρίου 21 ἐγεννήθη ὁ υἱός μου ὁ Ἀριστῆδης καὶ ἔτιω εἰς ἐνθύμησιν.

Γεωργίου Λούσου

Στάχσις βυραίνης.

27.

Χαρτ. 0,28 X 0,22. Αἰῶνος XVII (φ. 412).

Νομοκάνων.

Ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Στάχσις βυραίνης.

28.

Χαρτ. 0,21 X 0,16. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγοι.α' (φ. 1^α). «Εἰς τὸ ῥητόν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγουςτούτους καὶ τὰ ἑξῆς». — β' φ. 25^α «Εἰς Γρηγόριον ἐπίσκοπον Νύσης τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀδελφόν». — γ' (φ. 30^α). Εἰς τὸ ῥητόν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους καὶ τὰ ἑξῆς».2 (φ. 35^α). Συνεσίου εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον περὶ βασιλείας.3 (φ. 92^α). Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολαί.4 (φ. 264^α). Τοῦ αὐτοῦ Περὶ πολυπραγμοσύνης.5 (φ. 284^α). Λουκιανοῦ Διάφορα.α' (φ. 284^α). «Περὶ τοῦ ἐνοπλοῦ ἔται βίος Λουκιανοῦ». — β' (φ. 292^α). «Πλούτων ἢ κατὰ Μενίππου». — γ' (φ. 293^α). «Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος». — δ' (φ. 294^α). «Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ». — ε' (φ. 297^α). «Τερψίωνος καὶ Πλούτωνος». — ζ' (φ. 298^α). «Ζηνοφάντου καὶ Καλλιδήμιου». — η' (φ. 299^α). «Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου». — θ' (φ. 296^β). «Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ».

Τὰ 6π' ἀριθ. 1-2 μεθ' ἑρμηνείας.

Τὰ φ. 88-91, 244-264 καὶ 281-288 ἄγραφα.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ φ. 88^α παρενεγράφη δι' ἄλλης χειρὸς τὸ ἑξῆς αἰνίγμα ἐν ἐφοκρμένοις πρὸ καὶ που χαλιὰμοις, γεγραμμένοις καταλογάδην Ἐγὼ κακὸν κάμιστον ἀρχήθεν πέλω, δασὺν φέρω τὸν τράχηλον ὡς καὶ τὴν κάραν, ἂν γοῦν σὺ τὸν τράχηλον ἐξέλης μόνον, κακοῦ πατρὸς τὸν χεῖριστον εὐρήσεις γόνον, εἰ δὲ ψιλώσεις τὴν δασυνθεῖσαν κάραν κόνια μόχθον τοῖς βροτοῖς με κατίδοις.

Στάχσις βυραίνης.

29.

Χαρτ. 0,21 X 0,16. Αἰῶνος XIX.

1 (φ. 1^α). Θέματα μαθητοῦ ἀσκουμένου περὶ τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν.2 (φ. 342^α). «Βιβλίον εἰς τὴν σφαιρικὴν καὶ γεωγραφικὴν, Θεοφίλου τοῦ Κορυθαλλέως πρὸς Σκαρλάτον».Προτάσσεται ἐν φ. 341^α ἐπιστολὴ «Σκαρλάτη τῷ πανευκλεῖ ἀνδρὶ καὶ εὐγενεστάτῳ Θεόφιλος ὁ Κορυθαλλεύς».3 (φ. 349^α). Κεφάλαια ἱατρικά.α' (φ. 349^α). «Ἐκ τοῦ Γαλινοῦ, ποίαν ἀρχὴν νοῦ νόσηματος φήσομεν». — β' (φ. 349^β). «Πόθεν διαγνωσομεν πολυχρόνιον νόσημα». — γ' (φ. 350^α). «Περὶ κρισίμων ἡμερῶν». — δ' (351^α). «Πῶς ἀνεστῶσιν κρῖσιν διαγνωσομεν». — ε' (φ. 352^β). «Περὶ σφυγμῶν».

Κῆδιξ κολοβός.

Στάχσις ἐκ χάρτου.

30.

Χαρτ. 0,21 X 0,15. Αἰῶνος XVIII.

1 (φ. 1^α). «Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Γνωμικὰ δίστιχα».

Μεθ' ἑρμηνείας.

NEOS ELLHNONIMHMON TOM. I'.

2 (φ. 16^α). « Συμμοθητῶν διάλογος. Εὐωχία: περὶ παιδαγωγοῦ, Ἰωσήπου, Διονυσίου, Κωνσταντίνου Γεωργιάδου Σπηλεώτου, Κωνσταντίνου μικροῦ, Νικολάου τοῦ ἀνωνύμου καὶ Γεωργίου ».

3 (φ. 48^α). « **Κάτωνος** Ῥωμαίου Ἰνῶμαι παραινετικαὶ δίστιχοι ἄς μετήνεγκεν ἐκ τῆς τῶν Λατίνων φωνῆς εἰς τὴν ἐλληνίδα διάλεκτον **Μάξιμος** μοναχὸς ὁ **Ἡλιανούδης** ».

Ἐν τέλει Ἐν Σμύρῃ 1782 Ἰουλίου 25.

4 (φ. 59^α). Παραδείγματα **Γεωργίου Κυρούση** εἰς διάφορα συμβαλλόμενα».

5 (φ. 75^α). « **Εξήγησις** εἰς τὸν παρακλητικὸν κανῶνα τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ».

6 (φ. 78^α). « **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Περὶ τῶν τοῦ βίου δδῶν ».

7 (φ. 96^α). « **Τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Βασιλείου** ἐπικήδειος καὶ ἐπιτάφιος ».

8 (96^α). « **Τοῦ αὐτοῦ** Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Πάντας τοὺς ἐν ὄλῃ τῇ κόσμῳ μαρτυρήσαντας ».

9 (φ. 119^α). « **Κανῶν τοῦ μεγάλου Σαβδάτου** ».

Μεθ' ἐρμηνείας.

10 (φ. 129^α). « **Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὸν Ἀβραάμ ».

11 (φ. 139^α). « **Τοῦ αὐτοῦ** Περὶ πολυπραγμοσύνης ».

12 (φ. 163^α). **Θεοδωρήτου Κύρρου** « Περὶ προνοίας α'. Ἀποδεικτικὸς ἀπὸ οὐρανοῦ καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ».

13 (φ. 194^α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** εἰς τὴν βραδυτήτα.

14 (φ. 204^α). **Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης.

15 (φ. 230^α). « **Νείλου ἐπισκόπου** Νουβηταί ».

16 (φ. 249^α). **Ἀγαπητοῦ διακόνου** Ἐκθεσις κεφαλαίων.

17 (φ. 281^α). « **Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα** αὐτοκράτορος Ῥωμαίων Παραίνεσις πρὸς τὸν εἰδὸν Λέοντα τὸν σοφὸν, ἧς ἀκροστιχὶς ὡδε πῶς ἔχει Βασιλεὺς ἐν Χριστῷ βασιλεὺς Ῥωμαίων Λέοντι τῇ πεποθημένῳ εἰῶ καὶ συμβασιλεῖ, περὶ πεδίας ».

Ἐν φ. 202^α καὶ 230^α ἀνθέμια καλῆς τέχνης.

Κῶδις ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Στάχσις βυρσίνη.

31.

Χαρτ. 0,15 × 0,12. **Διῶνος ΧΙΛ**.

Ἐπιστολάριον μερικὸν τοῦ ἐν πνευματικαῖς πατράσιν οἰκτροτάτου καὶ ἐν μοναχοῖς ἀμονάχου **Κυρίλλου** [**Καστανοφύλλη**] τοῦ ἐκ τῆς Θεομητορικῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προυσοῦ τῆς κειμένης κατὰ τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος. αἰως. 15 Δεκ. 7η.

Μεταξὺ ἄλλων ἐπιστολῆ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος **Κοδῦα** τοῦ νέου ἱσαποστόλου.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου περὶ ἀλλοῦ παρενεγράφησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τάδε αἰως. Ἰουλίου 17η. ἐν ἡμέρῃ σαββάτῳ περὶ τρίτην ὥραν σχεδὸν ἦλθεν εἰς τὴν κομόπολιν Καρπενησίου ὁ ἠγχιότατος καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἰωαννίνων Βεζίρ Ἀλί πασιᾶς, ὁ Τεπελένιος, ὅπου διατρίψας ἡμέρας ἕξ, ἕξ ὧν τὴν μίαν ἡμέραν ἐπέρασεν εἰς τὸ χωρίον τὸ λεγόμενον Νόστιμον εἰς τὸν αἶκον τῶν δύο θεῶν αὐτοῦ υἱῶν: Τότε διὰ προσταγῆς τοῦ ἰδίου ἐκτίσθη τὸ ἐν Καρπενησίῳ πραιτώριον, Σαράγιον, κάτωθεν τῆς πολιτείας πρὸς δύοιν, κακεῖθεν μετέβη εἰς Νέας Πάτρας, εἰς Ζητούριον καὶ εἰς Λάρισσαν, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐν Ἰωαννίνοις καθέδραν του. Ἡ δὲ εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἄφιξις του ἐγένετο ἐπὶ τὸ λουσθῆναι ἐν τοῖς θερμοῖς ὕδασι, τοῖς οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Σμοκόβου ἀναβλύζουσιν.

Ἴδε συμπλήρωσιν τοῦ χρονικοῦ τούτου σημειώματος ἐν σ. 718 τοῦ κώδικος 42 κατωτέρω ἐν σ. 316. Ἐν δὲ φ. 74^β τὰ ἐξῆς γεωγραφικὰ συμπληρώματα:

Ὁ Φιδάρης ποταμὸς κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔχει τὰς ἀρχὰς ἐκ τοῦ Καλλιδρόμου ὄρους ἢτοι τῆς Ὀξείας, καὶ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ Κόρακος.

Ὁρος δὲ τῆς Αἰτωλίας εἶναι ὁ Μύρολας ἢ Μαλατι, καὶ ὁ Ἀράκυνθος τὸ Χαλίμιον μέχρι τοῦ Καταλάνου.

Τὸ ὄρος τοῦ Ζυγοῦ ἐλέγετο Μύρον.

Ἡ κοινὸς Βαριάσφα ἐλέγετο Χαλκίς.

Ἀνωθεν τῆς Ναυπάκτου εἶναι ὄρος, ὅπερ ἐλέγετο Ταφίαση.

Τὸ δὲ ὄρος ἢτοι τὸ Βελοῦχι, εἶναι τριπλῆς ἢτοι ἐξ ἀνατολῶν μέχρι τῆς Ὀμιώλης, ἀπὸ μεσημβρίας μέχρι τοῦ Καλλιδρόμου, καὶ πρὸς δυσμὰς μέχρι τοῦ Κελιδῶνος καὶ εἶναι μία κορυφὴ τῆς Ὀλτης.

Τὸ δὲ λεγόμενον τοῦ Ἀντιγιά ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν ἕως ἐκ του ἄντρου, ὅπερ δηλοῖ σπήλαιον. πολλὰ γὰρ ἐν αὐτῷ σπήλαια καὶ μάλιστα εἰς τοὺς πλαγίους αὐτοῦ πρόποδας.

Ἡ ἰδίως Αἰτωλία χωρίζεται τῆς μὲν Ἀκαρναντίας διὰ τοῦ Ἀχελῷου ποταμοῦ ἢτοι Ἄσπρου, τῶν δὲ Λοκρῶν διὰ τοῦ Ἐνῆρου ποταμοῦ ἢτοι Φιδάρι.

Ἡ μὲν μεγάλη λίμνη τοῦ Ἀποκόρου καὶ Ζυγοῦ λέγεται Κυρία, ἡ δὲ κατωτέρω μικρὰ λέγεται Μελίτη.

† ἐκ τῶν πολλῶν βελανιδιῶν.

Ἦλιος Καλυδῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἦτον, ἐν ᾧ τόπῳ τανῶν σώζονται ἐρείπια πλησίον εἰς τὸ χωρίον Κούβελον, ὅπου καὶ ὁ Καλυδῶνας δρυμὸς (κατὰ τὸν Μελέτιον) καὶ ὁ Καλυδώνιος οἶνος, τὰν ὀποῖον οἶνον μαρτυρεῖ ἄχρι τοῦδε ὁ πλησιάζων Ῥουπα-

πακῶς. Ἡ Καλύδιον εἶχε καὶ το ἱερόν τοῦ Διός καὶ ἴσως ἦν τὸ ἐκεῖ φαινόμενον, καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων· ἢ ἴσως μετὰ τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν μετεβλήθη ἀπὸ Βωμών εἰς ναόν, πλὴν ἢ οὕτως ἢ ἄλλως μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαιότητα ἢ μονή τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἐν Καλύδονη γάβηται καὶ ἡ Λαγκία Ἀριεμῆ, ὅπου ἐπιτεῖται καὶ ὁ ἀγριόχοιμος, τὸν ὁποῖον ἔκτεινεν ὁ Μελέαγρος, ἀλλὰ καὶ γὰρ πολλοὶ καὶ κάλλιστα ἀγριόχοιμοι τῆς αὐτῆς Καλύδοῦς (Βλοχοῦ).

Πόθεν Λητζῆς.

Περὶ τοῦ Λητζῆς ὀνόματος εἰκάζομεν ὅτι ἔλαβεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Λημνισκῆς ἢ Λησκῆς, διότι εὐρίσκομεν μεταξὺ τῆς Αἰτωλίας καὶ τῆς Ὀζωλίας Λοκρίδος πόλιν τινὰ λεγομένην Λημνισκον (κατὰ τὸν Μελέτιον) ἢ Λησκον (κατ' ἄλλους) καὶ εἰμπορεῖ τινὰς νῆσσοισι πῶς ἦτον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶναι τὴν τὴν Κορισκάτες, καὶ κατὰ παραφθορὰν τῆς λέξεως ἀντὶ Λημνισκῆς ἢ Λησκῆς γράφεται Λητζῆς, καθὼς ἐπισημασθῆναι ἔκ τινος ἀμαθίας γὰρ γράφεται καὶ ἀντὶ Σαλιώνων Σόλωνος, ὡς καὶ ἀντὶ Δαυλίας Δραυλίας καὶ ἀντὶ Ὀλουντίων Μεδενίσης καὶ τὰ ἑξῆς. ὄρα καὶ φύλλα 335 τοῦ Μελετιου, μὴ θανατώσης ὅμως καὶ διὰ τινὰ παράγραφον τοῦ αὐτοῦ Μελετιου, διότι καὶ τὸ Καρπενῆσι πλησιέστερον ὄν τῶν Αἰνιάνων ἦται τῆς Νίας Πύρας ἔθεσαν αὐτὸ κοντὰ εἰς τὴν Χειμάρον ὡς καὶ ἄλλα ἄλλως.

Στάχσις βυρσίνη.

32.

Χαρτ. 0,18 × 0,15. Αἰῶνος XVIII.

Ἐπιτομὴ ἢ πλουσιωτάτη περιέχουσα τὰ ἀκόλουθα ἅπαντα ἔν τε τῇ ἑσπερινῇ ὄρθρῳ τε καὶ λειτουργίᾳ συνθεθειμένη παρὰ διαφόρων ποιητῶν παλαιῶν τε καὶ νέων.

Ἄρχεται ἀπὸ τοῦ φ. 8^α. Ἐν φ. 1^α Ἄρχῃ σὺν θεῷ ἁγίῳ τῶν σημαδιῶν τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης τῶν τε ἀγόντων καὶ τῶν κατιόντων... Ἐν φ. 6^α «Νουθεσία πατρική καὶ διδασκαλική πρὸς τοὺς μέλλοντας μαθεῖν μουσικήν».

Ὄνόματα μελωδῶν ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς· Πέτρου Λαμπαδαρίου (τοῦ Πελοποννηδίου) (φ. 13^α, 100^α, 111^α, 145^β, 158^α, 158^β, 211^α, 222^α, 227^α, 241^β, 256^β, 264^α, 270^β, 272^α, 326^β, 335^β, 358^α), Πέτρου (Βυζαντίου) τοῦ Φινγᾶ (φ. 24^β, 247^β), Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (φ. 28^α), κυρίου Γούτα (φ. 63^α), κυρίου Δανιὴλ, Δανιὴλ πρωτοψάλτου (φ. 55^α, 83^α, 236^α, 250^β, 261^α, 261^β, 268^α, 341^β), κυρίου Ἀνασταδίου (φ. 59^α, 63^α), Πέτρου Μπερεκέτη (φ. 60^α, 68^α, 124^β, 166^α, 339^β, 311^α, 313^β), Ἰωάννου πρωτοψάλτου (φ. 75^α, 135^α, 438^α), Ἰωάννου Κουκουζέλη (φ. 320^β), Κωνσταντίνου Ῥαφανιώτου (φ. 92^α), Μανουὴλ, Μανουὴλ τοῦ Γαζῆ (φ. 143^β, 197^α, 328^β), Ἰωάννου τοῦ Γλυκέως (φ. 148^β), κυρίου Μελετιου, Μελετιου Σιναΐτου (φ. 332^α, 338^β), Μπαλαδίου ἱερέως (φ. 197^β, 287^α, 324, 341^β, 346^α, 349^α), Ξένου τοῦ Κορώνη (φ. 202^β), Ἰωάννου Κλαδᾶ (φ. 205^α), Κυρίου Ἀντωνίου, Ἀντωνίου ἱερέως (φ. 207^α, 253^β), Χρυσάφου του νέου (φ. 284^β, 317^α), Στεφάνου Ξηροποταμινοῦ (φ. 230^α), Παναγιώτου τοῦ Χαλάτζαλου (φ. 337^α).

Ἐν τοῖς τελευταίοις παραφύλλοις «Ἀπόκρισις τοῦ ἐλλογιμωτάτου διδασκάλου κυρίου Σεργίου πρὸς τὸν κοινοβιάρχην τοῦ κατὰ τὸ Ἅγιον ὄρος ρωσικοῦ Ἱεροῦ κοινοβίου τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Κύριον Σάβδαν περὶ τῶν κρατημάτων νεναγισμῶν καὶ τερπερισμῶν τῶν μουσικῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας».

Ἐν φ. 450^α Ἐκ τῶν τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερομονάχοις Κυρίλλου Καστανοφύλλου τοῦ ἐκ Πυρσοῦ τῆς Ἑλλάδος ἁγία.

Στάχσις βυρσίνη.

33.

Χαρτ. 0,14 × 0,09. Αἰῶνος XVIII (φ. 89).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

α' (φ. 1^α). Ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ Ε' καὶ ἑξῆς.—ε' (φ. 40^β). «Κεκραγόρια» ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤχου μέχρι τοῦ τετάρτου.

Κώδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Στάχσις βυρσίνη.

34.

Χαρτ. 0,15 × 0,09. Αἰῶνος XVIII (σ. 44—269).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

α' (σ. 44). «Καταβασίαι».—β' (σ. 74). «Πασαπνοῦρια ἤχ. α'».—γ' (σ. 101). «Δοξολογία ἤχ. δ'».—δ' (σ. 109). «Τριτάτον φαλλόμενον εἰς τὸν τίμιον σταυρόν» ἤχ. πλ. ε'—ε' (σ. 122). «Ἐτερη δοξολογία φαλλομένη εἰς ἤχον πλ. α'».—ς' (σ. 130). «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἁγίῳ τῶν τριῶν λειτουργιῶν μετὰ χειρουβικῶν καὶ κοινωνικῶν καὶ ἐτέρων» ἤχ. πλ. α'». Ἐν σ. 153 Ἐκ τῶν (χειρουβικῶν) ἐστὶ ποίημα τοῦ κυρίου Χρυσάφου τοῦ πρωτοψάλτου ἤχ. α'—ε' (σ. 197). Ἐκ τῆς ὑπερμάχου...—η' (σ. 201). «Ἕμνος τριαδικός».—θ' (σ. 215). «Ἐκ τῶν προεταχθέν...».—ι' (σ. 208). «Ἀλληλούια».—ια' (σ. 208). «Ἰσοῦ ὁ νυμφίος».—ιβ' (σ. 222). «Ὅτε οἱ ἄνδοξοι μαθηταί...».—ιγ' (σ. 229). «Θεοτοκία».

Κώδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Στάχσις βυρσίνη.

35.

Χαρτ. 0,15 × 0,10. Αἰῶνος XVIII (φ. 297).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ὄνόματα μελωδῶν ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς· Πέτρου Λαμπαδαρίου (φ. 1^α, 14^β, 264^β), Ἰωάννου Γλυκέως (φ. 49^β), Πέτρου Μπερεκέτη (φ. 70^α, 102^α, 303^β, 205^β, 214^α, 216^β, 218^β, 221^α, 228^β, 230^α, 237^β, 238^β, 290^α).

Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν (φ. 85β, 244β), Μπαλαδίου ἱερέως καὶ ὀκνεο-
 φύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας (φ. 78β, 106α, 111α, 163α, 165β, 168α,
 172α, 174α, 177α, 180α, 181β, 182α, 184α, 185β, 186β), Πέτρου ὁμοεπίσκου
 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας (φ. 157α), Δανιὴλ τοῦ πρωτοψάλτου (φ. 96α,
 133α, 149α, 164β, 167β, 169α, 183α, 184β, 187β, 188α, 191α, 234β, 241α, 269α),
 Δανιὴλ λαυπαδαρίου (φ. 232α), Μανουὴλ Χρυδάφου (φ. 105α, 112α,
 170α, 200α, 208β), Ξένου τοῦ Κορώνη (φ. 109α), Χρυδάφου τοῦ νέου (φ.
 139α), κὶρ οἰκονόμου, Ἀντωνίου τοῦ οἰκονόμου (φ. 133α, 160α), Πα-
 ναγιώτου πρωτοψάλτου (φ. 211β), Ἰωάννου πρωτοψάλτου (φ. 200α,
 247α, 256β, 258β), κὶρ Μελετίου (φ. 223α).

Κῶδιξ ἄριστα διατετηρημένος.

Στάχσις ἐκ βύλου περιβεβλημένου δι' ἑλουργικῶν (βελούδου).

36.

Χαρτ. 0,17 X 0,10. Αἰῶνος XVII (φ. 145).

Κῶδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἄριστα γεγραμμένος.

Ὄνόματα μεληδῶν ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ
 (φ. 1α), Ἰωάννου τοῦ Γλυκέως (φ. 13α), Πέτρου Μπερεκέτη (φ. 24α, 51β,
 107β, 108β, 110β, 112β, 113α, 115β, 117α, 120α, 122α, 123β, 124α, 126α, 131β,
 134α, 135β, 136α, 137β, 139α, 140α). «Στίχος κὶρ Κωνσταντίνου τοῦ Μα-
 γουλά ὁστερον δὲ ἐκαλλωπίσθη παρά τοῦ Γαζῆ» (φ. 30β) τοῦ Γαζῆ (φ. 100α)
 Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν (φ. 61α), Μπαλαδίου (φ. 71α, 77β, 78α, 79α, 81β,
 92α, 93α, 94β, 97α, 150β, 107β, 109β, 111α, 114β, 121β, 125α, 126β, 127β, 134β),
 Ξένου τοῦ Κορώνη (φ. 75β, 96β), Πέτρου (λαυπαδαρίου) (φ. 80α, 83α,
 84β, 98α, 101α, 103β, 106α), Δαμιανοῦ ἱερομονάχου (φ. 86α, 90α), τοῦ
 Βυζῆ (φ. 91α), Δημητρίου Μυτιληναίου (φ. 114α), Ἀντωνίου ἱερέως
 (φ. 116β, 117β), κὶρ Μανουὴλ (Χρυδάφου) (φ. 116β), Χρυδάφου τοῦ
 νέου (φ. 122β, 127α), κὶρ Ἰωάσαφ (φ. 128α), Ἰωάννου Κλαδᾶ (φ. 128β),
 τοῦ Χαλάτζογλου (φ. 132β).

Ἐν τῇ κάτω φῆξ τοῦ φ. 1α δι' ἄλλης χειρὸς τάδε: Ἔστιν τοῦ Αἰτζᾶς Αἰωνίου
 καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Δοσιθέου Λαρισαίου ἔπιτα ἀφιερῶθη εἰς τὴν μονὴν εἰς
 Προσῶν καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

Στάχσις βυρσίνη.

37.

Χαρτ. 0,15 X 0,10. Αἰῶνος XVIII (σ. 260).

Κῶδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ὄνόματα μεληδῶν ἀναγράφονται τάδε: Ἀνασταδίου Ῥαψανιώτη τοῦ
 ἐν τῇ λαριστικῇ ἐκκλησίᾳ (σ. 55, 112, 113), Πέτρου λαυπαδαρίου (σ. 68,
 101, 164, 166, 167, 173, 183, 210, 237), Ἰωάννου πρωτοψάλτου (σ. 79,

247), Δανιὴλ λαυπαδαρίου (σ. 103, 104), Δανιὴλ πρωτοψάλτου (σ. 152),
 Ἀντωνίου ἱερέως (σ. 115, 221), Στεφάνου Ξηροποταμινοῦ (σ. 125), Ἐγ-
 κώμιον εἰς τὴν Θεοτόκον συντετηρημένον ἐκ τοῦ μεγίστου παρά Στεφάνου Ξη-
 ροποταμινοῦ . . . » (σ. 209), τοῦ Βυζίνης (σ. 137), Πέτρου τοῦ Πελο-
 ποννηδίου (σ. 139), Μπαλαδίου (σ. 191), Μανουὴλ Χρυδάφου (σ. 215),
 Ἐκαλοπισιῶς τοῦ Γαζῆ (σ. 218), τοῦ Κορώνη (σ. 225), Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ
 (σ. 229).

Ἐν τοῖς τελευταίοις περὶ φύλλοις δι' ἄλλης χειρὸς Ἀπόκρισις τοῦ ἐλλογιμα-
 τίου διδασκάλου κυρίου Σεργίου πρὸς τὸν κοινοβιάρχην τοῦ κατὰ τὸ
 Ἅγιον ἔρος Ῥωσσοικῶ ἱεροῦ κοινοβίου τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος κυρίου Σάββα
 περὶ τῶν κρατημάτων νεγκισμῶν καὶ τερερεμισμῶν τῶν μουσικῶν τῆς ὀρθόδο-
 ξου ἐκκλησίας.

Στάχσις βυρσίνη.

38.

Χαρτ. Αἰῶνος XVIII (φ. 247).

Κῶδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ὄνόματα μεληδῶν ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: Πέτρου (Μπερεκέτη) (φ.
 40β, 41β, 106α, 161α, 166α, 166β, 167α, 168β, 171β, 174β, 181α, 185α, 221α,
 221β, 230α, 231α, 233β, 235β, 242β, 243α, 247α), Μπαλαδίου ἱερέως καὶ
 νομοφύλακος (φ. 110α, 169β, 172β, 178α, 176β, 177α, 180α, 183α, 186α,
 229α, 233α, 234α, 237β, 240α, 242α), Χρυδάφου (φ. 125α, 136β, 156α, 170α,
 224α, 226β, 170α, 171α, 175β, 179β, 182α, 184β, 214α, 217β), Χρυδάφου τοῦ
 νέου (φ. 235α), κυρίου Δημητρίου (φ. 194α), «κατὰ Γούτα μεγάλου δι-
 δασκάλου» (φ. 146α), Δαμιανοῦ ἱερομονάχου (φ. 147α), Ἰωάννου τοῦ
 πρωτοψάλτου (φ. 163α), Ἰθικοῦ (φ. Ἰθικοῦ) (φ. 164β, 166α), Ἀντω-
 νίου ἱερέως (φ. 151β, 158β), Ἰωάννου τοῦ Βυζίνης (φ. 157α), τοῦ
 μακαρίου οἰκονόμου (φ. 163α), Ξένου Κορώνη (φ. 122β, 165α), Κου-
 κουζέλη, Ἰωάσαφ τοῦ Κουκουζέλη (φ. 119α, 166β), Ἰωάννου Κλαδᾶ
 (φ. 167β, 187α), Παναγιώτου Χαλάτζογλου (φ. 226β, 234β), Πέτρου Γλυ-
 κέως (φ. 227β, 227β, 239α), Μελετίου ἱερομονάχου τοῦ Σιναΐτου (φ.
 229β), (Γερμανοῦ) Νέων Πατρῶν (φ. 238α).

Ἐν περὶ φύλλῳ τῆς ἀρχῆς φέρονται προσεγραμμέναι τάδε, καταλογάδην μὲν
 δι' ἄλλης χειρὸς γεγραμμένα, ἀλλὰ συνιστάμενα ἐκ στίχων ἑμοιοτελεσίων, χω-
 ριζομένων ἐνταῦθα διὰ γραμμῶν καθέτων: Γεδεὼν ὁ Αἰτωλός, | ἀγνώριτος μουσι-
 κός | τὴν γὰρ ἐπιδεικτικὴν | ἔδειξε φυσικὰ | ἀλλ' ἐμπόδια πολλὰ | ἀνοήτων
 ἐὰ κακά, | περιέλαβον κ' αὐτὸν | τὸν πτωχὸν καὶ ὄρφανόν | οἱ τυφλοὶ εἰς τοὺς
 λαούς, | πάντα θέλουσι τυφλοῦς, | ἀνθρωπότητ' ἀγνοοῦν, | κτηνωδῶς ἀναισθη-
 τοῦν, | τὸ πικρὸν μὲν καὶ γλυκόν, | τὸ γλυκόν δὲ καὶ πικρὸν | κρῖνουσιν οἱ ἀμαθεῖς,
 βόρβανοι καὶ χαμπεῖς.

Κῶδιξ ἀκέφαλος καὶ κολαστός.

Στάχσις βυρσίνη.

39.

Χαρτ. 0,18 X 0,12. Αἰῶνος XI^{III} (φ. 194).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἐν φ. 1^α «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἀγίῳ τῆς ψαλτικῆς τέχνης τῶν τε ἀνιδόντων καὶ τῶν κατιόντων σημάτων τε καὶ πνευμάτων καὶ πάσης χειρονομίας συντεθειτοῦ παρὰ τῶν κατὰ καιροῦ ἀναδειχθέντων παλαιῶν τε καὶ νέων».

Ὄνόματα μελωδῶν ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: Πέτρου Μπερεκέτι (φ. 87^α, 106^α), «κατὰ Γαζῆ» (φ. 94^α), Μπαλαδίου (φ. 95^β, 97^α, 125^α, 128^α, 131^α, 134^α, 136^α, 139^α, 141^β, 144^β, 146^β, 150^α, 151^β, 153^α, 154^β, 155^β, 157^α, 158^β, 159^β, 182^α), Ἰωάννου Γλυκέως (φ. 110^α), τοῦ Κορώνη (φ. 120^β), Ἰωάννου πρωτοψάλτου (φ. 123^α), «Χρυσάφου», «Χρυσάφου πρωτοψάλτου» (φ. 123^β, 126^β, 129^β, 132^β, 137^β, 140^β, 143^α, 145^β, 149^α, 152^α, 155^α, 156^α, 157^α, 157^β, 159^α, 160^β, 161^α), Μανουὴλ Χρυσάφου (φ. 161^α), Ἀντωνίου ἱερέως καὶ πρώην οἰκονόμου (φ. 163^β, 168^α), «κατὰ Ἰωάννα» (φ. 180^β).

Στάχσις βυραίνη ἐφθαρμένη.

40.

Χαρτ. Αἰῶνος XIX (φ. 148).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἐν φ. 1^α «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἀγίῳ τῶν σημάτων τῆς ψαλτικῆς τέχνης τῶν τε ἀνιουσῶν καὶ κατιουσῶν σημάτων τε καὶ νευμάτων καὶ πάσης χειρονομίας συντεθειτοῦ παρὰ διαφόρων παλαιῶν τε καὶ νέων. Ἐν φ. 6^α «Κεκραγάρια κατ' ἦχον καὶ αἶνοι». Ἐν φ. 108^β «Ἐωθινὰ ἕνδεκα». Ἐν φ. 123 «Ἡ παροῦσα δοξολογία συνετέθη παρὰ τοῦ κύρ Πέτρου λαυπαδαρίου». Ἐν φ. 126^α «Χερουδικὰ κατ' ἦχον τῆς ὀγδῆς ἐβδομάδος κύρ Πέτρου λαυπαδαρίου Πελοποννησίου». Ἐν φ. 140^α «Τοῦ αὐτοῦ Κοινωνικὰ ὀγδῆς τῆς ἐβδομάδος». Ἐν φ. 144^α «Ἡ οὐκ λειτουργία τοῦ μεγάλου βασιλείου κύρ Πέτρου λαυπαδαρίου ἐξηγήθη ἦχ. β'».

Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ὄψει τῆς πρώτης πινακίδος ἀναγινώσκονται δι' ἄλλης χειρὸς τὰδε:

Ἡμέρα Ε, θέλει εἶσθαι καὶ τιμημένοι καὶ γραμματισμένοι καὶ πολλοὶ θέλουν γείνη ἀρχιερεῖς.

Καὶ ἂν ἡ ἡμέρα ἢ πρώτη τοῦ Ἰανουαρίου τύχη εη ἤξευρε ὅτι ἡ ἀφροδίτη ὀρίζει ἡγουν ὁ ἀυγερινός, ἤξευρε ὅτι θέλει γείνη χειμῶνας μέγας καὶ τὸ καλοκαίρι στεγνόν καὶ πονόμοιος πολὺς καὶ θάνατος εἰς τὰ βρέφη φόβος καὶ φθόνος ὅτι δουλεία καὶ γενῆ ἡμέρα εη καλὴ δὲν εἶναι καὶ τὸ παιδί ὅπου γεννηθῆ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἡμέρα εη κακὸς ἀνθρώπος θέλει κατασταθῆ. Καὶ ἀνίσως καὶ τύχη τοῦ Ἰανουαρίου μηνός ἡμέρα ζ ἤξευρε ὅτι ὁ κρόνος ὀρίζει τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἡγουν ἢ κρεββατίνα καὶ θέλει γείνη λάδι πολὺ καὶ μέλι ὀλίγον, εἰς τὰ μέρη τῆς Λαμιακοῦ θέλει σηκωθῆ ἄνε-

μος κακὸς γὰ ξερᾶν τὰς ἀπορᾶς, εἰς τὸ σιτάρι ἀκρίβεια, κρυάδες πολλῆς, χιόνια πολλὰ, θέλει ἀποθάνει μέγας ἀνθρώπος, καὶ φακὴ πολλή, θάνατος γερόντων πολὺς καὶ κρασί ὀλίγον, σῦκα ὀλίγα, πόλεμος πολὺς εἰς τὰ μέρη τῶν ἡωμαίων.

Ἐν τῇ κάτω ἡφ τοῦ φ. 147^β τὰδε: Ἐν ταύτῃ τῇ δέλτῳ παρεδόθη τὰ μουσικὰ ὁ ἐν ἱερομονάχοις Γρηγόριος ἀπὸ τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριτάδος ὑπὸ τοῦ γεροντος ἡμῶν κυρίου Κυρίλλου τοῦ Καστανοφύλλη, ἥτις δέλτος ἔφν τοῦ τιμιότηγενοῦς κύρ Ἰωαννάκη Οἰκονομίου τοῦ ἐκ χωρίου Προυσοῦ. Πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὰδε: Ἐκτότη ἢ ψαλτικὴ εἶνε τοῦ Γιαννάκη Οἰκονόμου ὁποιος τὴν ἀποξενώσαι τὴν κατάρα τῆς Παναγίας δὲ καὶ αὐτῶν τῶν θεοφόρων πατέρων ἀμήν.

Στάχσις βυραίνη.

41.

Χαρτ. 0,25 X 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 229).

Κώδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἐν φ. 1^α «Εἰς τὴν λιτὴν στιχηρὰ ἦχ. α'». Ἐν φ. 2^α «Μέρος τοῦ δοξαστικοῦ τῶν ἁγίων πατέρων». Ἐν φ. 3^α «Μέρος τῶν αἰῶν τῆς Ἀναλήψεως». Ἐν φ. 8^α Διάφορα τροπάρια ἀν τῶν αἰῶν τῶν ἁγίων πατέρων. Ἐν φ. 9^α Τροπάρια τῶν θεοφανείων. Ἐν φ. 20^β Διάφορα τροπάρια τῆς 1 Ἰανουαρίου. Ἐν φ. 27^α Ἐκ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐν φ. 29^α Ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου. Ἐν φ. 35^α Ἐκ τῆς περικοπῆς τῶν Χριστουγέννων αἱ ὥραι. Ἐν φ. 43^α Ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν ἑξοδίων. Ἐν φ. 45^α Ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Ἐν φ. 48^α-117^β Ἐκ διαφόρων ἄλλων ἑορτῶν. Ἐν φ. 118^α «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἀγίῳ εἰς τὰ τοῦ Ἐριπίδου ἀπαντα στιχηρὰ ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου». Ἐν φ. 183^α μέχρι τέλους ἐκ διαφόρων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 6 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 21 Ἰουνίου.

Κώδιξ ἐφθαρμένος, ἀκέφαλος καὶ κολοβάς.

Ἄσταχτος.

42.

Χαρτ. 0,32 X 0,20. Αἰῶνος XIX.

Κτηματολόγιον τῆς μονῆς Προυσοῦ.

Ἐν σ. 1 «Κτήσις τῆς θεομητορικῆς καὶ πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προυσοῦ τῆς κειμένης κατὰ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἐν ᾗ καταγράφονται ὄσα τε παλαιὰ κτητορικὰ ὑποστατικά τοῦ μοναστηρίου (τὰ τε ἐν τῷ παλαιῷ κώδικι) καὶ ὄσα ἐν τοῖς κειθ' ἡμῶς χρόνοις γεγονόσιν ἴδια κτήματα τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου εἴτε παρὰ τῶν πατέρων εἴτε ἀφισρωμένα παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων Χριστιανῶν ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀνεκκινίσθη ἐν ἔτει σωτηρίῳ φωῖα ἐν μηνί Δεκαμβρίῳ». Ἐπαταὶ κατάλογος τῶν κτημάτων καὶ τῶν μετοχίων τῆς μονῆς. Ἐν σ. 819 «Ἀρχὴ τινων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων καὶ ἐτέρων ἐπιστολῶν πρὸς τοῦτοις. Πρὸς τοῦτοις καὶ ὁ πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς Σιγ-

γλιώδους Γράμματος τοῦ ἀνακτισθέντος ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ πατριάρχου Κυρίου Γρηγορίου, ἐπὶ δὲ καὶ τινῶν χρησίμων ἐπιστολῶν». Ἐπὶ τῆς ἀντιγράψας τῶν πατριαρχικῶν σιγίλλων **Παΐδιου, Κυρίλλου καὶ Γρηγορίου** (τοῦ Ε'). — Ἐν σ. 831 «Ἴσον μιᾶς ἐπιστολῆς ἰβιοχειροῦ τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος **Κοσμῆ** τοῦ νέου Ἰσχυροστόλου». Ἴδε καὶ ἀνωτέρω σ. 81. Ἀκολουθεῖ δὲ τὸ σημεῖωμα τῆς «Ἡ πατρίς τοῦ ἁγίου τούτου ἦτορ τὸ λεγόμενον **Μέγα δένδρον** τοῦ Ἀποκόθου καὶ ὄρα τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὸ μαρτύριον εἰς τὸ Νέον μαρτυρολόγιον» ἡ δὲ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἐπέμφθη παρὰ τοῦ ἰδίου ἀπὸ Πατριάρχου τῆς Ἀλβανίας πρὸς τὸν ἀδελφόν του Χρυσάνθου, ὅστις ἐφοζιάσθη εἰς μίαν νῆσον τοῦ Λεβάντε τὴν λεγομένην **Νάξον** ἀπέγραψε δὲ αὐτὴν ὁ πνευματικὸς Κύριλλος ὅτι ἐκ τοῦ ἁγίου ὄρους ἀπῆλθεν ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ τὰ μύσημα τοῦ ἰδίου κοινοβίου τοῦ λεγομένου **Ρουπακίου**. — Ἐν σ. 841 «Ἴσον τοῦ περὶ ἐξώσεως τῶν γυναικῶν ἐκ τῆς μονῆς Κανονικοῦ γράμματος». Φέρει τὰς υπογραφὰς τοῦ ἐπισκόπου Αἰτζῆς καὶ Ἀγράφου, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν προσετώτων τῆς κοινοπόλεως Προυσοῦ. — Ἐν σ. 845 «Δήλωσις περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ νέου Ἱερομάρτυρος ἁγίου Γερασίμου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τοὺς χρόνους Ἰουλίου Γ' μαρτυρήσαντος». Ἐπεται τὸ ἐξῆς σημεῖωμα **Ἀποκνηθίσαντες φάλαγγες ἀσβεσθῶν καὶ εἰς βυθὸν ἀπιολεῖν χωριτίωσαν, ἡ δὲ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κομπαζέτω καὶ φαλλέτω νικητήρια ὁσημέραι γὰρ ὑπὲρ Χριστοῦ σφραγίζονται θύματα. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν μαρτυρικὴν γοῶν καὶ Γεδεών τις μοναχὸς Ἀγιορείτης νεωστὶ ἀνδρείοτατα ἐπὶ Χριστοῦ ἐδίλησεν καὶ τὴν ἐνοσίφειαν λαμπρῶς ὁμολογίᾳ κηρύξας, τὴν δὲ ἀσέβειαν ἐν ταυτάτοις βυθίσας καὶ ἐκφαντίως ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος Βελῆ παρὰ Γελεκελίη κατὰ τὸν Ἰννασιν τῆς Θεσσαλίας, ὅπου πρὸ ὀλίγου καὶ ἄλλοις τις νέος διὰ πυρὸς ἐμαρτύρησεν. Παιδίον δὲ τοῦ Γεδεῶν τούτου ἦν αἱ Θεσσαλικαὶ Φερραὶ ἦτοι Βελιστινός, ἡ δὲ κατὰ τὰς τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ ἡ μεληδὸν ἐντομὴ γέγονεν ἐν ἔτει αὐτῷ Λεκαμβρίου κθ'. Κατὰ τοὺς χρόνους Σεπτεμβρίου κγ', ἐμαρτύρησεν καὶ ἐν Βραχωρίῳ ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ὁ ἐκ προγόνων μὲν Ὀθωμανῶν καταγόμενος διὰ δὲ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος Ἰωάννης μετονομασθεὶς. — Ἐν σ. 847 «Κατὰ τὸ χρόνον ὁσιώτατον ἐσοστήσαμεν βιβλιοθήκην». Ταύτης τὰ βιβλία καταγράφονται ἐν τῇ κώδικι μετὰ δηλώσεως τοῦ Ἱερομονάχου Κυρίλλου Καστανοφύλλου, ὅτι ἀφιερῶναι εἰς τὴν μονὴν ἄπασαν τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ εἰς μνημόσυνον ἑαυτοῦ, τῶν γεννητόρων Δημητρίου καὶ Στάμου καὶ τῶν ἀδελφῶν Γεωργίου, Ἰωάννου, Ἀγόρου καὶ Χαλῆως. — Ἐν σ. 853 «Δηλωτικὰ Γράμματα περὶ τῆς ἐν τῇ κοιμητηρίῳ Ἑλληνοκτικῆς Σχολῆς τοῦ Προυσοῦ». Εἶνε δὲ ταῦτα Πρακτικὸν τῶν προσετώτων τῆς κοινοπόλεως Προυσοῦ καὶ τῶν μοναχῶν συμβαλλομένων διὰ τὴν ἰδρυσιν Σχολῆς. Αἰτήσεις πρὸς τὸν πατριάρχον Γρηγόριον (Ε') πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ Ἀπάντησις τοῦ πατριάρχου. Φέρουσι δὲ ταῦτα πάντα χρονολογίαν αὐτῶν. — Ἐν σ. 907 ἱστορικὸν σημεῖωμα **Λ. Ἰατροῦ τοῦ ἐκ Καρπενησίου**. Ἴδε αὐτὸ ἐκδομένον ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνημονίῳ Τόμ. Β' σ. 261 κ. ε. ἀρ. 536. Πρὸς **Σ. Βάδην** ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνημονίῳ Τόμ. Β' σ. 361. — Ἐν σ. 913 τὸ ἐξῆς σημεῖωμα, πικρῶς τοῦ **Κυρίλλου Καστανοφύλλου** Κατὰ τὴν κοινοπόλιν τοῦ Καρπενησίου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἑλλογιματίου Κυρίου Ἀναγνώση Ἰατροῦ εἶρον ἐν χειρογράφον νομικῶν βιβλίων. Γεγραμμένων παρὰ τινος **Μαρουῆλ νοταρίου** ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως Κόσμου ζου', ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ σῶμα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. **Μαρτίου ε'**. Κτήμα δὲ ἦτο τῷ**

τότε καιρῷ τὸ αὐτὸ βιβλίον Γεωργίου τινὸς Σέρβου ἀνδρὸς τιμίου καὶ σημαντικοῦ πάνυ φιλοχρίστου.

Ἐν τῇ τέλει τοῦ βιβλίου ἦν καὶ ταῦτα γεγραμμένα ἦτοι περὶ τοῦ πόσοι βασιλεῖς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς τῶν Τούρκων ἕως τῷ τότε καιρῷ οἱ καὶ Ὀσμανίδες λεγόμενοι
 αὐτὸς Ὀθμάνος
 β' Ὀρχάνης
 γ' Ἀμουράτης
 δ' Μπαγιαζίτης ὁ πρῶτος
 ε' Μπαγιαζίτης ὁ πρῶτος
 αὐτὸς Ἀμουράτης ὁ δεύτερος
 ζ. Μπαγιαζίτης ὁ β' ὁ λαβὼν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1453
 Μαΐου 29 ἡμέρα γ' καὶ ὁ ἀμηνῶς ἐπικαλούμενος.
 η' Μπαγιαζίτης ὁ β'.
 θ' Σελίμης
 ι' Σουλεϊμάνης.

Ὁ Σέρβος οὗτος Γεώργιος ἔδωκε τὴν δαπάνην τῆς β' Ζωγραφίας τοῦ παρεκκλησίου τῆς κυρίας Προυσιωτίσσης ἐν ἔτει ἀπὸ Ἀδάμ ζκς' Ἰνδικτιώνος ε' ὡς ἐκεῖ ἀπὸ τῆς πόλεως φαίνεται. Ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὴν Ζωγραφίαν τῆς ἐν Καρπενησίῳ ἐκκλησίας τῆς κυρίας Θεοτόκου ἐξώδευσεν. Ὁ αὐτὸς Γεώργιος Σέρβος ἐστάθη πατήρ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς κειμένης κατὰ τὰ ὄρια τοῦ χωρίου Συβίσις τοῦ Ζουγοῦ ὡς ἐκεῖ φαίνεται. Πρὸ δὲ τοῦ Σέρβου τούτου Γεωργίου ἔτη 112 ἦτο ἀρχηγὸς εἰς τὴν Αἰτωλίαν ἄλλος Σέρβος Πρεπούλης τὸν ὁποῖον ὁ Στέφανος ἀρχηγὸς καὶ ἡγεμὼν τῶν Σέρβων κατέστησεν εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὀλίγον τι πρὸ τῆς ἀλώσεως. Καὶ ὄρα εἰς φύλλα τῆς τοῦ Λωσιθέου Δωδεκαβίβλου 816, ὁ ὀρθεὶς Στέφανος ὑπέταξε τὰ Ἰωάννινα ὄρα τὸν Μελέτιον φυλ. 319 ὅτι καὶ ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ἦλθεν εἰς Ἀκαρνανίαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Λωσιθεὸς εἰς φυλ. 858. Ἐκ τούτων λοιπὸν εἴμπορεῖ τις νὰ στοχασθῆι ὅτι οἱ Σέρβοι ἐκράτησαν τὴν Αἰτωλίαν μερικῶς χρόνους. Ὁ δὲ ὀρθεὶς Γεώργιος φαίνεται νὰ κατάγεται ἀπὸ τῶν Προπαύλων Σέρβων. — Ἐν σ. 915 «Περὶ τῶν βασιλέων ἐν ποσῷ χρόνῳ ἔλαβον τὰ κάτωθεν κλάστη καὶ τὴν βασιλεύσαν τῶν πόλεων». Εἶνε Χρονικὸν βραχὺ, ἐκδοθησομένον ἐν τοῖς *Chronica* βενετῶν τοῦ ἐκδότου τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος κατὰ τὸ ἀπόγραφον τοῦ κ. Ἰωάννου Ἰάντε. — Ἐν σ. 718 συμπληροῦται ἡ ἀνωτέρω (Ἴδε σ. 307) ἐν τοῖς παραφύλλοις τοῦ ὑπ' ἀρ. 31 κώδικος εἰρησῆς περὶ Ἀλῆ πικροῦ, προσθεθέντων τῶν ἐξῆς δι' ἐξόδου τοῦ βαλαντίου διὰ νὰ ἐρρηγῆται αὐτὸς ἐν καιρῷ ἔαρος. Ἐν σ. 725 «Κατάλογος τῶν συγγραμμάτων τοῦ μακαρίου διδασκάλου κυρίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ ἐκ τῆς νήσου Νεξίας, ὅστις ἦσκει μὲν κατὰ τὰ ὄρια τῆς ἐκρᾶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἐπλήρωσε δὲ τὸ κοινὸν χρέος κατὰ τοὺς χρόνους Ἰουλίου ιδ' ἡμέρα δ' ἐτῶν ὡν ἐξήκοντα οὐ τὸ σῶμα τέθασται ἐν τῇ κελίῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Καραῖς, ἐξουσιαζομένου ὑπὸ τῆς μεγίστης Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τῶν Σκουρτάδων ἐπιλεγομένου». Ἀκολουθεῖ κατάλογος 18 συγγραμμάτων τοῦ Νικοδήμου ἐκδοσθέντων, μνημονεύονται δὲ καὶ πενήκοντα ὀκτὼ ἀνέκδοτα συγγράμματα αὐτοῦ.

Στάχσις βυραίνης.

43.

Χαρτ. 0,15 X 0,10. Αἰῶνος XVII.

Κῶδιξ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ὀνόματα μελωδῶν ἀνγγράφονται τὰδε: Χουδάφου τοῦ πρωτοψάλτου (φ. 1β, 5α, 16β, 21β, 29β, 38α), Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλη καὶ ματατορος ὀργανικοῦ (φ. 14β, 26β) Ἀρσενίου τοῦ μικροῦ (φ. 15α, 16β). Ἰδίως προσοχῆς ἀξίαι εἶναι αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί: Ἐν φ. 12β «Ἐτερον ἤχ. Γ' καὶ αὐτὸ ποιηθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Μπαλαδίου ἱερέως». Ἐν φ. 19β «Ἐτερον ἡμέτερον ἤχ. δ'». Ἐν φ. 23β «Ἐτερον ποιηθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς ἤχ. πλ. α'». Ἐν φ. 27α «Ἐτερον ἡμέτερον ἤχ. βερύς». Ἐν φ. 35β «Εἰς φήμην τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ [Δοσιθέου] ποιηθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Μπαλαδίου ἱερέως προτασικρίτου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ἤχος δ'». Ἐν φ. 40β «Εἰς φήμην ἀρίστου καλωπισθὲν παρ' ἐμοῦ ἤχ. π. δ'». Ἐν φ. 43α «Ἐτερον ἤχημα ποίημα τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου κυρίου Γερμανοῦ ἁρχιερέως Νέων Πατρῶν ἤχ. π. δ'».

Κῶδιξ ἀκέφαλος, κολοβός καὶ ἐφθαρμένος.

Ἀστάχωτος.

44.

Χαρτ. 0,15 X 0,10. Αἰῶνος XVI.

Ἐξομολογητάριον.

Κῶδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Ἀστάχωτος.

45.

Χαρτ. 0,20 X 0,17. Αἰῶνος XVIII (φ. 160).

1 (φ. 1^α). Λύσεις θεολογικῶν ἀποριῶν.

Ἀκέφαλοι. Τὰ πρῶτα 32 φύλλα ἐφθαρμένα.

Ἐν τέλει (φ. 59^α) τὰδε: Εἴ γε οἱ ἀναγινώσκοντες φεῦδεαι τὸν νοῦν ἐκταράττουσιν ἐντόχητε μὴ τοὺς γράμματας τὸ παρὸν, ἀλλὰ τοὺς τὸ πρωτότυπον σχεδιάσαντας ἐν αἰτίᾳ ποιείσθε. Εἶτα δὲ τὰ μὲν κατ' ἀρχὴν λόγος Δημητρίου Ἀκαρνᾶνος, τῆ δὲ τοῦτον ἐνεγκαιμένη κόμη Μαχαλάς ὄνομα τοῦ πατρὸς Σταματίου ἱερέως ὡς ἄριστα πάντων τῶν πολιτικῶν τοῦ καινοῦ διοικήσεως ἐν ἔργῳ ἦν καὶ σχεδὸν εἰς τὸ ἄκρον προσέβη ταύτης διατρέπων οὐκ ἔλαττον καὶ τῆ εὐδοκίμῃσει τῶν θεοφιλῶν πράξεων, δι' ἧ καὶ ταῖς πλαξὶ τῶν καρδιῶν καὶ τοῦ νοῦ τῶν ἀπάντων μικρῶν δεῖν ἀντιπρωταί. Τὰ δὲ πρὸς τέλος Ἀναστασίου Νεοπολίτου τοῦ ἐξ Ἀρτης: «Ὅθεν τῶν γραμμάτων οἱ ἀναγινώσκοντες μέμνησθε καὶ ἔρρωσθε.

2 (φ. 11^α). «..... οἰκουμενικοῦ **Κωνσταντινουπόλεως** **Κυρέλλου** Σύνοτος πραγματεία κατὰ Ἰουδαίων ἐν ἀπλη διαλέκτῳ πρὸς Γεώργιον».

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς ἐφθαρμένη.

Ἐν φ. 60^α ἄλλη χεὶρ: 1718 Ἰαννου δ. βλαστὸς ἐγενήθη ἐκ τοῦ διμήτρι παπασιαιμίτη τὸ ὄνομα τοῦ βλαστοῦ σιαμάτης.

1720 βιβλιογραφίον 1 ἐνομιπεθρέψαμε με τὸν οἰκονόμου ἀπὸ τῆν Ζαβίτζαν τῆν ἀδελφί μας τῆν βασίλω με τὸν ἰὸν του καρούσον.

1716 (ὄνομα τοῦ μηνὸς δυσανάγνωστον) δ' ἐγενήθη τὸ πεδὶ τοῦ γεώργου ὁ κόστας. Στάχωσις βορσίνη ἐφθαρμένη.

46.

Χαρτ. Αἰῶνος XIX (φ. 3).

Κυρέλλου **Καστανοφύλλη** ἡγουμένου τῆς μονῆς Προυσοῦ **Λόγοι**.

α') Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀρχ. Καὶ ἰδοὺ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ θραύσονται τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ. β') Εἰς τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν (ἀκέφαλος). γ') Εἰς τὸν ἀρχιερέα Λιτζᾶς.

Κῶδιξ ἀστάχωτος, συγκείμενος ἐκ τριῶν φύλλων ὑπ' ἐμοῦ συρραφέντων.

47.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII.

Πραγματεία περὶ τοῦ σχίσματος τῶν ἐκκλησιῶν.

Κῶδιξ ἀστάχωτος, ἀκέφαλος καὶ κολοβός, ἀποτελούμενος ἐκ τῶν περιωσθμένων ἀρχαίων τετραδίων ε', ις' καὶ κβ'.

48.

Χαρτ. Αἰῶνος XVI (φ. 1).

1. «Ἐπιστολὴ τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου **Γαρδίου**».

«Ἐφ' αἰθεσιμωτάτῳ καὶ τιμιωτάτῳ ἐν Ἰερᾷ καὶ οἰκονόμοις κυρίῳ Ἀρμαγᾶ σὸν τῆ τιμιωτάτῳ καὶ εὐγενεστάτῳ ἀρχοντι κυρίῳ Παναγιώτῳ καὶ κυρίῳ Θεοδώρῳ ὑγείαν εὐχομαι καὶ σωτηρίαν πρὸς τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ».

Ἐν τέλει: Ἀπὸ τὰ Βερμανιά. ἀχ' Ἰανουαρίου β'. Ὁ ἐλάχιστος ἐν Ἱεροδιακόμοις Ἀναστασίως καὶ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης γνήσιος καὶ πιστὸς Εὐγένιος ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ πατέρες ὅλοι εὐχονται καὶ χαιρετοῦσι δι' ἐμοῦ τὴν ἀγάπην σας.

2. «Τὸ ἴδιον τῆς τοῦ **Κορυθαλλέως** ἐπιστολῆς ἣν ἔγραψε

πρὸς Εὐγένιον τὸν διδάσκαλον τοῦπίκλιν Ἰαννούλιον, ἡνίκα ἐν Ἀθήναις ἐνόσει ὁ προρρηθεὶς Κορυθαλλεύς».

49.

Χαρτ. Αἰῶνος XIX (φ. 4).

«Στίχοι τοῦ ὁσίου πατρὸς Νεέλου».

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

50.

Χαρτ. Αἰῶνος XVIII.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος εἰς τὰ ἅγια Φῶτα.

Μέρος μόνον. Μετὰ παρασελίδου ἐρμηνείας.

Ἐν τέλει Ἐτελειώθη ὁ λόγος ἐν ἔτει αμϛ' τῷ σωτηρίῳ κατὰ τὴν κζ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, διὰ χειρὸς Μιχαήλ ἱερέως.

51.

Χαρτ. Αἰῶνος XIX.

Ἵποποι ἐπιστολῶν.

Ἑτεράδιον ἀστάχωτον.

52.

Χαρτ. Αἰῶνος XVIII.

Ἡρωδιανοῦ Ἰῆς μετὰ Μάρκον βασιλείας Ἱστορίαι.

Ἑτεράδιον ἀστάχωτον, λείψανον κώδικος, περιέχον μέρος τοῦ ιδ' καὶ τοῦ ιε' κεφαλαίου τοῦ Γ' βιβλίου καὶ τὰ ιγ' πρῶτα κεφάλαια τοῦ Δ'.

53.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII.

1 (φ. 1^α). Ἐλεγχοσ συνωνύμων φράσεων.

2 (φ. 6^α). «Ἰωάννου ταπεινοῦ μοναχοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ Δαμασκηνοῦ, Περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων . . . ».

Ἐν τέλει Τέλος τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. 1692 Μαρτίου η'.

3 (φ. 25^α). «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος πρῶτος» (ἀκέφαλος).

4 (φ. 27^β). «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος δεύτερος» (καλοβός). Ἀστάχωτα λείψανα κώδικος τριμεροῦς.

54.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII (φ. 3).

Ἐπιστολαὶ τινεσ ἀπὸ [Βραχινῶν] τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις Ἀναστασίου τοῦ Γορδίου».

α' (φ. 1^α). «Ἐν σοφοῖς καὶ λογίοις ἀνδράσιν ἀριστῆ καὶ ἡμετέρῳ σεδοκωτάτῳ καθηγητῇ κυρίῳ κυρίῳ Νικοδήμῳ εὖ πράττειν». — β' (φ. 2^α). «Ἐν ἐλλογιωτάτῳ καὶ σοφίᾳ ἐπικροῦν ἐληλυθότῃ ἡμετέρῳ τε φιλότῳ καθηγεμόνι κυρίῳ κυρίῳ Νικοδήμῳ τῷ ἐκ Φερρών τῆς Θεσσαλίας εὖ πράττειν». Τέλ. «Ὅθεν εὐθιμῶν ἐρωμίως καὶ εὐδαιμονῶν διαβίωσις ἐμοῦ τε καὶ πολλῶν ἄλλων χάριτι, τῶν τῆς σῆς ἐφιεμένῳ ἀκούειν φωνῆς, τῆς τῷ ὄντι ψηροσώστου καὶ παιωνίου. Ἐκ Βοστανῶν ἀγα' Ἰουρίου». — γ' (φ. 3^β). «Ἐν πνευματάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἀρχιερεῦσι κυρίῳ κυρίῳ Γερμανῷ τῷ Νήσοις, εὖ πράττειν».

Ἀστάχωτα λείψανα κλήρους ἄλλοτε κώδικος.

55.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII.

«Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν οὐρανοφάντορα μέγαν Βασίλειον».

Ἀστάχωτον τετράδιον, λείψανον κώδικος.

56.

Χαρτ. Αἰῶνος XVII.

«Αὐθέσεωσ ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης Ἱερουσαλήμ. ταῖς ἐρωτῶσι καὶ πυνθανομένοισι περὶ τῆς πίστεωσ καὶ ὀρησκειασ τῶν Γραικῶν, ἧτοι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησιᾶσ, πῶσ δηλονότι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεωσ φρονεῖ».

Ἀστάχωτα τρία τετράδια, λείψανα κώδικος.

57.

Χαρτ. Αἰῶνος XVIII.

«Γρηγορίου [Θεολόγου] ἑγγίσιες τετραστιχολίων».

Ἀστάχωτα τετράδια τέσσαρα, λείψανα κώδικος.

58.

Ἀθανασίου τοῦ Παρίου Ἐπιστολαί.

«Παναγιώτη Παλαμῆ ἀνδρὶ ἑλλογιμῷ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος χαίρειν».

Ἀστάχωτα πέντε τετράδια, λείψανα κώδικος.

59.

Χαρτ. Αἰῶνος XVIII.

Αἰνίγματα μεταξὺ ἄλλης ὕλης.

Ἐχουσιν ὠδαί

Αἶνιγμα νηός

Ζῶον τι πεζόν, ἀλλὰ νηκτόν εὐρέθη
 ἔμψυχον ἀλλ' ἄψυχον, ἔμπνονα ἀλλ' ἄπνον
 ἔρπον βυθίζον καὶ πτεροῖς κεχηρημένον.
 Ἄκουε καὶ θαύμαζε καὶ δίδου λόγον.

Αἶνιγμα ἄλλο ποῦς οὐς ὄς

Κατώτερον μὲν εἰμι τοῦ ὄλου μέρος
 ἀνώτερον γίνομαι πάλιν τοῦ ὄλου
 πρῶτόν γράμματος ἀφαιρεθέντος,
 καὶ δευτέρον δὲ πάλιν ἐκβεβλημένου
 κλῆσιν παρενθῆς λαμβάνω τετραπόδου.

Αἶνιγμα γίψος μύς δρυός

Ἔστι τι πτηνὸν μονοσύλλαβον πέλον
 κλόνοις κίθηται μονοσυλλάβου δένδρου
 καὶ κατεσθίει μονοσύλλαβον θήραν.

Ἀστάχωτον τετράδιον, λείψανον κώδικος ὄλου.

Ἐκ φύλλου χάρτου ἐκπεσόντος ἕκ τινος τῶν κωδίκων ἀποσπῶ-
 μεν τάδε·

«Τροπάρια ψαλλόμενα ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρὸς ἔλεγχον καὶ στη-
 λήτευσιν τῶν ἀμελῶν καὶ ἀνοήτων καὶ ἀπροσέκτων μαθητῶν».

«Ὀϊκος τοῦ Πύφρατᾶ».

Πάντες οἱ μαθηταὶ συνέλθετε ἐνθάδε, ὅπως τοῦ ἀνοήτου καὶ ἀμελοῦς τῆ κε-
 φαλῆ ἐμπεύσεται.

Φέσει γὰρ κεφαλὴν φρενῶν γυμνὴν καθόλου καὶ ὄμματα κατ' ἄλλους ἔχει ἐν τῇ
 μετώπῳ, ὁράσεως δ' ἄμοιρα.

Ὀϊκος, ὃ μαθηταί, ἐβρίσθη καὶ ἠλέγχθη ποιλίαις ἀποτόμως ἀλλ' οὖν οὐκ
 ἠβουλήθη τὴν γνώμην μετατρέψασθαι.

Ὁ δὲ σφύλλει τις εἰπεῖν τὸν ἀνοήτον τοῦτον προσήκοντα τοῖς ὄνοις τοῖς τρόποις
 καὶ τὰ ἄλλα καὶ τοῖσι τοῖσι ἰσοστάσιαι.

Ὁ δὲν συγκρίνει τις τὸν ὄνον μὲ τοῦτον εὐρήσεται τὸν ὄνον πολὺ κρείττονα τοῦ-
 τον ὡς νοημόνως νήμοντα.

Ὁτός οὐδὲ φαγεῖν οὐδὲ πιεῖν εἰς δέον οὐδὲ ἀναγιγνώσκειν οὔτε μαθήματα ἀπαγ-
 γέλλειν δύναται ὁ ἀνοήτος.

«Ἔτερα μεγαλυνάρια».

Ἡ οὐρανὸς τοῖς ἀστροῖς κτλ.

Λεύτε συνέχθητε πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου ὁπόσοι φιλοπονίαν ἐκτίσασθε
 θαυμασίαν, ὅπως θεάσασθε τοῦτον τὸν ἀμελῆ καὶ ἀχρεῖον.

Καὶ γὰρ οὐκ οἶδεν, οὐκ οἶδε τὸ μάθημα ὁ ἀχρεῖος καὶ μὴ εἰδὼς δάκνει τὴν
 γλῶσσαν τε καὶ τὰ χεῖλη καὶ τὴν αὐτοῦ γένυν στήρει ὁ βρομολόχος τῷ ὄντι.

Ἐπὶ τεμαχίου φύλλου ἐν τινι τῶν κωδίκων εὐρεθέντος ἀναγινώ-
 σκεται τὸ ἑξῆς σημεῖωμα·

Τότε καὶ οἱ δύο ὅσοι ἱεροκήρυκες Συμεῶν καὶ Θεόδωρος ἀσκήτευον πλησίον
 τῆς Νέας Πάτρας καὶ αὐτοὶ φαίνεται γὰρ εἶναι οἱ πρῶτιστοι κτίτορες τῆς ἐκεῖ Ἀγα-
 θῆς μονῆς ὀνομιζομένης, τὴν ὁποίαν Ἀγαθὴν ἰσότησον ὡς ἀγαθὴ καὶ καθαρὰ ἐκ
 τῆς αἰρέσεως ἐκείνης (τῶν εἰκονομάχων) ὡς ὁ Ἀθηναῖος Ἰωάννης Πατούσας γρά-
 φει. Οἵτινες ἐδίδασκον ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἰλλὰ καὶ τῆς μεγίστης μονῆς τοῦ Μεγά-
 λου στηλαίου κτίτορες ἐχημύεισαν.

ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΠΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΚΟΥΕΚΚΙΟΝ

Ἐν τῷ λατινικῷ κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου Camer. Vol. 15 φ. 176" περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐξῆς μετὰ τινων διασθεσμάτων σχέδιον αὐτογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου:

Ἐν Χάριν καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ ἐνὸς τριεσποστάτου καὶ ὁμοουσίου Θεοῦ.

Ἐβίβησαν οἱ ὀφειλοντες ἐνεχυρον παρατιθέναι τοῖς δανεισταῖς ὑπὲρ τοῦ δανείου. Ἐν εἴ τι ἀντίξουν αὐτοῖς συμῶν, ἔχουσιν οἱ δανείσαντες ἢ ὅθεν ἀνακτῆσονται τὸ καταβληθέν. Ἐν δὲ τι κειμήλιον μὴ ἢ τοῖς ὀφειλέταις τοῦ δανείου ἀντάξιον ὃ ἂν ἐνεχυράσωνται, χειρογράφοις βούλονται τὰς ὀφειλάς ἐμπεδοῦν, δι' ὧν οἱ χρήσται τοὺς ὀφειλοντας εἴτε ἀναβαλλομένους τὴν ὀφειλὴν εἴτε καὶ ἀρνούμενους ταύτην μετ' ἑαυτῶν κακίστων τυγχάνουσιν ὄντες) ἔχουσιν ἀλέγγειν τι καὶ ἀναγκάζειν πρὸς τὴν ἀπότισιν. Ἐγὼ δὲ, ἄνευ περιφανέστατε καὶ ἐξοχιώτατε, κύριε Γρηγόριε Κουέκκιε, ἐν ἰατροῖς λαμπρότατε, ἐπειδὴ πλείστης εὐνοίας ἐφθην ἀπολελυκῶς πρὸς τῆς σῆς ἐνδοξότητος, πλείστην τε φροντίδα ὑπὲρ ἐμοῦ ἤδη, αὐτὸς κατεβάλλου, ὅπως τὴν τε ἀποῦσάν μοι ὑγίειαν ἀνακαλέσῃς καὶ τὴν ἐνοῦσαν διασώσῃς (ταῦτα γὰρ ἐστὶ περὶ ἧ ἢ φιλόανθρωπος ὑμῶν τέχνη, καταγίνεται) κἀντεῖθεν πολλῆς εὐχαριστίας ὀφειλέτης ἐγενόμην. οὗτ' ἀποδοῦναι σοὶ τὸ ὀφλήμα οἷός τέ εἰμι (πόθεν γάρ; ξένος καὶ ὀδαιπόρος τυγχάνων; οὐ κειμήλιον ἐνεστὶ μοι ὃ ἂν ἐνεχυράσκημι εἰς ἀσφάλειαν τοῦ ὀφλήματος· τούτῳ δὲ τῷ χειρογράφῳ πασίδηλον ποιῶμαι πλείστας χάριτας ὀφείλειν σοι, ὡς

7. Μετὰ τὸ χρήσιμα ἐστὶν εἶτα δὲ διασθεσθέντων τῶν γραμμάτων μὲν ἐγγράφη μένουσιν αὐτὸς 8. Τὸ πρῶτον ἐγγράφη ἀρνούμεναι εἴτα δὲ διασθεσθέντων τῶν γραμμάτων μὲν ἐγγράφη μένουσιν

13. ἤδη ἢ κατεβάλλου ἀποδοῦναι 11. Τοῦ ἀνακαλίψεως προηγείται διασθεσμός 15. κατάγειται 17. οὐ γράφεται πρότερον οὕτε 18. τοῦτ' δὲ τῷ (διαγεγραμμένῳ) τούτῳ

ἀρνήσασθαί με οὔποτ' ἂν ἐάσῃ· ἀλλὰ καὶ ἢ ὑπέρθεσις τῆς ἀποτίσεως μακροτέρῃ τοῦ δέοντος γένηται. τοῦθ' ὡςπερ τις δεινὸς καὶ ἀδέκαστος δικαστῆς βιάσεται με πρὸς ἀνταπόδοσιν.

"Ἴνα δὲ καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς σε εὐνοίαν ἴδῃς, ἀκίβδηλον οὖσαν, καὶ ἔξω πάσης σκηνῆς καὶ φεγάκης τοῦτ' τὸ ἔπος, τὸ μικρὸν ἢ καὶ εὐτελές, ὅπερ εἰς τὴν ἐκδοθησομένην σοι, ὅσον οὔπω, ἀνατομικὴν ἐποικισάμην. ἀρκούντως, οἶμαι, τοῦτο παραστήσει· ἢ τεκμηρίῳ χρώμενος, τοῦ ἐς αἰὲ ἀγαπᾶν με μὴ λήξῃς.

Ἐρρωμένως μοι διαδιώχῃς καθ' ἑκάτερον τὸν ἄνθρωπον ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἐνὶ τῆς ὑπεραγίας Τριάδος, τῷ Θεανθρώπῳ καὶ μόνῳ Σωτήρι ἡμῶν. Ἐν Νωριμβέργῃ. Ἰῦναι τῆς τοῦ Θεοῦ πατρὸς καταλλαγῆς, ἀχχγ". Μεταγεινιῶνος ε" Ἰσταμένου.

Ἐτῆς ἐξοχότητος ὅλος ὡς οἶδας

Μητροφάνης ἱερομόναχος ὁ Κριτόπουλος ὁ ἐκ Βεβροίας τῆς Μακεδονίας.

Ἡ ὀπισθεν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης σελὶς εἶνε ἀγραφος. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ σελίδι (φ. 177") φέρεται ἡ ἐπιγραφή ἡδε· «Εἰς τὸν πολυμαθέστατον καὶ ἐνδοξότατον κύριον Γρηγόριον τὸν Κουέκκιον, Διδάσκαλον τῆς ἰατρικῆς τέχνης περιφανέστατον, ἐμὸν τε φίλον καὶ σπουδαστὴν φιλανθρωπότατον».

Εἴτα δ' ἔπονται αἱ λέξεις Κρυπτάδια φθιμένου καὶ νεκροῦ ἀποτελοῦσαι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος, διαγεγραμμέναι, καὶ κατόπιν ἐπακολουθεῖ τὸ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Κριτοπούλου μνημονευόμενον ἐπίγραμμα, ἔχον ὡδε·

Κρυπτάδια φθιμένου καὶ νεκροῦ σώματος, εἰ σὺ εἰδόμεναι βούλει, τήνδ' εἰ λάβε γλυκερὴν
Καὶ νεστευχῆ, ὦ φίλε, βίβλον, τὴν σοφίης καὶ τέχνης ἐργασίου ἐμπλεον", ἢ σε τάδε

1. οὔποτ' ἢ ἐάσῃ 2. ὅπως 3. ἀνταπόδοσιν 4. κατὰ εἶδης, ἀκίβδηλον 5. φεγάκης, τοῦτ' 6. Μετὰ τὸ ἀνατομικὴν ἐπεταὶ βίβλος (ἀρχὴ τῆς λέξεως βίβλος) διαγεγραμμένον 11. Αἱ λέξεις Ἐν Νωριμβέργῃ-ἀχχγ" διαγεγραμμέναι διὰ πλαγίας γραμμῆς 12. Τῆς λέξεως Ἰσταμένου προηγείται φθίνοντος διαγεγραμμένον 14. Τὸ μὲν Μητροφάνης γεγραμμένον διὰ Μ καὶ βραχυγραφίας ἢ ἀνωθεν αὐτοῦ, ἢ δὲ λέξις ἱερομόναχος μονοκοτυλικῶς 1) Τοῦ φιλανθρωπότατον προτάσσεται εἰς (ἀρχὴ τοῦ ἐπιθέτου εἰλικρινῆ ἢ εἰλικρινέστατον) διαγεγραμμένον 2) Κρυπτάδια 3) ἔμπλεον

Ἄτρεκέως καταδείξει ἤμιστ' εἰς χρόνον ἄδρὸν
 ἄλλ' εἰς μῆκος ὁδοῦ ἀτραποῦ οὐ δολιχῆς.
 Γρηγόριος δὲ πατήρ ὁ Κουέκκιος ἐπλετο τῆςδε
 ἰητρὸς πολλῶ φέρτατος ἦδ' ἀγαθός.
 Τοῦδ' ἦτοι κλέος ἐστὶν ἔσον τ' ἐπικλῶνται ἠὲ
 οὐ πάσ' αἰ' ἀρεταὶ τοῖς μετόπισθε σοφοῖς.
 Αὐτός σοι ὄσῃ λευκὰ καὶ σπλῆγὰ¹ τε, αἱματόεν τε
 ἦπαρ δηλώσει², πάντα τε τᾶσαφέα.

Μητροφάνης ἱερομόναχος, ὁ Κριτόπουλος· ὁ ἐκ Βερόλιας τῆς Μακεδονίας.

Ἐν δὲ φ. 177^b ἔπεται ἡ ἐπιγραφὴ ἄλλης ἐπιστολῆς τοῦ Κριτοπούλου ἔχουσα ὡδε· «Ἄνδρὶ πολυμαθεστάτῳ, σοφωτάτῳ τε καὶ ἐνδοξοτάτῳ, κυρίῳ Γρηγορίῳ τῷ Κουεκκίῳ, Διδασκάλῳ τῆς ἰατρικῆς τέχνης περιφανεστάτῳ, ἐμῷ τε φίλῳ καὶ σπουδαστῇ φιλανθρωποτάτῳ».

Ἐπεται δ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐν φ. 178, ἀλλὰ μόνον τὸ ἄνω ἥμισυ αὐτῆς σώζεται, ἐκπεσόντος τοῦ μετὰ τὴν διπλωσιν τοῦ φύλλου κάτω μέρους. Ἦνεν δὲ τὸ σωζόμενον μέρος τὸ ἑξῆς·

Χάριν καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ ἐνὸς τρισυποστάτου καὶ ὁμοουσίου Θεοῦ.

Οὐδεμία τῶν εἰς Νυρεμβέργην ἐλεύσεών μου οὕτως ἀηδῆς μοι ὑπῆρξεν, ὡς ἡ ἐσχάτη αὕτη, ἐπεὶ οὐκ ἔξεγένετό μοι ἄλις καὶ καταθυμῶς τῆς σῆς συναστρυφῆς καὶ γλυκυτάτης συλλαλιᾶς ἀπολαῦσαι· ἐφ' ἧς ὡςπερ τὸ κέρδος διπλοῦν (τό γε εἰς μάθησιν ἦκον, καὶ εἰς ἠθῶν κοσμιότητα) οὕτω καὶ ἡ ἀπὸ τούτου ἠδονὴ διπλῆ μοι προσγιγνεται· τσαύτη δὲ καὶ ἡ ζήμια, ἀποτυγχάνοντι τῆς ἐφέσεως.

Ἐπανήκον οὖν Ἀλτορφίαζε, ἀθυμῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀσχάλλων, ὡς μηκέτι τῆς ἀθυμίας γαληνῶν δυναμένης. Ἐπι σοὶ δὲ κεῖται, ἢ ἡ πειθὴ ἐπικάθηται καθάπερ μέλιττα τοῖς ἐρασμίσις ἀνθεσι, τὸ νέφος τῆς ἀθυμίας διασχεδᾶσαι διὰ μελιρρύτων πρὸς με γραμμᾶτων, ἀναπληροῦντων μοι ὡςπερ τὴν ζήμιαν· ὅπερ ὅτι ποιήσεις οὐκ ἀμφιβάλλω, καὶ συντόμως μέντοι· οὐ γὰρ ἀνέξῃ παρορᾶν με τῇ ἀθυμίᾳ καταβαπτίζεσθαι. Ἐμοὶ γὰρ εἰ καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ μετ' ὀλίγον σε ὄψεσθαι.

1. σαλίηρα 2) δηλώσει ἐκ τοῦ δηλῶσαι
 10. γαληνῶν 12. μελιρρύτων 14. παρορᾶν

καὶ τῆς ἐνούσης σοὶ σοφίας κατατρυφήσαι, χρηστάς ὑποτείνει μοι ἐλπίδας, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ διαστήματι οὐκ ἀπέχομαι εἰ μὴ καὶ διὰ γραμμᾶτων καρπῶμαι¹. Ἦνεν ὁ νομφίος παρ' ἡμῖν ἐστὶν ὃν εἶγε ἀναμνήσεις² περὶ οὐ καὶ ἄλλοτε ἔφθην σοὶ εἰπὼν, τὰ μέγιστα

Περὶ τῶν ἀνωτέρω ἐκδοθεισῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κριτοπούλου οὔτε παρὰ τῇ Ἀνδρονίῳ Δημητρακοπούλῳ¹, οὔτε παρὰ τῇ Γερασίμῳ Μαζαράκῃ², οὔτε παρὰ τῇ Μάρκῳ Ρενιέρῃ³ γίνεται λόγος. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀγνώστος ὁ εἰς ὃν ἀπευθύνονται. Ἦνεν δ' αὐτός ὁ ἰατρὸς Γρηγόριος Κουέκκιος (Quietsch), υἱὸς τοῦ ἐν Ἀλτόρφῃ Γεωργίου Κουεκκίου, καθηγητοῦ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης⁴ ἐν τῇ κατὰ τὸ 1623 εἰς Πανεπιστήμιον μεταβληθέντι Γυμνασίῳ τῆς Ἀλτόρφης, πολίσματος κειμένου εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι καὶ δύο χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς Νυρεμβέργης. Ἦτο δὲ ὁ Γρηγόριος Κουέκκιος μέλος τοῦ ἰατρικοῦ κολεγίου τῆς Νυρεμβέργης καὶ ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀποθανὼν τῇ 1632⁵. Ἦκει δὲ ὁ Κριτόπουλος καθ' ὃν χρόνον ἐσπούδαζεν ἐν Ἀλτόρφῃ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς Γεωργίου Κουεκκίου, τῶν πρὸς ζωάρκειαν παρεχομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Γερουσίας τῆς Νυρεμβέργης⁶.

Καὶ πότε μὲν ἐγράφη ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ δὲν γινώσκωμεν,

1) καρπῶμαι κατὰ διόρθωσιν ἀνωθεν τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καρποῦσθαι
 2) Μετὰ τὸ ἀναμνήσεις ἔπεται τῷ διαγεγραμμένον

¹ Δοκίμιον περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου. Ἐν Λαίψιζ. 1870.

² Μητροφάνης Κριτόπουλος πτεριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τοὺς κώδικας τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλας πηγὰς. Ἐν Καίρῳ. 1884.

³ Μητροφάνης Κριτόπουλος καὶ οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ φίλοι αὐτοῦ. Ἀθήνησιν. 1873.

⁴ Ὁ Γεώργιος Κουέκκιος ἐξέδωκε τῇ 1626 ἐν Νυρεμβέργῃ συγγραφὴν ἐπιγραφομένην *Dodecas orationum in Altorphiae Norimbergensium Universitate diversis temporibus habitarum*. Ἦδε περὶ τοῦ Γεωργίου Κουεκκίου καὶ *Dietelmair De Metrophane Critopulo huius Academiae quondam cive*. Ἐν Ἀλτόρφῃ. 1769 σ. 6 παρὰ Δημητρακοπούλῳ ἐνθ' ἀν. σ. 17. Πρὸς *Zedler Universal-Lexicon* Τόμ. Α', 1741, σ. 134.

⁵ *Zedler* ἐνθ' ἀν.

⁶ Ἦδε Δημητρακοπούλου ἐνθ' ἀν. σ. 17.

μὴ περιωθέντος τοῦ τέλους, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πιθανῶς ἡ χρονολογία, καθ' ἃ ἐν τῷ τέλει τῆς πρώτης. Ἄλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ σωζομένου μέρους ἀρκεῖ νὰ πείσῃ ἀριδῆλως, ὅτι πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν αὐτὴν γραφείσαν καθ' ὃν χρόνον ὁ Κριτόπουλος διέτριβε μονίμως ὡς σπουδαστῆς ἐν Ἀλτόρφῃ, ἐξ ἧς ἦτο διὰ τὴν μικρὰν ἀπόστασιν εὐκολος ἡ συχνὴ εἰς Νυρεμβέργην μετάβασις.

Ἡ δὲ πρώτη ἐπιστολὴ φέρει μὲν ὡς χρονολογίαν τὸ ἔτος *μχκγ'*, ἦτοι 1623· ἀλλ' ἡ χρονολογία αὕτη δὲν φαίνεται συμπίπτουσα πρὸς ὅσα ἄλλοθεν γινώσκομεν περὶ τοῦ βίου τοῦ Κριτοπούλου. Καὶ δὴ τὸν μὲν Σκιρροφοριῶνα (Ἰούνιον;) τοῦ 1623 εὗρίσκειτο ἔτι ἐν Λονδίῳ¹, μόλις δὲ τῷ 1624 διεπεραιώθη ἐξ Ἀγγλίας εἰς Γερμανίαν²· μαρτυρεῖται δ' ὅτι εἰς τὸ ἀρτιούστατον πανεπιστήμιον τῆς Ἀλτόρφης ἐνεγράφη τῇ 8 Νοεμβρίου 1625³. Δὲν εἶνε λοιπὸν πιθανὸν νὰ ἐγράφη ἡ πρώτη ἐπιστολὴ τῷ 1623. Οὗτος δὲ φαίνεται νὰ εἶνε ὁ λόγος δι' ὃν βλέπομεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ διαγεγραμμένην τὴν χρονολογίαν, εἰ καὶ εἶνε ἀληθῶς παράδοξον πῶς ἠδύνατο νὰ γείνη τοῦτο ἐν γράμματι αὐτογράφῳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σχεδίῳ σωζομένῳ μέχρις ἡμῶν. Ὅπωςδὴποτε δ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶνε ἀξία λόγου δι' ὅσα ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν περὶ τῆς νόσου τοῦ Κριτοπούλου καὶ τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς παρέσχεν εἰς αὐτὸν ὁ Κουέκκιος. Ἄξιον δὲ προσοχῆς εἶνε καὶ τὸ εἰς τὴν ἐκδοθησομένην ἴσῃν αὐτῷ

¹ Ἐξάγεται τοῦτο ἐκ σημειώματος τοῦ Θωμᾶ Δρακίηρου (Draeger) ἐπὶ βιβλίου ἀφιερωθέντος ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Κριτόπουλον. Ἴδε ἀρ. 161 τῶν ἐντύπων τῆς ἐν Κλίφφ Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης (Μαζαράκη σ. 2 κ. ε.). Ὁ Ἄγγλος λόγιος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τοῦ μνησῆ (κατὰ ἀρχαιοτέρων ἠγησιῶν ὡς αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἀφιερώσει), καθ' ἃ καὶ τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ βιβλιογράφων πολλοὶ συνεθίζον μέχρι τῶν κατωτάτων χρόνων καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κριτόπουλος ἐν τῇ ὑπ' ἑσφιν τοῦ ἀναγνώστου πρώτῃ ἐπιστολῇ. Ἐσχῆς δ' ἔργον θά ἦτο, ἂν τις παρ' ἡμῖν συνέλεγεν ἐκ χειρογράφων καὶ ἐντύπων βιβλίων τὰς τοιαύτας μνησολογίας, ὅπως διὰ συνδυασμοῦ πρὸς ἄλλα ἀσφαλῶς κεχρονησμένα γεγονότα γνωσθῆ πρὸς τίνας τῶν καθ' ἡμᾶς μνησῶν εἶθιζον νὰ παριστάνουσιν ἀντιστοιχοῦντας οἱ ἡμέτεροι τοῖς ἀρχαίοις μνησῶν.

² Ἴδε Δημητρακόπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 10.— Ρενιέρου ἐνθ' ἀν. σ. 37.

³ Dietelmair ἐνθ' ἀν. παρὰ Δημητρακοπούλου ἐνθ' ἀν. σ. 17.

Ἀνατομικὴν τοῦ Κουέκκιου συνταχθὲν ἐπίγραμμα. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξεδόθη πράγματι ἐν Νυρεμβέργῃ τῷ 1632¹ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Anatomia Philologica, περιέχει δὲ καὶ ἐννέα λατινικὰ ἐπιγράμματα εἰς τὸν συγγραφέα διαφόρων ποιητῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοῦ Κριτοπούλου.

Ἐπὶ δὲ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ Κριτοπούλου σημειῶναι ἐνταῦθα, ὅτι τῆς ἀνεκδότου αὐτοῦ ἀπλοελληνικῆς Γραμματικῆς, ἣν ὡς καὶ τὰς διορθώσεις εἰς τὸ Γλωσσάριον τοῦ Μεουροίου συνέγραψε τῷ 1628 ἐν Στρασβούργῳ, οἰκῶν παρὰ τῷ καθηγητῇ Bernegger², κῶδιξ σώζεται ἐν τῇ βασιλικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀννοβέρου ὑπ' ἀρ. 537, σύγκαιται δ' ἐκ δεκαοκτῶ φύλλων εἰς μέγα σχῆμα καὶ εἶνε αὐτόγραφος κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ F. Bodemann³. Ἀλλὰ δὲν σαφηνίζεται, ἂν αὗτος λέγων κώδικα αὐτόγραφον ἐννοῇ γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κριτοπούλου ἢ πρωτόγραφον καθ' ὅλου, οἷος ὁ ἐν τῇ οἰκῇ τοῦ Bernegger γραφείσ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Κριτοπούλου ὑπὸ τοῦ Παύλου Wunderlich, ὃν ἰδὼν παρὰ τῷ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητῇ ὁ Ὁλλανδὸς ἐκδότης Ἰλζεδίρος ἐξήγησεν, ὅπως ἐκδόση. Τὸ πρωτόγραφον δ' ἐκεῖνο ἐστάλη πράγματι ὑπὸ τοῦ Bernegger τῷ 1630 πρὸς τὸν ἐν Ὁλλανδίᾳ Voss, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῆς τυπώσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐτελέσθη διὰ λόγους ἀγνώστους⁴. Ἐπεστράφη ἄρα ἔπειτα ὁ κῶδιξ ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Voss εἰς τὸν Bernegger καὶ εἶνε ὁ αὐτὸς

¹ Ἀνετύπων τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐκδόσεως εὗρίσκειται ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μονάχου κατὰ φιλικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν αὐτῇ ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων κ. Leihinger. Οὗτος μοι ἀνεκοίνωσε πρὸς τούτους, ὅτι παρὰ τῷ Zeidler ἐνθ' ἀν. μνημονεύεται καὶ ἐκδοσις τῆς Ἀνατομικῆς ἐν Λειψίᾳ τῷ 1631, ἀλλ' αὕτη δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μονάχου. Ἄξιον προσοχῆς εἶνε, ὅτι παρὰ τῷ Zeidler ὁ Κουέκκιος ὀνομάζεται ἐσφαλμένως ἀντὶ Γρηγορίου Ρεῶργιος καθ' ἃ καὶ ὁ πατήρ.

² Ἴδε Δημητρακόπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 59 κ. ε.— Μαζαράκη ἐνθ' ἀν. σ. 71.

³ Die Handschriften der Kgl. öffentlichen Bibliothek zu Hannover Ἐν Ἀννοβέρῳ. 1867 ἀρ. κώδικος 537.

⁴ Ἴδε Δημητρακόπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 60.

ὁ νῦν ἔτι ἀποκείμενος ἐν Ἀννοβέρφῳ ἢ ἔχομεν δύο κώδικας χωριστούς;

Τέλος δὲ ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ καταστήσω γνωστὸν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὸν βίον τοῦ ἐπιφανοῦς Κριτοπούλου, ὅτι ἐν τῇ Ἀστικῇ βιβλιοθήκῃ (Stadtbibliothek) τοῦ Ἀμβούργου ἐν τοῖς εἰς σχῆμα φύλλου τόμοις IV, XI, XVI, XLIX τῆς Supellex epistolica περιλαμβάνονται ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἐπιστολαὶ αὐτοῦ, γραφεῖσαι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1626 καὶ 1629. Εὐχαρίστως δὲ δημοσιεύω ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῆς εἰρημένης βιβλιοθήκης ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ μου προθύμως σταλείσαν σημειώσιν, περιλαμβάνουσαν τὰ ὀνόματα τῶν εἰς οὓς ἀπεστάλησαν αἱ ἐπιστολαί, τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς ἕκαστον σταλέντων πρωτοτύπων ἢ ἀντιγράφων γραμμάτων, τὰς χρονολογίας αὐτῶν καὶ τὸν τόμον τῆς Supellex ἐν ᾧ περιλαμβάνονται ἕκασται αἱ ἐπιστολαί.

Ἐπιστολαὶ σταλείσαι εἰς				Supellex
Matthias Bernegger	2	Πρωτότυπα	1627. 1628	XVI
Jo. Cour. Brotbeck	40	"	1626 - 1629	} XLIX
Joh. Glöckler	6	"	1627. 1628	
Wolfg. Hauser	1	"	1629	
Joh. Schmidt	1	Ἀντίγραφα	1629	XI
Erh. Weinmann	3	Πρωτότυπα	1629	IV
Barbara Sophia v. Württemberg	8	"	1628. 1629	} XLIX
Eberhard v. Württemberg	8	"	1628. 1629	
Joh. Friedr. v. Württemberg	9	"	1627	
Ludw. Friedr. v. Württemberg	2	Ἀντίγραφα ;	1628. 1629	} XLIX
Ἄδελφον	5	Πρωτότυπα	1627	

— — —

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

B'

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Μετὰ τὴν ἐν τῇ προηγουμένῳ τεύχει τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος ἀποπεράτωσιν τοῦ Καταλόγου τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας¹ προστετέθησαν καὶ οἱ ἐπόμενοι κώδικες, ὧν ἐπισυνάπτομεν τὴν περιγραφὴν ἐνταῦθα. Εὐχαρίστως δ' ἀγγέλλομεν, ὅτι τὸ Συμβούλιον τῆς ἐταιρείας ἀπεφάσισε τὴν βιβλιοδεσίαν ἀπάντων τῶν ἐν τῇ ἡμετέρῳ καταλόγῳ σημειουμένων ἀσταχῶτων κωδίκων.

254.

Χαρτ. 0,155 × 0,10. Αἰῶνος XVI (φ. 290).

1 (φ. 1^α). Διήγησις περὶ Ἰωσήφ τοῦ παγκάλου.

¹ Ἡ ἀρχὴ ἀκέφαλος καὶ ἀφανής. Τὸ φ. 1^α ἐσχιωμένον κατὰ τὸ ἡμισυ. Τέλ. (φ. 290^β) ὅτι παρέξ αὐτοῦ οὐκ αἰσθίθεός ζῶν ἐκεῖ ὅς σκεῖται τὴν ἐμὴν πολιάν ἐν λύπῃ πολλῇ καταβῆναι εἰς τὸν Ἄδην· ἀλλ' ἐδειξέ με τὸ ἐμὸν φίλτατον υἱὸν ζῶντα· αὐτὸν δοξάσωμεν τὸν μόνον ἐκ μόνου υἱὸν γεννηθέντα σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ αγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

2 (φ. 33^α). «Ἐκ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου παραβολαί».

3 (φ. 44^β). «Περὶ ποῖα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται μετὰ τὸν θάνατον διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ευχῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυγῶν ὅπου γίνονται διὰ τοῦ ἀπεθαμένους».

4 (φ. 48^α). «Ἀκούσαν θαυμαστὴν διήγησιν φερὸν θαύμα καὶ τοῦτο καὶ θαυρόν».

Ἀρχ. Ἐνας ἄνθρωπος εὐρίσκειται αιχμαλωτός καὶ ἦτον με ἄλυσες.

5 (φ. 48^β). «Περὶ τῶν διδομένων τῶν ἱερέων διὰ τὰ σκρατάρια διὰ ζωντανούς καὶ ἀπεθαιμένους τῶν θεῶν διδασκάλων».

Ἀρχ. Ἐνας ἄρχων εἰς τὴν Νικομιδίαν εὐρίσκειτον ἀσθενῆς.

6 (φ. 50^β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ εὐρεθέντος ἀπὸ εἰκοσι μιλίων τοῦ παραδείσου».

7 (φ. 74^β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ».

8 (φ. 85^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Ναρζαλάμπους».

9 (φ. 108^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος [Ῥεπρέδου] καὶ τῶν σὺν αὐτῶν».

Ἀρχ. Ἐτους τετάρτου τοῦ βασιλείου Δεκίου ἦν πολλὴ μανία κατὰ τῶν εὐσεβοῦντων.

10 (φ. 137^α). «Ἐπιστολὴ **Π**αυλίου **Π**ελάγου πρὸς βασιλέα Τιβέριον περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

11 (φ. 141^β). «Ἀντίγραμμά **Κ**αίσαρος πρὸς Πόντιον Πιλάτον κατηγορηκόν, οὗτος τὴν ἀπόφασιν Κούρσος Παραχάβ καὶ στρατιώτας σὺν αὐτῷ διςχιλίους τὸν ἀριθμὸν».

12 (φ. 144^α). «Τοῦ Χριστιανοῦ λέγοντος περὶ πότε ἐφάνη ὁ Χριστός εἰς τοὺς μαθητάς καὶ εἰς πότας φορές ἐράνη ἀπόκρισις».

13 (φ. 146^β). «Ἀνάμνησις μερικὴ περὶ τοῦ Αἰῶ ὅρους τὰ λεγόμενα Πάτρια καὶ πῶς ἐλθόντος τῆς Θεοτόκου πρὶν τῆς τελευτῆς αὐτῆς».

14 (φ. 151^α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Δ**αβίδ ἁρχιεπισκόπου **Θ**εσσαλονίκης Λόγος εἰς τὴν ἐορτάσιμον καὶ σεβασμίαν ἡμέραν καὶ πρὸς θεὸν μετάστασιν τοῦ ὑπεραγίου καὶ τιμιωτάτου σώματος τῆς παναχράντου καὶ παναγίας μήτηρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Μόνη ἢ ἐπιγραφή καὶ μετ' αὐτὴν ἀρχικὸν ἐρυθρὸν Γ, ὃ δὲ λόγος αὐτὸς δὲν ἐγγράφη μὲναιτος ἀγράφου τοῦ ὑπολοίπου τοῦ φ. 151^α καὶ τοῦ 151^β.

15 (φ. 152^α). Διηγήσεις ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ.

16 (φ. 177^α). «Θαύμα γένόμενον εἰς τὸν γάδον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς τὴν μονὴν τὴν λεγομένην ἢ μεγάλη Ἀντιλίψις».

17 (φ. 180). Διηγήσεις ἀνεπίγραφος.

Ἀρχ. Γέγονε τις ἐν τῇ ἁγίᾳ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλει ἀρχιεπίσκοπος ὀνόματι Ἀμῶς.

18 (φ. 181^α). «Περὶ τοῦ μη μακαρίζειν κοσμικὸν ὑπὲρ μοναχόν».

19 (φ. 180^β). Διηγήσεις πάντη ὠφέλιμος».

Ἀρχ. Μοναχὸς τις διήγησατο ἡμῖν λέγων ὅτι παραβαλόντος μου ποτὲ τῷ ἁγίῳ Θεοδοσίῳ πατριῶντι Ἀντιοχείας.

20 (φ. 194^α). «Διηγήσεις πάντη ὠφέλιμος περὶ τινος Φιλεντίλου ὀνόματι».

21 (φ. 195^β). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου θαύμα γεγονότος περὶ Πρετορίου συνκλητικῶ καὶ τῆς τούτου θυγατρὸς καὶ τοῦ ἀρνησαμένου παιδὸς τὸν Χριστὸν εγγράφος».

22 (φ. 205^α). «Περὶ τοῦ Οὐζία βασιλέως, πῶς ἐλεπρώθηκαὶ κατὰ φρονήσας τοῦ θυμιάσε».

23 (φ. 215^α). «Ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ Ἀβραάμ».

Ἐν τῇ κάτω ἡφ τοῦ φ. 218^α τάδε· λάθος ἐγέννην καὶ διάβασον το ζερβὸν καταβητὸν καὶ ἀπέκει γήρησον το φίλον.

24 (φ. 222^α). «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν **Γ**ωάννου τοῦ **Ν**ουστευτοῦ Λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς».

25 (φ. 226^α). «Διηγήσεις τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ θαυματουργοῦ **Γ**εωργίου τοῦ **μ**άρτυρος τῶν εἰς τοὺς Σαρακηνούς γενομένων».

Ἀρχ. Ὁ στρατηγὸς Νικόλαος ὁ ἐπιλεγόμενος Γουλᾶς διηγήσατό μοι ὅτι ἐν Διοσπόλι ἦν καλοῦσιν οἱ Σαρακίνοι τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἄμπλε.

Ἄξιαι προσοχῆς αἱ βιβλιοφιλῶν Γουλᾶς (ἀντι Γουλᾶς) καὶ Διοσπόλι (ἀντι ἰδίᾳ πόλει) ἀπὸ τῶν ἐκδόσεων. Ἠρβλ. Bibliotheca hagiographica Graeca. Ediderunt socii Bollandiani. Ἐκδ. 6^α. Ἐν Βρυξέλλαις. 1909 σ. 96 ἀρ. 19. Ἡ ὅλη δὲ διήγησις ἀξία μελέτης ἕνεκεν τῶν διαφορῶν.

26 (φ. 234^β). **Δ**αμασκηνὸς **μ**οναχοῦ τοῦ ὑποδιακόνου καὶ **Σ**τουθῆτου Λόγος περὶ τῆς φράσεως εἰς τὸν Δεκάλογον τοῦ Μωϋσέως».

Ἀρχ. Ἄξιαι παραγγελίας εἶναι ὅπου ὄρισεν ὁ θεὸς τὸν Μωϋσῆν».

27 (φ. 255^α). Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Γ**ωάννου τοῦ **Χ**ρυσοστόμου περὶ ἐλεημοσύνης, περὶ πενήτων, καὶ περὶ πλουσίων».

28 (φ. 261^β). Διηγήσεις πάντη ὠφέλιμος Μακαρίου μοναχοῦ τοῦ Αἰγυπτίου».

29 (φ. 276^α). Πράξεις καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τῇ Ἰνδία. «Ὅτε το ἐν ουρανοῖς παλάτιον ἰσχυρόμησε τῷ βασιλεῖ Ἰνδῶν».

Ἀρχ. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦσαν πάντες οἱ ἀπόστολοι ἐν οἰεροσολύμοις. Τὰ φ. 30, 31, 151^β, 252-251, 272^β καὶ 289-290 ἄγραφα.

Ἐν φ. 289^α. ἢ βιβλίον τοῦ ποτὲ πετήσαντος ὁ πνεύματι ὁ $\overline{\pi\upsilon\upsilon\iota}$ ὁ $\overline{\pi\alpha\tau\epsilon\rho}$

γερμανός ὁ ἐν χ^{πο}ύλιτης· ἐκ τοῦ Διονυσίου τῆς μονῆς διαχειρὸς Διονυσίου ἱερομονάχου.

Στάχουςις νέα.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

255.

Περγ. 0,14 × 0,092. Αἰῶνος XI (φ. 140).

Τετραευάγγελον.

Τὸ τοῦ Μαρτινίου ἀρχεῖται ἐν φ. 1^α, ἡ ἀρχὴ τοῦ τοῦ Μάρκου εὑρίσκειτο ἐν τῇ φύλλῳ τῇ μετὰ τὸ φ. 53, λείποντι νῦν, τὸ τοῦ Λουκᾶ ἀρχεῖται ἐν φ. 80^β, ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ τοῦ Ἰωάννου λείπει μετὰ τῶν φ. 116 καὶ 117.

Μεταξὺ τῶν φ. 53 καὶ 54, 65 καὶ 66, 75 καὶ 76, 76 καὶ 78, 85 καὶ 86, 91, καὶ 92, 114 καὶ 115, 138 καὶ 139 λείπουν φύλλα.

Τῶν φ. 57, 100^α, 115 καὶ 115^α σώζονται μόνον σπράγματα.

Ἐν φ. 1^α καὶ 82^α ἐπιτίτλα πολύχρωμα. Ἐν δὲ φ. 81^α ἀμυδρότατα ἰχθυεῖς εἰκόνας τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Στάχουςις διὰ πινακίδων ξυλίων, περιενδεδυμένων κατὰ τὸ ἕμισυ διὰ λινοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ῥάχιν τοῦ κώδικος.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

256.

Περγ. 0,25 × 0,155. Αἰῶνος ΙΓ' (φ. 94).

1 (φ. 1^α). Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ οἰκουμένης συνόδου.

Κατὰ τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Ἀριότινοῦ καὶ μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ, ἀπομένῃς εἰς ἕκαστον κανόνα. Ἀκέφαλοι, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἐρμηνείας τοῦ λε' κανόνος. Οὐτε τοῖς κληρικοῖς μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν. Μεταξὺ τοῦ φ. 1 καὶ ὃ λείπουν τὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐρμηνείας τοῦ γγ' κανόνος μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ἐρμηνείας τοῦ σς'.

2 (φ. 8^β). «Ἐ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον κανόνες κδ».

Ὁμοίως κατὰ τὸν Ἀριότινον καὶ μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν φ. 10 καὶ 11 λείπουν τὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐρμηνείας τοῦ ε' κανόνος μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ἐρμηνείας τοῦ ιδ'.

3 (φ. 13^β). «Ἐ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης πρώτης καὶ 6 συνόδου ἐν τῇ γαῖᾳ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ιζ».

Ὁμοίως κατὰ τὸν Ἀριότινον καὶ μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ.

4 (φ. 15^α). «Ἐ τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ γαῖᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἦτις τὴν ζ' ἐκύρωσε σύνοδον».

Κατὰ τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Ἀριότινοῦ.

5 (φ. 15^α). Ἐτ. Τοῦ μεγάλου Ἰβαστείου ἐκ τῆς α' ἐπιστολῆς κανόνες γθ».

Κατὰ τὸν Ἀριότινον καὶ μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ. Κανόνες α'—πδ', μετὰ δὲ ταύτους (πε'—πς') (φ. 31^α) «Ἐκ τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον ἐπιστολῆς ἐκ τῆς πρὸς Διόδωρον», πς' (φ. 31^α) «Ἐκ τῆς πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον, ὡστε χωρισθῆναι τοῦ συνοίκου, γυναικί», πη' (φ. 31^β) «Ἐκ τῆς πρὸς τῆς χωρεπισκόπους», πθ' (φ. 31^β) «Ἐκ τῆς βφ' ἐκ τῶν ἐπισκόπων μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν», η' (φ. 31^β) «Ἐκ τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου [Πνεύματος] κςφ. κς... περὶ ἀγράφων βθῶν», ικ' (φ. 32^α). «Ἐκ τοῦ κθ' κεφαλαίου τῆς αὐτῆς πραγματείας».

6 (φ. 32^α). Ἐτ. Παρασίου Ἰκωνσταντινουπόλεως, Ἀνδριανῶ Ρόμης».

Ἔχει ἀριθμὸν α', ἐπονται δὲ ἀνευ ἀριθμοῦ «Ἐκ τῶν πράξεων», «Ἐκ τοῦ γ' τῶν Βασιλειῶν», «Ἐκ τῆς τετάρτης», «Ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἰσακίαν ἐρμηνείας τοῦ μεγάλου Βασιλείου», «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ἐπιστολῆς», «Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Χρυσόστομου». Ἀπαντα ἐπιτομώτατα καὶ διατετυπωμένα ὅπως διαφόρως τῶν πρὸς Γ. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ (Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων Τόμ. Δ' σ. 375 κ. ε.).

7 (φ. 32^α). «κ. Ἐνναδίου Ἰκωνσταντινουπόλεως».

8 (φ. 32^α). «κα. Τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ πότε χρῆ τῷ μεγάλῳ Σαβδάτι ἀπονησιζέσθαι».

9 (φ. 32^α). «Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν ἀκοινωνητῶν μὲν ὄντων φόβῳ δὲ θανάτου κοινωνούντων· εἶτα ἐπίδιούντων».

10 (φ. 32^β) [κδ']. «Πέτρου Ἀλεξανδρείας τοῦ ἁγίου καὶ ἱερομάρτυρος».

11 (φ. 33^β). «κγ. Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τῶν βαρβάρων γενομένων».

12 (φ. 34^α). «κδ. Τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου πρὸς Ἀμόν μονάζοντα περὶ νυπνιζομένων».

Ἔπονται ἀνευ ἀριθμοῦ «Ἄλλο», «Ἄλλο τοῦ ἁγίου Μαξίμου», «Τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου».

13 (φ. 35^α). «Βιβλία ἀκανόνιστα μὲν· ἀναγινωσκόμενα δὲ· σοφία Σολομόντος· σοφία Σιράχ· Ἐσθήθ· Τοῦδθ· Γωβίας· ἡ καλουμένη Διαχρῆ τῶν ἀποστόλων· καὶ ὁ Ποιμήν. Τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν ἐπῶν περὶ τῶν αὐτῶν. Ἰάμβικαι».

14 (φ. 95^β). Τοῦ ἁγίου Ἀμφελοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ τῶν αὐτῶν».

15 (φ. 36^α). «Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης πρὸς Λιτόιον Μελιτηνῆς».

16 (φ. 37^α). «κτ. Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ἐνός τῶν ἐν Κωνσταντίνου πόλει ῥν πατέρων τῶν κατὰ Μακεδονίου ἀθροισθέντων διάδοχον ἐσχηκότος Θεόφιλον».

17 (φ. 38^α). «κζ. Θεόφύλου Ἀλεξανδρείας».

18 (φ. 39^α). «Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας πρὸς Δόμιον».

Ἔπονται (φ. 39^β) «Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πενταπόλιν ἐπίσκοποις», «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Μάξιμον διάκονον», «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γεννάδιον ἀρχιμανδρίτην».

19 (φ. 39^β). «κθ. Εὐλογίου Ἀλεξανδρείας».

20 (φ. 40^α). «λ. Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς τριηκῆς ἐνδημούσης ἱερέως συνόδου».

21 (φ. 40^β). «Ἐγγραφή ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Μαρτυρική ἐπι-σκόπῳ Ἀντιοχείας περὶ τοῦ πῶς δεχταίον τοὺς αἰρετικούς προσόντας τῇ ἐκκλησίᾳ».

22 (φ. 40^β). «λδ. Τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου πρὸς Ρουφίανον ἐπίσκοπον».

23 (φ. 41^α). «λε. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ιε».

24 (φ. 41^β). «λδ. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Κανόνες ις».

25 (φ. 43^α). «λε. Κοινῶς τῶν ἀποστόλων πάντων κανόνες θ».

26 (φ. 43^α). «λς. Τὰ κεφάλαια τοῦ τῆς μεγάλλης ἐκκλησίας χρυσοδούλλου τοῦ Ἰουστινιανοῦ περὶ τῶν προσφύγων δούλων».

27 (φ. 43^β). «λς. Τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ τίτλου καὶ χωρὶς ἁμαρτημάτων».

28 (φ. 44^α). «Τοῦ αὐτοῦ πόσοι τόποι τῶν ἐπιτιμίων καὶ τίνες».

29 (φ. 45^β). «λθ. Δημητρίου μητροπολίτου Βυζάντης περὶ Ἰακωβιτῶν καὶ Χατζιτζαρίων».

30 (φ. 45^β). «μ. Περὶ Μασαλιανῶν τῶν γόν Βογομίλων».

31 (φ. 46^α). «μα. Πέτρου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Βενετίας γέγονε δὲ οὗτος ἐπὶ τοῦ πατριάρχου κθρ Ἀλεξίου».

32 (φ. 46^β). «μβ. Λεόντιος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας ἐκ τῶν τριῶν ἐπιστολῶν περὶ ἀζύμων ἀπὸ τῆς πρώτης».

33 (φ. 46^β). «μγ. Πρὸς τοὺς λέγοντας ὡς ἡ Ρώμη πρῶτος Ὁρῶνος».

34 (φ. 50^α). «μδ. Τοῦ ἁγίου Βασιλείου παραγγελία πρὸς τὸν ἱερέα τῆς θείας λειτουργίας».

35 (φ. 50^β). «Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως».

Μόνον ταῦδε· Τὸ καθεκάστην ἡμέραν μεταλαμβάνειν τῶν θείων μυστηρίων, εἶτα δὲ λείπουσι φύλλα.

36 (φ. 51^α). Ἀδῆλου Κεφάλαια περὶ ἁμαρτημάτων.

Ἄρχονται ἀκέφαλα ἀπὸ τῶν λέξεων τοῦ προοιμίου τῶνδε· ἐν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριῶντα χρόνοις ἢ ἕως αὐτοῦ τοῦ τέλους· ὑπελόγιμος τὸ ἥμισυ.

Μετὰ τὸ προοίμιον κεφάλαια βραχέα «Περὶ μαλακίας» (φ. 53^α), «περὶ πορνείας» (φ. 54^α), «περὶ μοιχείας» (φ. 54^α), «περὶ ἀρσενικοκτενίας» (φ. 54^α), «περὶ παιδοφθορίας» (φ. 54^β), «περὶ κτηνοφάτων» (φ. 54^β), κτλ.

37 (φ. 59^α). «Ἴδου τὸ δεύτερον τῶν διαφορῶν ἐπιτιμίων».

Ἄρχ. Καὶ αὗται αἱ διαφοραὶ τῶν ἐξομολογουμένων καὶ τῶν τούτοις ἀναδεχομένων καὶ περὶ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ εὐχῆς· τῶν δὲ ἐξομολογουμένων εἰσὶ τρόποι παρεμοὶ διάφέροντες ἀλλήλων δέκα.

38 (φ. 66^α). «μς. Ἐνώσκει δὲ καὶ τὰ ἐπιτίμια ἀπερ οὐχ' ἡμεῖς ἀλλ' ὁ μέγας τὰς παρὰ πεσοῦσαις ἐξέθετο Βασίλειος».

39 (φ. 69^β). «νδ. Κεφάλαια τινὰ ἀπὸ τῶν θείων ἱερῶν κανόνων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτης συνόδου».

Ἔπονται Κανόνες ἄλλων τινῶν συνόδων καὶ πατέρων.

40 (φ. 72^β). «Τοῦ ἁγιωτάτου Τιμοθέου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας· ἐνός τῶν ῥν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέλθόντων ἀποκρίσεις κανωνικαὶ πρὸς τὰς ἐπενεχθήσας αὐτῷ ἐρωτήσεις παρὰ τινῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν».

41 (φ. 75^α). «Περὶ βαθμῶν συγγενείας ἐκ τοῦ γ βιβλίου τῶν Ἰνστιτούτων».

42 (φ. 78^β). «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ περὶ κληρικῶν καὶ ἱερομένων».

43 (φ. 79^α). «Περὶ τῶν ἁγίων καὶ αἰκουμενικῶν ἐπτὰ συνόδων».

44 (φ. 81^β). «Διάφοροι διαφοραὶ καὶ διαθέσεις τῶν ἐξομολογουμένων κρύφια ἁμαρτήματα καὶ τοὺς τούτους ἀναδεχομένους δεῖ εἶναι ἀληθεῖς καὶ ἀπταίστους πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἀπὸ θεοῦ καὶ ἐκ θεοῦ διακρισιν γινώσκειν ὡς οἶμαι ὁ ταπεινός».

Ἄρχ. Δεῖ τὸν ἐξομολογούμενον κρύφια πταίσματα ἀνθρώπων.

Μένει καλοσὸν, μετὰ τὸ φ. 82 λειπόντων δύο φύλλων.

45 (φ. 83^α). «Ἡ ἐν ταῖς λιθίναῖς πλαξὶ γραφείσα δεκάλογος τῆς Ἐξόδου».

46 (φ. 84^α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Κεσαρίας Κεσπαδοκίας πρόλογος καὶ ἀκρι-

βῆς διάταξις περὶ τοῦ μετὰ φρίκης καὶ καταλύξεως καθ' ὑποῦρ' ταῖς θείαις μυστηρίαις τοῦ Χριστοῦ».

47 (φ. 84^β). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Κεσαρίας Κεαιμπαδοκίας ἐκκλησιαστικῆς**».

Ἄρχ. Ἐκκλησία ἐστὶ ναὸς θεοῦ, τέμενος ἁγίων.

Μένει κολοβὸν μετὰ τοῦ κώδικος.

Ὁ κώδιξ ἔχει καὶ πλῆθυσιν ἀριθμῶν ἀπὸ φύλλου ρ' μέχρι ση.

Τὰ φ. 5 καὶ 89-94 διαθεβρωμένα ὑπὸ μυῶν.

Στάχσις νέα.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

257.

Περγ. 0,137 X 0,11. Αἰῶνος XI (φ. 134).

1 (φ. 1^α). Προσίμιον περὶ τινῶν ἔργων Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

Ἄρχ. (ἀκέφ.)... εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἶτε οὖν κατὰ ἀλήθειαν αὐτοῦ τυγχάνουσιν εἶτε ἑτέρου τινὸς μετὰ ταῦτα ζητήσωμεν καὶ γὰρ ἑτέρας τινὰς φρονὰς δογματικὰς τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου ζητήσαντες ἐν ταῖς βίβλοις Ἀλεξανδρείας, νενοθευμένας καὶ διεστραμμένας αὐτὰς εὗρήκαμεν.

2 (φ. 2^α). «Τοῦ μακαρίου **Κυρίλλου πάπα Ἀλεξανδρείας** ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς γραφείσης».

Ἀπόσπασμα βραχύ. Ἐπονται ὁμοίως βραχέα α' (φ. 2^β) «Τοῦ αὐτοῦ θεολόγου Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς», β' (φ. 2^β), «Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου θεολόγου Κυρίλλου πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκενσον», γ' (φ. 2^β) «Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πατρὸς Κυρίλλου», δ' (φ. 2^β) «Τοῦ αὐτοῦ ἀσκητοῦ Κυρίλλου», ε' (φ. 3^α) «Τοῦ αὐτοῦ πνεύματος Κυρίλλου», ζ' (φ. 3^α) «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κατὰ Νεστορίου», ζ' (φ. 3^β) «Τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπιτολῆς», η' (φ. 3^β) «Καὶ μετὰ βραχέα ἐν τῇ αὐτῇ χρήσει φησὶν ὁ Ἀμβροσίου», θ' (φ. 3^β) «Τοῦ ἁγίου φωστῆρος Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύδης ἐκ τῶν κατὰ Ἐθνομίου», ι' (φ. 4^α) «Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου», ια' (φ. 4^α) «Τοῦ αὐτοῦ θεολόγου Γρηγορίου τοῦ Νύδης», ιβ' (φ. 4^α) «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τὸ Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην», ιγ' (φ. 4^α) «Ὁμοίως καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα Χουδότομος ἐν τῷ λόγῳ τὸ εἰς τὴν Ἀγαλῆψιν», μετὰ μναίης τοῦ Ἀμφιλοχίου ἐν τέλει, ιδ' (φ. 5^α) «Τοῦ αὐτοῦ Ἀμφιλοχίου ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὁ πκτήρ μαζῶν μου ἐστίν», ιε' (φ. 5^β) «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ Λύσατε τὸν νχὸν τοῦτον», ιε' (φ. 5^β) «Τοῦ αὐτοῦ Ἀμφιλοχίου πρὸς Ἐλλόγιον ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν Ἀνατολικῶν εἰπόντων δύο φύσεις ἐν Χριστῷ», ιη' (φ. 6^α) «Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς φησὶν», ιθ' (φ. 6^α) «Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐκ τοῦ λόγου τοῦ κατὰ Οὐλακτινίου», κ' (φ. 6^α) «Ἀντιόχου ἐπισκόπου Πτολεμαῖδος εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν».

3 (φ. 6^β). Ἀθήλου «Περὶ Θεοῦ».

Ἄρχ. Ὅτι δὲ ψυχῆς νόσημά ἐστι τὸ κακῶς καὶ περιέργως ζητεῖν καὶ μάλιστα μετὰ ἀπιστίας πᾶσι φανερόν.

4 (φ. 10^α). «Ἐ τοῦ ἁγίου **Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας** εἰς τὸν πρὸς Ἑρμεῖαν περὶ τῆς ὁμοουσίου Τριάδος».

5 (φ. 19^α). «**Πουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος** ἐκ τοῦ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως λόγου».

6 (φ. 28^β). «**Μαξίμου** ἐκ τοῦ περὶ πῶς ἐνόηκῃσεν ὁ θεὸς λόγος καὶ τί ἐνοίκησις».

7 (φ. 30^α). «Ἐ τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πῶς σῶμα μικρὸν δύναται ἀπερίγραπτον εἶναι ὃ ἀνέλαβεν ὁ Κύριος ὁ γὰρ θεὸς πανταχοῦ».

8 (φ. 30^β). «Τοῦ Νύσσης ἐκ τοῦ Κατηχητικοῦ».

9 (φ. 33^α). [Ἰωάννου Δαιμασκηνοῦ] Κεφάλαια.

α' (φ. 33^α). «Περὶ ἐνεργείας». Ἄρχ. Ἐνεργεῖα ἐστὶ κίνησις δραστικὴ τοῦ ποιούντος.—β' (φ. 33^β). «Περὶ πάθους». Ἄρχ. Πάθος ἐστὶ φυσικὸν, κίνησις φύσεως.—γ' (φ. 33^β). «Περὶ θελήματος».—δ' (φ. 34^α). «Περὶ συνθέτου φύσεως κατὰ ἀκεφάλων».—ε' (φ. 40^β). «Περὶ γνώσεως». Ἄρχ. Οὐδὲν τῆς γνώσεως ἐστὶ τιμιώτερον ἢ γὰρ γνώσις, φῶς ἐστὶ ψυχῆς λογικῆς.—ς' (φ. 42^β). «Τίς ὁ σκοπὸς». Ἄρχ. Ἐπειδὴ πᾶς ὁ ἀσκόπος ἀπαρχόμενος πράγματος ὡς ἐν σκοτει διαπορεύεται.—ζ' (φ. 43^α). «Περὶ φιλοσοφίας». Ἄρχ. Φιλοσοφία ἐστὶ γνώσις τῶν ὄντων.—η' (φ. 44^β). «Περὶ φωνῆς». Ἄρχ. Ἐπειδὴ σκοπὸς ἡμῖν ἐστὶ διαλαβεῖν περὶ πάσης ἀπλῶς φιλοσόφου φωνῆς.—θ' (φ. 47^β). Ἄρχ. Διαίρεσις ἐστὶν ἢ πρώτη τομὴ τοῦ πράγματος.—ι' (φ. 49^α). «Περὶ τοῦ φύσει προτέρου». Ἄρχ. Φύσει οὖν πρότερον ἐστὶ τὸ συνεκπερόμενον.—ια' (φ' 49^β). «Περὶ ἔρισμοῦ». Ἄρχ. Ὁρισμὸς ἐστὶ λόγος σύντομος δηλωτικὸς τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος.

10 (φ. 51^β). «Ἰωάννου μοναχοῦ **Δαιμασκηνοῦ** Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως».

Ἡ τάξις τῶν φύλλων κατὰ τὴν διατηρηθεῖσαν ἀρχαίαν στάχσιν συγκεχυμένη. Ἐκτὸς δὲ οὕτως 51^β—56^β, ὅπου μένει ἐλλιπὲς τὸ κεφ. ε' ἐν ταῖς λέξεσι τὸ θεῖον τέλειον ἐστὶ καὶ ἀνελλειπές κατὰ τὴν ἀγαθότητα κατὰ τὴν ἔπεται τὸ φ. 73^α, ὅπου διὰ τῶν λέξεων πάντα ὑπὸ χεῖρα τῷ ἀνθρώπῳ ἦν ἄρχοντα γὰρ αὐτὸν κατέστησεν ὁ θεὸς ἄρχεται ἀκέφαλον κεφ. κς' («Περὶ γῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς»), ὅπου εἶνε τὸ πρᾶ *Migne* (Patrologia graeca τόμ. 94 σ. 908 κ. ε.) φέρων ἀριθμὸν κδ'. Ἐξακολουθεῖ δὲ καὶ μέχρι τέλους ἡ τοιαύτη διαφορὰ δύο ἐπιπλέον ἀριθμῶν ἐν τῇ ἀριθμῆσει τῶν κεφαλαίων τοῦ κώδικος ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρᾶ *Migne* ἐκδοσιν. Εἰς δὲ τὸ φ. 73 ἐπονται τὰ φ. 74—78 καὶ εἰς ταῦτα ἀκολουθεῖ τὸ κεφ. κη' (=κς' *Migne* «Περὶ ἀνθρώπου») ἐν φ. 57^α, ἀρχόμενον ἐνεκεν ἐκπτώσεως φύλλων ἀκέφαλον ἀπὸ τῶν λέξεων τὸν νοῦν ἄλλα μέρος αὐτῆς τὸ καθαρώτατον. Εἰτα δ' ἐπονται ἐν συνεχείᾳ τὰ φ. 58—72 καὶ τέλος τὰ φ. 79—134. Ἐξικνεῖται δὲ ἡ Ἐκδοσις ὀρθοδόξου πίστεως μόνον μέχρι τοῦ κεφ. κς' (=κε' *Migne* «Περὶ τοῦ προσκυναῖν πρὸς ἀνατολάς»), τοῦ κώδικος ὄντος κολοβοῦ ἀλλὰ

τά από τοῦ κεφ. πβ' (=π' Μίγης) μέχρι τέλους δὲν σώζονται πλήρη, ἅτε τῶν φ. 131—134 ἐσχισμένοι.

Ἐνιαχοῦ ἐν τῇ ᾗα τοῦ ὄλου κώδικος βραχέα καὶ ἀραιὰ σχόλια.

Ἐν φ. 88^α πλῆξίως ἐν τῇ δεξιόθεν ᾗα τάδε: + κατα την σημερο ημεραν ητης εσην ημερα β̄ νου μηνός του (:) χρσ̄ του Χριστοῦ ατηδ'.

Ἐν τῇ ᾗα τοῦ φ. 126^α πρὸς τῇ βραχί: διστιχος λατινική ἐρμηνεία διὰ γραμμάτων τοῦ δεκάτου τρίτου πιθανῶς αἰῶνος.

Στάχσις νέα.

Ἐξ ἀγοράς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

258.

Χαρτ. 0,225 X 0,16. Αἰῶνος XVII (φ. 102).

I (φ. 3^α). **Ματθαίου Βλαστάρως Νομοκάνων.**

Σύγκαιται ἐκ κεφ. τε', ὅν α' «Περὶ κριτοῦ νά εἶναι εἰς πάντας συμπροθεῖς ...», σοκ' (86^α) «Τάξις προκαθηδρείας τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων καὶ αἱ μητροπόλεις αἱ ὁποῖαι εὐρίσκωνται τὴν σύμερον' καὶ οἶναι ὑπόκειμεναι τῇ βασιλεῖδι τῶν πόλεων», κεφ. σοβ' (φ. 88^α) «Περὶ πῶς γράψωσιν οἱ ἀρχιερεῖς...». — Ἐν φ. 91^β «Τὰ ὀνόματα τῶν ἱε̄ρ̄ φυλῶν Ἰσραήλ καὶ αἱ σημασίαι τῶν ἱε̄ρ̄ λύθων τῶν πολητήμων' αἱ ὁποῖαι ἦσαν εἰς τῶν ἐφοδῶν». — κεφ. τδ' (φ. 97^α) «Εὐχῆ ἢ λέγεται' εἰς τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν» — κεφ. τε' (φ. 98^α) «Τὰ τῶν ἀρχιερέων ἐφφίκια».

Ἐν φ. 98^β: ἱ: Κάλαμος γράφη καὶ χεῖρ κιοχῆτο θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Γερασίμου πόνος.

Κατωτέρω μονοκονδυλία Γερασίμου ἱερομόναχος τῆς μονῆς Κύκκου.

Ἐν φ. 99^α: Ἀρχονήθη, καὶ ἐτελειῶθη, τὸ παρῶν, νόμιμον, ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου, καὶ ἀμαρτωλοῦ. > Γερασίμου, ἱερομονάχου δέομαι ὄλους ἐν Χριστῷ, ὅσοι, ἀνάχειρας' αὐτὸ λαβεῖν τῶν σφραγμάτων τὸ πλῆθος συχαρῆσαι, δαίομαι, καὶ τῶν εὐχῶν χῶρηγίαν, μὴ ὑστερίση' ἀμαρτωλοῦ, καὶ ἐλαχίστου, πάντων, εἶδα γάρ, ὅτι ἀμυθεῖς ὑπάρχω=εὐὸ σύνολον. Καὶ κατωτέρω ἱ: Ἐγγραμὰ τὸ παρῶν' εἰς ἅγιον· Κύκκου· ταῖς κ' μαρτίου ἁψηκη.

Ἐν τῇ παραφύλλῳ τῇ συγκεκολλημένῳ τῇ δεξιόθεν πινακίδι μεταξὺ δοκιμῶν κονδυλίου' Τὸ παρὸν βιβλίον ἵναι τοῖς ἐκλήσιας.

Κοσμεῖται ὑπὸ ἐρυθρῶν ἀρχικῶν γραμμῶν.

Τὰ φ. 1, 2, 87^β, 94^α, 99^β-102 ἀγραφα.

Στάχσις βυρσίνη μετὰ κομφῶν ὀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἐξ ἀγοράς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

259.

Χαρτ. 0,20 X 0,142. Αἰῶνος XVI (φ. 87).

Εὐχαλόγιον.

α' (φ. 2^α). Εὐχαί, ὧν ἡ ἀρχὴ ἀκέφαλος. — β' (φ. 33^α). «Εὐχαί εἰς ἀσθενοῦντας

εἰς πόσον ἀσθένειαν πολλὰ ἐφέληται». — γ' (φ. 62^β). «Τάξις γινωμένη ἐπὶ ρύγους καὶ πυρετοῦ». — δ' (φ. 70^α). «Ἐξορκισμοὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐπὶ τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων». Ἔπονται ἄλλοι ἐξορκισμοί.

Τὰ φ. 1, 2 καὶ 87 ἀγραφα. Μεταξὺ τῶν φ. 4 καὶ 5 λαίπουσι φύλλα. Τὸ φ. 86 ἐσπραγμένον.

Κωδὶξ πρὸς τῇ βραχί: τιλερόβρωτος.

Κοσμεῖται ὑπὸ μεγάλων ἐρυθρῶν ἀρχικῶν γραμμῶν.

Στάχσις νέα.

Ἐξ ἀγοράς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

260.

Χαρτ. 0,216 X 0,115. Αἰῶνος XV. Χαρτ. (φ. 287).

Κανόνες μεθ' ἐρμηνείας.

α' (φ. 1^α). Κανὼν ἀκέφαλος. Ἀρχ. ἀπὸ τοῦ ἀκεφάλου προσμίου... ὧν ἀπίσης ἱστορίας τῆς πρεσβυτέρως ἱμία καὶ νεωτέρως. — β' (φ. 24^β). Ἄτερος κανὼν εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ καὶ θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γενηθλιον' ποιημα τοῦ μεγάλου Κοσμῆ τοῦ ποιητοῦ. — γ' (φ. 49^α). Ἄτερος κανὼν διὰ ἰάμβων εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως' ποιημα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξηγήσεις του κυροῦ Θεοδώρου [τοῦ Προδρόμου]. — δ' (φ. 62^β). Ἄτερος κανὼν εἰς τὰ ἀγια θεοφάνεια τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποιημα τοῦ μεγάλου Κοσμῆ τοῦ ποιητοῦ ἐξηγήσεις του κυροῦ Θεοδώρου [τοῦ Προδρόμου]. — ε' (φ. 83^α). Ἄτερος κανὼν εἰς τὰ ἀγια φώτα διὰ ἰάμβων ποιημα κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξηγήσεις του αὐτοῦ κυροῦ Θεοδώρου [τοῦ Προδρόμου]. — ς' (φ. 97^α). Κανὼν εἰς τὴν Ἰππαντήν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποιημα τοῦ κυροῦ Κοσμῆ τοῦ ποιητοῦ ἐξηγήσεις του αὐτοῦ κυροῦ Θεοδώρου [τοῦ Προδρόμου]. — ζ' (φ. 109^β). Κανὼν τῇ Κυριακῇ τῶν Βασιων ποιημα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ κυροῦ Κοσμῆ ἐξηγήσεις κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου. — η' (φ. 125^β). Ἄκολουθια τῆς μεγάλης ἐβδομάδος. — θ' (φ. 133^β). Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τρίτῃ διωδ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. — ι' (φ. 137^β). Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετραδ' τριώδιον τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. — ια' (φ. 164^α). Ἐπιμῆδιον τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Περσκαυῆ. — ιβ' (φ. 173^α). Κανὼν εἰς τὸ ἅγιον καὶ μέγα Σάββατον. Ἐν φ. 188^α «Ἀπὸ τῆς παροδοῦς ἐκτῆς ᾠδῆς' καὶ μέχρι τέλους τοῦ κανόνος ποιημα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ κυροῦ Κοσμῆ». — ιγ' (φ. 199^β). Κανὼν εἰς τὴν ἀγίαν' καὶ λαμπροφόρον καὶ μεγάλην Κυριακὴν τῆς τοῦ κυρίου ἀναστάσεως' ποιημα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. — ιδ' (φ. 216^α). Τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀντίπαρχα. κανὼν ποιημα Ἰωάννου μοναχοῦ [τοῦ Δαμασκηνοῦ] ἐξηγηθεῖς παρὰ τοῦ Ἡρακλείου κυροῦ Νικίτα. — ιε' (φ. 224^α). Κανὼν εἰς τὴν ἀγίαν Πεντηκοστήν' ποιημα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ κυροῦ Κοσμῆ ἐξηγήσεις δὲ κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου. — ις' (φ. 234^α). Ἄτερος κανὼν εἰς τὴν ἀγίαν Πεντηκοστήν' ποιημα Ἰωάννου μοναχοῦ [τοῦ Δαμασκηνοῦ] ἐξηγηθεῖς παρὰ τοῦ Ἡρακλείου κυροῦ Νικίτα. — ιζ' (φ. 242^α). Κανὼν εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποιημα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τοῦ

κυροῦ Κοδμᾶ ἐξήγησις τοῦ Προδρόμου κυροῦ Θεοδώρου. — ιη' (φ. 262^α). «Ἐτερος κανὼν ἐπὶ τῇ μεταμορφώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὗ ὁ ποιητὴς ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Θεοδώρου (τοῦ Προδρόμου)». — ιθ' (φ. 276^α). «Κανὼν εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ποίημα κῦρ Κοδμᾶ μοναχοῦ». — κ' (φ. 288^α) «Ἐτερος κανὼν εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ ξύλῳ τῆς σταχώσεως χειρὶ νεωτέρῳ. Ἐτούτον το παρον βιβλίων ενει μου, ἐν δὲ τῇ κάτω ῥα τοῦ φ. 1^α χειρὶ νεωτέρῳ καὶ τῷδε Παγκρατίου. Ἐν τῇ ἄνω καὶ τῇ δεξιόθεν ῥα τοῦ φ. 2^α χειρὶ νεωτέρῳ ἢ το αὐτὸν ἡερολόγιον ἐρμινεμένον ἀγόρευσα το ἀπο τον κυρ πάπα Λεοντιον ἀπο την ἀναρί^τ δια χροῦσά (ὁ κατόπιν ἀριθμὸς ἀδιὰγνωστος) εἰς τους 1589 Χριστοῦ καὶ ἄτις βούλευθει διαρπασε αὐτὸν ἀπο τον ἐμῶν ὅπο να εχει τας ἀρας ἀράς τον ἅγιον τῆ θεοφόρον πατέρον τον ἐν νηκεά . . . Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἐν τῇ κάτω ῥα ἀντιστρόφως ἢ Βαρθολομαῖος Ἰερομόναχος Λαζαρίτης 1672 σεπτ. διὰ μεγάλων ἱερατικῶν γραμμῶν συμπεπλεγμένων. Τὸ περιεργον εἶνε, ὅτι ταῦτα εἶνε γεγραμμένα διὰ μολυβδίδος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χρῆσις αὐτῆς τῷ 1672 ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ εἶνε παρὰ πολὺ πρόωρος, εἶνε λίαν πιθανόν, ὅτι ἡ προκειμένη ὑπογραφή εἶνε γεγραμμένη ἀργότερον κατὰ μίμησιν ἀρχαιότερας. Ἐν δὲ φ. 287^β πλὴν δοκιμῶν κονδυλίου κείμενον ἐξ στίχων μεγάλων γραμμῶν ξενικοῦ ἀλφαβήτου δυσξυμβλήτου. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ τῷ συνδεδεμένῳ τῷ ὀπισθεν πινακίδι τοῦ κώδικος ἀναγινώσκειται δις τὸ ὄνομα Almoletto magistro.

Ἐν τῇ δεξιόθεν ῥα τοῦ φ. 104^α γέγραπται χειρὶ νεωτέρῳ τὸ σημεῖωμα τόδε ἢ εἰς τους ἀφῆ Χριστοῦ ερχεται μια πηνα μεγάλει οπου ητο να χαθῆ ὁ κόσμος καὶ ἡ κοντραδά τῆς πάφου ἠδεν μεγαλον φρόβον ἀπο τον ὀκτόβριον ἕως τον φεβρουαριον ἐγινην το ση^{τε} (=σιτάρην) ἀσπρα 14^ο τον μ^δ (=μόδιον) καὶ τὸ κρ^θ (=κρηθάρην) ἀσπρα 70^ο καὶ τι ζ^ο φευρουαρίου ημερα κηριάκι ευγοντα μας ἀπο την εκκλησια ἀνάφανασι ε^ο ξηλα φρορτομενα ση^{τε} καὶ κρ^θ καὶ επουλησαν το ἀσπρα 70^ο τον μ^δ το ση^{τε} καὶ ἀποστεναχοριθην ὁ κοσμος καὶ εδοξαεν το με[γα]λοδύναμον θεὸν ὅπου το επεπεν καὶ ἡ κοντραδά τεις Παφου επιρεν μεγαλην χαραν αμην. Ἐν δὲ τῇ ἄνω ῥα τοῦ φ. 104^β τῇ αὐτῇ καὶ ἀνωτέρῳ χειρὶ τῷδε ἢ εἰκόσαν τὰ καραβια την παρασκευῆ τι ιβ^ο φεβρουαρίου ἐξαναφάνην ἄλλον ξιλον το σαββάτο τι ιγ^ο φευρουαρίου καὶ εκαμεν ἡρεμίαν (;) γ^ο ημερες καὶ επούλισεν καρποσων ση^{τε} (=σιτάρην) ἄμε ἦτον ἄτζάλλον καὶ εσικοσεν καὶ ελιγεν (τὸ σημεῖωμα μένει ἀτελές).

Ἐνωθεν τῶν πλείστων ἐπιγραφῶν ἐν τῷ πίνακι κομψότατα μικρὰ ἐπίτιτλα. Στάχσις ἐκ ξύλου περιβεβλημένου διὰ βύρσης ἀπλής.

Ἐξ ἀγορῆς. Ἠ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

261.

Χαρτ. 0,192 X 0,148. Αἰῶνος XVII (φ. 290).

1 (φ. 1^α). Ἐδὲλῶν Κεφάλαια βραχέα γνώμων εἰς δύο ἑκατοντάδας.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ κζ' κεφαλαίου τῆς πρώτης ἑκατοντάδος ἔχοντος ὡδε τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀποστρέφεται ὁ θεός. (Κεφ.) «κη'» Μὴ ἔσο γλωσσίδης μηδὲ φλύαρος, ὅτι... Ἐὸ τέλος λείπει, ἐσχισμένου μέρους τοῦ φύλλου

πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἐγ φ. 5^α «Ἐκατοστή δευτέρα ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ἐκλεχθεῖσα» «Κεφάλαιον πρῶτον» Μὴ γίνου ἀκηδιαστῆς, μηδὲ ἀναγινώσκων χασμᾶσαι μηδὲ πρὸς ὄπνον καταφέρεισαι εὐχερῶς. «β'». Ἀποδίωκε ἀκηδῖαν ἐν προσευχῇ, καὶ πρόσεχε μετὰ ἀκριβείας τοῖς ῥήμασι τῶν ψαλμῶν. Μετὰ τὸ κεφάλαιον ἔ ἐν φ. 16^β ταῦτα τὰ εἰρημένα κεφάλαια, ἐὰν μετὰ προσοχῆς πολλῆς ἀναγινώσκωμεν καὶ ἀγωνιζώμεθα τῇ τοῦ θεοῦ συνεργείᾳ πρὸς τὸ ποιεῖν τὰ λεγόμενα ἀναφέρουσιν ἡμᾶς ὡςπερ διὰ κλίμακος ἕως τὸν οὐρανόν καὶ εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ παραδείσου ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο σπουδάσωμεν ἀγαπητοί, ἵνα διὰ καλῶν ἔργων, κληρονομήσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ἐκεῖ ἐστὶ τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ, τῶν δικαίων, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

2 (φ. 17^α). «Νουθεσίαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων τῶν ὁσίων πατέρων λίαν ψυχοφελεῖς, ἔσοι δὲ αὐτὰς ἀόκνως ἀναγινώσκουσι τὰ μέγιστα ὠφελήθησονται».

Ἄρχ. Πρῶτον μὲν ὀφείλει ὁ ἡσυχάζων ὡς θεμέλιον ἔχειν τὰς πέντε ἀρετὰς ταύτας, ἡγουν ὀσιότητα, ἐγκράτειαν, ἀγρυπνίαν, ταπείνωσιν καὶ ὑπομονήν.

Μόνον ὁ πρόλογος ἐν τῇ ἀρχαῖζουσῃ, αἱ δ' ἐπόμεναι ὑπὸ ἰδίας ἐπιγραφῆς ἐκ τοῦ ἱεροντικοῦ διηγῆσις ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

3 (φ. 180^α). «Λόγος παραινετικὸς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν».

4 (φ. 194^α). «Περὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πολιτευομένων μοναχῶν νουθεσία ὠφέλιμος».

Ἄρχ. Ἐκεῖνοι ὅπου ἀπαρνῆθησαν τὸν κόσμον καὶ ἐφόρεσαν τὸ ἅγιον σῆμα καὶ πάλιν εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς κοσμικοὺς, ὅλοι εἶναι γελασμένοι καὶ χαμένοι ὁ κόσμος τους.

5 (φ. 198^α). «Κεφάλαια διάφορα ἕτερα γεγραμμένα ἐκ τοῦ Ἁγίου τῶν λειμώνων κατὰ πολλὰ ὥραῖα συντείνοντα εἰς ψυχικὴν ὠφέλειαν».

«Κεφάλαιον α'». Ὁρᾶτε ἀδελφοί καὶ φρέξατε, εἰς πόσον φέρνει τὸν ἐλεεινὸν ἄνθρωπον ὁ διάβολος». Ἄρχ. Διηγῆσατο τίς περὶ τινος μοναχοῦ ὅστις παρεκάλει τὸν θεὸν ὅπως ἀξιῶσαι αὐτὸν γενέσθαι ὡς τὸν Ἰσαάκ τὸν ἕνα τῶν πατριάρχων.

6 (φ. 261^α). «Ὁ μέγας κανὼν τῇ πέμπτῃ τῆς πέμπτῆς ἐβδομάδος».

Ἄλλη χειρὶ. Κολλοδός.

Ὁ κώδιξ ἔπαθεν ὑφ' ὑγρασίας. Διὸ δυσχερῶς ἀναγινώσκεται· πολλαχοῦ, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ εἶνε ὅλως ἐξίτηλος ἡ γραφή, ἰδίως ἀπὸ τοῦ φ. 230 κ. ε.

Στάχσις νέα.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

262.

Βομβ. 0,24 × 0,162. Αἰῶνος XIV (φ. 232).

Μηναῖον.

Ἀκεφάλου, κολοβόν καὶ ἐλλειπές τιῶν φύλλων ἐν τῇ μεταξύ. Ἄρχεται ἀπὸ ἀκεφάλου τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Θεοκτίστου, Διονυσίου καὶ Θεαγένους (β' Ὀκτωβρίου) καὶ παρατοῦται εἰς τοὺς πρώτους στίχους τῆς μνήμης τοῦ μάρτυρος Ἐπιμάχου (β' Ὀκτωβρίου).

Τὰ φ. 14, 54, 55, 129, 133 ἐσχισμένα ἐπὶ μέρους. Τοῦ δὲ φ. 1^α τὰ πλείστα ἐξίτηλα.

Ἐν τῇ ἀνω ἡφ τοῦ φ. 5^α τῆ αὐτῆ χειρὶ δι' ἧς ἐγράφησαν τὰ ἐν φ. 104 τοῦ κώδικος 260 σημειώματα ἀναγινώσκονται τάδε· Ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐποθανεν ὁ μακαριώτατος ὁ κηρὶς Θωμᾶς καὶ μέρις τῆς αὐτῆς μονῆς γυναικίου καὶ ἐπέθανεν ἔξω ἧς το χορίον καὶ ἐμπάσαν ἧς τὴν χώραν καὶ ἐθαύτη ἧς τὴν αὐτὴ μονὴν καὶ ἀρίκεν... καὶ χριστῶ· τουτέστι νομίσματα χειλιαδες τρὺς· σταρεντα (ἢ διαφεντα) πα... τῆς μονῆς καὶ οἶαν... νός κοντος... μακαρίσατε αὐτὸν ἐν χρόνῳ) αἰργ... Διὰ στιγμῶν ἐσημειώθησαν ἐνταῦθα συλλαβαὶ ἀποκεκομμένοι ἐν τῇ ἡφ ἤδη ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου σταχτωτοῦ. Αἱ λέξεις Ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀναφέρονται ἰσως εἰς τὴν ἡμέραν 4 Ὀκτωβρίου τοῦ Μηναιου, ὅπου παρενεγράφη τὸ σημείωμα. Ἐν δὲ φ. 76^β καὶ 77^α ἐν τῇ ἀνω ἡφ τὸ ἐξῆς σημείωμα· τὸ τοῦ ἁγίου θιωνα δ' Ἰαν ἐποθανε ὁ λιαιρις (;) αὐτῆς ἡμερα δ—

Στάχσις νέα.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Χωρικόγραφα.** Πλὴν τῶν λέξεων χωρικός καὶ χωρικογράφος σημειουσιῶν τὸν ἀμαθῆ βιβλιογράφον (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ε' σ. 277, Τόμ. Ζ' σ. 488) ἐσημείωσα καὶ τὴν λέξιν χωρικόγραφο περὶ συγγραφῆς συντεταγμένης ὑπὸ ἀμαθοῦς ἐκ σημειώσεως τοῦ κώδικος κ (ψμγ') τοῦ Συμπληρώματος τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ὑπὸ **Δ. Καλλιμάχου** ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Φάρμῃ Ἀλεξανδρείας Ἔτ. Ε' Τόμ. Ι' (1912) σ. 314.

— **Τέσσαρες ἑλληνικοὶ κώδικες ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κασίνου ὄρους.** Ἐν 1879 ἐπισκεφθεὶς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου τοῦ Κασίνου ὄρους τῆς Λατίνης, κειμένην μεταξύ Ῥώμης καὶ Νεαπόλεως, ἐσημείωσα τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς φυλασσομένων τεσσάρων ἑλληνικῶν κωδίκων.

(1) ὑπ' ἀρ. 278 κώδιξ, γεγραμμένος ἐπὶ περγαμνῆς τὸν δωδέκατον αἰῶνα, περιέχει ἔργα **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** καὶ τοῦ ὁσίου **Νείλου**.

(2) ὑπ' ἀρ. 277 γέγραπται ἐπὶ περγαμνῆς τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα καὶ κοσμεῖται δι' ἡραίων ἀρχικῶν γραμμῶν καὶ ἐπιτίτλων. Σύγκριται δ' ἐκ φύλλων 115, μεθ' ἃ ἔπονται σελίδες 157. Περιέχονται δ' ἐν αὐτῷ α') **Δωροθέου ἀββᾶ Ἀσκητικά·** β') **Πρεσβυτέρου Θαλασσίου** Περὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας ἐκατοντάδες· γ' (φ. 114^α) «**Ἰσπολύτου Θηβαίου** ἐκ τοῦ χρονογραφίου διδασκαλίας». Ἄρχ. Ἀπὸ τῆς ἐνανθροπήσεως τοῦ Κυρίου. Ἐέλ. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως τῷ δὲ θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν· δ') **Κοσμᾶ βεστήτορος·** ε' (φ. 128) **Ἀλεξάνδρου μοναχοῦ** «**Λόγος ἱστορικός περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ**». Ἐν σ. 155 τὸ ἐξῆς σημείωμα τοῦ βιβλιογράφου Ἀρσενίου διὰ κεφαλαιῶν γραμμῶν, οὗ οἱ στίχοι γεγραμμένοι καταλογάδην χωρίζονται διὰ ❖

Χριστὲ παράσχου τῶνδὲ τῶν πόνων χάριν
καὶ με ποιήσον ἄξιον τῆς ἐκείθεν
τρυφῆς ἐνθα πάρεσιν ἁγίων ὄμιου.
Ἐν ἔξυσαντι δούλῳ τῷδε τὴν βίβλον

Ἄρσενίω ἀδρανεὶ καὶ τρισαθλίω
 σχῆμα μονάζων ταληθῆς φορολόγω.
 Ὡ ἀναξ πάντων νέμε τοίας δεήσεις
 φύλαξ γένοιο Χριστὲ τῷ σκιδευκότη
 Ἄρσενίω τῷ μικρῷ καὶ λυπταίστῳ
 Ἄρσένιος ὁ πολύσφαλτος μέρωψ
 ἀναγινώσκοντας αἰτεῖ ἀντιβολῆν τὸ θεῖον
 ἀπρόσκοπον ἀνοίγν βίον ὡς ἄζυξ
 μοναῖς ἀμπάγν δικαίων μετὰ πότμον
 δόξα καὶ κράτος αἴνος εὐχαριστεία
 σοὶ τῷ σωτήρι Χριστῷ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἔπονται ἐν σ. 156 καὶ 157 δύο εἰκόνες συμβολικαί.

Τοῦ βιβλιογράφου Ἄρσενίου ποιεῖται μνείαν ὁ κ. *Gardthausen* *Griechische Paläographie*. Ἐν Λειψίᾳ. 1879 σ. 315 κατὰ τὸν αὐτὸν (τὸν τοῦτον κώδικα (*Dorothei Ascetica*), ὅστις ὁμοίως σημειοῦται παρ' αὐτῆς ὡς φέρων ἀριθμὸν 511, δὲν ἀναγράφεται δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ παρὰ *Marie Vogel-Gardthausen* *Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance*. Ἐν Λειψίᾳ. 1909.

Ὁ δὲ κώδιξ 603 εἶνε γεγραμμένος ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα καὶ περιλαμβάνει τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα μέχρι τοῦ Ψ' 704 μετὰ διαστίχων καὶ παρασελιδίων σχολίων, ἐξικνουμένων μέχρι τοῦ Σ' μετὰ ταῦτα ὑπάρχουσι μόνον ἀραιοὶ διάστιχοι σημειώσεις.

Ὁ δὲ κώδιξ 550, γεγραμμένος ἐπὶ περγαμνῆς τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα εἰς σχῆμα 16^{ον}, περιλαμβάνει α' (σ. 1) Λεξικόν· β' (σ. 65) «Ἰωάννου Φιλοπόπου Περὶ τῶν διαφόρων σιμάσιων διατονοσούμενων»· γ' (σ. 68) ἕτερον Λεξικόν, ἀρχόμενον πάλιν ἀπὸ τοῦ Α' δ' (σ. 68β) «... αὐτῶν τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου». Ἀρχεταὶ ἀπὸ τοῦ Α καὶ ἐξικνεῖται κολοβὸν μέχρι τοῦ Κ.

— *Λείψανον στίχων ἐξ Ἀχιλλίδος*. Ἐν τῷ κώδικι τῆς Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης *Conv. Sopr.* 162 (2720, ἄλλοτε ἀνήκοντι εἰς τὴν *Abbazia fiorentina* ὑπ' ἀριθ. 101) εὑρίσκονται ἐν φ. 6^β γεγραμμένοι καταλογάδην χειρὶ τοῦ δεκάτου τρίτου περίπου αἰῶνος οἱ ἐξῆς στίχοι, ὧν ἀντίγραφον ἔπεμψέ μοι κατ' ἐμὴν παράκλησιν ὁ ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης κ. *Εἰ. Rostagno*.

† Ὡ τύμβε πικρὲ ἰ καὶ πολλῶν πόνων γέμων¹

1) πυκρὸ 2) τοῦ γέμων τὸ γ φαίνεται προσθετακ δευτέρα χεῖρ εἰς τὸ γράφειν τὸ πρῶτον ἔμω

ἔχω σε καὶ βλέπω σε ἐχθρὸν καὶ φίλον
 φίλον μὲν ὡς ἔχοντα τὴν πεφιλμένην²,
 ἐχθρὸν δὲ ὡς φθείραντα ταύτης ἰ τὰ κάλλι³.

Ἔπονται δ' εἰς τοὺς τέσσαρας τούτους στίχους τάδε· Τοιοῦτο ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ὁ Ἀχιλλεὺς εἰς τῆς συνεύου μνήμα.

Ἦνε προφανές, ὅτι οἱ ἀνωτέρω στίχοι καὶ τὸ εἰς αὐτοὺς ἐπόμενον βραχὺ κείμενον εἶνε λείψανα Ἀχιλλίδος. Παραβάλλοντες δὲ ταῦτα πρὸς τὰς μέχρι τοῦδε Ἀχιλλίδας, τὴν ἐν τῷ Βοδληγιανῷ κώδικι 284 τῆς βιβλιοθήκης Ὁξωνίου (ἐκδ. *Σάλλα* ἐν τῷ *Annuaire de l'Association des études grecques* Τόμ. II', 1879, σ. 126 κ. ἐ.) καὶ τῷ Νεαπολιτικῷ III. B. 27 (ἐκδ. *Wagner* *Trois poèmes grecs*. Ἐν Βερολίῳ. 1881 σ. 1 κ. ἐ.), οὐ ἄλλο πιστὸν ἀντίγραφον ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ 1873, παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ ἀνωτέρω κείμενον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀνάλογον μέρος τῶν δύο μέχρι τοῦδε γνωστῶν Ἀχιλλίδων. ἐν ᾗ ὁ Ἀχιλλεὺς θρηνεῖ τὸν θάνατον τῆς συζύγου Πολυξένης. Ἀλλὰ τὰ ἐν ταῖς Ἀχιλλίδων ἐκείναις λόγια τοῦ Ἀχιλλέως θρηνούντος τὴν σύνευον εἶνε παντελῶς διάφορα τῶν ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι. Τὸ αὐτὸ δὲ πιθανῶς δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς Ἀχιλλίδος τοῦ Λονδινέου κώδικος *Addit.* 8241, ἣτις εἶνε συγγενεστάτη πρὸς τὴν τῆς Νεαπόλεως (*G. Hartenberg* *Die byzantinische Achilleis* ἐν τῇ *Festschrift Johannes Vahlen...* gewidmet. Ἐν Βερολίῳ. 1900 σ. 175). Ἔχομεν λοιπὸν ἐν τούτοις ἄλλην διασκευὴν τῆς Ἀχιλλίδος. Ὅποια τις δὲ αὕτη, δυσκόλως δύναμεθα νὰ κρίνομεν ἐκ τοῦ περιωπέντος βραχέος κειμένου. Τὸ κείμενον τοῦτο σύγκριται ἐξ ἐπιγράμματος ἐν χωλιάμβοις καὶ ἐκ παρασημειώματος πεζοῦ μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ὅπερ πιθανώτατα ἀποτελεῖ τὸν πολιτικὸν στίχον Ἐβόησεν ὁ Ἀχιλλεὺς εἰς τῆς συνεύου μνήμα, ἐπεκαταθέντα διὰ παρενθηκῶν. Τοιοῦτους δὲ στίχους ὡς ἐπιγραφὰς χορηγισμύοντες ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀχιλλίδες. Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ζήτημα ἂν ἐν τῇ διασκευῇ ἐκείνῃ τῆς Ἀχιλλίδος, ἣς μικρὸν λείψανον περιέσωσεν ὁ Λαυρεντιακὸς κώδιξ, μόνον οὗτοι οἱ στίχοι ἦσαν γεγραμμένοι ἐν τῇ καθομιλημένῃ, ἔστιν καὶ πῶς ἀρχαῖζούση, αἴαν ἐμφάνει ὁ ὕψ' ἡμῶν ἀποκατασταθεὶς στίχος, τὸ δὲ λοιπὸν ἦτο γεγραμμένον ἐν χωλιάμβοις, ὡς τὸ ἐπιτύμβιον τῆς συνεύου τοῦ Ἀχιλλέως. Τὸ τοιοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν. Πολὺ δὲ μᾶλλον εἶνε εὐλογον νὰ εἰκασώμεν, ὅτι μόνον τὸ ἐπιτύμβιον ἦτο γεγραμμένον ἐν χωλιάμβοις καὶ ἐν ἀρχαῖα γλώσσῃ, καὶ ὅτ' κατὰ μίμησιν τῶν συγγήθων ἐπιτυμβίων

3) πεφιλμένην

1) ταύτης

2) κάλλι

τῶν ποιουμένων παρὰ Βυζαντινοῖς. Ὅπως δὲ εἶνε λυπηρὰ ἢ ἀπώλεια τῆς διασκευῆς ταύτης τῆς Ἀχιλλίδος, ἥτις σωζομένη ὄλη θὰ ἦτο ἢ ἀρχαιοτάτη τῶν εἰς ἡμᾶς γνωστῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μὲν Νεαπολιτικὸς κώδιξ καὶ ὁ Ὁξωνιακὸς ἐγράφησαν τὸν δεκάτον ἔκτον αἰῶνα, πολὺ δὲ μεταγενέστερος τοῦ δεκάτου τρίτου εἶνε καὶ ὁ Λονδίνειος.

— **Ἡ μονὴ Λευκουσιάδος ἢ Λυκουσιάδος.** Οἱ ἀναγνώσται τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος γινώσκουσιν ἤδη, ὅτι εἰς τὴν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεομήτορος τῆς Ἐλεούσης τῆς ἐπικεκλημένης Λευκουσιάδος ἢ Λυκουσιάδος, κειμένην παρὰ τὸ Φανάριον τῆς Θεσσαλικῆς Καρδίσης, ἀναφέρεται τοῦτο μὲν χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ ἔτους 1289, ἀποκείμενον ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν καὶ ἐκδοθὲν ὑπ' ἐμοῦ τὸ πρῶτον ἐν τῇ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Α' σ. 113 κ. ἑ., τοῦτο δὲ αἰγίλλιον τοῦ πατριάρχου Νεῖλου, σωζόμενον ἐν τῇ κώδικι τοῦ Συρρί. Grec 1281 τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, ὅπερ ἐξέδωκα ἐν τῇ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Γ' σ. 174 κ. ἑ. Πρὸς τὸ Τόμ. Γ' σ. 242. Ἐπεὶ περὶ τῆς μονῆς ταύτης θέλουσιν εἶτι μᾶλλον φωτισθῆ, ὅταν γνωσθῇ ἢ τύχη χρυσοβούλλου τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου, ἐκδοθέντος τῷ 1349, προσφερομένου εἰς πώλησιν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 401 καταλόγου τοῦ ἐν Λειψία βιβλιοπώλου Καρόλου Hiersemann τοῦ ἔτους 1910 καὶ ἀνήκοντος μὲν ποτε εἰς τὰ Μετέωρα (Ἴδε *P. Marc* Plan eines Corpus κτλ. σ. 42 ἀρ. 21. Πρὸς τὸ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Κ' σ. 727) ἀγνωστον δὲ πῶς ὑπ' αὐτοῦ κτηθέντος καὶ ἀγνωστον εἰς τίνα ἰδιωτικὴν ἢ δημοσίαν βιβλιοθήκην περιελθόντος. Κατὰ τὰ σημειούμενα ἐν τῇ βιβλιοπωλικῇ ἐκείνῃ καταλόγῳ σ. 58 κ. ἑ. τὸ περὶ αὐτοῦ λόγος χρυσόβουλλον, οὗ ἐξέπεσεν ἢ χρυσὴ βούλλα, εἶνε κύλινδρος περγαμινῆς ἔχων μῆκος 0,80 καὶ πλάτος 0,20· γεγραμμένος δὲ διὰ τῆς συνήθους γραφῆς τοῦ μικρογραμμάτου ῥυθμοῦ φέρει ἐρυθρὰς τὰς καὶ ἐν τοῖς χρυσοβούλλοις τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων διὰ τοιούτου χρώματος γραφομένας λέξεις καὶ τὴν ὑπογραφήν ἡ Στέφανος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς Σερβίας καὶ Ῥωμανίας. Εἶνε δ' ἐκδοθὲν τῷ „σωζς“ (γρ. „σωνς“) ἦτοι τῷ 1349, ἦτοι ἔξ ἑτῆ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἰσχυροῦ ἐκείνου κράτη τῆς Σερβίας. Τὸ ἀνω μέρος τῆς κυλινδρικής περγαμινῆς προφυλάσσεται ὑπὸ ταινίας κίτρινου μεταξωτοῦ, ἐχούσης πλάτος 0,17. Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο ἐπιχυρόνει τὰς κτήσεις καὶ τὰ προνόμια τῆς μονῆς, ἅτιν' ἀπαριθμοῦνται καταλεπτῶς.

— **Παῦλος Ὑδρουνηγὸς ὁ ζωγράφος.** Εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως Βυζαντινοὺς ζωγράφους προσθετέος Παῦλος ὁ Ὑδρουνηγὸς, περὶ οὗ τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα Νικολάου τοῦ Ὑδρουνηγοῦ·

Παῦλος μὲν εἰς ἣν τοῖς ἀποστόλοις μόνος
καὶ Παῦλος εἰς πέφυκεν ἐν τοῖς ζωγράφοις
λαλεῖ δ' ἐκείνοισι) μέχρι τοῦ νῦν ἐν λόγοις,
λαλεῖ πίναξιν οὕτως ἢ ζωγραφία.

Λαμπτήρ ἐκείνος ἀπάσης οἰκουμένης,
οὗτος δὲ κόσμος ἀπάσαις ἐκκλησίαις
εἰ καὶ θέλεις, γίνωσκε τούτων πατρίδας.

Ἰαρεσὺς ἐκείνος, οὗτος ἐξ Ὑδρουνηγῶν.

Ἰδύρηται δὲ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ἐν Ἐκφράσει εἰς τὴν Ἐφεργέτιδος θείαν μονὴν τὴν ἐξω πεφυκυῖαν τῆς Πόλεως· σωζομένη ἐν φ. 215^β κ. ἑ. τοῦ Λαυρεντιακοῦ Plut. V cod. X. Ἴδε *J. N. Sola* ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Κ' (1911) σ. 381.

Ὁ ζωγράφος οὗτος δὲν εἶνε ὅλως ἀπίθανον γὰρ εἶνε ὁ αὐτὸς Παῦλος ὁ ζωγράφος ἄριστος ὁ γράψας κατὰ χρόνον ἀγνωστον περὶ τῶν βασιλείων τοίχων πρὸ τοῦ εὐκτηρίου τῆς νικολαιοῦ Θεοτόκου τὸν ἄγιον Γεώργιον ἐποχούμενον ἐφ' ἵππου, ὅστις εἶχε νομισθῆ χρημετίσας ἐν κρίσιμοις ἡραῖς τῆς βυζαντιακῆς βασιλείας κατὰ τὸν **Νικηφόρον Γρηγοράν** ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 304, 8 κ. ἑ. (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Κ' σ. 275 ἀρ. 26).

— **Δύο Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι.** Εἰς τὰς ἤδη γνωστὰς Ἑλληνίδας βιβλιογράφους (Πρὸς τὸ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ζ' σ. 91 κ. ἑ.) προσθετέαι καὶ αἱ ἐξῆς δύο·

α') Ἡ Θεοδώρα Παούλαινα ἐχ. μὲν πατὴρ Καντακουζηνῆ, ἐν δὲ μητρὸς Παλαιολογίνα καὶ Κομνηνῆ, ἅτε οὖσα θυγάτηρ τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ τῆς Εὐφρόνης Παλαιολογίνας, ὡς μοναχῆς μετανομασθείσης Εὐλογίας, ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου (1261—1282). Ἡ Θεοδώρα ἦτο γυνὴ λογία, ἀρίστα γινώσκουσα τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν καὶ συγγραφεύσα ἐν αὐτῇ. Καὶ ὡς βιβλιογράφον μὲν γινώσκωμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ Vaticanus Graecus 1899, ἐξαιρέτου κώδικος τοῦ ῥήτορος Ἀριστείδου, γεγραμμένου ἐτι βασιλεύοντος τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, ἦτοι πρὸ τοῦ 1282, καθ' ἣ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ τετάρτου στίχου τοῦ ἐν τῇ κώδικι ἀναγιγνωσκόμενου ἐπιγράμματος τοῦδε·

IC XC ΝΙΚΑ

Καὶ τὴν Ἀριστείδου δὲ τήνδε τὴν βίβλον
Γραφεύσαν ἰσοῖ παρὰ τῆς Θεοδώρας
Καλῶς εἰς ἄκρον γνησίως ἐσκεμμένης
Ῥώμης νέας ἀνακτος ἀδελφῆς τέκους
ᾧ Καντακουζηνῆς ἐξ ἀνάκτων Ἀγγέλων
Δουκῶν φουέσης Παλαιολόγων φύτλης
Ῥαοὺλ δάμαρτος Δούκα χαριτωνόμου
Κομνηνοφουοῦς πρωτοβεστιαρίου.

Ἐκέκτητο δ' ἄξιαν λόγου βιβλιοθήκην, ὡς ἐξάγεται ἐκ διαφόρων πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῶν, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἦτο οὐκ ἀπιθάνως κυρία τοῦ Μοναχείου κώδικος 430, περιλαμβάνοντος τὸν Θεουκυδίδην. Ἴδε τὰ διὰ μακρῶν περὶ αὐτῆς γραφέντα ὑπὸ **Σωκράτους Κουγέα** Zur Geschichte der Münchener Thukydideshandschrift Augustanus F ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. ΙϚ' (1907) σ. 592 κ. ἐ.

δ') Ἡ Εὐφροσύνη ἢ γράψασα τὸ ὑπ' ἀρ. 16 «Νομικὸν πάνυ ὀφέλιμον καὶ ἐκλεκτὸν διὰ πατέρας πνευματικοῦς» τῆς ἐν Ξάνθῃ τῆς Ἡράκλειας ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Ἀρχαγγελιωτίσσης. Ὁ κώδιξ γραφεὶς τῷ 1551 φέρει ἐν τῷ τέλει τὸ ἐξῆς σημεῖωμα:

Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Εὐφροσύνης πόρος.

Ἐτελειώθη ἐπὶ ἔτους „ξξω“ ἐν μηνὶ Μαΐου α'.

Ἴδε **Χρυσόστομον Χατζῆ Σταύρου** ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. ΚΑ' (1912) σ. 70.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ παρατηρῶ, ὅτι οἱ δύο πρώτοι στίχοι τοῦ σημειώματος τοῦ βιβλιογράφου Πέτρου ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 22 κώδικι τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, οὗς ὁ φιλοτίμως συντάξας τὸν κατάλογον πρωτοσύγκελλος κ. Χρυσόστομος ἐξέδωκεν ἴδου

Πτωχὸν Πέτρον τοῦνομα πλήθει πταισμάτων ἔργοις.

γαυροῖς πλοῦσιον δεῖξον κόρη.

ἐπανορθωτέοι ὡς ἐξῆς:

Πτωχὸν Πέτρον τοῦνομα πλήθει πταισμάτων

ἔργοις ἀγαθοῖς πλοῦσιον δεῖξον, κόρη.

— **Δατριγὸς πολυέλεος**. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τοῦ Λατριγῶν γραφέντων ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Θ' σ. 196 κ. ἐ. παρατηρητέον, ὅτι καὶ ἐν τῷ Πατριαρχῷ κώδικι ΨΝ' ἀναγινώσκουμεν τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Λατριγῶν (φ 41^β) καὶ Λατριγῶν (φ 41^β καὶ 116^α), ὅπερ λιγυτέον κατὰ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι Θεσσαλικῶν (φ. 77^α), Χιῶ-

τικῶν (φ. 718^α), Θεσσαλονικαῖον (φ. 122^β). Ἴδε Δημητρίου Καλλιμάχου Πατριαρχῆς Βιβλιοθήκης συμπλήρωμα ἐν Ἐκκλησιαστικῷ Φάριξ Ἔτ. Β' Τόμ. Γ' (1912) σ. 327, ὅπου ἐν σημ. 1 σημειοῦνται τὰδε: «Καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 288 κώδικι τῆς Σιναϊτικῆς βιβλιοθήκης (H. Oudry — Βλ. Βενισέβιτς σελ. 143) φέρονται ποιήματα τοῦ «Λατριγῶν».

†— **Συνοδικὸν σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Συμεῶν**. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐστάλη μοι πιστὸν πανομοιότυπον συνοδικῶ σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Συμεῶν, γραφέν τὸν Μάριον 1484 καὶ ἀποκείμενον ἐν τινι τῶν μονῶν τῆς Σάμου, ἔχον δὲ ἴδου:

Ἐπεὶ πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν ἐν τῇ πατριαρχείᾳ τοῦ ἀειδύμου πατριάρχου κῆρ Μαξίμου ἐκείνου συνελλόντων τῶν ἱερωτάτων | ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα ζητημάτων | ὧν ἦν ἐν καὶ τὸ κατὰ τὴν σιμωνιακὴν | νόσον, προήχθη ψήφισμα συνοδικὸν περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ περὶ τῆς εἰρημένης σιμωνιακῆς | νόσου· δικο- 5 ριζόμενον, μηκέτι τοῦ λοιποῦ τολμηθῆναι τὸ κατ' αὐτὴν κατ' οὐδένα τρόπον· μολταῦτα | ἐπαναχθέντος τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κῆρ Συμεῶν | εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἠρόνον· λόγου πάλιν κινήθέντος περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀνεγνώσθη τὸ τότε | γεγεννημένον ψήφισμα ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν καθευρεθέντων ἱε- 10 ρωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων. | καὶ ἐβεβαιώθη παρ' αὐτῶν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐξηγέθη τις φήμη παρὰ τινῶν ἀδιαφόρων | ἀνθρώπων, ὡς παρεδόθη τὸ τοιοῦτον συνοδικὸν ψήφισμα, ἐπὶ τῇ εἰρημένη νόσῳ τοῦ Σίμωνος. | καὶ διὰ τοῦτο τινὲς τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων ἐσκανδαλίσθησαν· καὶ ἐδέησεν αὐτοῖς συγκροτηθῆναι | σύνοδον. 15 καὶ ἐπισκέψασθαι τὸ περὶ τούτου. πότερον ἐγένετο ὡς ἡ φήμη εἶπεν, ἢ οὐ. Συνήφθη | ἡ σύνοδος· ἀκριδῶς ἐξητάσθη τὸ περὶ τούτου· εὑρίσκειται ἡ φήμη ψευδής· ἐλύθη τὸ σκάνδαλον· | εἰρήνευσαν οἱ ἀρχιερεῖς. καὶ μετ' ἀλλήλων ἠνώθησαν· ἐβεβαιώθη τὸ προγεγονὸς ἐκεῖνο- συνοδικὸν | ψήφισμα· καὶ νῦν οὐδὲν ἦτοιν βεβαιοῦται διὰ τοῦ παρ' 20 ἡμῶν ἤδη συνοδικῶ γινόμενου | ψηφίσματος· καὶ ἀποφαινόμεθα ὡς εἴ τις τοῦ λοιποῦ τοιοῦτόν τι ποιῆσαι τολμήσειε | , κἄν ὁποίας ἄρα καὶ εἴη τάξις, τοῦ οἰκείου ἐκπεσεῖται βαθμοῦ. πρὸς δὲ καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀναθέματος | ὑποκείσεται, ὡς παραδάτης τῶν θείων καὶ ἱερῶν κα- νόνων. καὶ τῶν παρ' ἡμῶν κανονικῶς ψηφισθέντων· | ἵνα γνῶ παιδευ- 25

θεῖς εἰς οἶαν ἐαυτὸν κατέστησε τάξιν· οὐδὲ γὰρ βουλόμεθα ἐξεῖναι κεννοτομεῖν τοῖς πρὸς | τὰ τοιαῦτα ἐτοίμως ἔχουσιν· οὐ χάριν γέγονε καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν ψήφισμα· καὶ ὀφείλει ἔχειν | τὸ βέβαιον καὶ ἀμεταποίητον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· γραφὴν κατὰ μῆνα

30 Μάλλον τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος τοῦ ιϛ' κ' ἡδ' ἔτους: †

† Συμεὼν ἐλέη Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ αἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† (1) ταπεινὸς μητροπολίτης Ἰκρέσου καὶ πάσης Ἀσίας Δανιήλ.

† (1) ταπεινὸς μητροπολίτης Ἡρακλείας Κάλλιστος.

35 † (1) ταπεινὸς μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ἰωσήφ.

† (1) ταπεινὸς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν μου πανομοιοτύπῳ, βεβαίως δὲ καὶ ἐν τῇ πρωτοτύπῳ, ἡς δικαιούμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῆς μεγάλης ἀκριβείας καὶ ἐπιτυχίας τοῦ πανομοιοτύπου, λείπει τὸ ὄνομα τοῦ ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ 1484 μητροπολίτου Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ γινώσκουμεν, ὅτι τὸν ὄρον ἐκεῖνον κατεῖχε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔτος ὁ Νίφων Β' 1.

— **Οἱ Συγκλητικοὶ τῆς Κύπρου.** Εἰς τοὺς ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Η' σ. 92 κ. ἐ. καταγεγραμμένους Κυπρίους Συγκλητικούς προστεθῆτω καὶ ὁ Ἀντώνιος, οὗ γίνεται μνεία ἐν ἔτει μὲν παρὰ τῇ Γεωργίῳ Βουστρωνίῳ (**Σάββα** Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμ. Β' σ. 459), ἡξίον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι τὸ ὄνομα γράφεται αὐτόθι Συγκρητικός, καθ' ἧ καὶ παρὰ τῇ Λεοντίῳ Μαχαιρᾷ καὶ ἐν γαλλικῷ ἐγγράφῳ ἐκδοθῆντι ὑπὸ τοῦ Mas-Latrie. Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα ἐνθ' ἄν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηρῶ, ὅτι τὸ ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 245 παρατεθὲν χωρίον ἐκ τῆς ἱστορίας χρονολογικῆς τῆς νήσου Κύπρου (Ἐνετίγσι. 1788 σ. 290 κ. ἐ.), ἐν ᾗ τὴν ἡρώλην Μαρίαν τὴν Συγκλητικὴν ἀντικαθιστάνει ἡ Ἀρνάλδα, ἀρχόντισσα εὐγενῆς Λευκοσιάτισσα, θυγατέρα τοῦ κόμιστος Ρουχιῆς πρέπει νὰ συσχετισθῇ πρὸς τὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ ἀγνωύμου βιβλίου Beautés de l'Histoire de Turquie (ἐκδ. γ'. Ἐν Παρισίοις. 1825 σ. 273): Les Turcs destinèrent un vaisseau pour aller porter au sultan la nouvelle de cette sanglante conquête. Ils y placèrent beaucoup d'objets précieux, et y firent entrer plusieurs jeunes demoiselles, l'élite des beautés de l'île. La fille du brave comte de

Rocas, nommée Arnaude, était du nombre de ces victimes destinées au harem impérial. Le desespoir . . . le feu aux poudres et fit sauter le vaisseau. Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐφέλκεσε τὴν προσοχὴν μου ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχαῖος μαθητῆς μου κ. Βασίλειος Μυστακίδης.

|| — **Ἐγγραφα περὶ Σκύρου ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βενετίας.** Εἰς ἐρώτημά μου περὶ ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν νήσον Σκύρον καὶ ἀποκειμένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βενετίας ὡς ἐξῆς μοι εἶχεν ἀπαντήσει τῇ 15/28 Αὐγούστου 1907 ὁ ἔκτοτε θανὼν δεινότατος γνώστης τῶν ἐν αὐτοῖς ἐγγράφων καὶ ὑποδιευθυντῆς τοῦ R. Archivio di Stato, ὁ R. Predelli.

«Εἶνε περιττὸν νὰ εἶπω ἴμιν, ὅτι τελεία ἐν τῇ ἡμετέρῳ ἀρχεῖῳ ἔρευνα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Σκύρου ἠθελεν ἀπαιτήσῃ ἰκανῶς μακροχρόνιον ἐνασχόλησιν καὶ ὅτι αἱ ἐνταῦθα παρεχόμεναι εἰδήσεις εἶνε ἄπλοον μόνον δείγμα τῶν δυναμένων νὰ περισυλλεχθῶσι.

«Γινώσκετε βεβαίως τὸ ἐγγραφοὶ τῆς 27 Ἰουνίου 1453 (Senato Secreti reg. XX, οὗ γίνεται μνεία παρὰ τῷ *Romanin Storia documentata di Venezia* Τόμ. Δ' σ. 263), ἐξ οὗ μαυθάνομεν, ὅτι αἱ νῆσαι Σκύρος, Σκιάθος καὶ Σκόπελος περιήλθον εἰς τὴν προστασίαν τῆς βενετικῆς πολιτείας, καὶ τὸ ἄλλο ἐγγραφοὶ τῆς 2 Ὀκτωβρίου 1540 (Commemoriali Τόμ. Γ' σ. 236), ἐν ᾗ ἡ Σκύρος ἀναγράφεται μεταξὺ τῶν χωρῶν καὶ τῶν νήσων, αἵτινες ἔκτοτε ἔμειναν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Τούρκων. Ἰπάρχει δὲ καὶ ἄλλο ἐγγραφοὶ τοῦ ἡμετέρου ἀρχείου, μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ *Romanin* (ἐνθ' ἄν. Τόμ. Δ' σ. 354), ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ παραχωρήσεως τῆς Σκύρου εἰς τὴν Πύλην τῇ 1471, ἀλλ' ἡ νήσος αὕτη ἔμεινεν οὐχ ἥττον ὡς κτήσις τῆς Βενετίας μέχρι τοῦ ἐπομένου αἰῶνος.

«Τοῦ λόγου δὲ ὄντος περὶ ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν Σκύρον καὶ μὴ συνειλεγμένων μέχρι τοῦδε ὑπ' ἄλλων, ὑπομνήσκω ὑμᾶς πρῶτον, ὅτι αἱ ἀναγραφαὶ (registri) τοῦ *Segretariato alle Voci* δύνανται νὰ παράσχωσι τὴν σχεδὸν πλήρη σειρὰν τῶν βαιτούρων (rettori) τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν Σκύρον ἐν Βενετίᾳ.

«Εἶτα δ' ἐξήτασα τὰς ἀναγραφὰς (registri) τῆς Γερουσίας (Senato) καθ' ὅσον περιελάμβανον πίνκκας, καὶ εὔρον ἐν αὐτοῖς τὰ κέλουθα ἐγγραφα·

1) 11 Σεπτεμβρίου 1458. Ἡ Γερουσία ψηφίζει, ὅτι οἱ ὑπῆκοοι τῆς Σκύρου, Σκιάθου καὶ Σκοπέλου δύνανται νὰ ἐφεισβάλλωσι τὰς ἀπο-

1) Ἴδε *Louis Petit* ἐν *Echos d'Orient*. Τόμ. Ε' (1901-2) σ. 97.

φάσεις τῶν βαιτοῦρων αὐτῶν εἰς τὸν βάλλον τῆς Χαλκίδος (Senato Mare reg. 6 φ. 864^α).

2) 29 Μαρτίου 1462. Ἡ Γερουσία διατάσσει τινὰς πρωτοκόμιτας (sopracomiti) νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Σκύρον τὸν ἐκλελεγμένον αὐτῆς βαιτοῦρον Ἀλέξανδρον Βερνάρδον (Senato Mare, reg. 7, φ. 564^α).

3) 21 Ἰουνίου 1473. Ἡ Γερουσία διατάσσει, ὅπως ὁ Ἱερώνυμος Salomon ἀποζημιωθῆ διὰ τὰ ἀποτιθέμενα εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Σκύρου καθ' ὅν χρόνον ἦτο βαιτοῦρος τῆς νήσου χάριν αἴτου πρακτεθέντος εἰς τὴν μοῖραν τοῦ βενετικοῦ στόλου (Senato Mare reg. 7, φ. 173^α).

4) 3 Σεπτεμβρίου 1501. Ἡ Γερουσία ἀποφασίζει, ἵνα ὁ Γενικὸς στόλαρχος (Capitano General da Mar) ὀρίσῃ μίαν ἢ δύο τριήρεις, ὅπως μεταφέρωσιν εἰς τὴν Σκύρον τὸν ἐκλελεγμένον βαιτοῦρον αὐτῆς Ἰάκωβον Ζιούρζην (Zorzi) καὶ ἀπχάγωσιν ἐκεῖθεν καὶ μεταφέρωσιν εἰς Κέρκυραν τὸν πρακτάτορον αὐτοῦ Ἰάκωβον Ἰουστινιάνην (Giustiniani). (Senato Mare reg. 15, φ. 854^α).

5) 31 Ἰανουαρίου ^{III} (= more Veneto) 1503 = 1504. Ἐπειδὴ ἠοῦσά τις κατοίκων τῆς Σκύρου εἶχεν ἐπιφέρει ζημίας εἰς Τούρκους ὑπηκόους, ἡ Γερουσία διατάσσει τὸν Προνομητὴν τοῦ στόλου (Proveditor in Armata) νὰ στείλῃ εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις, ὅπως ἀποδοθῆ εὐκαισύνη καὶ μὴ διαταραχθῆ ἡ ὑφισταμένη μετὰ τῆς Τουρκίας εἰρήνη, πρὸς δὲ τούτοις προκηρύσσει ἐπὶ τοῦ προκειμένου una erida ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου (Senato Mare reg. 16, φ. 304^α).

6) 13 Σεπτεμβρίου 1515. Ἡ Γερουσία ἀποφασίζει, ὅπως παραπεμφθῶσιν εἰς τὸ Κολλέγιον ἢ ἐξέτασις καταστατικῶν τινῶν γραμμῶν (capitoli) ὑποβληθέντων ὑπὸ τῆς κοινότητος τῆς Σκύρου καὶ ἡ σχετικὴ ἀπάντησις (Senato Mare reg. 18, φ. 83^α).

7) 21 Σεπτεμβρίου 1515. Ἡ Γερουσία ἀποκρίνεται cum Collegio nostro εἰς τὰ ὑπὸ τῆς κοινότητος τῆς Σκύρου διὰ τοῦ ἐπισκόπου R (ev) paras Simeon καὶ τοῦ γέροντος Ἰωάννου Millonatus (Μυλωνάτου; Μυλωνᾶ;) ὑποβληθέντα ἐννέα καταστατικὰ γράμματα (capitoli). Ἀναφέρονται δὲ ταῦτα εἰς σιτηρὰ καὶ κτήνη, ἐκλογὴν πρωτοκέρως καὶ γερόντων, διατίμησιν ἔργων διοχετεύσεως, διατάξεις περὶ τῆς terra nove (Νέου πύργου;) καὶ τῆς loca del borgo, αὐτοκρατορικὰ προνόμια, ὄπλα κτλ. (Senato Mare reg. 18, φ. 87^α).

— **Ἐπιγραφικὸν χάραγμα Ῥιχάρδου Τσώρτς ἐν Ἐλευσίνι.** Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ συναδέλφου καθηγητοῦ κ. Ἀνδρέου Σκια, πρὸ πολλῶν ἐτῶν γενομένην μοι, ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἐλευσίνα ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας τῇ ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου τῆς ἐλευσινιακῆς ἀκροπόλεως ὑπὲρ τὴν πομπικὴν ὁδὸν κειμένη ὑπάρχει ἐπὶ τινος τῶν ἐν τῷ τοίχῳ κιώνων πρὸς ἀριστερὰν τῷ εἰσερχομένῳ ἢ ἀκόλουθος ἐπιγραφή διὰ μαχαιριδίου κεχαραγμένη·

July 18 1727

M. Richard Church

General en chef

of Greece.

— **Ἔργα Γεωργίου Σακελλαρίου τοῦ ἐκ Κοζάνης.** Τοῦ ἐκ Κοζάνης ἱατροῦ Γεωργίου Σακελλαρίου, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου, εὑρισκομεν ἐκδεδομένα τὰ ἑξῆς τρία ἔργα·

1) «Ἀρχαιολογία συνοπτικὴ τῶν Ἑλλήνων, περιέχουσα τὰς δογματικὰς, πολιτικὰς καὶ πολεμικὰς τάξεις, ἀμὰ δὲ καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν, καὶ ἄλλα πλεῖστα ἀξιόλογα, ὡς ἐν τῷ πλινθίῳ φαίνεται, ἐρανισθεῖσα ἐκ διαφόρων συγγραφέων παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου τοῦ ἐκ Κοζάνης· τύποις ἐκδοθεῖσα εἰς τὴν ἀπλὴν ἡμῶν διάλεκτον, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν, διὰ δαπάνης καὶ ἀκριβοῦς ἐπιμελείας Πολυζῶν Λαμπανιτζιώτη, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων καὶ προσφωνηθεῖσα τῷ πανευγενεστάτῳ ἀρχοντι μεγάλῳ Μπάνῳ κυρίῳ κυρίῳ Ἀλεξάνδ. Χαντζαρή. 1796. Βιέννη. αψ'ς'. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδότη». Βλ. 8ον (**Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ** Νεοελληνικὴ Φιλολογία Μέρ. Β' σ. 102 ἀρ. 268).

2) «Περὶ ἡγήσεις τοῦ Νέου Ἀναχάρσιδος εἰς τὴν Ἑλλάδα, συντεθεισα ἐν τῇ Γαλλικῇ διαλέκτῳ παρὰ τοῦ Κυρίου Βαρθολομαίου, καὶ μεταφρασθεῖσα παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου, τοῦ ἐκ Κοζάνης. Τόμος πρῶτος. Ἐν Βιέννῃ. 1797. Παρὰ Μαρκίδ. Πούλιου». Βλ. 8ον (ἐνθ' ἀν. σ. 104, ἀρ. 277).

3) «Γεωργίου Σακελλαρίου ἱατροῦ, τοῦ ἐκ Κοζάνης, ποιημάτια· προσφωνηθέντα παρ' αὐτοῦ τῷ ἐντιμοτάτῳ Κυρίῳ Κωνσταντίνῳ Γακιατζῆ, οὔτινος καὶ τῇ δαπάνῃ τύποις ἐξεδόθησαν. Ἐν Βιέννῃ. Κατὰ τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Ἰωάννου Σινείρερ. 1817, ἐν μηνί Νοεμβρίῳ». Βλ. 8ον (ἐνθ' ἀν. σ. 194 ἀρ. 611).

Ἄλλὰ πλὴν τῶν ἐκδεδομένων τούτων ἔργων ὁ Σακελλάριος κατένεος Ἑλληνομνημῶν τ. 1.

λιπε καὶ ἀνάκτορον. περὶ ὧν σημείωμα ἀπέστειλέ μοι τῷ 1905 ὁ τότε Σερβίον καὶ Κοζάνης μακαρίτης κ. Κωνστάντιος. Εἶπε δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς:

α) «Γενική καὶ μερική Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γαλλικῆς Histoire générale et particulière de la Grèce συνταχθεῖσα ὑπὸ Μ. Cousin Despréaux de l'Académie des Sciences, Belles-Lettres et Arts de Rouen, de celle de Villefranche et des Arcades de Rome .

β) «Ἐπιτομή τῆς Γενικῆς Ἱστορίας τοῦ Ἀδῶα Μιλλίξ. ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ 1^{ου} αὐτῆς μέρους. ἦτοι ἀπὸ ἀρχῆς Ῥώμης: τῷ π. Σρ. Τόμου Β^{ου} Σελίδος 215 .

γ) «Σύντομον λεξικὸν ἐκ τοῦ ἀπλοῦ εἰς τὸ ἀρχαίον.

Ἐπιτομή καὶ περιγραφὴ διαφόρων πάτριων τῶν ἀρχαίων συνήθων καὶ παρ' ἡμῖν .

δ) «Θεωρία τῶν ὄνειράτων μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀπὸ ἑλληνικὴν .

Συγγενεῖς δὲ πιθανώτατα τοῦ Γεωργίου Σακελλαρίου εἶνε ὁ Ι. Δ. Σακελλαρίου, οὗ χειρόγραφος κώδιξ ἐπιγραφόμενος «Τί ἐστὶν ἔργον τοῦ ἀρχοντος ἀπόκειται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν Κοζάνῃ (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ε' σ. 327) καὶ ἡ Μητρώ Σακελλαρίου ἢ μεταφράσασα τὰς δύο κωμωδίας τοῦ Γολδόνη «Ἡ πατρική ἀγάπη ἢ ἡ εὐγνώμων δούλη καὶ «Ἡ πανουργία γήρα» ἐκδοθεῖσα ἐν Βιέννῃ τῷ 1818 (Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ Τόμ. Β' σ. 201 ἀρ. 642). Τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ σημείωμα τοῦ μακαρίτου πατρός μου σύγκειται ἐκ σελ. 220.

Εὐχῆς ἔργον εἶνε, ὅπως τις τῶν λογίων τῆς ἀπελευθερωθείσης Κοζάνης ἐξετάσῃ ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἐν ἡμέραις πικρᾶς δουλείας ὑπὲρ τῆς παιδείας τοῦ γένους μοχθήσαντος συμπολίτου ἰατροφιλοσόφου.

— **Δημήτριος Πλατυγένης.** Κατ' ἀπόφασιν τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, ληφθεῖσαν τὸ πανεπιστημιακὸν ἔτος 1911-1912, ἐστάλη πρὸ βραχέος χρόνου εἰς Τεργέστην ἐπιτόμιος ἀναμνηστικὴ πλάξ, καὶ ἐτοποθετήθη προσκόντως κατ' Ἀύγουστον ἐ. ε. τῆς φροντίδι τῆς αὐτόθι Κοινότητος ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων πρὸ τοῦ μνημείου τοῦ ἐκ τῶν μεγίστων εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Δημητρίου Πλατυγένους, θανόντος τῆ 1 Ἀυγούστου 1856. Ἴδε περὶ τῆς δωρεᾶς αὐτοῦ **Σπυρ. Π. Λάμπρου** Λόγοι καὶ ἀρθρα. Ἐν Ἀθήναις, 1911 π. 216. Περὶ αὐτοῦ γράφει ὁ **Ἀν. Γούδας** Παράλληλοι βίαι. Ἐν

Ἀθήναις, 1870 Τόμ. Γ' σ. 109, ἐπόμενος τῷ **Φιλίππῳ Ἰωάννου** Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ Δ. Πλατυγένους τῆ 1 Ἰουνίου 1858. Ἐν Ἀθήναις, 1858 σ. 6, ὅτι κατήγετο ἐκ Πορταρίας. Ἀλλὰ, καθ' ἃ μοι ἀνεκοίνωσεν ἐξ Ἀλμυροῦ πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ κ. Ν. Γιαννόπουλος, «ὁ Δ. Πλατυγένης κατήγετο ἐκ Γούρας, διότι καὶ ὁ πατήρ του ἐπωνυμεῖται Ἰωάν. Γουρειώτης κατὰ τὸν Γούδαν, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἦτο γνωστὸς ἐν Πορταρίᾳ. Τοῦτο ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ ἐκ Γούρας ἐκκλησιαστικαὶ ἐπιγραφαὶ αἱ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ **Ν. Γιαννοπούλου** ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ (Ἐτ. Ε', 1901, σ. 180). Φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Πλατυγένους ἤκμαζεν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς Γούρας φέρονται οἱ Πλατυγέναι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος καὶ ἐξῆς μέχρι τέλους αὐτοῦ .

— **Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου ὁ Θεσσαλονίκης.** Εἰς τὰ περὶ τοῦ κλείνουσ τοῦτου ἱεράρχου γραφέντα, περὶ οὗ ἴδε **Σ. Π. Λάμπρου** Ἀργυροπούλεια. Ἐν Ἀθήναις, 1900 σ. 46' κ. ε., προστεθήτω καὶ τὸ ἐξῆς σημείωμα αὐτοῦ, δι' οὗ ἐδωρήσατο κώδικα ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένον περὶ τὸν ια'-ιθ' αἰῶνα καὶ περιέχοντα Ἐκλογὴν τῶν Εὐαγγελίων εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ἱεράν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος τὴν ἐπωνομαζομένην τοῦ Ἐξόπτρου, ἣς οἱ κώδικες ἀπόκεινται νῦν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς. Φέρει δ' ἐν τοῖς κώδιξι τῆς Ἁγίας Τριάδος τὸν ἀριθμὸν ἢ κατὰ τὸν χειρόγραφον κατάλογον τὸν συνταχθέντα τῷ 1862 ὑπὸ Θεοδώρου Κυριακίου, ὃν εἶδον τῷ 1910 ἐν Ἀλεξάνδρῃ παρὰ τῷ κ. Γρηγορίῳ Παπαμυχαήλ. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σημείωμα ἔχει ὡδε: «Ἡ παροῦσα εὐαγγελικὴ αὐτῆ βιβλος ἀγιέρωται τῇ σεβασμιωτάτῃ καὶ βυβαλικῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῇ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ παρὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Ἰωάσαφ τοῦ Ἀργυροπούλου φυχικῆς ἑνεκά σωτηρίας αὐτοῦ κατὰ τὸ Ζωή ἔτος καὶ σὺν ἄλλαις ἐταμιεύθη τῇ βιβλιοθήκῃ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ ἐν μηνὶ Ἰεζεμβρίῳ (=1569), διε ὁ παραμύθητος καὶ οὐκουμηνικὸς πατριάρχης τὴν πρὸς τὴν Λύσαν καὶ Πελοπόννησον διατριβὴν ὁδὸν καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ παρεγένετο. Ἦτο δὲ πατριάρχης τῷ 1569 ὁ πολὺς Ἰερεμίας Β'.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

William Miller 'The Otoman Empire, 1801—1913. 'Εν Κων-
στατινίᾳ 1913. Εἰς 12^{ον} σελ. XVI, 547.

Ἡ ἱστορία τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καθ' ὅλου ἐξεταζομένη παρέχει τὰ περιεργότατα καὶ σπουδαιότατα τῶν διδαγμάτων καὶ παρουσιάζει ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῆς τὰς μεγίστας τῶν ἀντιθέσεων. Τοῦτο μὲν βλέπομεν ἐν αὐτῇ ὀρμητικῇν πρόοδον πρὸς ἐδαφικὴν ἐπέκτασιν καὶ κραταιὰν ἄμυναν ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν πολεμίων, τοῦτο δὲ βραγδαίαν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἔκπτωσιν ἀπὸ τῆς προτέρας ἀκμῆς καὶ τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου.

Καὶ τὸν μὲν πρῶτον χαρακτήρα εὐρίσκομεν κυρίως ἐν αὐτῇ τῇ συστάσει καὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς αὐτοκρατορίας. Ἀληθῶς ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τέως ἀφανοῦς φύλου τῶν Ὀγούζων Τούρκων Ἐρτογρούλ, ἐγκαθιδρύθει ἐν τοῖς βορειοδυτικοῖς τῆς Ἀρυγίας, τελευταῖος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ἴδρυσεν τὸ μικρὸν κράτος, ὅπερ ὡς πυρῆνα τῆς ἔπειτα μεγάλης αὐτοκρατορίας ἐπεξέτεινεν εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ τὴν Μυσίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀθμάν καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ ἔγγονος Ὀρχάν, οἱ ἐκ μικρῶν ἀφορμηθέντες σουλτᾶνοι προάγονται ἐντὸς ἐνὸς αἰῶνος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ δυνηθῶσι μὲν νὰ διαδώσιν εἰς τὴν Ἡράκην καὶ ἐγκατασταθῶσι τὸ πρῶτον ἐν Ἀδριανουπόλει, νὰ γείνωσι δὲ μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κληρονόμοι τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Ἀπ' ἐκεῖνου δὲ τοῦ χρόνου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἐξακολουθεῖ ἡ στρατιωτικὴ ἀκμὴ τοῦ κράτους, εὐρυνομένου μὲν ὅλον ἐν οὐ μόνον ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ διὰ τῆς προσκτήσεως τῆς Τρανσυλδανίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς θαλάσσις διὰ τῆς προσεκτήσεως τῆς Κύπρου, τῆς Ῥόδου, τῆς Κρήτης καὶ τῶν Κυκλάδων, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ, ἀποδάντος δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ναυτικοῦ καὶ παρὰ δεινὰς ἐνδοτε ἴττας ἐλάχιστα σχετικῶς τῶν κεκτημένων ἀποβαλόντος καὶ διατηρήσαντος τὴν ἐπὶ τῆς στρατοκρατίας ἰδρυμένην ἰσχὺν αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὅλιως ἀντιθέτως πρὸς τὴν προτέραν ταύτην συντηρητικὴν δύναμιν οἱ ἔσοι ἐντελῶς μεταβάλλονται ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Δύο δὲ παράγοντες πλὴν τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῆς

πολιτικῆς κακοδιοικητικῆς ἄγουσιν εἰς τὴν τοιαύτην μεγάλην μεταβολὴν καὶ ἔκπτωσιν, ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆ προόδου πρὸς τὴν Ἀνατολὴν φερόντων ἐσπερίων δυνάμεων ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ λεγομένου ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆ κατὰ μικρὸν ἐκκολληθεῖσα παλιγγενεσία τῶν τέως ὑπὸ τῶν Τούρκων δεδουλημένων λαῶν. Ἔθνη τρέμοντα πρότερον ὑπὸ τὴν πτέρυγαν τῶν σουλτάνων ἀνίστανται ἐκ τῆς ἀφανείας καὶ τῆς ταπεινώσεως, εἰς τὴν εἶχε κατὰδικάσει αὐτὰ μακρῶν τυραννίαν, καὶ, ἀποσπώμενα ἀπὸ τῆς Τουρκίας, γίνονται ἀνεξάρτητα ἢ, ὑπόφορα τὸ πρῶτον καθιστάμενα, ἀποτινάσσουσι κατ' ὀλίγον καὶ τὸν τελευταῖον σύνδεσμον πρὸς τὴν πάλαι ποτὲ κραταίαν αὐτοκρατορίαν, ἀνυψούμενα εἰς βασιλείαν. Ἡ Σερβία ἢ Ἑλλάς, ἢ Ῥωμανία, τὸ Μαυροβούνιον, ἢ Βουλγαρία εἶνε τοιαῦτα ἰδρύματα, προσελθόντα ἐκ τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως, τὴν παρέσχεν εἰς αὐτὰ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἢ ἔξαρσις καὶ ἢ παρὰ τὰ πρὸς ἀλλήλα συγκρουόμενα συμφέροντα τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, ὑποστηρίζουσιν κατὰ πρόσχημα τοῦλάχιστον τὴν ἀκεραιότητα τῆς Τουρκίας, ὑπ' αὐτῶν, κατηναγκασμένων πολλάκις, ἐν μέτρῳ ὑποστήριξις τῶν ἐθνικῶν δικαίων. βλίνουσα παράλληλως πρὸς τὴν χάριν τῶν ἰδίων συμφερόντων ἐγκαθιδρύσιν ἐνίων τῶν δυνάμεων ὑπὸ διαφόρους τύπους ἐν ἄλλοις ἐπικαίροις τμήμασι τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἴν' ὁ ἀπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου αὐτῆς ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν χάρτην τῶν ὀθωμανικῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεων μετὰ τὰς συνθήκας τοῦ Λονδίνου καὶ Βουκουρεστίου κατόπιν τοῦ τελευταίου βαλκανικοῦ πολέμου ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ ὅποια αἱ δεινὰ περικοπὰ. ἢ ἡ αὐτοκρατορία ὑπέστη κατὰ τὸν ἐν τῷ μεταξύ διελθόντα χρόνον, περιορισθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ εἰς ἐδαφικὴν ἔκτασιν οὐ πᾶνυ διάφορον τῆς τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὰς παρμονὰς τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ τῆς μὲν συστάσεως τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ τῶν αἰώνων τῆς ἀκμῆς τὴν ἱστορίαν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἐν ἀξιολόγοις καὶ πολυτίμοις ἱστορικαῖς ἔργοις, οἷα μάλιστα τὸ τοῦ Hammer, τὸ καὶ ἑλληνιστὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κροκιδᾶ, καὶ τὸ τοῦ Zinkeisen. Διαφόρως δ' ἔχουσι τὰ πράγματα ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἢς μόνον αἱ ἀρχαὶ περιλαμβάνονται ἐν ταῖς δύο προμνημονευθεῖσαις συγγραφαῖς. Τὴν ἱστορίαν ταύτην μόνον ἐν τῇ νεωτάτῃ τῶν καθολικῶν περὶ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἱστορικῶν ἀναγραφῶν ἢ ἀδυναμέθα νὰ παρακολουθήσωμεν, τῇ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ καθηγητοῦ κ. Jorga, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ, μὴ συντελεσθεῖσα μέχρι τοῦδε, μόνον μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1774 συνθήκης τοῦ Κουτσούκ-Καΐ-

ναρτζή εξικνεῖται. Οὕτως ὁ Ἕλληνας νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τὸν τελευταῖον κρίσιμον αἰῶνα εἶνε ἄναγκασμένος νὰ καταφύγῃ εἰς πλῆθος μονογραφικῶν ἔργων περιληπτικῶν τὰ καθ' ἕκαστα, δυσκόλως δὲ δύναται νὰ ἔγῃ πρὸ αὐτοῦ βραχεῖαν καὶ περιληπτικὴν ἐκθεσιν τῆς προϊούσης ἐκπτώσεως τῆς Τουρκίας ἐν συνδυασμῶι πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐκ τοῦ σώματος τῆς αὐτοκρατορίας ἀποσπασθέντων καὶ εἰς ἰδίαν αὐτοπαρξίαν προαχθέντων ἢ εἰς ἄλλας δυνάμεις περιελθόντων τμημάτων αὐτῆς.

Τοῦ ἔργου τούτου ἐπελάθετο ὁ κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ ἐνταῦθα ἀγγελλομένου βιβλίου. ἐκδοθέντος ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἱστορικῶν συγγραμῶν τῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. J. W. Prothero ἐκδομένων ὑπὸ τοῦ πανεπιστημιακοῦ τυπογραφείου τῆς Κανταβρυγίας (Cambridge Historical Series). Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως δὲν εἶνε ἀγνωστον εἰς τὸν Ἑλληνα ἀναγνώστην ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς ὑφ' ἡμῶν μεταφρασθείσης ἐξαίρετου αὐτοῦ ἱστορίας τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι (Ἐν Ἀθήναις. Παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ ἐκδοτικῇ ἐταιρείᾳ 1909—10. Τόμοι δύο). Οἱ δ' ἀναγνώσται τοῦ Νέου Ἑλληνομνημῶνος ἔσχον πολλάκις εὐκαιρίαν νὰ ἴδωσι διαφόρους αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀνακοινώσεις (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνημῶνος Τόμ. Γ' σ. 488 κ. ἐ. Τόμ. Ζ' σ. 94, 95, 317, 341 κ. ἐ., 371 σημ. 2, 485. Τόμ. Η' σ. 361). Ὡς ἀναποκριτὴς δὲ τοῦ Ἑσθινοῦ Ταχυδρόμου (Morning Post) τοῦ Λονδίνου καὶ ἄλλοτε μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῶν δύο τελευταίων πολέμων καὶ μέχρι τοῦδε ὁ κ. Μίλλερ παρέσχεν εἰς τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα εἰλικρινεστάτας καὶ χρησιμωτάτας ὑπηρεσίας.

Διὰ ταῦτα πάντα τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, τιμῶν τὴν τε συγγραφικὴν αὐτοῦ δεινότητα καὶ τὸν ἄκρον φιλελληνισμόν, ἔγνω νὰ τιμήσῃ αὐτὸν κατὰ τὰς ἐορτάς τῆς ἑβδομηκοστῆς πέμπτῆς ἀμφιετηρίδος διὰ τῆς ἀναδείξεως αὐτοῦ εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς νομικῆς σχολῆς.

Τὸ δὲ νεώτατον ἔργον τοῦ κ. Μίλλερ δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι εἶνε ἐξ ἐνός μὲν εἰκῶν τῆς Καταρρευσεως Τουρκίας, ἐξ ἑτέρου δ' ἐκθεσις περὶ τῆς παλιγγενεσίας τῶν ἀπ' αὐτῆς ἀποσπασθεισῶν χωρῶν. Ἰπ' ἀμφοτέρως δὲ ταύτας τὰς ἐπόψεις εἶνε τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον καὶ διδακτικώτατον. Ὁ συγγραφεὺς, ἐμφορούμενος φύσει φιλελευθέρων αἰσθημάτων καὶ ἄκρας ἱστορικῆς ἀμεροληψίας, ἐκθέτει τὰ γεγονότα νηφאלίως καὶ ἀπροσωπολήπτως, πρὸς μόνην τὴν ἀλήθειαν ἀποσκοπῶν. Γράφων χάριν τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοῦ, συσχετίζει ὡς εἰκὸς ποῦ καὶ που τὰ ἐξιστορούμενα πρὸς πρόσωπα ἢ γεγονότα γνωστά εἰς τοὺς Ἄγγ-

γλους παρενέρει: ἐπεισόδια δυνάμενα πλειότερον νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἄγγλων. καὶ ἄπτεται ἐνιαχοῦ ἀμεσώτερον τῶν κατὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς ἀγγλικῆς διπλωματίας εἰς τὰ τελούμενα. Ἀλλὰ ταῦτα πράττων οὔτε ὡς συνήγορος τῆς πολιτικῆς τῆς Μεγάλῆς Βρετανίας παρουσιάζεται, οὔτε τινὰ τῶν ἄλλων μεγάλων δυνάμεων ἀγωνίζεται νὰ ἐπισκιάσῃ, ἀλλὰ προτιμᾷ νὰ ἐπαινήσῃ τὸ ἀγαθὸν ὁποθενδήποτε προσερχόμενον καὶ νὰ ψέξῃ τὸ κακὸν ὅπου καὶ ἂν εἴρῃ αὐτὸ, ἔστω καὶ παρ' αὐτοῖς αὐτοῦ τοῖς συμπολίταις, εἴτ' ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ, εἴτ' ἐν τῇ βουλῇ τῶν λόρδων, εἴτ' ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ, εἴτ' ἐν τῇ βρεττανικῇ κυβερνήσει. Τοιαύτην δ' ἐπίδεικνύων γνώμην περὶ τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν πατρίδα, οὐχ ἴττον εὐπαρρησιάζτως χειρίζεται τὸν κάλαμον περὶ τῶν λαῶν καὶ χωρῶν, ὧν ἡ χειραφέτησις συνδέεται πρὸς τὸν κατήφορον, εἰς ὃν παρακολουθεῖ φερομένην βραδύως τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν διὰ τῶν περιπετειωδῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐπαναστάσεων, τῶν αἱματηρῶν πολέμων, τῶν ἀλλεπαλλήλων συμπάσεων καὶ συνθηκῶν καὶ τῶν διαδεχομένων ἀλλήλας μεταρρυθμίσεων ἢ μᾶλλον κατεψευσμένων μεταρρυθμιστικῶν ἐπαγγελιῶν.

Αὐτὴ ἡ φύσις τῶν ἐξιστορουμένων φάσεων τῆς ὀθωμανικῆς ἱστορίας τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος καὶ τῶν μέχρι τοῦδε διαρρυσάντων ὀλίγων μὲν, ἀλλὰ κρίσιμωτάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Τουρκίας ἐτῶν τοῦ εἰκοστοῦ ἄγει τὸν συγγραφεὺς τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν ἀγῶνων, δι' ὧν ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τὰ ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου οἰκοῦντα ἔθνη, τοῦτο δὲ εἰς τὴν παρακολουθήσιν τῆς ἐξελλίξεως τῆς διπλωματικῆς ἱστορίας τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων. Καὶ οἱ μὲν ἀπελευθερωτικοὶ ἐκεῖνοι ἀγῶνες κινῶσι τὸ ἡμέτερον ἐνδιαφέρον διὰ τοῦ συγκινητικοῦ θεάματος τοῦ φρονιματισμοῦ τῶν τέως ὑποδούλων καὶ συγκινοῦσιν ἡμᾶς παρὰ τὰ σφάλματα τῶν ἀπελευθερωμένων, παρὰ τὰς ἐμφυλίους πολλάκις ῥήξεις, παρὰ τὰς πρὸς τοὺς συνοίκους λαοὺς τῆς χερσονήσου ἐνίοτε ἠλιθερὰς ἀδικίας, διδακτικώτατοι δὲ εἶνε ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς τελικῆς κατισχύσεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἀπέβαντι τῶν ἰδίων παραπτωμάτων καὶ τῶν ἐξωθεν ἐμποδίων.

Ἡ δὲ παρακολουθήσις τῆς διπλωματικῆς ἱστορίας καθ' ὅσον σχετίζεται πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα πρέχει τὸ μέγιστον δέλεγμα, ἔπερ ἐν' τοῖς μαθήμασι τῆς Πολιτικῆς λίαν σαφῶς ἐκίρτυεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου ὁ δεινὸς ἱστοριογράφος καὶ πολιτευτὴς τῆς Γερμανίας Treitschke, ὅτι αἱ συνθηκαὶ γράφονται ἐπὶ χάρτου καὶ τὸν χάρτην εὐκόλως διασχίζει τὸ ξίφος. Ἀληθῶς

βλέπομεν οὐ μόνον τὰς μεγάλας δυνάμεις πλέον ἢ ἄπαξ, ὅταν ἡσθάνοντο ἑαυτὰς ἱκανῶς ἰσχυρὰς, παραδιδύσασα συνθήκας ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐνίοτε ὑπογεγραμμένας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς μικροὺς καὶ ἀδυνάτους νικῶντας πολλάκις διὰ τῆς καρτερίας αὐτῶν καὶ τῆς εἰς τὰ ἴδια δίκαια ἐμμονῆς τὴν ἀντίστασιν ἢ τὰς κακὰς προθέσεις διπλωματικῆς τυφλῆς ἢ ἐθελοτυφλοῦσῆς. Καίτοι δὲ ἡ ἐξέλιξις τῆς διπλωματικῆς ἱστορίας ἐν τῇ ἐγγυῆς Ἀνατολῇ παρέχει συγχρόνως τρανὰ δείγματα συνεχοῦς καθυποτάξεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων εἰς συνδυασμοὺς πολιτικῶς ἀσχέτους πρὸς αὐτὰ καὶ πολὺ μᾶλλον ἀπτομένους τῶν συμφερόντων τῶν μεγάλων δυνάμεων, καταφανῆς ἐξ ἐτέρου καθίσταται ἡ δύναμις τῆς ἀκαταδάμαστου φορᾶς τῶν πραγμάτων, ματαιούσης θάυτον ἢ βράδιον τὴν τοιαύτην παραγκλώνισιν ἐθνικῶν πόθων. Καὶ σύμπασα μὲν ἡ ἱστορία τῶν χωρῶν τῶν κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα ἀποσπασθεισῶν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς προστασίας μεγάλων δυνάμεων εἶνε ἀπόδειξις τῆς τοιαύτης ἀληθείας. Ἔστωσαν παραδείγματα ἡ Ἑλλάς, ἡ Ῥωμανία, ἡ Ἑπτάνησος, ἡ Βουλγαρία. Ἄλλ' εἴπερ τις καὶ ἄλλη μαρτυρία τῆς τοιαύτης εἰς τέλος νίκης τῆς ἐθνικῆς ἰδέας εἶνε ἡ Κρήτη, ἣς τὸ ὄνομα ἀπέδθη τυπικῶν πρὸς ἐκδόχλων ἐμμόνου ἀγῶνος πρὸς ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν διὰ πάσης θυσίας. Ἄλλη Κρήτη εἶνε πλέον μορμολύκειον μέλλον νὰ παράσῃ τοὺς κύκλους τῶν διπλωματικῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν μέλλον μεγάλως νὰ βαρύνῃ ἐν τῇ διπλωματικῇ τρυτάνῃ.

Τοιαῦτα εἶνε ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν διδαγμάτων ἅτινα πορίζομεθα ἐκ τοῦ ὠραίου βιβλίου τοῦ κ. Μίλλερ. Ἐπεξεργάσθη δὲ τὴν ὕλην αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν πηγῶν, οὐ μόνον τὰ σίκοις διπλωματικῶν ἔγγραφα, ἐπικλήρους δημοσιογραφικῶς ἀνταποκρίσεις, παντοῖα ἀπομνημονεύματα καὶ μονογραφίας λαβῶν ὑπ' ὄψιν, ἀλλὰ καὶ εὐτυχίως ἐκ τοῦ πλησίον νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν χωρῶν ὧν ἐξιστορεῖ τὰς τύχας. Ἡ δὲ τοιαύτη τελεία γνῶσις τῶν πηγῶν, ἡ μικρὰ δημοσιογραφικὴ αὐτοῦ πείρα καὶ ἡ αὐτοψία τῶν τόπων παρέχει εἰς τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ νοπὸν τι καὶ ζωηρὸν, καθιστάνον εὐκόλον, ἐνδιαφέρουσαν καὶ εὐχάριστον τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς. Ἰδίως δ' ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐνδιατρίβει μετὰ περισσοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἀπαραγνωρίστου θερμῆς ἀγάπης. Ὁ Ἑλληγὴν ἀναγνώστης δὲν θὰ εὐρεθῇ ἴσως πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὸν συγγραφέα ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτοῦ περὶ τῶν προσώπων. Ἰδίως τὰ κατὰ τοὺς Φαναριώτας ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις, τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντην, τὰ κατὰ τὸν Καποδίστριαν, ἄλλα τινὰ ἐν τῇ νεωτέρῃ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ τύχῃσι γενικῆς ἐπιδοκιμασίας

περὶ ἡμῖν. Ἀλλὰ φιλέλληγιν οἷος ὁ κ. Μίλλερ δικαιοῦται νὰ ἔχη ἴδιαν γνώμην ἐκ δικόρου ἱστορικῆς ἐκτιμήσεως τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ὀρθὸν εἶνε ὅπως ὁ Ἑλληγὴν ἀναγνώστης ὁ διαφόρως κρίνων ἐπιτρέψῃ τελείαν ἐλευθερίαν σκέψεως εἰς ἄνδρα μετὰ πολλῆς μὲν παρρησίας κρίνοντα καὶ αὐτῆς τῆς ἰδέας ἐκυτοῦ πατρίδος τὰ πράγματα, πολλὰ δὲ διατρανοῦντα τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἑλληγίνας ἀγάπην.

Τοιοῦτος ὄντος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μίλλερ, ὁ ἐκδότης τοῦ Νέου Ἑλληνομνημῆνος ἐθεώρησε καλὸν νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς τὴν βραχείαν τύτην βιβλιοκρισίαν, ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ πρῶσιτόν ἐν τῷ συνόλῳ εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς διὰ τῆς μεταφράσεως αὐτοῦ. Ἀνέλαβε δὲ φιλοτιμίως τὴν ἑλληγικὴν ἐκδοσιν, ὑπὸ μὲν τοῦ συγγραφέως συμπληρωθεῖσαν διὰ νέου κερκίλου περὶ τοῦ ἑλληγοβουλγαρικοῦ καὶ τοῦ σερβοβουλγαρικοῦ πολέμου, ὑπὸ δὲ τοῦ μεταφραστοῦ πλουτισθεῖσαν διὰ πλήθους εἰκόνων, τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

O. Tafrafi Thessalonique au quatorzième siècle. Préface de *Ch. Diehl*. Ἐν Παρισίαις. Librairie Paul Geuthner. 1913. Εἰς 8^{ον} σελ. GXXVI, 312.

O. Tafrafi Topographie de Thessalonique. Préface de *Ch. Diehl*. Ἐν Παρισίαις. Librairie Paul Geuthner. 1913. Εἰς 8^{ον} σελ. F, XII, 220.

Ἀσπάσια καὶ λίαν ἐπίκαιρα εἶνε τὰ δύο ταῦτα περὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἔργα, ἐκδοθέντα βραχὺν χρόνον πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ἑλληγικοῦ στρατοῦ ἀλώσεως τῆς περιμαχῆτου πόλεως. Ὁ Ῥωμᾶνος συγγραφεὺς κ. Tafrafi, διδάκτωρ τῆς φιλολογίας τῆς ἐν Παρισίαις Faculté des Lettres, πρώην γραμματεὺς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ἄλλοτε ἐπιφορτισμένος τὴν διδασκαλίαν τῆς Ῥωμανικῆς ἐν τῇ κατὰ τοὺς Παρισίαις Σχολῇ τῶν ζώσων ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ἐπελάβετο τῆς συγγραφῆς αὐτῶν ἀπὸ πλήρους παρ' αὐτοῦ καὶ μετὰ περισσοῦ ζήλου. Ἦδη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀσχολούμενος περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης, ἔτυχε τῆς εὐκαιρίας, ὅτε τῷ 1911 μετὰ συγκινήσεως οὐ μικρᾶς ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος ἔμαθε τὴν σκοπομένην κατεδάφισιν τῶν ἀρχαίων τειχῶν τῆς πόλεως, νάξιωθῇ γενναίως ὑποστηρίξεως παρὰ τοῦ κ. Γακώδου Doucet, ὅπως δι' ἐπιτοπίων ἐρευνῶν μελετήσῃ τὰ τε τείχη καὶ τὰ λοιπὰ κτίρια, φωτογραφῆσθαι τὰ μνημεῖα καὶ συμπληρώσῃ κατὰ χώραν τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ μελέτας.

Ἔτυχε δ' ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου τούτου τῆς προθύμου ἀρωγῆς πάντων τῶν δυναμένων νὰ συνεπικουρήσωσιν, ὧν πλὴν τοῦ μνημονευθέντος χορηγοῦ ἰδίως μνείας ἄξιοι εἶνε οἱ κ. κ. G. Guilanila, ἀρχιτέκτων, καὶ Devismes, φωτογράφος.

Ὁ ζῆλος, μεθ' οὗ ὁ κ. Ταφραλί ἐπέδωθη εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ μνημειακὴν ἀποκατάστασιν τῆς Θεσσαλονίκης, εἶνε εὐνόητος καὶ δεδικαιολογημένος. Ἡ Θεσσαλονίκη ἤδη ἐν τοῖς μακεδονικοῖς χρόνοις, καθ' οὓς ἐκτίσθη, καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν βυζαντιοκρατίαν ἦτο πόλις ἀξία λόγου, ἐτι δὲ μᾶλλον διέπρεψε κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅτε ἀνεδείχθη ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν πόλις τοῦ κράτους. Ὡς τοιαύτη ἐπέχει ἐν τε τῇ πολιτικῇ, τῇ ὀρησκευτικῇ καὶ τῇ καλλιτεχνικῇ ἱστορίᾳ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ ἀξίωμα ἀληθῶς ὑπέροχον. Εἶνε δ' ἄλλως αἱ τύχαι αὐτῆς οὕτω περιπετειώδεις ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως καὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς σημασίας, ὥστε ἦτο δίκαιον νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ καθ' ἑαυτὴν τοῦτο μὲν ὡς προμαχῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ παντοίων βυρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, τοῦτο δὲ ὡς πρέχουσα τὸ ἀριστον ἐν τῇ βυζαντινῇ κρᾶτει παράδειγμα ἐπαρχικοῦ βίου, βαίνοντος ἐνδοτε μέχρις αὐτοδιοικησίας.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν τοιαύτην σπουδαιότητα τῆς Θεσσαλονίκης ἡ ἱστορία αὐτῆς καὶ τὰ μνημεῖα ἐπὶ μακρὸν δὲν εἶχον ἀξιωθῆ τῆς προσήκουσας μερίμνης. Μετὰ τὴν ἀτελεῆ πραγματείαν τοῦ ἀδδᾶ Belley (Observations sur l'histoire et sur les monuments de la ville Thessalonique) ἐν τοῖς Mémoires de l'Académie des Belles-Lettres Τόμ. XXXVIII τοῦ 1777 μόνος ὁ Γερμανὸς βυζαντιολόγος Θωμᾶς Tafel κατέστησε τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης ἀντικείμενον ἰδίου λόγου ἐν ταῖς συγγραφαῖς αὐτοῦ Historia Thessalonicae (Ἐν Γυδύγγῃ, 1835) καὶ De Thessalonica ejusque agro (Ἐν Βερολίνῳ, 1839), ὅπως δ' ἀνεπρκῆ εἶνε τὰ ἄλλως οὐχ ὅπως ἄχρηστα συγγραμμάτια τοῦ κ. Χατζημιχάου «Θερμὰς ἦτοι περὶ Θεσσαλονίκης» (Ἐν Ἀθήναις, 1879) καὶ «Ἀστυγραφία Θεσσαλονίκης» (Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1881). Πλὴν δὲ τῶν δημοσιευμάτων τούτων δὲν ἔλειψαν κατὰ τὰ τελευταῖα κυρίως ἔτη σποραδικὰ μονογραφικὰ μελετήματα ἀλλογενῶν τε καὶ ἡμετέρων, ἰδίως τοῦ μακκρίτου Δήμιτσα τῶν κ. Πέτρου Παπαγεωργίου καὶ Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου καὶ τινὰ ἡμέτερα ἐν τῇ Νέῳ Ἑλληνομνημίων.

Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ θέλων νὰνοικοδομήσῃ ἐπὶ βάσειων ὅπως νέων τὴν πολιτικὴν, ὀρησκευτικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης νὰ ἐπωφελήθῃ μὲν τὰνωτέρω βοηθήματα, νὰνατρέξῃ δὲ κυ-

ρίως εἰς τε τὰς συγγραφικὰς καὶ μνημειακὰς πηγὰς, συμπληρόνων τὸ ἔργον διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς πλείστας ὅσας καθολικὰς τε καὶ εἰδικὰς περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης συγγραφάς. Τοῦτο δὲ τὸ ἔργον ἐπετέλεσεν ὁ κ. Ταφραλί μετὰ πολλῆς εὐσυνειδησίας, καθ' ἣ ἀποδεικνύουσιν οἱ τῶν δύο αὐτοῦ συγγραφεῶν προτασσόμενοι πλούσιοι βιβλιογραφικοὶ ἔλεγχοι.

Οὐδὲ περιωρίσθη ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ ἐξερουνήσει τῆς ἱστορικῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα εἰς μόνους τὰς μέχρι τοῦδε γνωστὰς συγγραφικὰς πηγὰς, ἀλλ' ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς ἀνεκδύτους κώδικας, τοὺλάχιστον τοὺς ἐν Παρισίοις (Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἀρ. 389, 1189, 1192, 1213, 1238, 1239, 1246, 1247, 1278, 1310, 1368, 1790, 2629, 2953, 3041, Suppl. Grec ἀρ. 67, Coislin ἀρ. 146) καὶ τοὺς ἐν τῷ Γυμνασίῳ Θεσσαλονίκης (ἀρ. 35 καὶ 49). Τῶν κωδίκων τούτων ὁ Παρισιακὸς 1192 περιλαμβάνει τὰς ἐπιστολὰς καὶ ὁμιλίας τοῦ Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης, ὧν τὰς ἐπιστολὰς ἐξεδώκαμεν ἐκ παραβολῆς καὶ πρὸς ἄλλους κώδικας καὶ ὑπεμνηματίσαμεν ἐν τῇ Νέῳ Ἑλληνομνημίων (Τόμ. θ' σ. 343 κ. ἐ.), ὑποσχεθέντες νὰ ἐκδώσωμεν καὶ τῶν ὁμιλιῶν τὰς ἐχούσας ἱστορικὴν σημασίαν.

Ἡ ἱστορικὴ πραγματεία τοῦ κ. Ταφραλί περιωρίζεται μὲν εἰς τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ πρῶτον κεφάλαιον (σελ. 11 — 13) πραγματεύεται ἐν συντομίᾳ καὶ τὰς προτέρας τῆς πόλεως τύχας ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς. Μεταδαινῶν δ' εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ λόγου δὲν ἐπιλαμβάνεται μόνον τῆς ἐξιστορήσεως τῶν πολιτικῶν τυχῶν καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ εὐστοχίας ἐνδιατρίβει οὐχ ἥττον εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, τοῦ οικονομικοῦ καθεστώτος, τῆς καλλιτεχνικῆς κινήσεως καὶ τῆς καθ' ἑλοῦ παιδεύσεως, παρέχων οὕτω πλήρη εἰκόνα τῆς πόλεως ἐν μιᾷ τῶν πολυκινητατάτων καὶ χαρακτηριστικωτάτων περιόδων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῆς βίου. Ὁ ἀναγνώστης θὰ παρακολουθήσῃ μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μετ' ἐντυφίσεως, τὰ κεφάλαια περὶ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων, περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς καὶ δημοτικῆς διοικήσεως, περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ τῆς οικονομικῆς κινήσεως τῆς πόλεως, περὶ τῆς λατρείας τῶν ἁγίων, περὶ τῆς ἐπιστήμης, τῆς λογοτεχνίας καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν τῇ πόλει, περὶ τῆς ἐριδος τῶν Ἡουχαστῶν, περὶ τῆς στάσεως τῶν Ζηλωτῶν. Ἐκ δὲ τῆς λεπτομεροῦς καὶ σαφοῦς ταύτης ἱστορικῆς ἐκθέσεως θὰποκομίσῃ καθαρὰν ἰδέαν τῆς θέσεως ἣν ἐπέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντίου ἡ Θεσσαλονίκη ὡς ἔδρα τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν

πνεύματι ἀναγεννήσεως καὶ τῆς πάλης μεταξὺ ἀπόρων καὶ πλουσίων ἐν πόλει. ἤτις κατ' ἀντίθεσιν τῆς συγκεντρώσεως, ἦν ἀντιπροσωπεύει ἡ Κωνσταντινούπολις, γίνεται ὑπέρμαχος τῆς ἀποκεντρώσεως ὑπὸ τύπον δημοκρατικῆς ἀνεξαρτησίας.

Ὅχι ἤττον δὲ πλούσιον εἶνε τὸ ὑλικὸν καὶ ἐξηκριδωμένῃ ἡ ἔρευνα ἐν τῷ ἐτέρῳ συγγράμματι τοῦ κ. Tafrafi τῷ ἀναφερομένῳ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἴσως μάλιστα δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου τούτου δὲν ἀρκεῖ νὰ δώσῃ πλήρη ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν περιλαμβάνει μόνον τὴν ἐξερεύνησιν τῆς τοπογραφίας, ἀλλ' ἄπτεται καὶ τῆς ἱστορίας καὶ περιγραφῆς αὐτῶν τῶν μνημείων. Διαίρεται δὲ τὸ σύγγραμμαι εἰς δύο βιβλία. Τοῦτων τὸ πρῶτον πραγματεύεται τὰ κατὰ τὴν Ἰδρυσιν, τὸ ὄνομα, τὸν λιμένα καὶ τὴν θέσιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ διὰ μακρῶν τὰ κατὰ τὸν περίδρομον τῶν τειχῶν καὶ τὰς πύλας· τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον τὰ κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν περίοδον, ἐν ᾗ ὁ λόγος πλὴν ἄλλων περὶ τοῦ σταδίου, τοῦ ἵπποδρόμου, τῶν στοῶν, τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μεγάρου, τοῦ πραιτωρίου, τοῦ γραμματοφυλακίου, τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν, καὶ κατὰ τὴν βυζαντικὴν περίοδον, ἐν ᾗ τὰ περὶ ἐνοριῶν, τοῦ Ἑπταπυργίου, τῶν ἀγορῶν, καὶ τὰ κατὰ τὰ βυζαντικὰ μνημεῖα, ἐν οἷς ἐφέχουσιν αἱ πλούσιαι καὶ περίκοσμοι ἐκκλησίαι καὶ μοναὶ αἱ παρέχουσαι εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἰδιάζουσιν βυζαντικὴν ὄψιν καὶ καθιστάνουσαι αὐτὴν ἀξίαν περισπουδᾶστων μελετῶν.

Ὅτι δ' αὐξάνει τὴν ἀξίαν τοῦ συγγράμματος τούτου τοῦ κ. Tafrafi, εἶνε ἡ διακόσμησις αὐτοῦ, πλὴν δεκατεσσάρων εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ, διὰ τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἄλλων φωτοτυπικῶν πινάκων, περιεχόντων ἐξήκοντα καὶ ὀκτὼ ἀπόψεις τῶν κυριωτάτων μνημείων. Τὸ ὅρατον τοῦτο λεύκωμα εἶνε τὸ συμπλήρωμα τῶν ἐξαίρετων ὑπηρέσιων, ἃς διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐργασίας παρέσχεν ὁ κ. Tafrafi χάριν πληρεστέρας γνώσεως τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην.

Καὶ μετὰ τὸ μὲν εἶνε ὅσα ἀπετέλεσεν ὁ Ῥωμῆνος ἐρευνητῆς ἐν ἡμέραις καθ' ἃς ἐν τῇ τουρκοκρατούμένῃ Θεσσαλονίκῃ ἡ ἔρευνα προσέκρουεν εἰς ποικίλας δυσχερείας. Σήμερον δ' ἔτε ἀπλετον διαχεόμενον τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας διευκολύνει νὰ διεκδύσωμεν εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ παρελθόντος, ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ἔργον, διαφωτίζοντες μὲν τὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς αἰῶνας πλὴν τοῦ δεκάτου τετάρτου, ἐπιδεικνύοντες δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ πόλει γεγραμὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν βυζαντικῶν χρόνων ἄλλην ἐκείνην τὴν στοργὴν καὶ τὴν μελέτην ἣς εἶνε ἀξία.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ἀπεφασίσθη ἡ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἐν τῷ μεγάλῳ νυκτὶ τῆς Ἁγίας Παναρεσκῆς, ὅστις μεταβλήθεις ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας εἰς τζαμίον ἀπεδόθη εἰς τὸν χριστιανισμόν, ἔβρυσ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, ἐν ᾗ θὰ συγκεντρωθῶσι καὶ πάσαι αἱ βυζαντικαὶ ἀρχαιοτήτες. Ἐδόθη δὲ χάριν τοῦ μουσείου τούτου προκαρκτικῆς πίστωσης εἰκοσιπεντακισχιλίων δραχμῶν.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ μουσείου τούτου θὰ ἰδῶσιν ἀμέσως αἱ ἀνακατασκευαί τῶν Γενικῶν, ἐπεχουσῶν τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Πέλλης, ὅπου πλούσιος ἀναμένεται ἡ ἀρχαιολογικὸς ἀμητὸς.

— Ἐπερατώθησεν ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Φιλαδέλφειος παρὰ τὴν Πράβεξιν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς ἀρχαίας Νικοπόλεως ἀνασκαφαί, ὧν ἀξία λόγου ὑπῆρξαν τὰ πορίσματα. Ἀνωρύχθησεν ἐγδοήκοντα περίπου τάφοι καὶ τείχος μεταγενεστέρων χρόνων πλῆρες κιδόνων, ἐπιγραφῶν, ψηφισμάτων, θραυσμάτων γλυπτικῶν ἔργων. Μέγας δ' εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνευρεθέντων κτερισμάτων, συνιστημένων εἰς ἑκατυλίους, ψακίδια, λύχνους, ἐνώτια χρυσᾶ, σκύφον φέροντα περὶ ἀνάγλυπτον διονυσιακὴν παράστασιν ἐξαίρετου τέχνης, νομίσματα κτλ. Ἐν τῷ βρέφει ἐνδεκα μηνῶν ὀνομαζομένου Σέζβου Ῥούφου εὑρέθη ὄψιν φυσικὸν ὄρνιθος. Ὁ κ. Φιλαδέλφειος ἐπραγματεύθη διὰ μακρῶν τὰ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ἐν δύο φύλλοις τῆς ἐφημερίδος «Ἀθήναι» τοῦ μηνὸς Ἀυγούστου.

— Ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Κυρκάρης ἐν περιόδῳ ἀνὰ τὰς βορείους νήσους τοῦ Αἰγαίου συνέλεξεν ἀπῶσας τὰς ἐν αὐταῖς ἀρχαιοτήτας. Μετακόμισεν δ' εἰς Ἀθήνας δέκα κιβώτια ἐκ Μυτιλήνης, δέκα δ' ἕτερα ἀλλοθεν, ἐν οἷς καὶ ἡ δωρηθεῖσα συλλογὴ τοῦ ἐν Ἀθήναις κ. Παναγιώτου, ὅα ἐλθῶσιν εἰς Ἀθήνας ἀργότερον.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Somers Clarke, ἐπιτίμου μέλους τῆς ἐν Καίρῳ Ἐπιτροπῆς πρὸς διατήρησιν τῶν μνημείων τῆς ἀραβικῆς τέχνης καὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, ἐξεδόθη ἐν Ὁξωνίᾳ παρὰ τῇ Clarendon Press μεγάλη συγγραφή ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Χριστιανικαὶ ἀρχαιοτήτες ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Νείλου. Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν (Christian Antiquities in the Nile Valley. A Contribution towards the study of the ancient Churches). Τὸ ἔργον στήκειται ἐκ σελίδων 234 εἰς 4ον μετὰ 6 χαρτῶν, 56 ἐλοσελίδων εἰκόνων καὶ 42 ἐν τῷ κειμένῳ.

— Ἐν τῇ τρίτῃ τεύχει τοῦ ἔτους 1913 τῆς Zeitschrift für Ethnologie σ. 307-308 ἐξέδωκεν ὁ ἐν Βερολίνῃ καθηγητῆς κ. Φήλιξ von Luschan σπουδαιότητα «Συμβολὴ εἰς τὴν ἀνθρωπολογίαν τῆς Κρήτης» (Beiträge zur Anthropologie von Kreta), ὧν τὸ χωριστὸν ἔκτυπον ἀφιερώθη εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν Πανεπιστήμιον «ὡς μικρὸν δείγμα τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀναδείξει ὡς ἐπιτίμου διδάκτορος» κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅτε ὁ κ. von Luschan μετέσχε τῶν ἐορτῶν ἐπὶ τῇ ἐβδομηκοστῇ πέμπτῃ ἀμφιετηρίᾳ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἀνατολιστῶν. Τὸ περισπούδαστον τοῦτο μελέτημα εἶνε καρπὸς κραυομετρήσεων, ἃς ἐπεχείρησεν ἐν Κρήτῃ μικρὸν πρὸ τῆς εἰς Ἀθήνας ἐλεύ-

σεως μετὰ τῆς ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἔργοις βοηθοῦσῃ αὐτὸν λογίᾳ συζύγου. Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἔργου τούτου, οὐ ἀξιολογώτατα εἶναι τὰνθρωπολογικὰ πορίσματα, ὁ κ. von Luschan πρᾶττειν τὴν ἀνθρωπολογικὴν μέτρησιν τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, προσθέτων τὰ ἐξῆς: «Ἡ αἰσία διεξαγωγὴ τοιοῦτου ἔργου ἐν Ἑλλάδι θὰ ἐσήμαινε προαγωγὴν τῆς ἀνθρωπολογίας τοιαύτης. οἷα ἀνάλογον ὡς πρὸς τὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα μόλις θὰ ἠδύνατό τις νὰ φαντασθῆ. Εἰς τὴν μεγαλοπρέπῃ ἐπιτυχίᾳ ἡρωικῶν ἀγώνων θὰ ἠδύναντο οἱ ἔκγονοι καὶ κληρονόμοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων νὰ προσθέσωσι παραλλήλως ἔνδοξον ἔργον εἰρήνης ἀπαρμιλλοῦ ἐπιστημονικῆς σημασίας». (Ο κ. von Luschan δι' ἰδιωτικῆς πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος ἐπιστολῆς ἐκθέτει λεπτομερείᾳ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ τοιοῦτου μεγάλου σχεδίου χάριν καταλλήλων ἐνεργειῶν παρὰ τοῖς ἀρμοσίοις πρὸς ἐκτάσεις αὐτοῦ.

— Ἡ διεθνὴς μόνιμος ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν, ἣς μετέχει ὁ ἐκδότης τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος, ἀπεδέχθη ἑμοθυμῶς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐν Ὁξωνίῳ κατὰ τὸ ἔτος 1915 τελέσεως τοῦ 12' Συνεδρίου. Πρὸ τοῦ χρόνου τούτου ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ, συνεργομένη ἐν Ὁξωνίῳ, θέλει προβῆ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ἐν Παρισίοις τῷ 1895 ψηφισθέντος καταστατικοῦ τῶν Συνεδρίων τῶν Ἀνατολιστῶν συμφώνως πρὸς τὴν γενομένην κέρυσιν ἐν Ἀθήναις ἀπόφασιν τῆς ἐλομελείας τοῦ 15' Συνεδρίου.

— Ἐν τῷ 15' Διεθνῶν Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν τῷ συναλθόντι τὸ ἔκρ. τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν Ἀθήναις ὁ ἐν τῷ κατὰ τὴν Βηρυτὸν Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωσήφ καθηγητῆς πατὴρ de Jerphanion ἀνέγνωσεν ἀνακοίνωσιν περὶ τῆς χρονολογίας τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ Τοκαλέ Κιλισσέ. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης προσετίθεντο κατόπιν ἐρευνῶν γενομένων ἐν ἔτει 1911 δύο παραίτεραι χρονολογίαι εἰς τὰς ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1907 πρώτης ἐπιστημονικῆς περιουσίας τοῦ εἰρημένου πατρὸς γνωστὰς τρεῖς κεχρονησμένων ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ Urgub, αἵτινες μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἐτέρων δύο τῷ 1912 συμποσῶνται εἰς ἑπτὰ, ὧν αἱ μὲν ἀρχαιόταται ἀνέρχονται εἰς τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (912-959), ἡ δὲ νεωτάτη εἰς τὸ 1217. Ἄλλαι κεχρονησμέναι αὗται ἐκκλησίαι ἀποτελοῦσιν ἐλάχιστον μόνον μέρος τοῦ ὅλου τῶν ὑπὸ τοῦ αἰδεσμιωτάτου de Jerphanion ἐρευνηθεισῶν, αἵτινες ἤδη πρὸ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐν ἔτει 1912 ἐξερευνητικῆς περιουσίας ἀνήρχοντο εἰς πενήτηκοντα καὶ τέσσαρας, ὧν τριάκοντα καὶ τρεῖς ἤσαν ὅλως ἀγνωστοὶ εἰς προγενεστέρας ἐρευνητάς. Σημειωτέον δ' ὅτι πρῶτοι ἐξερευνησαντες τὰ τοιαῦτα μνημεῖα ὑπῆρξαν τῷ 1906 καὶ 1907 πλὴν αὐτοῦ τοῦ κ. Jerphanion οἱ κ. κ. Michel, Rott καὶ Grégoire. Περὶ δὲ τῶν γενομένων ἀνακαλύψεων τοιοῦτων ὑπογείων ἐκκλησιῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ καππαδοκικοῦ Urgub, ὧν ἄξιαι πολλῆς μελέτης εἶναι αἱ τοιχογραφίαι, ἱκανὰ μέχρι τοῦδε ἀγράφησαν ὑπὸ μὲν τοῦ Rott ἐν τοῖς Kleinasiatische Denkmäler (Ἐν Λειψίᾳ, 1908 σ. 120-155 καὶ 204-248), ὑπὸ τοῦ Grégoire ἐν τῷ Bulletin de Correspondance Hellénique 1909 σ. 78-116, ὑπὸ τοῦ Diehl ἐν τῷ Manuel d'Art Byzantin (Ἐν Παρισίοις, 1910 σ. 583-542), τοῦ Dalton ἐν τῇ Byzantine Art and Archaeology (Ἐν Ὁξωνίῳ, 1911 σ. 267-276), τοῦ Jerphanion ἐν τῇ Revue Archéologique τοῦ 1912 τόμ. Β' σ. 246-256 καὶ τοῦ Millet ἐν ταῖς εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο προσηρημέναις Considérations sur l'Iconographie des peintures cappadociennes.

Ἄλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ δημοσιεύσεις εἶναι τμηματικαὶ καὶ ἔχουσι χαρακτῆρα προσωρινόν, οὐδὲ περιλαμβάνουσι πᾶσας τὰς γενομένας ἀνακαλύψεις. Γενικόν δὲ δημοσίευμα ἔσται τὸ προκηρυχθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Jerphanion ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Églises souterraines de Cappadoce. La région d'Urgub. Τὸ ἔργον τοῦτο ὑπόπετέλεσθαι μέγαν τόμον εἰς 4^{ον} μετὰ λευκώματος πινάκων εἰς φύλλον, θὰ περιλάβῃ δ' ἐν ὅλῳ ὑπερ-τριακοσίας φωτοτυπίας ἐκ φωτογραφιῶν καὶ πλήθος χρωματολιθογραφιῶν ἀποδιδουσῶν τὰς ἐγχρώμους ὑδατογραφίας τὰς γενομένας κατὰ τὰς ἐν Καππαδοκίᾳ προμνημονευθείσας περιουσίας, ἃς ὑπεστήριξεν ἀφ' ἐνός μὲν ἡ Γαλλικὴ ἐταιρεία τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν (Société française des fouilles archéologiques), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Γεωγραφικὴ ἐταιρεία τῶν Παρισίων (Société de Géographie de Paris). Θὰ ἐκδοθῆ δὲ τὸ ἔργον εἰς πέντε τεύχη, ὧν ἕκαστον θὰ περιλαμβάνῃ κείμενον 120 περίπου σελίδων καὶ περὶ τοὺς τεσσαράκοντα πίνακας. Ἡ δὲ τιμὴ τοῦ ὅλου ἔργου ὠρίσθη εἰς τριάκοντα φράγκα κατὰ τεύχος, τοῦ συνδρομητοῦ ἐπιδαρυνομένου διὰ τῶν ταχυδρομικῶν, ἢ εἰς ἑκατὸν πενήτηκοντα φράγκα προπληρωτέα, ἀπαλλάσσοντα τὸν συνδρομητὴν τῶν ταχυδρομικῶν. Ἄλλ' ἄμικ τῇ ἐκδόσει τοῦ τρίτου τεύχους ἢ τιμῇ τοῦ ἔργου διὰ τοὺς μὴ ἐγγεγραμμένους ἐν τῇ μεταξὺ συνδρομητάς ὀναδιεκοθῆ εἰς φράγκα διακόσια. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ὑπὸ τῆς ἐξῆς διαθεύσεως: Directeur de l'Imprimerie Catholique, Université Saint-Joseph, Beyrouth, Syrie. — E. P. G. de Jerphanion 2 bis rue Aglia Hammam, Péra-Constantinople. — M. E. Leveng, 9 rue Tronchet, Lyon.

— Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Cornell τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἰθάκης καθηγητῆς κ. J. R. Sitlington Sterrett ἀπὸ μακρῶν ἤδη ἐτῶν εὐδοκιμώτατα ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον μετασχὼν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀποστολῆς, ἣτις ἐπέχειρσεν ἀνασκαφὰς ἐν Ἀσσοῦ τῆς Τρωάδος, ἐξέδωκε The Inscriptions of Assos. Ἐἶτα δὲ συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ Ramsay ἐν Φρυγίᾳ, ἀδημοσίευσεν ὡς πορίσματα τῆς περιουσίας ἐκείνης The Inscriptions of Sebaste καὶ The Inscription of Tralleis. Κατόπιν δὲ δις διελθὼν τὸ θέρος ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐξέδωκε δύο τόμους ἐπιγραφῶν ὑπὸ τὸν τίτλον An Epigraphical Journey in Asia Minor καὶ The Wolfe Expedition of Asia Minor. Καὶ ἐν Παλμύρᾳ δὲ εἰργάσθη, ἐκδοῦς τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῆς (The Inscriptions of Palmyra). Πρὸ τριῶν δ' ἐτῶν ἔγνω ὁ κ. Sterrett νὰ ἐπιχειρήσῃ εὐρυτάτην γεωγραφικὴν, ἀρχαιολογικὴν, ἐπιγραφικὴν καὶ παλαιογραφικὴν ἐξέτασιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἣς πολλοὶ εἰδικοί ἐμελλον νὰ μετόχωσιν. Ἐγνω δὲ νὰ ζητήσῃ τοὺς ἀναγκαίους πόρους τῆς δακνηροτάτης ταύτης ἐπιστημονικῆς ἐπιχειρήσεως, ἣτις καὶ ἐκπολιτιστικῆς χρησιμότητος δὲν θὰ ἑστερείτο, παρὰ τῆς πλουσιωτάτης ἐν Ἀμερικῇ Rockefeller Foundation, καὶ ἔτυχεν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ τῆς προθύμου συστάσεως ἀκαδημιῶν, ἐταιρειῶν, πανεπιστημιακῶν σχολῶν καὶ διακεκριμένων ἐπιστημόνων. Ἐδημοσιεύθησαν δὲ ἡ τε αἴτησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ οἰκείου προγράμματος καὶ αἱ προηγηθεῖσαι ὑπὲρ τοῦ ἔργου συστάσεις εἰς δύο μεγάλα τεύχη ἐπιγραφόμενα A petition for a Subvention for Research Work in Asia Minor and Parts of Syria respectfully submitted to The Rockefeller Foundation καὶ A Call of Contemporary Society for Research in Asia Minor and Syria made through J. R. Sitlington Sterrett. Τὰ ἐν τοῖς δύο

τούτοις τεύχεσι δημοσιευόμενα γράμματα ἐκ πάσης τοῦ κόσμου γωνίας δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπλᾶ συστατικά τῆς ἀξιολογώτατης ἐπιχειρήσεως καὶ τοῦ ἀρμοδιωτάτου αὐτῆς εἰρηγητοῦ καὶ ἡγέτου, ἀλλὰ καὶ ὡς καθόλου διαφωτιστικά τῆς μεγάλης σπουδαιότητος, ἣν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν κέκτηται ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἐὰ ἐξ Ἑλλάδος περιλαμβάνονται ἐν σ. 104-109, εἶνε δὲ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ ἐκδότου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος, τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Σκιαῦ, τοῦ φιλολογικῆς Συλλόγου Παρνασσοῦ, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Κεντρικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου Ἀθηνῶν κ. Π. Καστριώτου, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Νομισματικοῦ μουσείου κ. Ι. Σβορώνου καὶ τῶν διευθυντῶν τῶν ξένων ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῶν σχολῶν κ. κ. Γεωργίου Καροῦ, Μυρικήου Holleaux, R. M. Dawkins καὶ Λουδοβίκου Pernier.

Τὸ περὶ τῆς ἐλληνικωτάτης χώρας ἀνδιαφέρον παρεκίνησεν ἡμᾶς νὰ ζήτησωμεν παρὰ τοῦ κ. Sterrett εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς μελετωμένης ἐπιχειρήσεως. Οὗτος δ' ἀπήντησεν ἡμῖν τῇ 31 Δεκεμβρίου 1912, ὅτι οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐπετηύχθη, καθότι ἡ Rockefeller Foundation δὲν ἀναγνωρίσθη ἀκόμη ὑπὸ τοῦ ἀμερικανικοῦ κοινοβουλίου καὶ διὰ τοῦτο εἰς οὐδεμίαν ἐρεῦνης προαγωγὴν δύναται ἀκόμη νὰ προβῇ. Ἄλλως δὲ καὶ δισταγμοὶ προβάλλονται περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου ἀποδοχῆς τῆς συστάσεως οὗτω μεγαλεπήθου ἰδρύματος, ἔχει δ' ἐξ ἑτέρου τὸ κοινοβούλιον νὰ λύσῃ τόσην πολλὰ προβλήματα μεγίστης σημασίας διὰ τὸ ἀμερικανικὸν ἔθνος, ὥστε αὐτόχρημα στερεῖται χρόνου ὅπως ἐπιληφθῇ ὑποθέσεων μὴ συνδεομένων ἀμέσως πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Εἶνε λυπηρὸν, ὅτι ἐνεκα τῶν λόγων τούτων τῆς μὴ ἀναγνώσεως τῆς Rockefeller Foundation μέχρι τοῦδε συνανεχθάλεται ἐπ' ἀόριστον καὶ ἐπιχειρήσεις ἀφ' ἧς τὸ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους χάριν τοῦ παρελθόντος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐνδιαφερόμενον ἐλληνικὸν ἔθνος ἤθελεν ἀποκομίσαι μέγιστα διδάγματα.

— Εἰς τὰ ἐν σ. 236 τοῦ Τόμου I' τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος γραφέντα περὶ τοῦ Συντάγματος τῶν ἐλληνικῶν ἐγγράφων τῶν μέσων καὶ νέων χρόνων τοῦ παρασκευαζομένου τῆς εἰρηγήσεως τῆς ἐν Μονάχῃ Βασιλικῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν πρασθατέον κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Τεργέστῃ κ. Ἀριστ. Καρακάρη, ὅτι ἡ ῥηθεῖσα ἀκαδημία συνεισήνεγκε μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς μνημονευθείσης ἐκδόσεως μάρκας 6200 ἐκ τῶν προσόδων τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Διονυσίου Φερειανοῦ, ἧτοι τῆ 1905 μάρκας 1200, τῆ 1908 μ. 1000, τῆ 1910 μ. 2000, τῆ 1911 μ. 1000 καὶ τῆ 1912 μ. 1000.